

**BESTAMİ YAZGAN'IN HİKÂYELERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ
BAĞLAMINDA İNCELENMESİ VE ORTAOKUL TÜRKÇE DERS
KİTAPLARI İÇİN METİN ÖNERİLERİ**

Esra ER

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe Eğitim Anabilim Dalı

Prof. Dr. H. Ahmet KIRKKILIÇ

2020

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

BESTAMİ YAZGAN'IN HİKÂYELERİNİN DEĞERLER
EĞİTİMİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ VE ORTAOKUL
TÜRKÇE DERS KİTAPLARI İÇİN METİN ÖNERİLERİ

Esra ER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. H. Ahmet KIRKKILIÇ

AĞRI -2020

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ danışmanlığında, Esra ER tarafından hazırlanan bu çalışma .../.../2020 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans / Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı, Adı ve Soyadı	İmzası
Jüri Başkanı	Prof. Dr. Abdulhak Halim ULAŞ	
Danışman	Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Yasin KILIÇ	
Jüri Üyesi		

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine ait olup;

Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../2020 tarih ve / nolu kararı ile onaylanmıştır.

.... /...../2020

Doç. Dr. Alperen KAYSERİLİ
Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Bestami Yazgan’ın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi ve Ortaokul Türkçe Ders Kitapları İçin Metin Önerileri” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Δ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

09.09.2020

Esra ER

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iii
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	iv
ÖZET.....	v
ÖNSÖZ.....	ix
TABLolar DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. BESTAMİ YAZGAN'IN HİKÂYELERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ VE ORTAOKUL TÜRKÇE DERS

KİTAPLARI İÇİN METİN ÖNERİLERİ.....	6
1.1.ARAŞTIRMA KONUSU VE PROBLEMİ	6
1.1.1.Araştırma Konusu	6
1.2.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	6
1.3.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE GEREKÇESİ	6
1.3.1.Sınırlılıklar	9
1.3.2.Varsayımlar.....	9

İKİNCİ BÖLÜM

2. DEĞERLER EĞİTİMİ.....	11
2.1.DEĞER NEDİR?	11
2.2.DEĞER EĞİTİMİ NEDİR?	15
2.3.KURAMCILARA GÖRE DEĞER SINIFLAMALARI	18
2.4.TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA DEĞER EĞİTİMİ.....	22
2.5. BESTAMİ YAZGAN'IN HAYATI.....	26
2.5.1.Bestami Yazgan'ın Ödülleri	28
2.5.2.Bestami Yazgan'ın Çocuklara Yönelik Edebî Eserleri ve Türleri.....	29
2.5.3.Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinin Genel Özellikleri.....	30

2.5.4.Bestami Yazgan’ın MEB Türkçe Ders Kitabı, Öğrenci Çalışma Kitabı, Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Verilen Eserleri:	31
2.5.5.Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler....	32
2.6.KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	35
2.6.1.Bestami Yazgan’ın Eserleriyle İlgili Araştırmalar	35
2.6.2.Değer Eğitimi ile İlgili Araştırmalar.....	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	45
3.1.ARAŞTIRMA MODELİ.....	45
3.2.ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU	46
3.3.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	47
3.3.1.Görüşme Formu	48
3.4.VERİ ANALİZİ	49
3.5.ARAŞTIRMA ETİĞİ.....	50
3.6.ARAŞTIRMACININ ROLÜ	51
3.7.ARAŞTIRMANIN GEÇERLİĞİ VE GÜVENİRLİĞİ.....	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM	53
4.1.BİRİNCİ ARAŞTIRMA SORUSUNA YÖNELİK BULGULAR	53
4.2.İKİNCİ ARAŞTIRMA SORUSUNA YÖNELİK BULGULAR.....	55
4.2.1.Adalet Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	55
4.2.2.Dostluk Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	56
4.2.3.Dürüstlük Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	61
4.2.4.Sabır Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	65
4.2.5.Saygı Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	67
4.2.6.Sevgi Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	74
4.2.7.Sorumluluk Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	93
4.2.8.Özdenetim Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	95
4.2.9. Vatanseverlik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	98
4.2.10.Yardımseverlik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	102

4.3.ÜÇÜNCÜ ARAŞTIRMA SORUSUNA YÖNELİK BULGULAR	110
4.3.3.“Öğretmen Hata Yapınca” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular	111
4.3.3.1.Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular	111
4.3.3.2.Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular.....	113
4.3.4.“Çiçekler Solmamalı” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular	114
4.3.4.1.Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular	114
4.3.4.2.Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular.....	116
4.3.5.“Abdülkadir’in Altınları” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular	117
4.3.5.1.Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular	117
4.3.5.2.Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular.....	118
4.3.6.“Elma Ağacı” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular	120
4.3.6.1.Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular	120
4.3.6.2.Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular.....	121
4.3.7.“Elma Ağacı” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular	123
4.3.7.1.Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular	123
4.3.7.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular.....	124
4.3.8.“Günaydın Çiçekleri” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular	126
4.3.8.1.Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular	126
4.3.8.2.Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular.....	127
4.3.9.“Arkadaşım Minnoş” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular.....	128
4.3.9.1.Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular	129
4.3.9.2.Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular.....	130
4.3.10.“Zaman Hırsızı” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular	131
4.3.10.1.Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular....	131
4.3.10.2.Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular.....	133
4.3.11.“Son Misafirler” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular	134
4.3.11.1.Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular	134
4.3.11.2.Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular.....	135
4.3.12.“Tekerlekli Sandalye” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular	136
4.3.12.1.Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular	136
4.3.12.2.Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular.....	138

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER	140
KAYNAKÇA	149
EKLER.....	155
ÖZGEÇMİŞ.....	231

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BESTAMİ YAZGAN’IN HİKÂYELERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ VE ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARI İÇİN METİN ÖNERİLERİ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ

2020, 232 +XV sayfa

Jüri Üyeleri: Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ

Prof. Dr. Abdulhak Halim ULAŞ

Doç. Dr. Yasin KILIÇ

Bestami Yazgan'ın hikâyelerinin Millî Eğitim Bakanlığı Türkçe Öğretim Dersi Programı'nda yayınlanan kök değerler ışığında incelenerek Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçları ve kazanımları doğrultusunda ortaokul Türkçe ders kitapları için metin önerisinde bulunmak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada “Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde hangi kök değerler bulunmaktadır?”, “Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde tespit edilen kök değerlerin eserlere göre dağılımı nasıldır?”, “Bestami Yazgan’ın hikâyelerinin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliği nedir?” sorularına cevap aranmıştır.

Bestami Yazgan’ın eserlerindeki değerlerin kök değerlere göre incelendiği bu araştırma nitel yaklaşıma göre tasarlanmış ve tarama yöntemine göre yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama tekniği olarak doküman analizi ve görüşme kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi teknikleriyle çözümlenmiş ve değerlendirilmiştir. Araştırmanın hedef grubu Bestami Yazgan’ın şiir, masal ve hikâye türünde kaleme aldığı bütün eserleridir. Doküman incelemesiyle ulaşılan ve ön incelemesi yapılan eserlerden amaçlı örnekleme yöntemine göre ölçüt örnekleme tekniğiyle Bestami Yazgan’ın 18 hikâye kitabı araştırmanın çalışma grubu olarak seçilmiştir. Araştırma iki boyutlu olarak planlanmıştır. Çalışmanın birinci boyutunda doküman incelemesiyle elde edilen veriler betimsel ve içerik analizi teknikleri kullanılarak analiz edilmiş, değerlendirilmiş ve kök değerleri temsil ettiği düşünülen 10 metin belirlenmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında uzman görüşlerine

başvurulmuştur. Seçilen metinler uzmanlar tarafından taşıdığı düşünölen değöerler ve okuma metinlerinde bulunması gereken özellikler yönünden değöerlendirmiştir. Bu aşamada araştırmacı tarafından hazırlanan standartlaştırılmış iki farklı görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formlarından elde edilen veriler incelenmiş, frekans tablolarına dönüştürölerek sunulmuştur. Elde edilen bulgulara göre Bestami Yazgan'ın eserlerinde “yardımseverlik, saygı, dostluk, özdenetim, sorumluluk, dürüstlük, sabır, vatanseverlik, sevgi, adalet” Türkçe Öğretim Programında yer verilen kök değöerlerin tamamına yer verildiğı tespit edilmiştir. Bu değöerlerden en fazla sevgi değöerine en az adalet değöerine yer verildiğı belirlenmiştir. Bestami Yazgan'ın hikâyelerinin Millî Eğitim Bakanlığıının amaç ve kazanımlarıyla uyumlu içeriklere ve okuma metinlerinde bulunması gereken özelliklere sahip olduğı, dolayısıyla yazarın eserlerinin eğöitsel ileti açısından ve kök değöerleri içermesi bakımından oldukça zengin olduğı ifade edilebilir. Sonuç olarak uzman görüşüne sunulan hikâyelerin ortaokul ders kitaplarında yer alabilir nitelikte olduğı söylenebilir. Bu sonuçtan hareketle Bestami Yazgan'ın uzman görüşüne sunulmuş on hikâyesine ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğöitimi, Türkçe dersi, değöer eğöitimi, ahlak eğöitimi, değöerler sistemi, kök değöerler, Bestami Yazgan.

ABSTRACT
MASTER’S THESIS
TEXTUAL ANALYSIS OF BESTAMI YAZGAN’S STORIES IN THE
CONTEXT OF VALUES EDUCATION AND TEXT RECOMMENDATIONS
FOR SECONDARY SCHOOL TURKISH LANGUAGE TEXTBOOKS

Advisor: Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ

2020, 232 +XV pages

Jury: Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ

Prof. Dr. Abdulhak Halim ULAŞ

Assoc. Prof. Dr. Yasin KILIÇ

In this study, Bestami Yazgan’s stories are analyzed in the light of core values published in Republic of Turkey Ministry of Education Turkish course curriculum and answers to the questions: “Which core values exist in Bestami Yazgan’s stories?”, “How the identified core values in Bestami Yazgan’s stories are distributed among Bestami Yazgan’s literary works?” and “What is the conformity of the usage of Bestami Yazgan’s stories in Turkish language textbooks as educational content?” are sought, aiming to recommend texts for secondary school Turkish language textbooks regarding the general purpose and learning outcomes of Turkish course curriculum.

This study, in which the values in Bestami Yazgan’s literary works are analyzed in the context of core values, is designed considering the qualitative approach and conducted by the screening model. In the study, interviewing and document analysis were used as the data collection methods. Collected data were analyzed and evaluated by descriptive analysis and content analysis techniques. The target group in the study is any literary works of Bestami Yazgan, that are in the form of poetry, tale and story. Bestami Yazgan’s 18 story books were selected as the work group for the study by criterion sampling techniques as regards to purposive sampling on the pre-inspected works of Bestami Yazgan, that are collected by document analysis. The study is structured in two phases. In the first phase of the study, the data collected by the document analysis has been analyzed and evaluated using descriptive analysis and content analysis techniques and ten texts, which are believed to represent the core

values, are selected. In the second phase of the study, expert opinion is sought. The selected texts are evaluated by the experts in terms of the values that are believed to exist in the texts and the values that reading texts should contain. Two different interview forms, that are prepared and standardized by the researcher, are used in this phase. The data extracted from the interview forms are analyzed and presented in the frequency tables. The findings show that all of the core values, which are “helpfulness, respect, friendship, self-control, responsibility, honesty, patience, patriotism, love, justice”, in Turkish course curriculum are included in the Bestami Yazgan’s literary works. It is determined that, among these values “love” is the most and “justice” is the least underlined value. One could state that the contents of the Bestami Yazgan’s stories are qualified in terms of features that a course book text should have and aligned with the purpose and learning outcomes stated by the Republic of Turkey Ministry of Education; hence the literary works of Bestami Yazgan are highly rich in educational messages and core values. In conclusion, one can state that the stories presented to the expert opinion are qualified to be included in the secondary school textbooks. Thus, Bestami Yazgan’s ten stories could be recommended to be included in the secondary school Turkish language textbooks.

Key Words: Turkish language education, Turkish course, values education, moral education, value system, core values, Bestami Yazgan.

ÖNSÖZ

Değerler bir milletin tarihi geçmişinden izler taşır. O milletin yaşayışını, adetlerini, inançlarını, düşünce yapısını kısaca kültürel yapısını yansıtır. Toplumun karakterine ayna tutar. Yüzyılların birikimi olan değerler; topluma dahil olan kişilerin yaşayışlarını, tercihlerini dolayısıyla karakterlerini etkiler. Toplumsal uzlaş ve toplumun devamını sağlama noktasında önemli roller üstlenir. Bu sebeple değerlerin kuşaklara aktarımı fazlasıyla önem arz etmektedir. Doğduğu andan itibaren dahil olduğu toplum tarafından yoğrulup şekillendirilen birey belirli bir yaştan sonra davranışlarının ve tercihlerinin sorumluluğunu üstlenmek durumdadır. Dahası toplumsal değerleri yüceltip onların gelecek nesillere en doğru şekilde aktarımından sorumlu olacaktır. Bu yüzden evde aileler, okulda öğretmenler, dışarda toplumun bütün bireyleri; muhatap aldıkları çocukları “küçük birer insan” olarak değil “toplumun temsilcisi ve şekillendiricisi” olarak görmelidir.

Tüm toplumun sorumlu olduğu eğitim, okullarda örgün olarak verilmektedir. Bu sebeple ders materyalli olarak en sık başvurulanan kitapların değer eğitime de katkı sağlayacak içeriklerle zenginleştirilmesi önemlidir. Bu çalışma değer eğitimi açısından zengin ve Millî Eğitim Bakanlığının amaç, kazanımlarıyla uyumlu olduğu uzman görüşleriyle tespit edilmiş eserlere dikkat çekmektedir. Çalışmanın bu anlamda program geliştirme uzmanlarına ve elbette öğrencilerimize fayda sağlayacağını umuyorum.

Tez çalışmam öncesinde ve tez çalışmam süresince benden desteğini esirgemeyen kıymetli danışmanım Prof. Dr. H. Ahmet KIRKKILIÇ’ a, tez jürimdeki kıymetli hocalarım Prof. Dr. A. Halim ULAŞ, Doç. Dr. Yasin KILIÇ’ a tezime sundukları katkıları için teşekkür ederim. Araya giren yıllara rağmen hayatımdaki varlığını hep hissettiren, her anlamda beni destekleyen hakkını ödeyemeyeceğim kıymetli öğretmenlerime ve hayatında öncelikli olduğumu hissettiren kıymetli dostlarıma desteklerinden dolayı minnettarım. Ayrıca her zaman güçlü hissetmemi sağlayan aileme, varlıklarıyla hayatımı daha da anlamlandıran eşime, kızım Beril ve oğlum Berat’a, özellikle bugünlere gelmemde en çok emeği olan biricik anneme sabır ve desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Ağrı - 2020

Esra ER

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 4. 1. Yenilenen Müfredatlarda Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar	53
Tablo 4. 2. Bestami Yazgan'ın hikâyelerinde yer alan kök değerler	54
Tablo 4. 3. Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinde “Adalet” Değerinin Dağılımı	55
Tablo 4. 4. Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinde “Dostluk” Değerinin Dağılımı	57
Tablo 4. 5. Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinde “Dürüstlük” Değerinin Dağılımı.....	61
Tablo 4. 6. Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinde “Sabır” Değerinin Dağılımı	65
Tablo 4. 7. Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinde “Saygı” Değerinin Dağılımı	68
Tablo 4. 8. Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinde “Sevgi” Değerinin Dağılımı	74
Tablo 4. 9. Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinde “Sorumluluk” Değerinin Dağılımı... 93	
Tablo 4. 10. Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinde “Özdenetim” Değerinin Dağılımı.. 96	
Tablo 4. 11. Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinde “Vatanseverlik” Değerinin Dağılımı.....	98
Tablo 4. 12. Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinde “Yardımseverlik” Değerinin Dağılımı.....	102
Tablo 4. 13. Uzman Görüşüne Sunulan Hikâyeler ve Kök Değerleri Taşıma Durumlarının Dağılımı	111
Tablo 4. 14. “Öğretmen Hata Yapınca” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler	112
Tablo 4. 15. “Öğretmen Hata Yapınca” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı.....	112
Tablo 4. 16. “Öğretmen Hata Yapınca” Hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu	113
Tablo 4. 17. “Çiçekler Solmamalı” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler.....	115
Tablo 4. 18. “Çiçekler Solmamalı” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı	115
Tablo 4. 19. “Öğretmen Hata Yapınca” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu	116

Tablo 4. 20. “Abdülkadir’in Altınları” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler	117
Tablo 4. 21. “Abdülkadir’in Altınları” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı.....	118
Tablo 4. 22. “Abdülkadir’in Altınları” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu	119
Tablo 4. 23. “Elma Ağacı” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler.....	120
Tablo 4. 24. “Elma Ağacı” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılım.....	121
Tablo 4. 25. “Elma Ağacı” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu	122
Tablo 4. 26. “Hırsıza Yardım Etmek” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler	123
Tablo 4. 27. “Hırsıza Yardım Etmek” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı.....	124
Tablo 4. 28. “Hırsıza Yardım Etmek” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu	125
Tablo 4. 29. “Günaydın Çiçekleri” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler.....	126
Tablo 4. 30. “Günaydın Çiçekleri” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılım.....	127
Tablo 4. 31. “Günaydın Çiçekleri” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu	128
Tablo 4. 32. “Arkadaşım Minnoş” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler.....	129
Tablo 4. 33. “Arkadaşım Minnoş” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılım.....	129
Tablo 4. 34. “Arkadaşım Minnoş” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu	130
Tablo 4. 35. “Zaman Hırsızı” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler.....	131

Tablo 4. 36. “Zaman Hırsızı” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı.....	132
Tablo 4. 37. “Zaman Hırsızı” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu	133
Tablo 4. 38. “Son Misafirler” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler.....	134
Tablo 4. 39. “Son Misafirler” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı	135
Tablo 4. 40. “Son Misafirler” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu	135
Tablo 4. 41. “Tekerlekli Sandalye” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler	137
Tablo 4. 42. “Tekerlekli Sandalye” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı	137
Tablo 4. 43. “Tekerlekli Sandalye” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu	138

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3. 1. Araştırma süreci.....	46
-----------------------------------	----

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

AB	: Arkadaşım Başparmak
ABÖ	: Affet Beni Öğrencim
ACE	: Arkadaşım Can Eriği
AK	: Arkadaşım Kanarya
AK	: Arkadaşım Kartopu
akt	: Aktaran
AS	: Arkadaşım Sarmaşık
AT	: Arkadaşım Topkuyruk
AY	: Afrika Yolunda
BA	: Bisiklet Arkadaşım
BSSS	: Bilgisayar Sevgisayar
BY	: Babaların Yüreği
DGKO	: Doğum Günün Kutlu Olsun
DY	: Düğün Yemeği
Ed	: Editör
ESKADER	: Edebiyat Sanat ve Kültür Araştırmaları Derneği
İLESAM	: İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği
KKA	: Kalbini Kaybeden Adam
KŞ	: Kirazlı Şemsiye
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MESAM	: Musiki Eseri Sahipleri Meslek Birliği

MF	: Mutluluğun Formülü
NOT	: Nasıl Oruç Tutulur?
S	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDÖP	: Türkçe Dersi Öğretim Programı
TS	: Tekerlekli Sandalye
TYB	: Türkiye Yazarlar Birliği Vakfı
vb.	: Ve benzeri

GİRİŞ

Geçmişten bugüne kadar önemini her geçen gün artırarak varlığını sürdüren eğitim, farklı çevrelerce çeşitli yönlerine dikkat çekilerek tanımlanmaya çalışıldığı için eğitimle ilgili tek ve net bir tanımlama yapmak mümkün olmamakla birlikte eğitim genel olarak “davranış değiştirme süreci” olarak değerlendirilmektedir. Daha özel bir şekilde "Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı istendik değişme meydana getirme süreci" olarak değerlendirmek mümkündür (Ulusoy ed. 2005, s.138). Bu noktada istendikten kasıt kişinin topluma uyum sağlamasını kolaylaştırıp toplumsal düzeni sağlayacak davranışlardır. Kısaca toplumun beklentilerini karşılayacak olumlu davranışlardır. Yaşantı yoluyla gerçekleştirilmesinden kasıt ise çocuğun birincil kaynaklardan kendi edindiği bilgiler ya da bizzat edindiği tecrübelerdir.

Eğitim, formel ve informal olmak üzere iki çerçevede ele alınmaktadır. Formel eğitim okul tarafından belirli plan dâhilinde belirli sürede belirli yaş grubuna kazandırılmak istenen kasıtlı ve olumlu yönde davranış değişikliğidir. İnfornel eğitim ise kişinin doğumuyla aile içinde başlayıp zamanla genişleyen çevrelerce kişiye kazandırılan olumlu ve olumsuz davranışların tümüdür. İnfornel eğitimde olumsuz davranışların kazanılma ihtimali de göz önünde bulundurulursa resmî kanallarla gerçekleştirilen formel eğitimin daha sağlıklı olduğunu söylemek mümkündür. Bu sebeple toplumsal gelişme ve değişme için formel eğitimin daha büyük önem arz ettiğini söylemek mümkündür.

Toplumsal uyumu ve buna bağlı olarak toplumsal gelişmeyi hızlandıracak en büyük adım okul dışındaki çevreleri de formel eğitim kadar faydalı ve istenen davranışlarla örülü hâle getirmek olacaktır. Bunu ancak çocuğun okul dışındaki saatlerini en faydalı hâle getirerek en doğru arkadaşlarla zaman geçirmeleri sağlanarak yapılabilir ki yediden yetmişe tüm insanlar için en iyi arkadaş, elbette kişiye faydalı olacak, kişinin bireysel ve sosyal ihtiyaçlarına cevap verecek kitaplardır. Ancak günümüzde teknolojiye bağlı olarak gelişen iletişim araçları insanlar için çoğu zaman kitaplardan daha cazip gelmekte ve kişilerin sosyal hayatını olumsuz etkilemektedir. İnternet, televizyon vb. teknolojilerle insanlar dünyanın diğer ucundan haberdar olmasına rağmen kendi ailesi ve çevresinden uzaklaşmaktadırlar. Kişilerin çevrelerine ve birbirine karşı duyarlı olmasını sağlayan saygı, sevgi, çalışkanlık, yardımseverlik,

dürüstlük, misafirperverlik gibi davranışlar yerini şiddette, bencilliğe, hoşgörüsüzlüğe, merhametsizliğe bırakarak insanları karamsarlığa, yalnızlığa sürüklenmesine neden olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında sosyal bir varlık olan insanın çevresiyle doğru ve etkili iletişim kurması için toplum tarafından takdir edilen davranışların kişiye eğitimle kazandırılması mümkündür. Bu noktada en önemli görev elbette aile ve öğretmenlerin üzerine düşmektedir. Çünkü eğitim ailede başlayıp çocuğun karakterinin şekilleneceği dönemlerde yoğun olarak okullarda devam etmektedir.

Öğretmenler çocuğa faydalı olacak toplumsal değerleri en iyi şekilde çocuğun içselleştirmesine yardımcı olacak kitapların okunmasını sağlayarak sadece çocuğun zihinsel ve ahlaki gelişimine değil toplumsal gelişime de önayak olmaktadır. Daimcilik felsefi yaklaşımından beri önemsenen ve günümüzde çağdaş eğitim felsefelerinden biri olan yapılandırmacı eğitim felsefesinde de kendisine yer bulan değerler eğitimi, kitaplarda eğitsel iletiler sayesinde hayat bulmaktadır.

Gelişim dönemleri açısından öğütlerden hoşlanmayan çocuklar için yazarlar; çocukların ruh dünyasına hitap edecek, çocukların hayal dünyasını genişletecek, onlarda estetik zevk oluşturacak eserler meydana getirmeye çalışmalılardır.

Bu noktada çocuk edebiyatı ürünlerinin nitelikli ve sayıca artırılmış olması çocuğa ulaşmayı kolaylaştıracaktır. Okul dışında ise çocuklar ancak özenle seçilmiş kitaplara güvenle emanet edilebilir. Bu bağlamda çocuk edebiyatının önemi ve bu edebiyata duyulan ihtiyaç da ortaya çıkmaktadır.

Çocuk edebiyatı, çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır ancak tanımlamalara bakıldığında birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Oğuzkan, çocuk edebiyatının çocukluk çağındaki bireylerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü veya yazılı bütün eserlerini kapsadığını ifade ederken (Çakmak Güleç & Geçgel, 2012), Şimşek (2014) çocuk edebiyatı ile ilgili yaptığı tanımda çocukluk çağı yerine “gelişme çağı” ifadesini tercih etmiştir. Ayrıca çocukların duygu ve düşünce dünyasına seslenmesine ek olarak anlama ve kavrama becerilerine de seslenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Şimşek de Oğuzkan da çocukların duygu ve düşünce dünyasını ön plana çıkarmıştır. Bu bağlamda çocuklar için oluşturulan edebiyat ürünlerinde onların duygusal ve zihinsel gelişim özelliklerinin dikkate alınması gerektiği ifade edilebilir.

Çocuklar için hazırlanan kitapların fiziksel özellikleri, içeriği ve eğitsel işlevleri çocuk edebiyatı ürünlerini bilimsel metotlarla incelemeyi ve bu edebiyatın özelliklerini, iletilerini ve eğitim programlarında belirtilen kök değerlerle bağdaşıp bağdaşmadığının ortaya konulmasını gerekli kılmaktadır.

Eğitimin amacı genç nesillerin hem evrensel hem de kültürel değerleri kasıtlı kültürlenme yoluyla kazanmasıdır. Çocuk edebiyatının ana amacı genç neslin evrensel ve kültürel değerleri kazanmasını sağlamaktır. Evrensel değerler, kök değerler ile ifade edilebilir. Kültürel değerler ise bir milleti millet yapan bütün değerleri kapsamaktadır. Çocuğun kültürün bir unsuru olan dili işlevsel bir şekilde kullanmasını sağlama aynı zamanda kültürün taşıyıcısı olan dil aracılığıyla kültürel ve evrensel değerleri içselleştirmesinde çocuk edebiyatı hayati önem taşımaktadır. Bağcı (2013, s. 16-17) çocuk edebiyatının işlevlerini maddeler halinde sıralamıştır:

1. *“Bilgilendirme,*
2. *Zevk verme,*
3. *Çocuğa yaşamı tanıtm,*
4. *Kendine güven duygusunu geliştirme,*
5. *Başarma isteği uyandırma,*
6. *İnsana ve çevreye karşı duyarlı olma bilincini kazandırma,*
7. *Çocuğu sosyalleştirme,*
8. *Öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirme,*
9. *Farklı alanlara ve kavramlara karşı ilgi uyandırma,*
10. *Güzellik ve estetik gibi duyuşsal ihtiyaçları karşılama,*
11. *Çocukta dil gelişimini sağlama,*
12. *Çocuğun zihinsel gelişimine katkı sağlama,*
13. *Hayal gücünü, yaratıcı düşünme yeteneğini geliştirme,*
14. *Kişilik gelişimine olumlu katkılarda bulunma,*
15. *Kitabı sevdirmek, kitabın vazgeçilmez bir eğlenme, öğrenme ve bilgilenme aracı olduğunu fark ettirme,*
16. *Okul öncesinde dinlediğini anlama ve görselleri anlamlandırma; okul döneminde bunlara ek olarak metin ve görsel okuryazarlığını geliştirme,*
17. *Düşündüklerini ve hissettiklerini yazı yoluyla anlatma isteği uyandırma,*

18. Karakterleri sağlam, toplumun değerine uyum sağlayan, sağlıklı düşünen, davranan ve yaşayan bireyler yetiştirme”

Bu maddeler gözden geçirildiğinde çocuk edebiyatı ürünlerinin çocukların kişilik gelişimi ve duygusal gelişiminde etkin rol oynadığı görülmektedir. Değerler ise duygusal eğitim, başka bir ifadeyle karakter veya ahlak eğitiminin temel yapı taşlarıdır.

Değer, Türkçe Sözlükte “üstün ve yararlı nitelik” olarak tanımlanmaktadır (TDK [Türk Dil Kurumu], 2005, s.483). Yararlı olarak görülmesi toplum içinde düzen sağlama ve uyum içinde yaşanması için sosyal düzene sağladığı katkıları ifade etmektedir. “İyi-kötü, istenilen-istenilmeyen, olumlu-olumsuz, beğenilen-beğenilmeyen, arzu edilen-arzu edilmeyen vb. kabul edilen ve edilmeyen davranışları değerler ile ifade etmek mümkündür.” (Ulusoy ve Arslan, 2016, s.2). İnsanlarda bulunması istenen olumlu özellikler “değer” olarak nitelendirilmektedir. Akkaya (2014), değerın toplumun tarihi birikimi ile ortaya çıktığını vurgulamıştır. Ona göre değer, toplumun tamamı tarafından kabul gören, toplumun varlık, birlik ve devamını sağlayacak; toplum tarafından bireyi onaylayarak onu istenen davranışları sergilemesi noktasında cesaretlendiren kabuller ve inanışlardır. Bu davranış ve inanışların çocuklara kazandırılması için de “değer eğitimi” gündeme gelmiştir. Yaman (2012), ise “değer” i bireyin ortaya koyduğu duyarlılıklar olarak değerlendirir. İnsani, kültürel, ruhsal, toplumsal ve evrensel boyutlarda kendini gösterebilen bu duyarlılıkların kişi tarafından özümseme ve benimsenme sürecini ise değerler eğitiminin temeli olarak görür. Meydan (2012)’a göre ise “değer eğitimi” toplumsal değerleri ve ahlakı bireye kazandırma gayretidir.

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda genel amaçlar kısmında “Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek” (METK [Millî Eğitim Temel Kanunu] s.5101) olarak açıklanan amaç, değer eğitiminin temel gerekçesi olarak değerlendirilebilir.” Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer verilen “Değerlerimiz” başlığında açıklanan kök değerler de bu bağlamda değerlendirilebilir. “Öğretim programlarında yer alan ‘kök değerler’ şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük,

öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.” (MEB [Millî Eğitim Bakanlığı], 2019, s4.). Dolayısıyla gerek yasalar gerekse eğitim programlarında amaçlanan nitelikli bireylerin yetiştirilmesinde çocuk edebiyatı ürünleri, bu ürünlerin iletileri ve eğitim programlarıyla ne derece örtüştüğünün bilimsel çalışmalarla ortaya konulması çocuk edebiyatı alanında eser verenlere ve program geliştirme uzmanlarına bilimsel temel oluşturacağı düşüncesiyle bu çalışma tasarlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. BESTAMİ YAZGAN’IN HİKÂYELERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ VE ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARI İÇİN METİN ÖNERİLERİ

1.1. ARAŞTIRMA KONUSU VE PROBLEMİ

1.1.1. Araştırma Konusu

Araştırmanın konusu; Bestami Yazgan’ın hikâyelerinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi ve ortaokul Türkçe ders kitapları için metin önerileri sunulmasıdır.

Problem Cümlesi

MEB Türkçe Dersi Öğretim Programında, öğrencilere kazandırılması hedeflenen kök değerlerin, Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde yer alma durumu nasıldır ve hikâyelerin ders içeriği olarak kullanılabilirliği nedir?

Alt Problemler

1. Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde hangi kök değerler bulunmaktadır?
2. Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde tespit edilen kök değerlerin eserlere göre dağılımı nasıldır?
3. Bestami Yazgan’ın hikâyelerinin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliği nedir?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı; Bestami Yazgan’ın hikâyelerindeki kök değerlerin tespit edilmesi ve bu değerler ışığında, Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın genel amaçları ve kazanımları da dikkate alınarak, ortaokul Türkçe ders kitapları için metin önerisinde bulunulmasıdır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE GEREKÇESİ

Türkçe dersinde temel dil becerilerinin kazandırılmasında metinlerden yararlanılmaktadır. Tüm sınıf düzeylerindeki Türkçe ders kitaplarında 8 tema yer almaktadır. Bu temaların her birinde bilgilendirici, hikâye edici ve şiir türünde 4 metin bulunmaktadır ve bunların 3 tanesi okuma metni, 1 tanesi de dinleme/izleme metnidir.

Türkçe ders kitaplarında 32'si okuma ve dinleme/izleme metni, 8'i de "Serbest Okuma Metni" olmak üzere toplamda 40 metin yer almaktadır. Ders kitaplarında yer verilen metinler belirli temalar çerçevesinde ele alınmıştır. "Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın uygulanması sürecinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülmüştür. Bu temalardan; "Erdemler", "Millî Kültürümüz", "Millî Mücadele ve Atatürk" temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunludur." (MEB, 2019, s.16). Zorunlu temalar dışındaki temalar seçmeli temalardır. Bu temaların kitap yazarları tarafından belirlenmesi uygun görülmüştür. Ancak ders kitaplarına yer alacak metinler için:

- Alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır.
- Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir. (MEB, 2019, s. 16) gibi belirli ölçütlere yer verilmiştir.

2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın temel amaçları arasında; Ortaokulu tamamlayan öğrencileri ilkökulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren (MEB, 2019, s.3) bireyler olmalarını sağlamak yer almaktadır. Yine aynı programın perspektifinde eğitim sisteminin temel amacının "değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmek" (MEB, 2019, s.4) olduğuna yer verilmiştir. Değerlerin "toplumumuzun millî ve manevi değerlerinden damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımız", " hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağı" (MEB, 2019, s.4) olarak tanımlandığı programda "Değerlerimiz" başlığına ayrıca yer verilmesi ve değerlerin "öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamı" olarak ifade edilmesi toplumsal değerlerin benimsenmesinin ne kadar önemli olduğunu ve bu konuda Millî Eğitimin özel amaçlarının olduğunu açıkça göstermektedir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda değerlerimiz, bütün eğitim sürecinin temel hedefi ve onu ayakta tutacak olan ruhu olarak ifade edilmektedir. Ancak programda değerlerimize ayrı bir öğrenme alanı olarak yer verilmemiştir.

Öğretim programında yer alan temalar incelendiğinde öğrencilerin öğretiminin yanı sıra eğitimi de aynı derecede önemseydiği görülmektedir. Çocuğun eğitiminden birinci derecede sorumlu olan aile, çocuğunun okul çağına erişmesiyle birlikte eğitim sorumluluğunu kendilerine destek olan okulla bölüşmektedir. Yine de çocuk büyüdükçe çevresi genişleyecek; aile ve okul dışında birçok etken onu informal olarak eğitecektir. Bu noktada aile ve okulda çocuğa kitap okuma alışkanlığı kazandırılıp devamının sağlanması için aile bireyleri ve öğretmenler üzerine düşeni yapmalıdır. Çocuğun kitap okuma kültürü edinmesi ve bunu sürdürmesiyle birlikte kitap seçimi bu noktada hayati önem arz etmektedir. Bunun için çocuğun seviyesine uygun ve çocuğu doğruya, güzele, iyiye yöneltecek çocuğun toplumla uyumunu kolaylaştıracak edebî eserler seçilmelidir. Bu da ancak nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinin çoğaltılıp yaygınlaştırılmasıyla mümkündür.

Değer eğitimi farklı şekillerde verilebilir. Edebî eserler de değer eğitimi için kullanılan araçlardan biridir. Bu sebeple çocuklara toplumca kabul görmüş değerleri benimsetecek nitelikteki edebî eserlerin yazılması oldukça önemlidir. Yazılan eserlerin birçok açıdan incelenmesi de eserler hakkında yazara, dönüt niteliğindedir. Nitelikli eserlerin belirlenmesi, sayısının artırılması açısından edebî eserleri incelemeye yönelik yapılan akademik çalışmalar önemlidir.

Çocuk edebiyatını tanımlamak gerekirse; “Gelişme ve yetiştirme çağındaki çocukların dil düzeyine, duygu ve düşünce dünyasına, anlama ve kavrama becerilerine seslenen edebiyata çocuk edebiyatı denir” (Şimşek, 2007, s. 29). Çocuk edebiyatı, çocuğun estetik algısının gelişmesine katkı sağlar, hayatı ve insanı tanımasını sağlar. Çünkü edebî metin çocuğun hayatın bir benzerini yansıtır. Edebî metinde gerçek hayat dil sayesinde yeniden inşa edilmiştir. Bu sebeple çocuk, kendisi için kaleme alınmış eserlerde, yaşadığı dünyanın bir benzerini bulur. Bu sayede okudukları ve günlük yaşamını karşılaştırma fırsatı bulur. Böylece sergilenmesi gereken davranışları fark eder ve içselleştirir. “Kişinin bir yandan birey olarak kendini gerçekleştirebilmek için gerekli motivasyon, inisiyatif, sağ duyu, sebat, şefkat, çaba, problem çözme, öte yandan nitelikli bir toplumsal yaşam için gerekli işbirliği, paylaşma, empati, farklılıklara saygılı olma, hoşgörü gibi davranışlar sergilemesi toplum tarafından beklenmektedir.” (Oktay, 2009, s.80). Edebî eserler de genel olarak toplumun beklentilerine yönelik davranış kazandıracak değerlerle zenginleştirilmektedir.

Bestami Yazgan, 1994 yılında Türkiye Yazarlar Birliği tarafından Çocuk Edebiyatı dalında "Yılın Yazarı", 2003 yılında Çocuk Edebiyatçıları ve Yayıncıları Birliği tarafından "Yılın Şairi", 2011 yılında İLESAM (İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği) tarafından çocuk edebiyatı dalında "Yılın Yazarı" seçilmiştir. 2012 yılında İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından "Yazarlar Okullarda" projesinde Esenler ilçe yazarı olarak görevlendirilen Bestami Yazgan, 2013 yılında ESKADER tarafından çocuk edebiyatı alanında “Yılın Yazarı” olarak seçilmiştir. 2014 yılında Millî Eğitim Yayın Danışma Kurulu üyeliğine seçilmiş ve 2015 yılından itibaren öğrenciler arasında “Bestami Yazgan Şiir Yarışması” düzenlenmeye başlanmıştır. 2017 yılında “Çizgi Ötesi Öğretmenler” projesi kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belgeseli çekildiği bilinen öğretmen, şair ve yazar Bestami Yazgan, çocuk edebiyatına yaptığı katkılar ve elde ettiği başarılarla eserlerine dikkatle bakılması gereken yazarlardan biri olmuştur. Çocuklar için şiir, masal ve hikâye türlerinde kaleme aldığı eserleri ile çocuk edebiyatında günümüzde oldukça önemli bir yere sahip olan yazarın çeşitli seviye ve türlerde eserlerine Türkçe ders kitaplarında yer verilmiştir. Yazarın çocuklara yönelik eserleri üzerine incelemeler yapılan akademik çalışmalar da mevcuttur. Yazarın eserlerinin değer eğitiminde kullanımı akademik çalışmalar sonucunda önerilmiştir ancak hangi eserlerin hangi değerler için kullanılabileceğine yer verilmemiştir. Bu sebeple eserlerde yer alan değerlerin dağılımı araştırma problemlerinden biri olarak belirlenmiştir.

1.3.1. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda verilen başlıklarda ele alınmıştır.

1. Araştırma Bestami Yazgan’ın incelenen 18 hikâye kitabı ile sınırlıdır.
2. Araştırma Bestami Yazgan’ın eserlerinde yer verdiği değerler ve Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan kök değerler ile sınırlıdır.
3. Araştırma, Bestami Yazgan’ın eserlerinden ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alması için seçilen metinlerin uygunluklarının belirlenmesinde, görüşlerine başvurulmuş 20 uzman görüşü ile sınırlıdır.

1.3.2. Varsayımlar

Araştırmanın varsayımları aşağıda açıklanmıştır.

1. Bestami Yazgan'ın eserlerinde Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer verilen kök değerlerin bulunduğu varsayılmıştır.
2. Bestami Yazgan'ın eserlerinin değer eğitiminde kullanılabileceği varsayılmıştır.
3. Bestami Bestami Yazgan'ın eserlerinden ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alması için seçilen metinlerin uygunluklarının belirlenmesinde görüşlerine başvurulmuş uzmanların, metinleri hiçbir etki altında kalmadan istekli ve ayrıntılı bir şekilde değerlendirdikleri varsayılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. DEĞERLER EĞİTİMİ

2.1. DEĞER NEDİR?

İnsanoğlunun maddi manevi çok çeşitli ihtiyaçları vardır ve insanoğlu bu ihtiyaçları gidermek için sayısız icatlarda bulunmuştur. Kaplan (2005) İnsanoğlunun bu maddi ve manevi ihtiyaçlarının maddeleşmiş şeklini “kültür” olarak değerlendirmektedir. Onun bu değerlendirmesi temel alındığında kültürü bir milletin varlığını sürdürmesinde temel yapı taşlarından biri olarak ele almak mümkündür. Bu sebeple kültürel değerlerin yaşatılması ve genç nesillere aktarılması bütün toplumların öncelikli amaçlarındandır. Kendisini edebiyat, felsefe, tarih, coğrafya, folklor gibi alanlarda hissettiren ve ait olduğu milletin maddi ve manevi birikiminden izler taşıyan kültür unsurları, o milletin düşünüş yapısını, kabullerini, değerlerini ve değer yargılarını içerdiğinden kültürün sonraki kuşaklara aktarılmasının bütün toplumların varoluşlarını sürdürmelerinin bir gereği olduğu söylenebilir. Bunun için öncelikli olarak her toplum kendi eğitim sistemini şekillendirirken kültürel birikiminin ve milletin ortak hafızasının bir sonraki nesle nasıl aktarılacağı konusunda plan yapar. Sonrasında ise söz konusu planı sadece formel eğitimle değil aynı zamanda informal eğitimle de gerçekleştirmeye çalışır.

Ancak toplum, kültürel değerleri genç nesillere aktarım sürecinde bazı sorunlarla karşılaşmaktadır. Örneğin, günümüzde teknolojik gelişmeler ve iletişim araçları bir yandan kültürel aktarımı kolaylaştırırken diğer yandan da popüler kültürün yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Yani, toplumun genç nesillere aktarmak istediği kültürel değerler popüler kültür karşısında etkisini kaybetmekte ve bunun sonucunda kültürel ve ahlaki değerlerden yoksun bireylerin yetişmesi gibi çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Nihayetinde neslin devamını sağlayacak ve geleceğin emanetçisi olarak kabul edilen bireylerde görülen böylesi ciddi bir sorun karşısında uzmanlar harekete geçmiş, değerler ve değer eğitimi gündeme gelmiştir.

Buna göre öncelikle üzerinde durulması gereken soru, değer ne olduğudur. Özellikle etik ve estetik alanlarının önemli konularından olan ‘değer’ farklı çalışmalara konu olmuş ve çeşitli tanımları yapılmış bir kavramdır. “İngilizce *value*, Fransızca *valuer*, Almanca *wert* kavramlarına karşılık gelen değer, “ahlâk ya da değer felsefesinde, olgu bilincinden sonra ortaya çıkan ve olguya, belli duyguları, arzuları,

ilgileri, amaçları, ihtiyaç ve fiilleri olan özneye ilişkisi içinde, belli nitelikler yüklemeye belirlenen tavır; öznenin olana, olguya yüklediği nitelik” (Cevizci, 2005, s.432) olarak açıklanmaktadır. Değer, Türk Dil Kurumunun yapmış olduğu tanımda ise, “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçüt, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet” (TDK,2005, s.483) olarak yer almıştır. Güngör (1993) değeri “*bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez inancı*” olarak tanımlarken Çağlar (2005) ise değerlerin, “*bireylerin düşünce tutum ve eylemlerinde birer standart olarak ortaya çıkan kültürel öğeler*” olarak adlandırılabilirliğini ifade etmektedir (Dilmaç &Ulusoy, 2014, s.6).

Değeri “*nesne ve olayların, insanca önemini belirleyen niteliği*” olarak tanımlayan Hançerlioğlu (Özkul, 2007, s.5) ruhbilimsel (metafizik) anlamda değer, ‘nesne ve olguların bireysel açıdan taşıdığı önem’ olduğunu, törebilimsel anlamda değer, ‘iyi’yi vurguladığını, toplum bilimsel anlamda değer, “nesne ve olayların toplumca önem taşıyan niteliği” olduğunu belirtmiştir.

Değerler toplum tarafından kabul edilen davranışların sınıandığı soyut normlar şeklinde de tanımlanabilir. Bu normlar davranışların iyi, güzel, bireye ve çevresine yararlı olup olmadığını belirlemede işe koşur. “Bu çerçeve içinde, haz (olumlu) ve acı (olumsuz) gibi hazcı değerlerden, güzel (olumlu) ve çirkin (olumsuz) gibi estetik değerlerden, iyi (olumlu) ve kötü (olumsuz) gibi ahlaki değerlerden, yararlı (olumlu) ve yararsız (olumsuz) gibi yararlı değerlerden, sevap (olumlu) ve günah (olumsuz) gibi dinî değerlerden ve nihâyet doğru (olumlu) ve yanlış (olumsuz) gibi mantıkî değerlerden söz edilebilir.” (Cevizci, 2005, s.432). Görüldüğü gibi hayatın her alanında kendine yer bulan ve buna bağlı çeşitlilik arz eden değer biçimleriyle karşılaşmak mümkündür.

Değerler ait oldukları toplumda birtakım işlevleri de yerine getirmektedirler. Fichter’e göre değer(ler)in bu işlevleri şunlardır:

- *Değerler bireyin ve toplulukların sosyal değerinin yargılanmasında bir kıstas olarak kullanılır. Bireyin çevresindekilerin gözünde nerede olduğunu bilmesine yardım eder.*
- *Değerler kişilerin dikkatini yararlı ve önemli olarak görülen maddi kültür nesneleri üzerinde odaklar. Bu değerli nesne, birey veya grup için her zaman en iyi olmak zorunda değildir. Ancak o nesnenin sosyal olarak değerli görülmesine ve onun için çaba gösterilmesine neden olur.*

- *Toplum tarafından onaylanan davranışı ortaya koyarak, kişiler düşünce ve davranışlarını en iyi hangi biçimde ortaya koyabileceklerinin farkına varmış olurlar.*
- *Bireylerin sosyal rolleri benimsemesinde ve role uygun davranmasında öncülük ederler.*
- *Bireyleri geleneklere uymaya yöneltir, yararlı şeylerin yapılması için kişileri cesaretlendirir. Ayrıca, değerler kabul görmeyen davranışları engeller, yasaklanmış örüntülerin neler olduğuna işaret eder ve sosyal ihlallerden kaynaklanan utanma ve suçluluk duygularının kolayca anlaşılabilmesini sağlar.*
- *Toplumda sosyal dayanışmayı sağlar.* (Fichter 1990'dan akt. Karababa, 2015, s.7-8).

Değerlerin işlevleri göz önünde bulundurulduğunda, değerın insan davranışlarının sebebi ve sonucu olarak değerlendirmek mümkündür. Mesela; bireyin, müşkül durumdaki kişiye yardımcı olması bir davranıştır. Kişiyi bu davranışa iten yardımseverlik değerinin önemsenmesidir. Müşküliyetin giderilmesi yani yardımcı olunması sonucunda kişi yardımseverlik değerine uygun davrandığı için “yardımsever” olarak değerlendirilir.

“... değer söz konusu olduğunda, işe mutlaka öznenin, kişiliğın karışması gerekir [çünkü] ... değer, öznenin ya da zihnin teorik bir tavır ya da yönelmesinden çok, pratik bir tavır ya da yönelmesinin ifadesidir ve değer, öznenin ilgili nesnenin kendi şahsi amacı ve hareketleriyle olan ilişkisini ifade etmek üzere, ona diğer niteliklerine ek olarak, sonradan eklediği bir niteliktir. Değer işte bu süreçten sonra, kendi başına ve objektif bir biçimde değerli bir şey olarak görülmek suretiyle, objektifleştirilir ve nesneye yansıtılır.” (Cevizci, 2005, s.432).

Söz konusu örnek üzerinde düşünüldüğünde, bireyi davranışı sergilemeye yönelten şeyin sahip olduğu yardımseverlik değeri olduğu söylenebilir. Zira “değerler, insanların hayata bakışını etkileyen, kararlarına yön veren, inançlarını yansıtan ve davranışlarının ölçütünü belirleyen pusulalardır.” (Hökelekli, 2011, s. 285).

Değerler toplumun birikimleri üzerine şekillenmektedir. Eğer bir toplumda ‘yardımseverlik’ bir değer olarak kolektif bilinçte yer almıyorsa, söz konusu örnekteki

davranışın sonucu bir değer olarak algılanmayacaktır. Dolayısıyla değer toplumdan topluma değişiklik gösterebilir. Nitekim “görelî değer anlayışı” ile betimlenen bu durum, “... değerlerin bir kültürden diğerine farklılık gösterdiğini, değerlerin, kişinin çevresi, kültürü ve mizacı tarafından belirlenen şahsi ve sosyal tercihlere izafi olduğunu” (Cevizci, 2005, s.433) öne sürmektedir. Belki bu nedenle farklı bilim dallarında, farklı araştırmacılar tarafından birbirine benzer tanımlar yapılsa da bu tanım içine yerleştirdikleri değerler farklılık göstermektedir.

Örneğin Schwartz değer araştırmasında geliştirdiği ölçekte yer alan ‘güç’, ‘keyif’ ve ‘başarı’ birer değer olarak nitelendirilirken, Tezcan’ın Türk değerlerini incelediği çalışmasında ‘mertlik’, ‘kanaatkârlık’, ‘dindarlık’ birer değer olarak belirlenmiştir.

Değerlerin toplumdan topluma, bireyden bireye değişiklik gösterdiği açıktır. Bunun için de her millet -yukarıda da ifade edildiği gibi- kendi değerlerini gelecek nesillere aktarmak istemektedir. Değerleri aktarırken toplumun kültürel ve moral değerlerini yansıtan eserlerden yararlanılmaktadır; çünkü kültürün bir unsuru olan edebiyat ve edebî eserler, oluşturuldukları dönemin ve toplumun kültür kodlarını taşımakta ve onlardan bağımsız düşünülmemektedirler. Buna göre, değer eğitiminde yapılan çalışmalar incelendiğinde birçok çalışmanın edebî eserler üzerine yapıldığı görülmektedir.

Esra Yılmaz’ın (2012) “*Ziya Gökalp’in Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*”, Berrin Güner’in (2019) “*Türkçe Eğitimi Açısından Nurettin Topçu’nun Eserlerinde Değer Eğitimi Unsurları*”, Musa Kaya’nın (2012) “*Emine Işınsoy’un Romanlarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı*”, Seyyare Çelik’in (2016) “*Necdet Neydim’in Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı*”, Gülşen Oran’ın (2015) “*Yalvaç Ural’ın Çocuk Kitaplarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı*”, Ramazan Başar’ın (2019) “*Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı*”, Fahri Çelikten’in (2019) “*Nezihe Meriç’in Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*”, Gökçe Kaçmaz’ın (2018) “*Cahit Zarıfoğlu’nun Masallarının Değerler Eğitimi ve Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*”, Yasemin Katı’nın (2015) “*Yavuz Bahadıroğlu’nun Çocuk Hikâyelerinde Değerler Eğitimi ve Söz Varlığı*” bu örneklerden yalnızca birkaçıdır.

Yapılan bu tür çalışmaların değer eğitimi ve insani değerlerin yeniden inşasında içerik boyutuna önemli katkıları olduğu düşünülmektedir.

2.2. DEĞER EĞİTİMİ NEDİR?

İçerik ve yöntemlerde farklılıklar olsa da ‘değer’ ve ‘eğitim’ bütün toplumlar için önemlidir. Çünkü değer; “Bir sosyal yapının varlık, birlik, işleyiş ve devamının sebebi olarak kabul edilen, tasvip ve teşvik gören, korunmaya çalışılan inanışlardır.” (Dilmaç & Ulusoy, 2014, s.15). Buradan hareketle denebilir ki bir toplumun anlaşılmasında inanç ve değerler sistemleri önemli rol oynar. Çünkü kişilerin herhangi bir sorun karşısında verdikleri tepkileri, onların sahip olduğu değerleri ve inançlarını bilmeden doğru şekilde anlamlandırmak zordur. Bu nedenle değerler, son birkaç yüzyıldır sosyal bilimlerin araştırma konusu olmuştur. Dolayısıyla değer her toplum için oldukça önemli ve içi dopdolu bir kavramdır.

Değer eğitimi toplumsal birlik ve beraberlik ayrıca toplumun devamı için önemlidir. Çünkü “Toplum kendini sürdürmek ister, bunu da kendi değerlerini yeni nesillere aktararak gerçekleştirebilir.” (Yaman, 2012, s.16). Bireylerin toplumsal değerleri benimseyip davranış haline getirmesi bu sebeple önemlidir. Toplumun bireyden beklentileri noktasında da bireye yol gösterici olan yine değerlerdir. “Değerlerin birey için yol gösterici ve sınırları hatırlatıcı özellikleri, bireyin içinde yaşadığı toplumla çatışmaya girme riskini azalttığı gibi bireyin o topluma aidiyet duygusunu pekiştirirler. Diğer yandan bireyin tercihlerinde belirli seçenekler dışına çıkılmasına engel olduğunda birey için seçenek daraltıcı, yönlendirici veya kısıtlayıcı olabilmektedir. Fakat çoğunlukla bireyin hayatını kolaylaştırıcı, çevresiyle uyumunu arttırıcı ve yaşamın zorluklarıyla baş etmek için dayanak noktası olabilmektedirler.” (Baş & Dilmaç, 2015, s.296).

Değer eğitiminin karakter eğitimi, ahlak eğitimi gibi adlarla anıldığı da görülür. Değer eğitimi son yıllarda daha ön plana çıkmış olsa yüzyıllardır toplumların -kendi içinde- doğduğu andan itibaren bireylerine uyguladığı bir eğitimidir. “Birey ve toplum tarafından önemli görülen değer ve davranışların aktarılması ve içselleştirilmesi sürecinde birçok yol kullanılmaktadır. Değerler eğitimi okullardan önce ebeveynler, kardeşler, dede ve nineler, yakın çevre ve nihayet toplum tarafından yapılmaktadır. Aile ve toplum tarafından değer eğitimi ve öğretiminde model olma, sözle ifade etme,

davranış hakkında takdir ya da eleştiri yapma gibi birçok yöntem sürekli bir şekilde kullanılmaktadır” (Akbaş, 2015, s.251). Çünkü toplumun içinde topluma uyumlu bireylerin yetiştirilmesi toplumun huzuru ve birliği açısından önemlidir.

Toplum tarafından istenen birey modelinin ortaya çıkarılması ise ancak toplumun ortak değerlerini bireye uygun şekilde kavratıp benimsetmekle mümkün olacaktır. Bu noktada değer eğitiminin en doğru şekilde verilmesi önem arz etmektedir. Değer eğitimi için birçok yöntem ortaya atılmıştır. Değerlerin doğrudan öğretimi yaklaşımı, değerleri belirginleştirme yaklaşımı, değer analiz yaklaşımı, bütüncül yaklaşım ve değer eğitiminde gizil güç olarak görülen örtük program değer öğretiminde kullanılabilecek yaklaşımlardır. Taşpınar (2009)’a göre değerler en iyi sosyal öğrenme, model alma ve taklit yoluyla öğrenilir. Bu nedenle okulun yönetim şekli, öğretmenlerin birbiriyle ve öğrencilerle olan iletişimi gibi örtük program içerisinde yer alan unsurlar çocuklara aktarılmaya çalışılan değerler üzerinde önemli etkilere sahiptir. Çünkü birey boş bir zihinle dünyaya gözlerini açar. Bebekliğinde bile birçok eylemi gözlemler sonucunda gerçekleştirir. Dolayısıyla kişinin düşünce yapısını ve buna bağlı olarak davranış yapısını içinde bulunduğu toplumda şahit olduğu olaylar ve olaylara kişilerin verdiği tepkiler, olaylarla ilgili yapılan değerlendirmeler şekillendirmektedir. Ancak toplum içinde olumlu olduğu kadar olumsuz uyarıcı ve olumsuz yönlendirici unsurlarla karşılaşılması muhtemeldir. Bu sebeple çocuklar için ve olumlu uyaranların çok olduğu kontrollü ortamların oluşturulması önemlidir. Formel eğitimle sağlanmaya çalışılan bu ortamları kitaplarla desteklemek önemlidir. Nitelikli kitaplarla zenginleştirmek çocuktaki ve dolayısıyla toplumdaki gelişim açısından çok daha önemlidir. Çağımızda değerler eğitiminin ‘nasıl verileceği’ konusunda çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Taşkiran (2015)’a göre bu yöntemlerden edebî eser odaklı değerler eğitimi çocuk için ayrı bir öneme sahiptir. Çocuklar için yazılan eserlerde seçilen değerlere ve bunların işleniş biçimine gereken önem verilirse edebî eserlerle verilen değerler eğitiminin daha sağlıklı yürütülmesi sağlanabilir.

Çocuklara toplumsal değerleri kazandıracak nitelikteki edebî eserlerin yazılması oldukça önemlidir. Erdi (2008) çocuk kitaplarını, yaşam çizgisinde karşılaşılabilecek sorunlara oluşturacak yanıtları, verilecek tepkileri sanatçı bakış açısıyla örneklendiren bir kaynak olarak değerlendirmektedir. Bu kaynaklar sayesinde

çocuklara insanlar arasındaki farklılıkların normal olduğunu fark ettirmenin, değişik kültürlerdeki yaşamları ve insan ilişkilerini tanıtilabileceğini savunur. Ona göre çocuk kitapları sayesinde çocukların yaşam çevreleri genişler. Bu sayede okur, birçok kişi ve yaşamla muhatap olur. Onlarla hayal dünyasını ve zihnini geliştirir. Kahramanlar sayesinde birçok yaşam deneyiminden haberdar olur.

Akbaş (2015, s.251)' a göre, "... genel öğretim yöntem ve araçlarından bahsedilen birçok yöntem ve araç-gerecin aynı zamanda değerlerin öğretiminde de etkili olduğunu ifade etmek gerekir. Örnek olarak edebî metinlerin konularının genel olarak iyi, kötü, özgürlük, adalet, cesaret ve kahramanlık gibi değerleri içerdiğini biliyoruz. Bu nedenle ilgili kurulların öğrenciler için tavsiye ettiği kitaplar, ortalama ve ortalamanın üstünde okuma seviyesine sahip öğrencilere birçok sosyal ve ahlaki mesaj ve bilgi verebilirler."

Ancak değer kazandırmaya yönelik unsurların nitelikleri ve bu unsurların çocuğa hangi düzeyde sunulduğu da çok önemlidir. Edebiyat eserinin çocuğun seviyesine uygunluğu kadar eğitici öğelerin de çocuğun gelişimine uygun olması oldukça önemlidir. Çocuk edebiyatı ürünleri, hem dil ve anlatım hem de seçilen konular açısından, çocuğa görelilik ilkesinden hareket edilerek ortaya çıkarılmış olmalıdır.

Kısacası değer eğitimi için önerilen ve uygulanan birçok yöntem vardır. Bu yöntemlerden biri de eğitsel içerikli kitaplardır. Ancak bu kitapların çocukların yaş ve okuma seviyelerine uygun olması, iletilerin doğru ve yaş kitlesine uygun şekilde verilmesi gerekir. Yayımlanan kitapların dil, içerik ve şekil açısından çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikleri taşıması eğitimin amacına ulaşması açısından önemlidir.

Değer eğitiminin önemi Hakam (2018) tarafından şu şekilde sıralanmıştır.

- Değerler ile ilgili bilgileri ve doğru değer kurallarını öğrencilerin anlamasını sağlar.
- Öğrencilerin yaşamlarındaki değerleri ve değer etkinliklerini model alabilmelerini ve uygulayabilmelerini sağlar.
- Öğrencileri örneklenene değerlerin kurallarına uygun hareket etmeleri ve buna uygun yetiştirmek için değerler eğitimi gereklidir.

- Değerler eğitimi ile öğrenciler bilgiyi eyleme dönüştürürken koşullandırılabilir ve rol almaları sağlanabilir.
- Öğrencilerin değerleri yaşamlarında sürekli olarak kullanabilmeleri için alışkanlıklar sağlar (Ulusoy, 2019, s.96).

2.3. KURAMCILARA GÖRE DEĞER SINIFLAMALARI

Değer kavramının birçok alanla ilgili olması birçok tanımının yapılmasına zemin hazırlamıştır. Çeşitli yönleri ön plana çıkarılarak farklı tanımları yapılan değer kavramı, ele alındığı alan ve çalışma konusuna bağlı olarak kuramcılar tarafından birçok şekilde sınıflandırılmıştır. Değerler; işlevsellikleri, insanların davranış yönelimleri, zorlayıcılıkları, değer alanları, değerler sisteminin oluşumu gibi birçok temele göre farklı şekillerde tasnif edilmiştir.

Psikolojide değer testi ilk defa Spranger tarafından kullanılmıştır. O, deneklerini her birinde hâkim olan değerlere göre şahsiyet tiplerine ayırmış ve herkesin estetik, teorik (bilimsel), ekonomik, siyasi, sosyal ve dinî olmak üzere altı temel değer tipinden birine girebileceğini söylemiştir (Köylü, 2016, s.37).

Spranger'in değer sınıflaması şöyledir:

- Ekonomik Değer: Bir etkinliğin yararlı ve pratik olması önemlidir. Yaşam bedensel ihtiyaçların doyumudur.
- Kuramsal Değer: Bilgiye, eleştirel olmaya ve gerçeğe önem verir. Kuramsalcı bireyin ilgilendiği şey gerçeğin keşfidir.
- Estetik Değer: Üst düzeyde biçim ve uyuma önem verir, herhangi bir yaşam tarzını zarafet ve uygunluk açısından değerlendirir.
- Toplumsal Değer: İnsanlara yardımcı olma, insanları sevmek, bencil olmama önemli bir özelliğidir. Ekonomik, kuramsal ve estetik değerleri insanlara yakıştırmaz, soğuk bulur.
- Politik Değer: Bireysel etki, güç ve şöhrete önem verir.

- Dinsel Değer: Tüm evreni bir bütün ve kendisini de o bütünün bir parçası olarak görür. Doyurucu değer tecrübeleri arar, mistik konulara ve yaşantılara ilgi gösterir (Abacı, 2018, s.24).

Allport, Vernon ve Lidzey çalışmalarında değerleri; estetik, bilimsel, ekonomik, siyasî, sosyal ve dini değerler olmak üzere altı temel kategoride incelemiştir (Ulusoy& Dilmaç, 2014, s.23).

Nelson; yaratan, yaşayan insan ve insan grupları özelliklerini ön plana çıkararak değerleri bireyden topluma doğru genişleyen bir yelpazede sınıflandırmıştır. Nelson değerleri; bireysel değerler, grup değerleri, sosyal değerler olarak sınıflandırmıştır (Aydın, 2013).

Rokeach değerleri amaç değerler ve araç değerler olarak iki gruba ayırmıştır. Bu sınıflandırmada asli değerler; güvenlik, mutluluk, eşitlik gibi ana unsurları içerirken araç değerler ise asli değerlere yani arzulanan sonuçlara ulaşmada kullanılan değerleri ihtiva etmektedir. (Rokeach, 1973'ten Akt. Ekşi & Katılmış, 2016, s.11). Örneğin; asli değer olan "başarı" ya ulaşmak için hırs, cesaret gibi değerlerin araç olarak değerlendirildiğini söylemek mümkündür.

Schwartz ise değer sınıflaması yaparken Rokeach'ın asli ve amaç değerler olarak yaptığı değerler üzerinde çalışmış değerleri bireysel ve kültürel olmak üzere iki boyutta incelemiştir. Rokeach'ın belirlediği 18 araç, 18 amaç değeri 10 temel değer tipinde gruplamıştır. Schwartz'ın değer grupları şu şekildedir: Güç, başarı, hazcılık, uyarılım, öz yönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma, güvenlik (Schwartz 1992' den Akt. Dilmaç & Ulusoy, 2014).

Joseph H. Fichter ise toplum için bir uzlaşma sistemi olarak gördüğü değerleri, zorlayıcılık düzeylerine göre, süreklilik gösteren ortaklaşa işlevlerine göre, kurumsal işlevlerine göre sınıflandırmıştır. Zorlayıcılık düzeyine göre ele aldığı değerler kişinin içselleştirdiği, ahlaki açıdan en güçlü değerlerdir. Bu değerler kişi tarafından bilinçli olarak kabul edilmiş değerlerdir. Süreklilik gösteren ortaklaşa işlevlere göre değerler, toplumun devamı ve huzuru için istenen ve önemli olanlara işaret eden değerlerdir. Kurumsal işlevlerine göre değerler, kuruma özgü değerler olup dinî, siyasî, ekonomik değerler gibi değerlerdir (Köylü, 2016, s.40).

Graves ise değerleri varoluşçu bir yaklaşımla ele almış, hiyerarşik bir yapı oluşturmuştur. Bu yapıda bireyin her başarısını bir denge durumu olarak ele almıştır. Her başarıda bir üst basamağa geçileceğini savunmuştur. Her denge durumunun kendine has psikolojik nitelikleri vardır. Bu nitelikler bireyin karşılaştığı yeni düzeye uyumunu ve değerleri özümsemesini sağlamaktadır.

a. Graves'in sınıflandırmasında belirttiği düzeyler şunlardır:

2. Düzey: Tepkisel var olma, insanların temel fizyolojik ihtiyaçlarını gidermeye çalıştığı düzeydir. Değerlerin tepkilerle belirlendiği düzeydir.
3. Düzey: Geleneksel var olma, bu düzeyde insanlar sadece var olma ihtiyacı duyarlar. Kendilerinden öncekilerin yaşam şekillerine ayak uydurmak, nesillerini devam ettirmek isterler. Bu yaşam şeklinde göreceli bir güvenlik gereksinimi, değer olarak ortaya çıkmaktadır.
4. Düzey: Ben merkezli olma, insan olma olgusunun belirlediği düzeydir. Birey olma dürtüsü çok güçlüdür, kendi benliğinin farkına varır. Başkaları üzerinde baskı kurma ve birey olma güdüsü çok yüksek olduğundan, değerler de bu amaca hizmet edecek biçimde çevreyi kullanmaktır. Böylece bu düzeye ait değerler oluşmaktadır.
5. Düzey: Özverili var olma, acı ve ölümden sonraki yaşam için var olma ağırlıklı duygudur. Tanrının koyduğu değerlere yönelme söz konusudur.
6. Düzey: Materyalist var olma, dünyanın sınırlarını keşfetme ve dünyayı yönetme duygusu egemendir. Bu durum, materyalist bir yaşam ve değerlerin öne çıkmasına neden olur.
7. Düzey: Toplumsal var olma, bu düzeyde rasyonel değerlerden çok insani değerler öne çıkar. Diğer insanlar önemli hâle gelmiştir ve toplum bir bütün olarak değerlidir. Bireyler için, katılık, varlık, güç, maddeler yerine esneklik, haz, saygınlık, kişilik önemsenen değerlerdir. Toplum bir bütün olarak bu düzeyde başlı başına bir değerdir.
8. Düzey: Varoluş, değer sisteminin temeli bilgiye ve evrenle ilgili gerçekliğe dayanır. İnsan, kendine güvenir; hayata, bağımsızlığa ve toplum çıkarlarına değer verir. Farklı değerlere hoşgörü vardır, esnek olmayan sistemlere ve

gereksiz otorite kullanımına karşıdır (Samur Öztürk, 2011'den Akt. Tunagür, 2016, s.26).

Tezcan ise değerleri; erkeklik değeri, kadınlık değeri, analık değeri, namus değeri, akrabalık değeri, komşuluk değeri, hemşerilik değeri, temizlik-pislik değeri, eğitsel değerler, ekonomik değerler, dinsel değerler, siyasal değerler, ailesel değerler olarak gruplandırmıştır. (Ulusoy& Dilmaç, 2014, s.34)

Amerikalı antropolog ve sosyal kuramcı Kluckhohn'un kültürel özellikleri ön planda alarak değerleri; tür, kapsam, amaç, genelleme, yoğunluk, büyüklük, örgütleme ölçütlerine göre sınıflamıştır. Kluckhohn'un değer sınıflaması şöyledir:

1. Tür: Olumlu ve olumsuz olma durumuna göre sınıflama.
2. Kapsam: Estetik, kavramsal ve ahlaki olarak sınıflama.
3. Amaç: Değerlerin bir davranış tarzı (durum değerleri), davranış sonucu (aracı değerler) veya en son varılan sonuca (amaç değerleri) göre ayrılması.
4. Genelleme: Değerin belli durumlarda ortaya çıkan (rol değerleri) ya da çeşitli durumlarda ortaya çıkan değerler, kültürel değerler olmasına göre ayrılması.
5. Yoğunluk: Seçime bağılı değerler ve zorunlu değerler şeklinde sınıflama. Seçime bağılı değerler "kesinlikle yanlış" olarak değerlendirilemeyecek değerlerdir.
6. Büyüklük: Özel durumla ilgili, özel bir gruba veya topluma ait, evrensel şeklinde sınıflama.
7. Örgütlenme: Değerlerin önemine göre sınıflandırılması. Değerler arasında doğrusal bir hiyerarşı yoktur ancak kümeler halinde düzenlenir. Bazı değerler diğerlerinden daha öncelikli olabilir" (Aydın, 2013, s.10).

Hilmi Ziya Ülken ise değerleri içkin değerler, aşkın değerler ve normatif değerler olmak üzere üç başlık altında ele almıştır. Ülken'e göre içkin değerler bilmenin hâkim olduğu değerlerdir. Teknik, sanat ve bilgiyi içermektedir. Aşkın değerler kişinin sosyal ilişkilerinden ortaya çıkan sadakat, hoşgörü gibi değerlerdir. Normatif değerler ise ölçü değer olarak değerlendirilmekte olup iktisadi, hukukî ve

lisanî değerlerdir. Bu kategorideki değerler başka değerleri birbiriyle karılaştırmakla görevlidir (Köylü, 2016, s.39).

Takiyettin Mengüşoğlu değerleri “İnsan Felsefesi” eserinde antropoloji bakımından “Yüksek Değerler”, “Araç Değerler”, “Davranış Değerleri” olmak üzere üç başlıkta sınıflandırmıştır. Mengüşoğlu’nun yaptığı sınıflamada sevgi, doğruluk, dürüstlük, adalet gibi değerler yüksek değer olarak değerlendirilirken; kıskançlık, yarar, kuşku... ve her türlü maddesel değerler araç değer olarak ele alınmıştır. Görgü kuralları, ulusların geleneksel değerleri ise davranış değerleri olarak sınıflandırılmıştır (Akyol Gürler, Aydın, 2013).

Değerlerin araştırmacıların ele alış biçimine göre oldukça farklı boyutlarıyla sınıflandırıldığı görölmektedir. Bu kuramcılar dışında Güngör, Mengüşoğlu, Dilmaç gibi birçok araştırmacı değer kavramını konu edinmiş, bu kavramın farklı yönlerini ele alarak çeşitli sınıflandırmalar yapmıştır.

2.4. TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA DEĞER EĞİTİMİ

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda değer eğitiminin yer alma şekli incelenirken değişikliklerin yapıldığı 2006-2015 ve güncel olması nedeniyle 2019 öğretim programları ele alınmıştır.

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı incelendiğinde 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’na göre Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarına yer verilirken Kanun’un 2. Maddesindeki “*Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini; 1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik; laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek* “ (Türkçe Dersi Öğretim Programı [MEB], 2006, s.1) ifadesi dikkat çekmektedir.

Türkçe öğreniminin, anlama, yorumlama, iletişim kurma becerilerinin gelişmesine yönelik olan dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma öğrenme alanları ile dil bilgisinden oluştuğu bu öğrenme alanlarının da birbiriyle etkileşim hâlinde olmasından dolayı bir bütünlük içinde ele alınması gerektiğinin vurgulandığı programda; programın genel amaçlarına yer verilirken, “Öğrencilerin millî, manevi ve ahlaki değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır.” (MEB, 2006, s.4) ifadesine yer verilen 11. maddede değer eğitime dair ifadeler rastlanmıştır.

Programda öğrenciye edindirilmesi hedeflenen temel beceriler; Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik olarak yer almaktadır.

Programda 6, 7 ve 8. sınıf seviyelerinde işlenmek üzere “Sevgi, Millî Kültür, Toplum Hayatı, Okuma Kültürü, İletişim, Hak ve Özgürlükler, Kişisel Gelişim, Bilim ve Teknoloji, Alışkanlıklar, Zaman ve Mekân, Duygular, Doğa ve Evren, Güzel Sanatlar, Kavramlar ve Çağrışımlar” başlıklı 14 temaya yer verilmiştir. Programda yer alan Atatürkçülükle ilgili konular kapsamında ilgili olduğu belirli gün ve haftalarda işlenmek üzere ele alınacağı vurgulanan Atatürkçülük temasının her sınıf düzeyinde zorunlu olarak yer verilmesinin planlandığı belirtilmiştir (MEB, 2006, s.9).

Bu temalardan her sınıfta biri zorunlu Atatürk teması olmak üzere 6 ana tema ele alındığı belirtilmiştir. 6. sınıfta “Sevgi”, 7. sınıfta “Millî Kültür”, 8. sınıfta “Toplum Hayatı” zorunlu ana temalardır. Zorunlu temaların diğer sınıflarda da işlenebileceği belirtilmiştir (MEB, 2006, s.61). Değer ve değer eğitime ayrıca yer verildiğine rastlanmamakla birlikte 6. sınıfta zorunlu temalardan biri olan “sevgi” teması 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer verilen kök değerlerden biridir.

2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda programın temel yaklaşımı ele alınırken “basılı ve elektronik ortamlarda dinlediklerini ve okuduklarını anlayan, kendilerini yazılı ve sözlü olarak ifade eden; eleştirel, yansıtıcı ve yaratıcı düşünen, millî, manevi ve evrensel değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesinin” amaçlandığı ifade edilir (MEB, 2015, s.4). Programın genel amaçlarında 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda olduğu gibi 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda ifade

edilen Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda öğrencilerin; “Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; millî duygu ve düşüncelerini güçlendirmek, Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımlarını sağlamaktır.” (MEB, 2015, s.5). ifadeleri yer almaktadır.

1-8. sınıf düzeyinde işlenmesi öngörülmüş “Biz ve Değerlerimiz” temasına yer verilen programda; aile, büyüklerimiz, insan ilişkileri, dostluk, vefa, sadakat, merhamet, saygı, sevgi, paylaşma, dayanışma, yardımlaşma, arkadaşlık, sözünde durma, çalışkanlık, dürüstlük vb. konular önerilmiştir. Önerilen konulardan saygı, sevgi, dostluk, dürüstlük değerleri 2019 yılında yayınlanan Türkçe Öğretim Programı’nda yer verilen kök değerlerdendir. Ayrıca bir diğer kök değer olan vatanseverlik; 2015 yılındaki programda yer alan “Millî Mücadele ve Atatürk” teması ve “Millî Kültürümüz” teması altında; vatan, bayrak, millî bayramlar, tarihî şahsiyetler konuları ile ilişkilendirilebilir.

Vatandaşlık bilinci teması altında yer verilen konu önerilerinden sorumluluk ve adalet konusu 2019 yılında yayınlanan kök değerlerdendir. Bunlara ek olarak yer verilen emeğin değeri emeğe saygı alt değeri olarak kök değerlerden olan saygı değerini temsil etmektedir.

2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı’na göre; öğretim programları sadece bilgi aktaran bir yapıda değildir aynı zamanda bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıdadır. Öğretim programlarının, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” ile “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Öğretim programlarının amaçları arasında ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, “ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, ‘Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi’nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak yer almaktadır (MEB, 2019).

Eğitim sisteminin temel amacının değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmek olduğu vurgulanırken

değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve gelecek nesillere bırakılacak öz miras olarak değerlendirilmiştir (MEB, 2019, s.4).

Programda ayrıca “Değerlerimiz” başlığına yer verilmiş değerler, “*öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamı*” olarak değerlendirilmiştir. Geleneklerimiz ve geçmişten beslenen değerlerin geleceğe uzanacağı vurgulanmıştır. Değerler, kişinin harekete geçmesini sağlayan gücün kaynağı olarak değerlendirilir. Toplumun geleceği, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlanmıştır. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda eğitim sisteminin asli görevi olarak akademik açıdan başarılı olmakla birlikte temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek görülmektedir. Kısacası eğitim sistemi yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını yönlendirebilmelidir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın özel amaçları açıklanırken “*millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi, Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması*”nın amaçlandığına değinilmiştir. Ayrıca Türkçe Dersi Öğretim Programının, dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmelerini sağlayacak bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırıldığı ifade edilmiştir (MEB, 2019, s.8).

Eğitim sisteminin değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevine de ayrıca değinilen programda değerler, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Bütün eğitim sürecinin “*nihai hedefi*” ve “*ruhu*” olarak değerlendirilmiştir. Bu sebeple öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır. Kazandırılması hedeflenen kök değerler her sınıf düzeyinde yer almaktadır.

Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik.

Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınmaya çalışılmıştır.

Ayrıca programda yer alan “Erdemler” teması “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temaları gibi her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunlu temalardan olmakla beraber Erdemler teması için; ahlak, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, sıla-ı rahim, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma vb. (MEB, 2019, s.14) konu önerilerinde bulunulmuştur.

Böyle bir temaya yer verilmesi ve tema için öneride bulunulan konulara bakıldığında birçok değeri kazandırmanın amaçlandığı görülmektedir.

Sonuç olarak 2006 ve 2015 Türkçe Öğretim Programlarından farklı olarak 2019 Türkçe Öğretim Programı’nda değerler ayrı bir başlık altında yer verilerek önemine değinilmiştir. Kök değerlere yer verilerek bu değerlerin her sınıf düzeyinde kazandırılması zorunlu tutulmuştur. Değer eğitimi akademik eğitimden ayrı düşünülmemiştir.

2.5. BESTAMİ YAZGAN’IN HAYATI

Bestami Yazgan, 1957 yılında Osmaniye’nin Toprakkale ilçesinde beş kız kardeşten sonra ailenin ilk erkek çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Taşra kentinde yaşadığı için doğayla iç içe büyümüştür. İlkokulu (1967) kendi köyünde bitirince ailesi onu imam hatip lisesine göndermek için Osmaniye’ye göç etmiş, Osmaniye İmam Hatip Lisesinin 5. sınıfındayken görücü usulüyle nişanlanmıştır. Yazar, liseyi bitirdiği ay (Haziran 1974) evlenmiş, aynı yıl Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde yükseköğrenimine başlamıştır. Erzurum’da iki kızını dünyaya gelen Yazgan, 1978 yılında fakülteyi bitirmiştir. Hatay Dört Yol Deneme Lisesinde öğretmenlik yapmaya başlamış, 1980 yılında Osmaniye Atatürk Lisesine tayin edilmiştir.

İlk şiiri Hasret gazetesinde yayınlanmıştır (1984). Yazar, sanat yaşamına zemin hazırlayan “Güneysu” adlı edebiyat dergisini genel yayın yönetmeni sıfatıyla çıkarmaya başlamıştır (1985-2000). Daha sonra Osmaniye Rahime Hatun Kız Meslek Lisesi ve Osmaniye İmam Hatip Lisesinde çalışmıştır. Osmaniye Özel Bahçeli Lisesi

açılınca Osmaniye İmam Hatip Lisesindeki görevinden istifa edip Osmaniye Özel Bahçeli Lisesine geçmiştir. Daha sonra yeniden devlet memurluğuna dönmüş ve Osmaniye Anadolu Lisesinde çalışmaya başlamıştır.

Yıllarca Türk Dili ve Edebiyat öğretmeni olarak öğrencilerle aynı atmosferi paylaşan yazar 2000 yılında İstanbul’da Vefa Lisesinde göreve başlamıştır. Yazar, İstanbul’a göreve başlaması nedeniyle Güneysu dergisini kapatmak zorunda kalmıştır. 2004 yılının Ağustos’unda Vefa Lisesinden emekli olmuştur. Emekli olduktan sonra Özel Bahçelievler İhlâs Koleji’ne geçen Yazgan, halen aynı okulda göreve devam etmektedir. Evli ve dört çocuk babasıdır. Bestami Yazgan çocuk edebiyatına başlamasının ilk adımı olarak saydığı şiiri, kendi çocuğuna yazmıştır:

CİĞER PARÇASI

“Ey kendi kendine oynayan çocuk

Kanım kaynamaya başladı sana.

Kolunu boynuma dolayan çocuk

Kanım kaynamaya başladı sana.

Sende çiçeklenir en temiz niyet,

Engin düşlerine yoktur nihayet.

Sevgini gönlüme gel misafir et,

Kanım kaynamaya başladı sana.

Sen doğacak günüm, ümit dünyamsın,

Soyuma kök veren çınarsın, çamsın.

Candan da ileri ciğer parçamsın,

Kanım kaynamaya başladı sana.

Baharda açılan taze gülümsün,

Sen ağzımın tadı, oğul balımsın,

Konuşan dilimsin, tutan elimsin,

Kanım kaynamaya başladı sana.

Baba diyen dillerini severim,

Cıvı cıvı hâllerini severim,

*İnci boncuk ellerini severim,
Kanım kaynamaya başladı sana.”*

2.5.1. Bestami Yazgan’ın Ödülleri

Şiir, masal ve hikâye türlerinde yüzün üzerinde eseri bulunan yazar;

- 1994 yılında Türkiye Yazarlar Birliği tarafından Çocuk Edebiyatı dalında “Yılın Yazarı” seçildi.
- 1997 yılında Türkiye Çocuk Dergisi tarafından “Yılın Öğretmeni” seçildi.
- 2003 yılında Çocuk Edebiyatçıları ve Yayıncıları Birliği tarafından “Yılın Şairi” seçildi.
- 2011 yılında İLESAM tarafından çocuk edebiyatı dalında “Yılın Yazarı” seçildi.
- 2013 yılında ESKADER tarafından çocuk edebiyatı dalında “Yılın Yazarı” seçildi.
- 2014 yılında Millî Eğitim Bakanlığı Yayın Danışma Kurulu üyeliğine getirildi.
- 2017 yılında Kosova / Prizren’de yayımlanan Türkçem Dergisi tarafından “Yılın Yazarı” seçildi.
- 2017 yılında “Çizgi Ötesi Öğretmenler” projesi kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belgeseli çekilen yazar, şiir dalında yurt içi ve yurt dışında birçok ödül aldı.
- 2015 yılından itibaren Osmaniye Cebelibereket Gazeteciler Derneği tarafından öğrenciler arasında “Bestami Yazgan Şiir Yarışması” düzenlenmeye başlandı.
- Yazgan’ın eserlerinden bazıları bestelendi, bazıları da ders kitaplarında yer aldı.

2.5.2. Bestami Yazgan'ın Çocuklara Yönelik Edebî Eserleri ve Türleri

Eserin Adı	Türü	Yayın Evi
Gönül Fotoğrafi	Şiir	Nar Yayınları
Yıldızlara Astık Yüreğimizi	Şiir	Nar Yayınları
Olimpiyat Ormanı	Masal	Nar Yayınları
Masal Denizi	Masal	Erdem Yayınları
Uçtu Uçtu Şiir Uçtu	Şiir	Nar Yayınları
Güneşle Ay Duymasın	Şiir	Nar Yayınları
İlk Öğrendiklerimiz: İslam'ın Beş Şartı	Şiir	Nar Yayınları
Alfabenin Öyküsü	Tekerleme	Nar Yayınları
Şiirlerle Nasrettin Hoca	Şiir	Erdem Yayınları
Kalbini Kaybeden Adam	Hikâye	Nar Yayınları
Mutluluğun Formülü	Hikâye	Nar Yayınları
Bilgi Çiçeği Öğretmenim	Şiirler	Nar Yayınları
34 Adet Masal Kitabı	Masal	TDV Yayınları
Çocuk Şiirleri	Şiir	TDV Yayınları
Masal Salıncağı	Masal	Nar Yayınları
Anne Sen Melek misin?	Şiir	Nar Yayınları
Çıttı Pıttı Kutu Kutu Şiirler	Şiir	Nar Yayınları
Şimdi Sevda Yürüsün	Şiir	Nar Yayınları
Sevgi Çiçeği	Mektup	Nar Yayınları
Ceren ve Arkadaşları (6 kitap)	Hikâye	Nar Yayınları
Doğum Günün Kutlu Olsun	Hikâye	Nar Yayınları
Gözlük Takan Yıldızlar	Masal	Nar Yayınları
Paten Giyen Kaplumbağa	Masal	Nar Yayınları
Affet Beni Öğrencim	Hikâye	Nar Yayınları
Kuşların Masalı	Masal	Nar Yayınları
Gökkuşağı Sevinci	Şiir	Nar Yayınları
Kutu Kutu Pense	Şiir	Nar Yayınları
Uçarım Dualarla Gökyüzüne	Dua	Nar Yayınları
Kirazlı Şemsiye	Hikâye	Nar Yayınları
Bu Vatan Bizim	Şiir	Nar Yayınları
Konuşan Varlıklar	Şiir	Nar Yayınları
Kalbim Çiçek Açıyor	Şiir	Nar Yayınları
Hacivat'la Karagöz (6 Kitap)	Hikâye	Nar Yayınları
Şehir Şehir Gezen Nehir	Masal	Nar Yayınları
Neşeli Orman Hikâyeleri (8 Kitap)	Masal	Nar Yayınları
Gülü İncitme Gönül İrfan Şiirleri	Şiir	Nar Yayınları

(<http://www.bestamiyazgan.com.tr/>)

2.5.3. Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinin Genel Özellikleri

Yazgan'ın çocuklar için kaleme aldığı hikâyeler olay hikâyesidir, okuyucuya mesaj verme amacıyla yazılmıştır. Hikâyelerinde genel olarak sevgi, dostluk, arkadaşlık, saygı, paylaşım gibi konular işlenmektedir. Hikâyelerde basit cümlelerle sade bir anlatım hâkimdir. Atasözü ve deyimler sıkça yer almaktadır. Yazar'ın şairlik yönü hikâyelerine sık sık yansımaktadır. Birçok hikâyede dörtlüklere rastlanır ya da hikâyenin sonunda bir şiire yer verilir. Ayrıca sık sık atasözlerine vurgu yapıldığı görülür. Akıcı ve anlaşılır bir dil hâkimdir. Hikâyelerin geneli kısadır.

Ceren ve Maceraları (3 kitap) ile Ceren ve Arkadaşları (6 kitap) sevgi dostluk, arkadaşlık, sorumluluk gibi kavramların ön plana çıktığı seri kitaplardır.

Hacivat- Karagöz (6 kitap) değer eğitimi serisi olarak okuyucuya sunulmuştur. Temizlik, yardımseverlik, dostluk gibi kavramlara ek olarak dinî sorumluluklar da vurgulanmaktadır.

Seri olarak geçmese de Mutluluğun Formülü ve Kalbini Kaybeden Adam kitaplarındaki hikâyelerde Yunus Dede genel olarak başkahramandır. Yunus Dede aracılığıyla dostluk, yardımseverlik, sevgi, hoşgörü gibi kavramlar vurgulanır. Bu sebeple bu iki kitabı da seri olarak değerlendirmek mümkündür.

“Ceren ve Arkadaşları” serisinde (Arkadaşım Kartopu, Arkadaşım Kanarya, Arkadaşım Sarmaşık, Arkadaşım Topkuyruk, Arkadaşım Caneriği, Arkadaşım Başparmak) ve “Ceren'in Maceraları” serisinde (Kırazlı Şemsiye, Doğum Günü Kutlu Olsun, Bisiklet Arkadaşım) Ceren, hikâyelerin başkahramanıdır. Ceren çekirdek aileye sahiptir ve tek çocuktur. Yalnızlığını çevresindeki şeylerle gidermeye çalışır. Okuyucunun çevresinde sıkça gördüğü nesneler hikâye kahramanı Ceren tarafından arkadaş olarak görülür. Onun için bir kuzu, yazı tahtası, pencere ... hepsi birer arkadaştır. Ceren'in çevresinde gördüğü çeşitli nesnelerle arkadaşça sohbetlerine yer verilerek Ceren'in dolayısıyla okuyucunun yeni şeyler öğrenmesi sağlanır. Dolayısıyla kimi hikâyeleri, masalımsı hikâye olarak değerlendirmek mümkündür.

Karagöz ile Hacivat serisinde başkahramanlar Karagöz ve Hacivat'tır; ancak ara ara Karagöz'ün eşi ve çocuklarına da yer verilir. İki kahraman arasında temeli yanlış anlamalara dayanan konuşmalara yer verilir. Bu konuşmalarla bilginin önemi,

sevgi, temizliğin önemi, paylaşmanın güzelliği gibi birçok ileti yer almaktadır. Zaman zaman Karagöz'ün Hacivat'ı kızdırmalarından ötürü ortaya çıkan tatlı itişmeler Karagöz Hacivat oyununun özünde var olsa da olumsuz örnek içeren davranıştır. Yazar da bu durumu dikkate alarak Babaların Yüreği hikâyesinde Hacivat ve Karagöz'ün bu didişmelerinin sevgiden ötürü küçük şakalaşmalar olduğunu yazmıştır. Yazar, Hacivat ve Karagöz'ün aile yaşantılarını da konu edinmiş, eserlerini sadece iki karakterle sınırlandırmamıştır.

“Mutluluğun Formülü” ve “Kalbini Kaybeden Adam” kitaplarında başkahraman Yunus Dede'dir. Hikâyelerde Yunus Dede'nin dost meclislerindeki sohbetlerine ve başından geçen olaylara yer verilir. Yunus Dede, adıyla ve tavrıyla Yunus Emre'yi andırmaktadır. Sevgi, hoşgörü, dürüstlük gibi değerlerin temsilcisi olarak eserlerde yer alır.

“Affet Beni Öğrencim” kitabında yazar, öğretmenlik anılarına yer verir. Kitap; iyilik, yardımseverlik, dürüstlük, vefa, özür dilemenin önemi, paylaşmanın güzelliği gibi iletileri içeren anılardan oluşmaktadır. Dolayısıyla yaşanmış hikâye olarak gruplandırmak mümkündür.

2.5.4. Bestami Yazgan'ın MEB Türkçe Ders Kitabı, Öğrenci Çalışma Kitabı, Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Verilen Eserleri:

Sınıf Seviyesi	Yer Aldığı Kitap	Eserin Adı	Yayın Evi
Türkçe 1. Sınıf	Uçtu Uçtu Şiir Uçtu	Güneş Amca	Nar Yayınları
Türkçe 1. Sınıf	Uçtu Uçtu Şiir Uçtu	Küçük İzçiler,	Nar Yayınları
Türkçe 1. Sınıf	Uçtu Uçtu Şiir Uçtu	Sporcu Ceylanlar	Nar Yayınları
Türkçe 1. Sınıf	Masal Salıncağı	Yağız Ahmet'le Sarı Buğdaylar	Timaş Yayınları
Türkçe 2. Sınıf	Masal Denizi	Masal Ağacı	Erdem Yayınları
Türkçe 2. Sınıf	Masal Denizi	Kuyruklu Yıldız	Erdem Yayınları
Türkçe 2. Sınıf	Kutu Kutu Pense	Kutu Kutu Pense	Nar Yayınları
Türkçe 3. Sınıf	Çıtı Pıtı Kutu Kutu Şiirler	Dillerde İstiklal Marşı	Nar Yayınları
Türkçe 4. Sınıf	Gözlük Takan Yıldızlar	Gözlük Takan Yıldızlar	Nar Yayınları
Türkçe 4. Sınıf	Masal Denizi	Masal Perisi	Erdem Yayınları
Türkçe 5. Sınıf	Çıtı Pıtı Kutu Kutu Şiirler	Bilgi Çağı	Nar Yayınları
Türkçe 5. Sınıf	Kalbini Kaybeden Adam	Güneşin Doğduğu Her Yer	Nar Yayınları
Türkçe 5. Sınıf	Arkadaşım Sarmaşık	Arkadaşım Sarmaşık	Nar Yayınları
Türkçe 6. Sınıf	Çıtı Pıtı Kutu Kutu Şiirler	Güzel Kitabım	Nar Yayınları.
Türkçe 6. Sınıf	Çıtı Pıtı Kutu Kutu Şiirler	Soylu Bilgi Ağacı	Nar Yayınları.

Hem yetişkinler hem çocuklar için eserleri olan yazarın çocuklara yönelik eserleri akademik çalışmalara konu edinilmiştir. Şiir, masal, hikâye türündeki eserlerle ilgili değer eğitimi de çalışılmış ve eserlerin çocuklara değer eğitimi bağlamında faydalı olacağı yönünde değerlendirmelerde bulunulmuştur. MEB kitaplarında ise ağırlıklı olarak ilkokul kitaplarında yazarın eserlerine yer verilmiştir. İlkokul ders kitaplarında yer alan eserler masal ve şiir türündedir. Hikâye türüne ise sadece 5. sınıf kitabında iki eserine yer verildiği görülmektedir.

2.5.5. Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler

Türkçe ders kitaplarında 32'si okuma ve dinleme/izleme metni, 8'i de "Serbest Okuma Metni" olmak üzere toplamda 40 metin yer almaktadır. Ders kitaplarında yer verilen metinler belirli temalar çerçevesinde ele alınmıştır ancak yer alan metinlerde bulunması gereken birçok özellik vardır. Bu özellikler Türkçe Dersi Öğretim Programlarında belirtilmiştir. Özelliklerin en kapsamlı olarak yer aldığı program 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı'dır.

- 1. Metinler, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olmalıdır.*
- 2. Metinlerde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamalıdır.*
- 3. Metinlerde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamalıdır.*
- 4. Metinlerde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamalıdır.*
- 5. Metinlerde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamalıdır.*
- 6. Metinler, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır.*

7. *Metinler kitapların yanı sıra, dergi, gazete, ansiklopedi, ansiklopedik sözlük, resmî İnternet siteleri ile basılı materyallerin çevrim içi sunumlarından seçilebilir. Aynı kaynaktan ikiden fazla metin alınmamalıdır.*
8. *Metinler, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygun olmalıdır.*
9. *Metinler, işlenecek süreye uygun uzunlukta olmalıdır.*
10. *Metinler, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtan eserlerden seçilmelidir.*
11. *Metinler; dil, anlatım ve içerik açısından türünün güzel örneklerinden seçilmelidir.*
12. *Şiir türündeki metinler öğrenci seviyesine uygun, şiir dilinin özelliklerini yansıtan, söz varlığını zenginleştiren, türünün güzel örneklerinden seçilmelidir.*
13. *Metinlerde tutarlılık ve bütünlük olmalıdır.*
14. *Dünya edebiyatından seçilen metinlerin çevirilerinde, Türkçenin doğru, güzel ve etkili kullanılmış olmasına özen gösterilmelidir.*
15. *Metinler, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek nitelikte olmalıdır.*
16. *Metinler, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımalıdır.*
17. *Metinler, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak nitelikte olmalıdır.*
18. *Metinler, öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla yönelik olarak farklı yazar ve şairlerden seçilmelidir.*
19. *Metinler, yazar ve şairlerin yalnızca edebî yönlerini ön plana çıkarmalıdır.*
20. *Metinler, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak nitelikte olmalıdır.*
21. *Yıl boyunca işlenecek okuma metinlerinin 1/2'si bütün hâlinde alınmalıdır. Şiirlerin bütün hâlinde alınması esastır. Şiir dışında bütün hâlinde alınan*

metinlerde eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler varsa -metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla en fazla bir cümle, cümlelerin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla en fazla beş kelime- çıkarılmalıdır.

22. Yıl boyunca işlenecek okuma metnlerinin 1/3'ünde metnin özünü ve anlam bütünlüğünü bozmamak kaydıyla kısaltma ya da düzenlemeye gidilebilir. Düzenleme sırasında metne cümle ya da paragraf düzeyinde ekleme yapılamaz.

23. Her metin, öğrencinin söz varlığını zenginleştirecek yeni öğrenilecek söz ve söz gruplarına yer vermeli; ancak bu oran metni oluşturan kelimelerin yüzde beşini geçmemelidir.

24. Yıl içinde-dinleme metinleri de dâhil olmak üzere- bir yazardan ikiden fazla metin işlenmemelidir.

25. Tek yazarlı ya da birden çok yazarlı ders kitaplarında yazarlar tarafından yazılan ya da hazırlanan metin sayısı ikiyi geçmemelidir.

26. Ders kitabındaki metinler, içeriğe uygun çeşitli görsel materyaller (fotoğraf, resim, afiş, grafik, karikatür, çizgi film kahramanları vb.) in yanı sıra atasözü, özdeyiş, duvar yazısı veya sloganlarla desteklenebilir.

27. Ders kitabında temaları destekleyen serbest okuma metinlerine yer verilebilir.

28. Romandan, tiyatro metninden, biyografik ve otobiyografik eserlerden alınan bölüm kendi içinde bütünlük taşımalıdır (MEB,2006, s.56).

Yukarıda yer verilen maddeler dikkate alındığında ders kitaplarında yer alacak metinlerin Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve kazanımlarının yanında eserlerin “çocuğa görelilik” ilkesine uygunluğunun önemsendiği görülmektedir. Edebî eserin çocuğa göre olması genel çerçevede onun hayallerine, ilgilerine, ihtiyaçlarına uygunluğu olarak değerlendirilmektedir. Çocukların edebiyattan beklentilerinin yetişkinlerin beklentileriyle aynı olduğunu vurgulayan Dursunoğlu (2015), çocuklara mesaj verirken onların ilgisini çekecek, çocuğu duygu ve düşünce yönünden besleyecek, sade bir olay örgüsüyle çocuğun hayal dünyasına seslenirken onun anlayacağı bir dille yazılmasını “çocuğa görelilik” olarak değerlendirmektedir. Sever’in

çocuğa görelık tanımından yola çıkarak çocuğa göre yazılmış bir edebî eserin sahip olması gereken özellikleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Çocuğun hayal gücüne seslenmelidir.
- Çocuğun tat alarak okuyacağı bir anlatıma sahip olmalıdır.
- Çocuğun rahatlıkla anlayabileceği dil özelliklerine sahip olmalıdır.
- Çocuğun ilgisini çekecek konular içermelidir.
- Çocuğu duygu ve düşünce yönünden beslemelidir.
- Dikkat dağıtıcı ayrıntılardan arındırılmış çocuğun anlamakta zorlanmayacağı olay örgüsüne sahip olmalıdır (Sever, 2003'ten Akt. Demirel, 2010).

2.6. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.6.1. Bestami Yazgan'ın Eserleriyle İlgili Araştırmalar

Hem yetişkinler hem çocuklar için eserler kaleme alan yazar ve şairin eserleri ile ilgili yapılan çalışmalarda genel olarak çocuklara yönelik eserleri üzerine çalışıldığı görülmüştür.

Yılmaz (2013) "*Çocuk Edebiyatı Bağlamında Bestami Yazgan Üzerine Bir İnceleme*" adlı yüksek lisans tez çalışmasında betimsel analiz tekniğini uygulamıştır. Çocukların Bestami Yazgan'ın eserlerinde yer alış durumunu incelediği bölümde çocukların güzel konuşan, hata yapsa bile doğruya ulaşan, ailesine ve bağlı bulunduğu milletin değerlerine ihanet etmeyen birer küçük insan olarak eserlerde yer aldığını tespit etmiştir. Eserlerin temel izleğinin çocuklarda; insana, doğaya ve hayvanlara karşı duyarlılık ve sevgi oluşturmak, olduğu sonuçlarına varmıştır. Ayrıca eserler dil açısından ele alınmış Yazgan'ın şiirlerinde ve düzyazılarında işlenmiş, berrak, güzel bir Türkçe kullandığı, çocukların sıkılmayacağı türden kısa cümlelerde kullandığı benzetmeler, istiareler, deyim ve atasözlerinin yanında sayfalara işlenmiş ilgi çekici resimler kitaplarına farklı bir albeni kazandırdığı sonuçlarına varmıştır.

Erol (2017) "*Türkçe Öğretimi Bağlamında Bestami Yazgan'ın Şiirleri*" isimli yüksek lisans tez çalışmasında şairin şiirlerini 2016-2017 eğitim öğretim dönemiyle uygulanmaya başlanan yeni Türkçe öğretim programında yer alan tema başlıklarına

göre doküman analizi yöntemiyle incelemiştir. Şiirlerinde verilmek istenen iletileri her tema başlığı altında tespit etmiştir. Ayrıca şairin şiirlerinde kullandığı dili Doğan Aksan'ın “Şiir Dili” ve “Türk Şiir Dili” kitabındaki başlıklardan yararlanarak incelemiştir. Şiirlerde anlaşılır, duru bir dil kullanıldığını, şiirlerin söz varlığı açısından zengin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca şiirlerin, kültür aktarımında kullanılabileceği ve şiirleri çocuklar ve bütün yetişkinlerin dinleyip okuyabileceğini ifade etmiştir.

Akın (2018) “*Bestami Yazgan'ın Masallarındaki Söz Varlığından Hareketle Bağlam Temelli Okuma Faaliyetlerinin Kavram Gelişimine Etkisi*” başlıklı doktora tez çalışmasında, masal metinlerinin söz varlığı unsurlarını belirlediği bölümünde içerik analizi tekniği kullanmıştır. Bağlam temelli okuma faaliyetlerinin kavram gelişimi üzerindeki etkisinin incelendiği bölümünde ise yarı deneysel araştırma modellerinden olan ön test-son test kontrol gruplu desen kullanmıştır. Elde edilen bulgular ışığında Bestami Yazgan'ın masal metinlerinin söz varlığı unsurları açısından zengin bir içeriğe sahip olduğunu tespit etmiştir. Bağlam temelli masal okuma faaliyetlerinin deney grubu öğrencilerinin kavram gelişimleri üzerinde olumlu etki yarattığı, sadece okuma ve özetleme faaliyetleri yürütülen kontrol grubunda ise herhangi bir gelişme sağlanmadığı sonucuna varmıştır. Bağlam temelli okuma faaliyetleri ile Türkçe kökenli kavramların yabancı kökenli kavramlara göre daha iyi öğrenildiği, kalıplaşmış kavramların (atasözü ve deyim) öğretiminde diğer kavramlara göre daha çok başarı sağlandığı, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla başarı gösterdiği araştırmacı tarafından tespit edilmiştir.

Yeniçeri (2018) “*Bestami Yazgan'ın Hikâyelerindeki İletilerin Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında yazarın “Gözlük Takan Yıldızlar”, “Paten Giyen Kaplumbağa”, “Sıcak Ekmek Kokusu”, “Olimpiyat Ormanı”, “Nasıl Oruç Tutulur?”, “Afrika Yolunda”, “Hayat Sevince Güzel”, “Düğün Yemeği”, “Kuğuların Masalı”, “Mutluluğun Formülü”, “Masal Denizi”, “Masal Salıncağı”, “Kalbini Kaybeden Adam” hikâye ve masal kitaplarından seçilmiş 30 metni doküman incelemesi yöntemiyle ele almış, içerik analizi tekniği ile analiz etmiştir. İnceleme sonucunda Bestami Yazgan'ın çocuklar için yazdığı hikâyelerde, çocuğun kişiliğini olumlu etkileyebileceği düşünülen, sosyal ve dinî iletiler ile insan, doğa ve hayvan sevgisini aşılamaaya yönelik iletiler yoğun bir şekilde yer alırken

ekonomi ile ilgili (bilinçli tüketim, tutumluluk) ve evrensel (adalet, demokrasi vb.) değerlere ilişkin iletilerin hikâyelerde daha az yer aldığını tespit etmiştir.

Gürbulak (2019) “*Bestami Yazgan’ın Çocuk Yapıtlarında Dinî ve Ahlaki Değerler*” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında -din kültürü ve ahlak bilgisi alanında- Bestami Yazgan’ın çocuklar için yazdığı şiir, masal ve hikâyelerinden 59 eseri doküman tarama yöntemiyle inceleyip içerik analiziyle değerlendirmiştir. Eserlerdeki dinî ve ahlaki değerlerin belirlenmesi ve bu değerlerin çocuğa aktarımının nasıl gerçekleştiğinin incelenmesinin amaçlandığı çalışmada incelenen metinler üzerinde kodlama yapılarak değerlere ilişkin kavramlar tespit edilmiş ve benzerliklerine göre oluşturulan kategori başlıkları ve bu başlıklar altında incelenen değerlerin uyumu hakkında uzman görüşlerine başvurmuştur. İncelenen şiir, masal ve hikâyelerde dinî ve ahlaki değerlerle beraber farklı birçok değer de iç içe verildiğini ancak evrensel, ahlaki değerlerin konu ve kurgusal zeminde daha fazla işlendiğini tespit etmiştir. İletilerin öğüt formunda verilmediği yapıtlardaki kahramanların seçimi, tema, kurgu ve ikisi arasındaki ilişkinin, kullanılan dilin ve değerlere ilişkin seçilen kavramların çocukların seviyesine, anlama ve kavrama düzeyine uygun olduğu değerlendirmelerine yer vermiştir.

Konar Özkan ve Özkan (2012) “*Şiirlerinde Masal Tadı, Masallarında Şiir Lezzeti Olan Biri*” adlı bildiri çalışmasında, “Masal Denizi” ve “Masal Salıncağı” kitapları yazar, eser, dil, üslup, imge, metinler arasılık, edebi sanatlar, çocuğa yönelik açısından ele alarak masalın ve şiirin müşterekleri üzerinde durmuştur. Bu bağlamda, iki kitabın tahlilini yapmıştır. Araştırmanın sonucunda edebi türlerin geleneğine ve diyaloguna vakıf olmanın masallara ve şiire canlılık getirdiğini gösteren örnek eserler olduğunu ifade etmiştir.

Yılmaz ve Arslan (2014) “*Bestami Yazgan’ın Eserlerinde Dinî Değerler*” adlı çalışmada; Yazgan’ın dizilerden oluşan toplam 20 eserleri doküman analizi yöntemiyle incelemiştir. Yapılan inceleme sonucunda Yazgan’ın eserlerinde güzel ahlakı teşvik eden, dinî bilgileri öğreten, Allah’a minneti vurgulayan, sabrı ve Allah’tan gelene rıza göstermeyi telkin eden değerlere yer verdiğini tespit etmiştir.

Özdemir ve Yaşar (2016) “*Bestami Yazgan’ın ‘Masal Denizi’ Adlı Eserinin İçerdiği İletiler Bakımından İncelenmesi*” başlıklı bildiride Bestami Yazgan’ın “Masal

Denizi” adlı eserini içerdği iletiler bakımından doküman tarama yöntemi ile incelemiş ve içerik analizi tekniği değerlendirmişlerdir. Yazarın “Masal Denizi” adlı eserinde yer alan 20 masaldan 11 tanesinin Toplum Hayatı temasını, 4 tanesinin Kişisel Gelişim temasını, 1 tanesinin Millî Kültür temasını, 2 tanesinin Duygular temasını ve 2 tanesinin de Dünya ve Çevre temasının içinde yer alacak metinlerden oluştuğu sonucuna varmışlardır.

2.6.2. Değer Eğitimi ile İlgili Araştırmalar

Başar (2019), “*Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Behiç Ak’ın çocuklar için yazdığı eserlerini değer eğitimi ve Türkçe öğretimine katkıları bakımından incelemek amacıyla ölçüt örneklem yöntemi kullanmıştır. Araştırmanın örneklemini belirlerken bu kapsamda belirlenen eserlerin ortaokul öğrencilerinin seviyelerine uygun olmaları, uzmanların yer aldığı çok katılımcılı sosyal medya gruplarında yapılan anket ve değerlendirmelerde önerilen eserler arasında olmaları, baskı sayılarının fazla olması nedeniyle çok öğrenciye ulaşmış olmaları, ülke genelinde önde gelen kitapçılarda tavsiye edilen kitaplar listelerinde ilk sıralarda yer almalarını göz önünde bulundurarak; “Eve Giden Küçük Tren”, “Postayla Gelen Deniz Kabuğu” ve “Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği” eserleri incelemeye tabi tutmuştur. Eserleri 2018 Türkçe öğretim Programı’nda yer alan kök değerler temel alınarak betimsel analiz yöntemi ile incelemiştir.

Yazarın kitaplarını değer eğitimi açısından incelerken bu eserlerde doğrudan ya da örtük olarak yer alan değer eğitimi ile ilgili ifadeleri belirlemiş, daha sonra bu ifadeleri uygun olan değer ya da değerlerin başlığı altında değerlendirilmiştir. Elde edilen verileri tablolar halinde vermiş, bu tablolarla ilgili yorumlamalar yapmıştır. Eserlerin Türkçe öğretimine katkısını belirlerken bu eserlerde deyim, atasözü, kalıp söz, ikileme ve yansıma kelimelerin kullanılma durumlarını dikkate almıştır. Elde edilen verileri tablolar halinde vererek yorumlamıştır. Araştırma verilerini analiz etmek için içerik analizi tekniği kullanmıştır.

Araştırma sonucunda Behiç Ak’ın incelenen eserlerinde 486’sı birbirinden farklı olmak üzere toplamda 647 deyim, 183’ü birbirinden farklı olmak üzere

toplamda 332 ikilemeye, 38'i birbirinden farklı olmak üzere toplamda 152 yansıma sözcüğe, 37'si birbirinden farklı olmak üzere toplamda 63 kalıp söze ve birbirinden farklı toplam 6 atasözüne yer verildiği tespit etmiştir. Bu verilerden hareketle deyim, ikileme, kalıp söz, yansıma sözcükleri bolca ve farklı görevlerde kullandığı ancak atasözü kullanımında diğer başlıklara göre yetersiz olduğunu tespit etmiştir.

Yeniay (2019), “*Behiç Ak'ın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Behiç Ak'ın 2018 yılına kadar yayımlanmış hikâyelerindeki değerleri ortaya koymak amacıyla yazarın 18 hikâye kitabı tarama modeli kullanarak incelemiştir. İçerik analizi ve betimsel analiz yöntemlerini kullandığı araştırma sonucunda yazarın eserlerinde alçak gönüllülük, arkadaşlık ve dostluk, cömertlik, çalışkanlık, dürüstlük, kanaatkârlık, merhamet, paylaşmak, saygı, sevgi, tasarruf etme, teşekkür etme, ümit, vefa ve yardımseverlik değerlerini tespit etmiştir. Bahsi geçen değerlerin bazı yerlerde açık ve belirgin bazı yerlerde sezdirme yoluyla verildiğini tespit etmiştir.

Kasap (2019), “*Bekir Yıldız'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Bekir Yıldız'ın çocuk kitaplarında yer alan okuyucuya telkin ettiği ve öykü kurgusu içinde kazandırmaya çalıştığı temel eğitim değerlerine göre yeterli olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Örneklem grubunu yazarın dört kitabının oluşturduğu çalışmada MEB (2017) tarafından “Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmaları” müfredatlar ile öğrencilere aktarılması hedeflenen kök değerleri temel alarak tarama modelini kullandığı çalışmasında elde edilen verileri betimsel analiz yöntemi analiz etmiştir. Tespit edilen değerlerin kitap bazında frekans değerlerine yer verdiği çalışmanın sonucunda incelenen kitaplarda en az yer alan değer vatanseverlik değeri iken en çok yer ver alan değer sorumluluk değeri olduğunu tespit etmiştir.

Memişoğlu (2019), “*Türkçe Öğretiminde Değerler Eğitimi Bağlamında Refik Halid Karay'ın Hikâyelerinin Analizi*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Refik Halid Karay'ın 35 hikâyesini incelemeye tabi tutmuş Schwartz'ın Değer Kuramı'nda belirlenen alt değeri Türkçe öğretmenlerinin görüşleri sonucunda yeniden sınıflandırarak araştırmayı bu yeni sınıflandırmaya göre ilerletmiştir. Değerleri hangi sayfada tespit ettiğini ilgili değer başlığı altındaki tablolarda göstermiştir. Tablolardan

yola çıkarak hangi değerin hangi hikâyede işlendiğini tespit etmiş, değerlerin dağılımı ve işlenme sıklığını göstermiştir. Türkçe Dersi Öğretimi Programı'nda göz önünde bulundurarak ders kitapları için okuma parçaları oluşturmuştur. Okuma parçalarının, sınıf seviyelerini öğretmen görüşlerine başvurarak tespit etmiştir. Her sınıf seviyesinden bir okuma parçası üzerinde örnek teşkil etmesi açısından etkinlik çalışması hazırlamış, son olarak metinlerin hangi temada yer alması gerektiğine ilişkin sınıflama yapmıştır. Araştırma sonucunda incelediği 35 hikâyeden 13 tanesinin ders kitaplarında okutulabilir nitelikte olduğunu tespit etmiştir.

Refik Halid Karay'ın hikâyelerinde en çok işlenen değerler, azim ve kararlılık ile estetik duyguların geliştirilmesi değerleri iken işlenme sıklığı en az olan diğer değerler bilimsellik, kültürel mirası koruma, aile birliğine önem verme, güven, alçak gönüllülük, paylaşımcılık, hoşgörü, barış ve vefa değeri olduğunu tespit etmiştir. Eserlerde tespit ettiği diğer değerler; duyarlılık, sorumluluk, akıl yürütme, sabırlı olma, sağlıklı olmaya önem verme, sevgi, cesaret, arkadaşlık ve dostluk değeri olduğu sonucuna varılmıştır.

Baran Yir, (2019), “*Bilgin Adalı'nın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında doküman incelemesi yöntemi kullanarak Bilgin Adalı'nın 31 eserinde yer alan değerleri tespit etmiştir. İncelediği eserlerde en fazla yer alan değer in sevgi, en az yer alan değerin ise alçak gönüllülük, dürüstlük, öz denetim değeri olduğunu tespit etmiştir. Bulgulardan hareketle Bilgin Adalı'nın eserlerinin değerler eğitimi konusunda yararlanılacak kaynaklar arasında olduğu sonucuna ulaşmış, yazarın eserlerinin değerler eğitimi açısından ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki öğrencilere önerilebilir nitelikte olduğunu belirtmiştir.

Özkul (2019), “*Haldun Taner'in Öykülerinde Tespit Edilen Değerlerin Türkçe Öğretim Programında (1-8. sınıf) Yer Alan Kök Değerlerle Uyum*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Haldun Taner' in yazmış olduğu “Şişhaneye Yağmur Yağıyordu”, “On ikiye Bir Var”, “Yalıda Sabah”, “Sancho'nun Sabah Yürüyüşü” adlı kitaplarında yer alan 30 öyküden 14'ünü doküman tarama yöntemi ile incelemiştir. Türkçe öğretim programında belirlenen “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik” değerlerine göre yapılan incelemeler sonucunda bu değer maddelerinin dört kitapta tekrar etmesi ile ortaya çıkan frekans

toplamı 137 olarak tespit edilmiştir. Metinlerde tespit ettiği değerlerin Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (1- 8. Sınıf) belirtilen amaçlarla ve değerlerle uyum içerisinde olduğunu, çalışma grubunu oluşturan 14 öykünün, bireylere yönelik değerler eğitimi çalışmalarına katkı sağlayacağı sonucuna ulaşmıştır.

Barin (2019), “*Üzeyir Gündüz’ün Çocuk Kitaplarındaki Eğitsel Değerler*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Üzeyir Gündüz’ün eserlerinde doküman tarama yöntemiyle tespit ettiği değerleri; evrensel, millî, dinî, ahlaki ve kişisel değerler olarak sınıflandırmıştır. Araştırma sonucunda en fazla kişisel değerlerle ilgili bulgulara ulaşmıştır. Elde ettiği verilerden hareketle Gündüz’ün eserlerini, çocuğa değer öğretimi bakımından ilköğretim ve ortaokul öğrencilerine tavsiye etmiştir.

Sarikaya (2018), “*Muzaffer İzgü’nün 1970-80 Yılları Arasında Yayınladığı Yedi Öykü Kitabının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Muzaffer İzgü’nün eserlerindeki değerlerin eğitsel yönden sorgulayarak, çıkan sonuçların eğitim açısından uygunluğunu tespit etmeyi amaçlamıştır. Yazar’ın yedi öykü kitabını, Schwartz’ın Değer Ölçeği’nde listelenen 10 temel değer ve 57 alt değerlere göre incelemiştir. Doküman taraması ile elde ettiği verileri betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleriyle analiz etmiştir. Araştırma sonucunda öykülerin hepsinde değerlere rastlamıştır. Değer çeşitliliği bakımından “Gecekondu”, “Bando Takımı” ve “Deliye Her Gün Bayram” adlı öykülerin ön plana çıktığı görülürken değerler bakımında en zayıf öykülerin ise “Sen Kim Hovardalık Kim” ve “Her Eve Bir Karakol” adlı öykülerin olduğunu tespit etmiştir. Yazarın eserlerini ortaokul 7. ve 8. sınıflarda eğitim gören öğrenciler için uygun olarak değerlendirmiştir.

Kavaz Özcan (2017), tarafından hazırlanan “*Seza Kutlar Aksoy’un Eserlerinin Değerler Eğitimi ve Dil Zenginliği Bağlamında İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tez çalışmasının sonucunda yazarın daha çok evrensel değerlere yer verdiği tespit edilmiştir. Bunun yanında Seza Kutlar Aksoy’un, kadın hakları, kadının toplumdaki yeri ve görevi, tarihsel yok oluş, hava kirliliği, hormonsuz gıdalar, obezite, teknolojinin olumsuzlukları gibi günümüz problemlerine de değindiği tespit edilmiştir. Eserler dil zenginliği açısından incelendiğinde en fazla kalıp söz, daha sonra deyim ve en az da atasözü kullanıldığı tespit edilmiştir. Seza Kutlar Aksoy’un eserlerinde bilimsel değerlere önem veren, yenilikçi, kararlı, meraklı, soru soran, bağımsız

düşünebilen, yaratıcı, akılcı, insanı ve doğayı seven, azimli bireyler yetiştirmeye yönelik değerler dizini oluşturduğu değerlendirmesinde bulunulmuştur.

Çelik (2016) “*Necdet Neydim’ in Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında araştırmanın örneklemini belirlemek için uzmanlardan yardım almıştır. Necdet Neydim’in çocuk edebiyatı eserleri arasından on üç çocuk kitabını araştırmaya konu etmiştir. Doküman incelemesi yöntemi kullandığı çalışmasında Erol Güngör’ün değerler hiyerarşisinin yedi maddesinin ikişer formuna göre toplamda on dört değer başlığını ve Sosyal Bilgiler Dersi 6 ve 7. Sınıflar Öğretim Programı’nda bulunan 20 değeri göz önünde bulundurmuştur. Elde ettiği bulguları tek tek yorumlamıştır. Çalışmasının ikinci boyutunda eserleri Türkçe öğretimi kapsamında incelerken atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler ve yansıma sözleri taramıştır. Türk Dil Kurumunun internet sitesinden ve Ömer Asım Aksoy’un “Deyimler ve Atasözleri Sözlüğü”nden yararlanmıştır.

Araştırma sonucunda incelediği eserlerde en çok estetik değer maddesi ile ilgili kavramlara yer verildiğini tespit etmiştir. Eserlerin Türkçe öğretimine katkısıyla ilgili bölümde yazarın eserlerinde birbirinden farklı toplam 204 adet deyim, 58 adet ikileme, 36 adet yansıma sözcük, 77 adet kalıp söz tespit etmişken atasözleri incelemesinde sadece 1 adet atasözü tespit etmiştir. Necdet Neydim’ in eserleri dil ve üslup açısından uzun paragraflar bulundurması, devrik cümleler içermesi ve girişik cümle fazlalığı sebebiyle çocuk edebiyatı kitapları kriterlerine uygun görülmediği ancak konu seçimi, kitaplarda verilen tema, plan ve kahramanlar başlıklarındaki incelemeler sonucu kitapların çocuk edebiyatı kitapları kriterlerine uygun olduklarını dile getirmiştir.

Oran (2015) “*Yalvaç Ural’ın Çocuk Kitaplarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Yalvaç Ural’ın çocuk kitaplarından yararlanmanın gerekliliğinin ortaya koymak amacıyla yazarın 30 eserini incelemeye tabi tutmuştur. İncelediği eserlerde adil olma, aile birliğine önem verme, hoşgörü, dürüstlük, misafirperverlik, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerinin doğrudan veya örtük olarak işlenmesini de dikkate almıştır. Elde ettiği bulguları, tablolar hâlinde vererek yorumlamıştır. Bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı belirlenirken eserlerde kullanılan atasözü, deyim,

ikileme, kalıp söz ve yansıma kelimeleri tespit etmiş, elde ettiği bulguları nitel açıdan sınıflandırdıktan sonra nicel olarak analiz etmiştir. Deyim ve atasözleri belirlenirken, Metin Yurtbaşı tarafından hazırlanan “Sınıflandırılmış Atasözleri Sözlüğü”nden ve yine Metin Yurtbaşı tarafından hazırlanan “Sınıflandırılmış Deyimler Sözlüğü”nden; Parlatır ve Aksoy tarafından hazırlanan “Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü”nden ve TDK’nin genel ağ adresindeki “Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü”nden, ikilemelerin tespitinde Necmi Akyağın’ın “Türkçe İkilemeler Sözlüğü”nden; yansıma kelimelerin tespitinde ise Zülfikar (1995)’in “Türkçede Ses Yansımaları Kelimeleri” adlı eserinden yararlanmıştır. Elde edilen verileri tablolar halinde vererek yorumlamıştır.

Araştırmanın sonucunda Toplam 525 değerin tespit edildiği otuz eserde sevgi: 160, sorumluluk: 159, yardımseverlik: 58, aile birliğine önem verme: 41, dürüstlük: 37, adil olma: 20, misafirperverlik: 17, hoşgörü: 15, saygı: 12, vatanseverlik: 6 şeklindedir. En fazla sevgi değerine (160), en az ise vatanseverlik değerine (6) yer verildiğini tespit etmiştir. Bunlardan hareketle Yalvaç Ural’ın eserlerinden değer eğitimi sürecinde sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, dürüstlük ve aile birliğine önem verme değerlerinin öğretiminde yararlanılmasının gerekli olduğunu ifade etmiştir. Yalvaç Ural’ın eserlerinin Türkçe öğretimine katkısı bakımından yaptığı inceleme sonucunda eserlerde birbirinden farklı 478 olmak üzere, toplamda 525 deyim; birbirinden farklı 410 olmak üzere toplamda 433 ikileme; birbirinden farklı 117 olmak üzere toplamda 141 yansıma kelime; birbirinden farklı 101 olmak üzere toplamda 126 kalıp söz ve birbirinden farklı 28 atasözü kullanıldığını tespit etmiştir. Bu sonuçlardan hareketle Yalvaç Ural’ın eserlerinde deyimler başta olmak üzere ikilemelerin, yansıma kelimelerin, kalıp sözlerin ve atasözlerinin yoğun olarak işlendiği ve farklı görevlerde kullanıldığı, kullanımdaki sıklık bakımından ilk sırada deyimlerin yer aldığı ifade edilmiştir.

Yücel, (2012) “*Ahmet Efe’nin Çocuk Öykülerinde Değer Eğitimi ve Öykülerinin Türkçe Eğitime Katkısı*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında öykülerin çözümlenmesi noktasında hikâye haritası yöntemini kullanmıştır. Eserleri, Türkçe öğretimine katkısı bakımından atasözü, deyim, ikileme, kalıp sözler ve yansıma kelimelerin kullanımı açısından incelemiştir. Çalışmanın değer eğitimi boyutunda incelediği öykülerde Sevgi (Allah sevgisi, vatan sevgisi, aile sevgisi, arkadaş sevgisi, doğa sevgisi, hayvan sevgisi), doğruluk, dürüstlük, içtenlik, iyilik, yardımseverlik,

çalışmanın ve üretmenin değeri, merhametin, acımanın değeri, okul yaşamının değeri, yaşama sevinci değerlerini tespit etmiştir. Ayrıca değer eğitimi açısından eleştirilen tutumlar olarak; yalan ve aldatma, büyük sözü dinlememe, kıskançlık ve öfke, emanete hıyanetlik etme, hırsızlık ve açgözlülük değerlerini tespit etmiş ve ele alıp incelemiştir. Sonuç olarak, Ahmet Efe'nin öykülerinin değer eğitimi bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğunu, eserlerin Türkçe öğretimine katkısının incelendiği bölümde ise eserlerde atasözü, deyim, ikileme, kalıp söz ve yansıma kelimelerin yoğun bir şekilde kullanıldığını tespit etmiştir. Bütün bu veriler ışığında Ahmet Efe'nin öykülerinin, değer eğitimi ve Türkçe öğretimi sürecinde yararlanılması gereken kaynaklar arasında olduğu değerlendirilmesinde bulunmuştur.

Sönmez, (2011) “*Reşat Ekrem Koçu'nun çocuklar için yazdığı eserlerde değer eğitimi ve Türkçe*” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında yazarın 16 eserini içerdiği değerler ve dil özellikleri açısından incelemiştir. İncelemesinde tarama modeli ve içerik analizi yöntemi kullanmıştır. Araştırma sonucunda yazarın bazı eserlerinde çocuğun gelişimini olumsuz etkileyebilecek içeriklere (dayak, küfür, işkence vb.) rastlamış olduğu için bütün eserlerini tavsiye etmemiştir. Olumsuz durumların tespit edildiği eserlerin bazılarında bu bölümlerin eserin orijinalliğini bozmadan çıkarılmasının mümkün olduğunu bu sayede düzenleme yapılarak çocuklara sunulabileceğine değinmiştir. İncelediği eserlerde daha çok tarihî öğelerin ön planda olduğu sosyal ve kültürel değerler tespit etmiştir. Türkçe bağlamında ele aldığı eserlerde basit cümle yapılarıyla sade anlatımın tercih edildiğini ancak sadeliği tasvirlerle süslediğini dile getirmiştir. Eserlerdeki dil özelliklerinin yazıldığı dönemi yansıttığı (1930-70) için günümüz yazım noktalamasından farklılıklar gösterdiğini dile getirmiştir. Eserlerde tarihî ve kültürel değerleri ön plana çıkaran deyimler, atasözleri, yansıma sözcükler, ikilemeler, kalıp sözler ve özlü sözler tespit etmiştir. Yazarın arkaik kelimeleri çocukların gelişimine uygun şekilde kullandığı varılan sonuçlar arasındadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

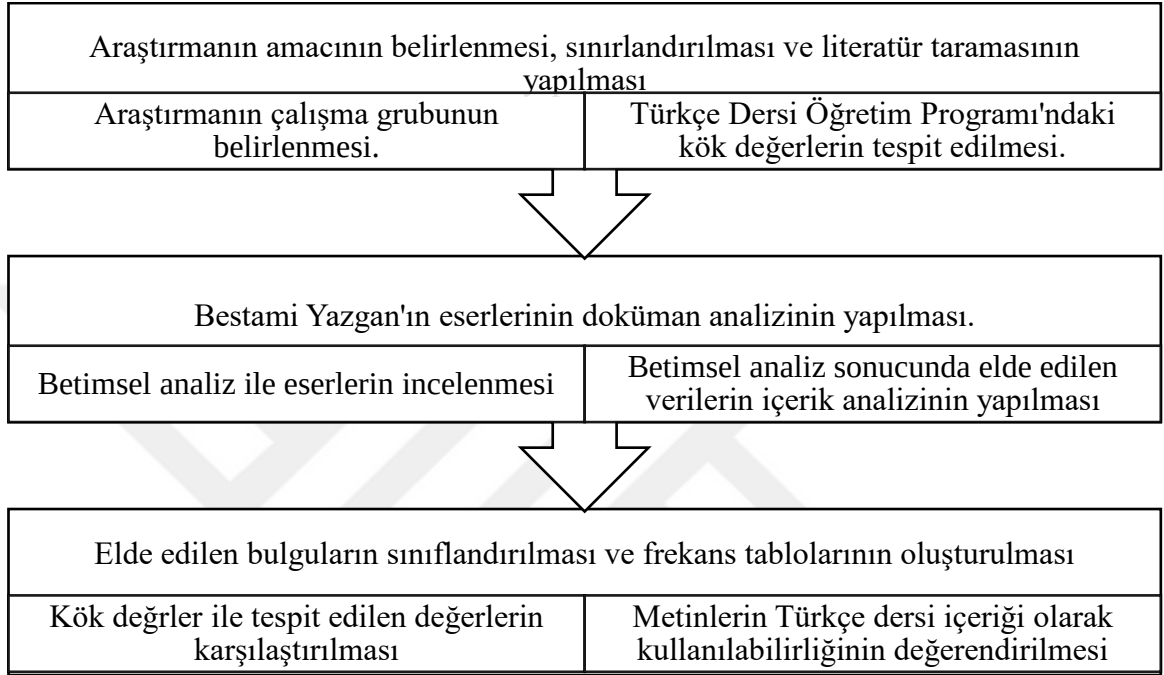
Yöntem bölümünde araştırmanın modeli, araştırmanın hedef grubu ve çalışma grubu, verilerin toplanması, veri analiz yöntemi ve verilerin analiz edilmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma nitel yaklaşım temelinde planlanmış ve yürütülmüştür. “Nitel yönelimler ilk ve en önemli araştırma yöntemleridir. Bu yöntemler, gözlemleyerek, mülakatlar yaparak ve dokümanları analiz ederek insanların ne yaptıklarını, ne bildiklerini, ne düşündüklerini ve ne hissettiklerini ortaya çıkarma yollarıdır.” (Patton, 2018, 145). Nitel araştırmalar “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir.” (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 45). Nitel araştırmalar mülakatlarla derinlemesine bilgi toplama, gözlem yapma ve yazılı dokümanların incelenmesini içeren üç farklı veri toplama şekline sahiptir (Patton, 2018). Bu araştırma da Bestami Yazgan'ın hikâyelerindeki kök değerlerin tespit edilmesi ve bu değerler ışığında, Türkçe Öğretim Programı'nın genel amaçları ve kazanımları da dikkate alınarak, ortaokul Türkçe ders kitapları için metin önerisinde bulunulması amaçlandığı ve bu amacın gerçekleştirilebilmesi için nitel veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesinin kullanılmasını gerektirdiği için nitel yaklaşıma göre tasarlanmış ve tarama yöntemine göre yürütülmüştür. Genel tarama modeli Karasar (2002, s.79) tarafından “Çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tamamı ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleri” olarak tanımlanmaktadır.

Bu araştırmada ilk olarak Bestami Yazgan'ın bütün eserlerine ulaşılmış, eserler dokümantasyon yöntemiyle incelenmiş ve değer iletileri bakımından zengin olan eserler araştırmanın çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Bir sonraki aşamada betimsel analiz yöntemiyle eserlerde yer alan değerler tespit edilmiş ve içerik

analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen bulgular sınıflandırılmış ve frekans tablolarında gösterilerek Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer verilen kök değerler ile karşılaştırılmıştır. Kök değerler bakımından zengin olan metinlerin Türkçe ders içeriğinde kullanılıp kullanılmayacağı değerlendirilmiştir. Araştırma süreci Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 3. 1. Araştırma süreci.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın hedef grubu Bestami Yazgan'ın şiir, masal ve hikâye türünde kaleme aldığı eserlerin tamamıdır. Doküman incelemesiyle ulaşılan ve ön incelemesi yapılan eserler arasından amaçlı örnekleme yöntemine göre ölçüt örnekleme tekniği kullanılarak Bestami Yazgan'ın hikâye türündeki “Hacivat ile Karagöz” serisi (6 kitap), “Ceren'in Maceraları” (3 kitap), “Mutluluğun Formülü”, “Kalbini Kaybeden Adam” hikâye kitapları ve masalımsı hikâye olarak değerlendirilebilecek “Ceren ve Arkadaşları” (6 kitap), yazarın öğretmenlik anılarına yer verdiği hikâye kategorisine dâhil edebilecek “Affet Beni Öğrencim” adlı 18 hikâye kitabı çalışma grubu olarak belirlenmiştir.

Araştırmada amaçlı örnekleme yönteminin seçilmesinin nedeni ise “zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak

vermesidir” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s135). Bu çalışmada Bestami Yazgan’ın hikâyelerinin değer iletileri bakımından zengin olduğu ve Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda belirtilen kök değerleri temsil düzeyinin yüksek olabileceği düşüncesinden hareketle amaçlı örnekleme yöntemiyle örneklem tespit edilmiştir. Örnekleme yapılırken ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede temel anlayış önceden belirlenmiş bir grup ölçütü karşılayan bütün durumların çalışma grubuna dâhil edilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s135). Bu araştırmada çalışma grubunda yer alacak metinler “değer iletileri bakımından zengin olma, millî ve manevi değerleri yansıtırma, Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda belirtilen kök değerleri içermesi, Bestami Yazgan’ın genel üslubunu yansıtırma” gibi ölçütlere göre belirlenmiştir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veri toplam tekniği olarak doküman analizi ve görüşme kullanılmıştır. Doküman analizi “resmi ya da özel kayıtların toplanması, sistematik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesinde yararlanılan bir veri toplama aracıdır.” (Ekiz, 2009, s.70). Resmi kayıtlar, mektup, gazete, şiir, şarkı, kayıt, hükümet dokümanları, tarihi dokümanlar, günlükler, otobiyografi gibi belgeler (Merriam, 2013) doküman analizinin nesneleridir. Bu araştırmada değer eğitimiyle ilgili alan yazındaki çalışmalar, Bestami Yazgan ve eserleriyle ilgili çalışmalar, Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Türkçe Ders Kitapları dokümantasyon yöntemiyle incelenmiştir. Doküman incelemesinde birincil kaynaklara ulaşılmış, kaynaklar sınıflandırılmış ve araştırmanın amacına hizmet etmeyen kaynaklar çalışma grubundan çıkarılmıştır.

Araştırmada ilk olarak Yükseköğretim Kurulunun internet sayfasından çocuk, eğitim, ileti ve değer temalı tezlere ulaşılarak bu hususta genel bir kanı edinilmiştir. Sonrasında Bestami Yazgan ve değer eğitimiyle ilgili yapılan bilimsel çalışmalara ulaşılmıştır. 2006 yılında yayınlanan İlköğretim Türkçe Dersi (6,7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı, 2015 yılında yayınlanan Türkçe Dersi (1-8. sınıflar) Öğretim Programı, 2019 yılında yayınlanan Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı incelenmiştir. 2019 yılında yayınlanan Türkçe Dersi Öğretim Programında yer verilen kök değerler ve değerleri temsil ettiği düşünülen

davranışlar (TTK [Talim ve Terbiye Kurulu], 2017) temel alınarak Bestami Yazgan'ın eserlerinin doküman incelemesi yapılmıştır. Doküman incelemesi sonucunda elde edilen veriler betimsel ve içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmacı tarafından hangi metinde, hangi kök değerlerin kullanıldığı ve kök değerlerin tekrar sayısı belirlenmiş ve her bir kök değer için frekansı en yüksek metinler seçilerek uzman görüşüne sunulmuştur. Araştırmacının analiz sonuçları ve uzmanların görüşlerinin uygunluğu tespit edilerek raporlanmıştır.

Araştırmada Türkçe ders kitabı için metin önerileri verilmesi aşamasında metinlerin değer eğitiminde kullanılabilirliğinin belirlenmesi ve metinlerin ders kitabındaki okuma metinlerinde bulunması gereken özelliklere uygunluğu uzman görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Dolayısıyla araştırmada görüşme veri toplama tekniği de kullanılmıştır. “Görüşme, en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir. Görüşme, araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir. Görüşme belirli bir araştırma konusu ve veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlar.” (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2013). Bu araştırmada uzmanların katılıp katılmama durumunu ifade edebildikleri iki aşamalı yapılandırılmış standart bir görüşme formu kullanılmıştır.

3.3.1. Görüşme Formu

Araştırmada Türkçe ders kitabı için metin önerileri aşamasında 20 uzman metinleri; taşıdığı düşünülen değerler ve okuma metinlerinde bulunması gereken özellikler yönünden değerlendirmiştir. Bunun için “Ders Kitaplarındaki Metinlerde bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüşme Formu” ve “Metnin Değer Eğitiminde Kullanılabilirliği ile İlgili Uzman Görüşme Formu” hazırlanmıştır.

Birinci görüşme formu için Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan ders kitaplarında yer alacak metinlerde bulunması gereken özellikler (MEB, 2006; MEB 2015; MEB, 2019) dikkate alınmış ve görüşme formunda bu özellikler verilmiştir. Formda belirtilen özelliklerin uzmanlarca metinler bağlamında değerlendirilmesi ve “Uygundur” ve Uygun değildir” şeklinde cevaplanması gerekmektedir. Uzman görüşlerinin frekansları, yüzdeleri ve uzman görüşlerinin uygunluğu görüşme formundan hareketle belirlenmiştir.

İkinci formda Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda verilen kök ve alt değerler doğrultusunda incelenen metinden, araştırmacı tarafından tespit edilen değerler, önerme cümleleriyle ifade edilmiştir. Uzmanların cümlelerde belirtilenleri; “Katılıyorum”, “Katılmıyorum” şeklinde cevaplaması gerekmektedir. Standart hale getirilen görüşme formu her bir metin için aynı kalıpta hazırlanmıştır.

Görüşme formuyla birlikte uzmanlara incelenen metinler de verilmiş ve formdaki ifadede belirtilen değer, metinde bulunup bulunmama durumuna ilişkin bir derecelendirme yapması istenmiştir. Standartlaştırılmış görüşme formundan elde edilen veriler araştırmacının analizleriyle ve uzmanların görüşlerinin birbiriyle uyuma düzeyi incelenmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda Türkçe ders kitabı için metin önerilerinde bulunulmuştur.

3.4. VERİ ANALİZİ

Nitel araştırma yaklaşımına göre tarama yöntemiyle gerçekleştirilen araştırmada doküman incelemesiyle toplanan veriler betimsel analiz ve içerik analizi teknikleriyle çözümlenmiştir. Veri analizi, “Verinin anlamını dışarı aktarma; insanların ne söylediğini, araştırmacının ne gördüğünü ve okuduğunu birleştirme, indirgeme ve yorumlama” (Merriam, 2013) sürecidir. Betimsel analiz; önceden belirlenen temalara göre verilerin özetlenmesi, yorumlanmasıdır. Başka bir ifadeyle betimsel analiz araştırma soruları temelinde görüşme, gözlem ve doküman analiziyle elde edilen verilerin seçilmesi, sınıflandırılması, düzenlenmesi ve değerlendirilmesidir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s.135). Doküman inceleme yönteminin uygulandığı bu araştırmada çalışmaya konu olan eserler baştan sona detaylı bir şekilde okunmuştur. Not alma, metinlerden ileti çıkarma işlemleri yapılmış ve elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile değerlendirilmiştir. Betimsel analiz yapılırken ilk olarak araştırma sorusu ve Türkçe Dersi Öğretim Programı kök değerleriyle tematik bir çerçeve oluşturulmuş ve bu çerçeveye göre metinlerdeki değerler seçilmiş, sınıflandırılmış, düzenlenmiş ve tanımlanmıştır. Tanımlanan bulgular frekans tablolarıyla özetlenerek yorumlanmıştır. Ayrıca araştırmada ders kitapları için metin önerilerinin yapıldığı aşamada standart görüşme formu ile elde edilen veriler; betimsel analiz tekniğiyle sınıflandırılmış, düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. Uzman görüşlerinde, her bir

maddeye ilişkin uzman görüşlerinin uygunluk ortalaması hesaplanmış, frekansları ve yüzdeleri verilmiştir.

Araştırmada kullanılan bir diğer teknik içerik analizidir. “İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileriyle özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanabilir.” (Büyüköztürk vd., 2013). “İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilir.” (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 259). Bu araştırmada betimsel analiz yöntemiyle elde edilen veriler içerik analiziyle incelenmiş, eserlerde değerlerle ilgili iletilerin nasıl verildiği ve değerlerin nasıl işlendiği tespit edilmiştir. MEB’in belirlediği kök değerler ve alt değerlerin temel alındığı inceleme aşamasında, saptanan bir değer bir başka değerle ilişkili olabileceği ihtimali göz önünde bulundurularak değerlerin veriliş şekli dikkate alınmıştır. Araştırmada içerik analizinde elde edilen verilerin kök değerlere göre kodlanması, alt temaların bulunması, verilerin kod ve temalara göre düzenlenmesi, tanımlanması ve yorumlanması süreci takip edilmiştir.

3.5. ARAŞTIRMA ETİĞİ

Araştırma etiği, araştırmacının nasıl araştırma yapacağına karar vermesinde rehberlik eden kurallar bütünü olarak tanımlanabilir (Christensen, Johnson & Turner, 2015). Etik, bilimsel ahlak olarak da tanımlanabilir (Ekiz, 2009). Bu araştırma nitel yaklaşıma göre tasarlandığı içi etik ilkeler de araştırmacının genel niteliğine göre şekillenmiştir.

Araştırma probleminin belirlenmesinden araştırma raporunun yazılmasına kadar bilgilendirilmiş onam, doğruluk ve sorumluluk, aslına uygunluk, adalet ve yazarlık gibi etik kurallar dikkate alınmıştır. Araştırmanın temel problemde belirtilen ve üzerinde çalışılması planlanan edebî eserlerin yazarı Bestami Yazgan’la araştırmacının başında iletişim kurulmuş, araştırmada edebî eserlerinin incelenmesine onay verip vermediği sorulmuştur. Yazar hem sözlü hem de yazılı (Ek 5) olarak bu araştırmada eserlerinin incelenebileceğine dair onay vermiştir. Araştırmada birincil kaynaklara ulaşılmış, alıntılanan ve yararlanılan kaynaklar kaynakçada eksiksiz

verilmiştir. Yapılan analizlerde elde edilen bulgular aslına uygun bir şekilde araştırma raporuna yansıtılmış ve ortaya konulan bilginin güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmacı araştırmanın tüm sorumluluğunu üstelenerek çalışmanın yararlarını ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırmanın tamamı araştırmacı tarafından hazırlanmış ve araştırma raporu araştırmacı tarafından yazılmıştır. Araştırmada görüşlerine başvurulun uzmanlar araştırmanın amacına ilişkin bilgilendirilmiş ve araştırmaya katılmayı isteyip istemedikleri sorulmuştur. Araştırmada araştırmacının elde ettiği veriler uzman görüşüne sunulmuş ve görüş uygunluğu alınarak verilerin doğruluğu ve uygunluğu kontrol edilmiştir.

3.6. ARAŞTIRMACININ ROLÜ

Nitel araştırmalarda araştırmacı bir araştırma aracı olarak nitelendirilmektedir (Merriam, 2013). Araştırmanın güvenilirliğinin araştırmacının yetenekleriyle doğru orantılı olduğu belirtilmektedir (Patton, 2018). “Nitel araştırmacılar; teoriyi, gözlemlerinden ve bu alanda olmanın verdiği sezgisel güçlerle meydana getirirler.” (Merriam, 2018, s. 15). “Araştırmacının nitel araştırmaya getirdiği bakış açısı sonuçlara ait bağlamın bir kısmıdır. Nitel yöntemin aracı, insandır. Gerçek, canlı bir insan gözlemler yapar, alan notları alır, mülakat soruları sorar ve cevapları yorumlar.” (Patton, 2018, s. 64). Dolayısıyla bu araştırmada araştırmacı Bestami Yazgan’ın eserlerini incelerken analizlerini ve değerlendirmelerini kültürel arka planı ve eğitiminden hareketle yapmıştır. Araştırmacının Türkçe eğitimi alanında çalışması, metin çözümleme yöntemlerine ilişkin eğitim almış olması araştırmada doküman incelemesi, betimsel analiz ve içerik analizi yapılmasını olumlu yönde etkilemiştir. Ayrıca veri toplama ve veri analizi sürecinde araştırmacının aldığı notlar ve yaptığı yorumlar sonuçların yorumlanmasında kullanılmıştır.

3.7. ARAŞTIRMANIN GEÇERLİĞİ VE GÜVENİRLİĞİ

“Genel anlamda ‘geçerlilik’ araştırma sonuçlarının doğruluğunu konu edinir. (...) ‘Güvenirlilik’ ise kısaca araştırma sonuçlarının tekrar edilebilirliğiyle ilgilidir” (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 289). Başka bir deyişle nitel araştırmalarda araştırmacının incelediği olguyu olabildiğince objektif ve olduğu gibi gözlemlemesi (Kirk & Miller, 1986) geçerlilik olarak ifade edilirken nitel araştırmalarda güvenirlilik yapılan araştırmada elde edilen bulguların tekrar edilebilir olup olmamasıyla ilgilidir

(Merriam, 2013). Bu araştırma nitel yaklaşıma göre yürütülmüştür, geçerlilik ve güvenilirliği de nitel yaklaşım temelinde aşağıda açıklanmıştır:

Bestami Yazgan'ın eserlerinin kök değerleri taşıma durumu ve bu eserlerin ders içeriği olarak kullanılabilirliğini değerlendirmek üzere uzman görüşlerine başvurulması geçerlik ve güvenilirliği geliştirilmesine yönelik “uzman değerlendirmesi” stratejisini yansıtmaktadır.

Araştırmada iki farklı veri analiz yönetiminin birlikte kullanılması güvenilirlik ve geçerliliği artırmaya yönelik tedbirlerden bir diğeridir.

Araştırmada araştırmacı tarafından yapılan betimsel analiz ve içerik analizi iki Türkçe eğitimi alanı uzmanı tarafından kontrol edilmiş ve analizlerin tutarlılıkları incelenmiştir. Böylece araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Nitel araştırmaların genellenebilirliği alan yazındaki araştırma sonuçlarıyla tutarlılığıyla sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar alan yazın temelinde değerlendirilmiş ve öneriler sunulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi ve Ortaokul Türkçe Ders Kitapları İçin Metin Önerileri Sunulması amacıyla oluşturulmuş 3 araştırma sorusuna yönelik bulgulara yer verilmiştir.

4.1. BİRİNCİ ARAŞTIRMA SORUSUNA YÖNELİK BULGULAR

Bu başlık altında araştırmanın temel problemine göre “Bestami Yazgan'ın hikâyelerinde hangi kök değerler bulunmaktadır?” şeklinde oluşturulan birinci araştırma sorusuna ait bulgulara yer verilmiştir. Kök değerler tespit edilirken Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından yayınlanan kök değerler esas alınmıştır.

Tablo 4. 1. Yenilenen Müfredatlarda Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar

Kök Değerin Adı	Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar
Adalet	Adil olma, eşit davranma, paylaşma...
Dostluk	Diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma...
Dürüstlük	Açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma...
Öz denetim	Davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme...
Sabır	Azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme...
Saygı	Alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme...
Sevgi	Aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma...
Sorumluluk	Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme...
Vatanseverlik	Çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme...
Yardımseverlik	Cömert olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma

(Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2017, s.24)

Kök değerler tespit edilirken Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığın tarafından yayınlanan “Yenilenen Müfredatlarda Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar” dikkate alınmıştır. Tarama esnasında yukarıda yer verilen tutum ve

davranışların tespit edildiği bölümler ilgili değeri temsil ettiği düşünülerek tasnif edilmiştir.

Tablo 4. 2. Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde yer alan kök değerler

Kök Değerin Adı	En Fazla Tekrar Eden Eser	Toplam f
Adalet	Öğretmen Hata Yapınca	5
Dostluk	Çiçekler Solmamalı	36
Dürüstlük	Abdülkadir’in Altınları	24
Öz denetim	Zaman Hırsızı	36
Sabır	Elma Ağacı	23
Saygı	Hırsıza Yardım Etmek	44
Sevgi	Günaydın Çiçekleri	195
Sorumluluk	Arkadaşım Minnoş	26
Vatanseverlik	Son Misafirler	25
Yardımseverlik	Tekerlekli Sandalye	54

Tablo 4.2. incelendiğinde Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenen 10 kök değer Bestami Yazgan’ın eserlerinde yer aldığı görülmektedir. Bu durum, Bestami Yazgan’ın Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenen kök değerlere ve bu kök değerleri temsil ettiği düşünülen tutum ve davranışları içeren hikâyeler yazdığını göstermektedir. Bu duruma bağlı olarak öğrencilerin, kök değerlere yönelik tutum ve davranışları kazanması amacıyla Bestami Yazgan’ın hikâyelerinin kullanılabileceği söylenebilir.

Bestami Yazgan’ın eserlerinde en çok kullanılan değer, sevgi (f=195)’dir. ”Sevgi” Değerini sırasıyla “yardımseverlik” değeri (f=54), “saygı” değeri (f=44), “Dostluk ve Özdenetim” değeri (f=36), “Sorumluluk” değeri (f=26), “vatanseverlik” değeri (f=25), “dürüstlük” değeri (f=24), “sabır” değeri (f=23), “adalet” değeri (f=5) takip etmektedir. En az kullanılan değer ise “adalet” değeri (f=5)’dir. Bu durum Bestami Yazgan’ın hikâye kitaplarının özellikle “sevgi”, “yardımseverlik”, saygı” değerlerini öğrencilere benimsetmek amacıyla kullanılabileceğini göstermektedir.

4.2. İKİNCİ ARAŞTIRMA SORUSUNA YÖNELİK BULGULAR

Bu başlık altında çalışmanın ikinci araştırma sorusu olan “Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde tespit edilen kök değerlerin eserlere göre dağılımı nasıldır?” sorusuna ait bulgulara yer verilmiştir. Verilerin analizinde Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenen 10 kök değer, Bestami Yazgan’ın hikâyelerindeki frekans sıklıkları ve yüzdelik oranları sınıflandırılmıştır.

4.2.1. Adalet Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde Bestami Yazgan’ın eserlerinde “adalet” değerinin yer alma durumuna yer verilmiştir. Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde ele alınan “adalet” değerine ilişkin bulgular Tablo 4.3’te gösterilmiştir.

Tablo 4. 3. Bestami Yazgan’ın Hikâyelerinde “Adalet” Değerinin Dağılımı

Eser Adı	Hikâye Adı	Sayfa	f	%
Affet Beni Öğrencim	Öğretmen Hata Yapınca	22,23	2	40
Kalbini Kaybeden Adam	Muz Kabuğu	18	1	20
Doğum Günün Kutlu Olsun	Hırsıza Yardım Etmek	1	1	20
Bisiklet Arkadaşım	Canım Babam	2	1	20
Toplam			5	100

Tablo 4.3. incelendiğinde Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde adalet değerine en fazla “Öğretmen Hata Yapınca” (f=2) adlı hikâyesinde yer verildiği görülmektedir. Muz Kabuğu”, “Hırsıza Yardım Etmek”, “Canım Babam” hikâyelerinde ise “adalet” değerinin dağılımı (f=1) eşittir. İncelenen 120 hikâyenin 4’ünde “adalet” değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise “adalet” değerine yer verilmemiştir. Yazarın eserlerinde adalet değerine az rastlanmış olması yazarın eserlerinin adalet değerini temsil etme noktasında genel anlamda zayıf kaldığı söylenebilir.

“Öğretmen Hata Yapınca” hikâyesinde öğretmen, hassas olduğu bir konuyla ilgili konuşurken kendisini dinlemediğini düşündüğü öğrencisine -boş bulunarak- vurur. Öğrencinin gözleri dolar. Sıra arkadaşı öğrencinin kalem açacağı istediğini söyler. Öğretmen afallayıp özür diler ama içi rahat etmez yaptığı haksızlığı diliyle değil eliyle yaptığı için bir eliyle öğrencisine vurduğu diğer eline vurur. Öğretmenin adaleti sağlama çabasını gören öğrencisinin gönlü yumuşar.

“*Canım Babam*” hikâyesinde babasıyla yolculuk eden Ceren, babasının kendisiyle yaşıt olan birine yer vermesinin sebebini anlamlandıramaz, babasına sebebini sorar. Babası Ceren’in başını şefkatle okşayarak yolculuk için o adamla aynı ücreti verdikleri için adamın da kendisi kadar oturmaya hakkı olduğunu dile getirir. Babasına hak veren Ceren; “*Baban farklı ama çok da haklı Ceren... Hey Ceren, bu babanın yanaklarından öpülür.*” (DGKO s.135) diyerek babasını öper. Babasının açıklamasını anlamlı bulması Ceren’in de aynı değerleri içselleştirerek yetiştğini gösterir.

“*Muz Kabuğu*” hikâyesinde iri yarı bir adam olan Gümbür Ömer, önüne gelen kişiye önüne gelen kişiye yol vermek yerine çarpıp geçmektedir. İnsanlara çarpıp yere düşürmektedir. Yunus Dede, Gümbür Ömer’e bu davranışının yanlış olduğunu söyler, ancak Gümbür Ömer onu umursamaz ve çay dağıtmak için iş yerinden dışarı çıkar. Hemen ardından gümbürtüler duyulur. Herkes Gümbür Ömer yine kimi yere devirdi diye düşünerek dışarı çıkar. Gümbür Ömer ayağının altında muz kabuğu öylece yerde yatmaktadır. Düşüncesizce insanlara çarpıp onları yere seren Gümbür Ömer’in bir muz kabuğu sebebiyle yere serilmesi İlahi adalet olarak değerlendirilebilir.

“*Canım Babam*” hikâyesinde Ceren ve babası alışverişe gitmek üzere metroya biner. Ceren’in babası yolun belli bir kısmından sonra yerinden kalkar. Ayakta dikilmekte olan kendi yaşlarında bir beye yerini verir. Ceren ise babasının kendi yaşlarında ve sağlıklı bir adama yerini vermesini anlamlandıramaz. Davranışının sebebini babasına sorduğunda babası Ceren’e: “*Sevgili Ceren’im bu yolculuk için o adam da ben de aynı ücreti verdik. Ben yirmi dakika oturdum. Biraz da o otursa iyi olmaz mı?*” (BA, s.12) cevabını verir. Ceren ‘in babasının bu cevabı diğer yolcu ile kendi arasında bir adalet sağlama çabasını yansıtır.

Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde “adalet” değeri; adalet değeri ile ilişkili olan “eşit davranma, adil olma” tutum ve davranışlarıyla ele alınarak işlenmiştir. Bu davranışlara özendirilen okuyucunun benzer davranışlar sergilemesi beklenebilir.

4.2.2. Dostluk Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde Bestami Yazgan’ın eserlerinde “dostluk” değerinin yer alma durumuna yer verilmiştir.

Bestami Yazgan'ın hikâyelerinde ele alınan “dostluk” değerine ilişkin bulgular Tablo 4.4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 4. Bestami Yazgan’ın Hikâyelerinde “Dostluk” Değerinin Dağılımı

Eser Adı	Hikâye Adı	Geçtiği Sayfalar	Tekrar Ediş Sıklığı	Yüzde
Doğum Günün Kutlu Olsun	Mavi Boncuk	36	1	2,78
Babaların Yüreği	Babaların Yüreği	4,4	2	5,56
Bilgisayar-Sevgisayar	Bilgisayar Sevgisayar	13	1	2,78
Arkadaşım Can Eriği	Arkadaşım Can Eriği	5	1	2,78
Affet Beni Öğrencim	Kısmet	71	1	2,78
Mutluluğun Formülü	Mutluluğun Formülü	82,84	2	5,56
Mutluluğun Formülü	Gülistan Kız	73	1	2,78
Doğum Günün Kutlu Olsun	Arkadaşım Minnoş	106	1	2,78
Affet Beni Öğrencim	Bölüşmek	47,47	2	5,56
Affet Beni Öğrencim	Affedersin Öğrencim	88	1	2,78
Kirazlı Şemsiye	Annem Beni Tanımıyor	7	1	2,78
Kirazlı Şemsiye	Özür Dilerim Arkadaşım	50	1	2,78
Bisiklet Arkadaşım	Nazlı Bebeğim	47	1	2,78
Kalbini Kaybeden Adam	Demir Dağın Lalesi	88,90,92	1	2,78
Kirazlı Şemsiye	Tekerlekli Sandalye	10,11	2	5,56
Mutluluğun Formülü	Çiçekler Solmamalı	25,26,26,31	4	11,11
Mutluluğun Formülü	İrmağa Düşen Çocuk	26	1	2,78
Mutluluğun Formülü	Öksüz Hırsızlığa Çıkınca	48,49,50	3	8,33
Kalbini Kaybeden Adam	Yürekler Soğumasın	52	1	2,78
Kirazlı Şemsiye	Arkadaşım Okaliptüs	23,23	2	5,56
Mutluluğun Formülü	Bıçak Çiçek Açınca	34,36	2	5,56
Kalbini Kaybeden Adam	Tanrı Misafiri	15	1	2,78
Kalbini Kaybeden Adam	Güneşin Doğduğu Her Yer	72,72,73	3	8,33
Toplam			36	100

Tablo 4.4 incelendiğinde Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde dostluk değerine en fazla “Çiçekler Solmamalı” (f=4) adlı hikâyesinde yer verildiği görülmektedir. “Güneşin Doğduğu Her Yer”, “Öksüz Hırsızlığa Çıkınca” hikâyelerinde ise “dostluk” değerinin dağılımı (f=3) eşittir. “Bıçak Çiçek Açınca”, “Arkadaşım Okaliptüs”, “Tekerlekli Sandalye”, “Bölüşmek”, “Mutluluğun Formülü”, “Babaların Yüreği” hikâyesinde dostluk değerinin dağılımı (f=2) eşittir. “Tanrı Misafiri”, “Yürekler Soğumasın”, “İrmağa Düşen Çocuk”, “Demirdağ’ın Lalesi”, “Affedersin Öğrencim”, “Kısmet”, “Bilgisayar Sevgisayar”, “Arkadaşım Can Eriği”, “Mavi Boncuk”,

“Arkadaşım Minnoş”, “Mutluluğun Formülü”, “Arkadaşım Okaliptüs”, “Bıçak Çiçek Açınca” hikâyelerinde dostluk değerinin dağılımı (f=1) eşittir. İncelenen 120 hikâyenin 23’ünde dostluk değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise dostluk değerine yer verilmemiştir.

“*Gülistan Kız*” hikâyesinde Yunus Dede;

“Dosta selam göndermekten,

Dost bağında gül dermekten,

Sevmekten ve sevmekten,

Bıkma gönül, bıkma gönül!” (MF, s.73) dizeleriyle özlediği dostlarını anar ve onları ziyarete gider.

“*Çiçekler Solmamalı*” hikâyesinin kahramanı Sezer ve Hüseyin çok iyi dostturlar. Hüseyin çok sevdiği menekşesini çok sevdiği dostu Sezer’e emanet ederek yolculuğa çıkar ancak sonsuzluğa gider. Sezer ise dostunun ölümünden sonra yaşayan bir ölü gibi olur. “*Çünkü onun için okul, dersler, hayat bitmişti. Çünkü dostluk ve kardeşlik bitmişti.*” (MF, s.26). Bu hikâyede dost, çok sevilen şeylerin emanet bırakılabileceği kişi olarak karşılık bulur. Dostunu kaybeden kişi için hayatın bitmiş olduğunun ifade edilmesi ile Sezer için dostlunun ne derece önemli olduğu iletilir.

“*İrmağa Düşen Çocuk*” hikâyesinde “*İnsan olan insanlara, dost olur. Dostluk olunca da yürekler coşar, coşan her yürek sohbete koşar.*” (MF, s.31) ifadelerine yer verilerek dostluğun insanı ne kadar mutlu ettiği ve sosyalleştirdiği iletilir.

“*Öksüz Hırsızlığa Çıkınca...*” Hikâyesinde “*Yunus Dede baharın neşesini içine çekerken kaç aydır görmediği dostu İrfan Çavuş’u ziyarete gider. Dostu onu görünce yüreğinde sevgi çiçekleri açar.*” (MF, s.48) cümlelerine yer verilir Dostları ziyaret etmenin her iki tarafı da mutlu ettiği ve ara ara bu ziyaretlerin yapılması gerektiği bu ifadelerle iletilir. Dostu İrfan Çavuş’u ziyarete giden Yunus Dede, misafirliğini kısa kesmek istese de dostunun ısrarlarına dayanamayarak gece de kendisine misafir olur. Dostla geçirilen zamanların insanı mutlu ettiği bu sebeple birlikte geçirilen anların mümkün olduğunca uzatılmaya çalışıldığı yansıtılır. Gece dostunun evinde misafir olan Yunus Dede sabah ezanıyla birlikte uyanıp camiye gitmek üzere evden çıkar. O sırada dostu İrfan Çavuş, arkasından “*Ne o Yunus’um! Dostla ne zamandan beri iyi ve güzel bir yere yalnız gider oldular?*” (MF, s.50) diye

seslenir. Yunus Dede'nin bu cümleleriyle, dostlar yalnızca güzel anları değil güzel davranışları da paylaşmalı, birbirlerine faydalı olacak güzel davranışlar kazandırmalı ve kendisi güzel şeyler yaparken dostunu da davet etmeli iletileri verilir.

“*Nazlı Bebeğim*”, adlı hikâyede ‘Nazlı Bebek’ olarak anılan Ceren’in arkadaşı Selma’dır. Kurşun kalem, silgi, defter gibi arkadaşlarıyla ilgili yazılar yazıp sonra bunu sınıfta paylaşmasına rağmen Selma ile ilgili hiçbir yazı yazıp okumamıştır. Selma, bu sebepten Ceren’e kırılmıştır. Ceren ise Selma’yı farkında olmadan kırdığı için üzülür. Ceren, sınavdan hemen önce Selma’nın, kalemini kendisiyle paylaşmak için ortadan kırdığını hatırlatır. Bu sayede kendisiyle kalem kankası olduklarını söyleyerek Selma’nın gönlünü alır. Selma için yazacağı yazının heyecanıyla “*Bekle beni nazlı bebeğim! Seni çok seviyorum.*” (BA, s.48) demesi Selma’ya söylediklerinin sadece onun gönlünü almak için sarf ettiği sıradan cümleler olmadığını gösterir. Ceren’in kurşunkalem, defter, silgi gibi birçok nesneyi onlarla ilgili yazı yazacak ve bunları arkadaşlarıyla paylaşacak kadar çok sevmesi onları gerçekten birer dost olarak gördüğünü yansıtır. Ayrıca Ceren’in dostu Selma’nın hassasiyetini öğrendiği anda onun gönlünü alması ve öğrendikten sonra onun için de bir yazı yazması yine dosta ve dostluğa önem vermek gerektiğini iletir. Dostun mutluluğunun kişi için önemli olması gerektiği, ayrıca dost ile paylaşımın bağları güçlendirdiği yansıtılır.

“*Yürekler Soğumasın*” hikâyesinde ise dost kadar dosttan geriye kalanlar yani dost yadigârlarının da önemsenmesi gerektiği iletilir. Yunus Dede arkadaşını kaybetmiş olmasına rağmen onun çocuklarını her bayram ziyaret ediyordur. Ziyaretine gittiği dost yadigarı, vefasızlığından dolayı Yunus Dede’den af diler. Bunun üzerine Yunus Dede: “*Hoş bulduk yeğenim. Sen bize dost yadigârısın, sana nasıl kızarız?*” (KKA, s.52) cümleleriyle karşılık verir.

“*Güneşin Doğduğu Her Yer*” hikâyesinde Yunus Dede tanıdığı birinin kalp krizi geçirdiğini öğrenir. Bahçeden güller toplayarak ilk otobüsle hasta ziyaretine koşar. Onun bu tavrı, dostluğundaki samimiyetin göstergesidir. Nitekim Yunus Dede tanıdığı için çiçek toplarken “*Gülleri dermek gerek/ can dostu görmek gerek.*” (KKA, s.71) diye mırıldanarak onun kendisi için nasıl bir anlam ifade ettiğini dile getirmiştir. Yusuf Bey, Yunus Dede’yi görünce “*Gözlerim yollardaydı. Geleceğini biliyordum dostum.*” (KKA, s.72) der. Bu cümlesiyle kötü günde insanların dostlarını yanlarında görmek istedikleri iletilir. Yunus Dede’nin “*Bugün değilse ne zaman gelir!*” (KKA,

s.72) cevabı kişinin kötü gününde yalnız bırakılmamasının dostluğun gereği olarak gerektiği iletilmiştir.

“*Arkadaşım Minnoş*” hikâyesinde Ceren ve bakımını üstlendiği kedi Minnoş, çok iyi iki arkadaş olurlar. Bu dostluk bir simidi paylaşarak başladığı için dostluğun paylaşmayı gerektirdiği iletisi verilir (DGKO, s.106).

“*Bölüşmek*” hikâyesinde Şükrü Bey kendisinden parasını bölüşmesini isteyen dostuna şiir yazar.

Benim bir dostum var, zarif mi zarif,

Kibar mı kibar.

Benim bir dostum var,

Yüreği umman kadar.

Benimle paylaşır eleme, gamı,

Gönüldeki yarımı.

Çok şükür,

Benim de bölüşecek bir dostum var,

Cebimdeki paramı... (ABÖ, s.47). Aynı hikâyede arkadaşından aldığı parayla meyve sebze alan Behçet Bey, dostluğundan kârlı çıktığını düşünürken Şükrü Bey elinde parasını bölüşebileceği bir dostu olduğu için kendini şanslı hisseder.

“*Affedersin Öğrencim*” hikâyesinde Mahmut Bey’in canı sıkındır. Öğretmen arkadaşı derdini sorar. Mahmut Bey ise arkadaşının da canını sıkmamak için paylaşmak istemediğini söyler. Bunun üzerine arkadaşı: “*İyi günlerde herkes dost olur. Asıl gerçek dostlar sıkıntılı anlarda belli olur.*” (ABÖ, s.88) cevabını vererek gerçek bir dostta olması gereken en temel noktayı işaret eder.

“*Mutluluğun Formülü*” hikâyesinde Yunus Dede, bir dostunu anar ve sonra “*Allah’ın nimetlerinden biri de dostluktur.*” diye düşünür (MF, s.82). Yunus Dede’nin bu düşüncesiyle bir dosta sahip olmanın şükür sebebi oluğu hissettirilir.

“*Mavi Boncuk*” hikâyesinde, Ceren kendisini istemeden korkutan Boncuk ile arkadaş olur. Daha sonra ailesini Boncuk’a sahip çıkma konusunda ikna edebilmek için onun her türlü bakımını üstlenmeyi kabul eder. Ancak dostluk fedakârlık gerektirdiği için bunların tamamını kabul ederek dostluğun gereğini yerine getirdiği dile getirilir. Mavi Boncuk’un ise yeri geldiğinde Ceren’in üzüntüsünü hafifletmek,

onu gülümsetmek için elinden geleni yapıyor olması yine Boncuk' un iyi bir arkadaş olduğunu gösterir. Ayrıca dostun üzüntüleri hafifleten kişi olduğu vurgulanmış olur.

“*Bilgisayar Sevgisayar*” hikâyesinde Karagöz'ün dualı selamına karşılık Hacivat, onunla pek ilgilenmez bilgisayarla meşgul olduğu için sadece: “Buyur, otur.” diyerek işine devam eder. Karagöz'ün konuşmalarına rağmen Hacivat kısa cevaplarla arkadaşının canını sıkarak. Karagöz daha fazla dayanamaz ve sorar: “Yahu Hacivat! Bu ilgilendiğin şey nedir ki kırk yıllık arkadaşını bile gözün görmüyor?” (BSSS, s.13). Karagöz'ün bu cümleleriyle dostun önemli olduğunun hissettirilmesi ve öncelikli olması gerektiği vurgulanır.

Yazarın hikâyelerinde kimi zaman Yunus Dede'nin dost meclislerindeki sohbetlerine yer verilmiş kimi zaman da dostluğun tanımı ve gerekleri dile getirilmiştir.

Bestami Yazgan'ın hikâyelerinde “dostluk” değeri; “fedakârlık, güven duyma, vefalı olma, paylaşma” tutum ve davranışları ile ilişkilendirilerek ele alınmıştır. Hikâyelerin okuyucuyu eserlerde yer alan bu davranışlara yönlendirmesi beklenebilir.

4.2.3. Dürüstlük Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde Bestami Yazgan'ın eserlerinde “dürüstlük” değerinin yer alma durumuna yer verilmiştir.

Bestami Yazgan'ın hikâyelerinde ele alınan “dürüstlük” değerine ilişkin bulgular Tablo 4.5'te gösterilmiştir.

Tablo 4. 5. Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinde “Dürüstlük” Değerinin Dağılımı

Eser Adı	Hikâye Adı	Geçtiği Sayfalar	Tekrar Ediş Sıklığı	Yüzde
Doğum Günün Kutlu Olsun	Ninem Hediyesi	20	1	4,17
Tekerlekli Sandalye	Akşam Yemeği	4	1	4,17
Bisiklet Arkadaşım	Arkadaşım Beyaz Melek	20,22,24,	3	12,50
Kalbini Kaybeden Adam	Demir Dağın Lalesi	91,91,92,94,95	5	20,83
Kirazlı Şemsiye	Tekerlekli Sandalye	7	1	4,17
Mutluluğun Formülü	Abdülkadir'in Altınları	8,8,8,9,9,9	6	25,00
Affet Beni Öğrencim	Yunus Emre Olmasaydı	20	1	4,17

Tablo 4.5. (Devam) Bestami Yazgan’ın Hikâyelerinde “Dürüstlük” Değerinin Dağılımı

Kalbini Kaybeden Adam	İki Mum	27,28	2	8,33
Doğum Günün Kutlu Olsun	Arkadaşım Minnoş	106	1	4,17
Doğum Günün Kutlu Olsun	Hayır Ayten	28,30,32	3	12,50
Toplam			24	100,00

Tablo 4.5. incelendiğinde Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde dürüstlük değerine en fazla “Abdülkadir’in Altınları” (f=6) adlı hikâyesinde yer verildiği görülmektedir. Bu hikâyeden sonra dürüstlük değerine en fazla “Demirdağ’ın Lalesi” (f=5) hikâyesinde yer verilmiştir. “Hayır Ayten”, “Arkadaşım Beyaz Melek” hikâyelerinde (f=3) dürüstlük değerinin dağılımı eşittir. Dürüstlük değerinin dağılımı “İki Mum” hikâyesinde (f=2)’ dir. “Arkadaşım Minnoş”, “Yunus Emre Olmasaydı”, “Tekerlekli Sandalye”, “Akşam Yemeği”, “Ninemin Hediyesi” hikâyelerinde dağılım (f=1) eşittir. İncelenen 120 hikâyenin 10’unda dürüstlük değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise dürüstlük değerine yer verilmemiştir.

“*Abdülkadir’in Altınları*” hikâyesinde yol kesen eşkıyalar, durdukları insanlardan altın ve parası olanın tüm varlığını kendilerine vermesini ister. Ancak Abdülkadir dışında kimse parası olduğunu söylemez. “*Çocuğun dürüst davranışından sonra davranışındaki asalet sözlerindeki derinlik Zaroğlu’nun içine işlemiş*” (MF, s.8). Abdülkadir’in dürüst davranışından ve davranışının sebebini açıklarken verdiği cevaptan etkilenen eşkıyabaşı adamlarına çocuğun altınlarını iade edip üzerine de 1 kese altın vermelerini emretmiş. Eşkıyabaşının bile dürüstlüğü ödüllendirmesi dürüstlüğün gerçekten çok önemli olduğunu iletir.

“*Arkadaşım Beyaz Melek*” hikâyesinde Ceren ve arkadaşı, aşıdan korkarlar. Birlikte eve kaçmayı düşünürler. Arkadaşı eve evdekilere “*Okulda program vardı, erken bitince bizi eve gönderdiler deriz.*” diye yalan söylemeyi teklif der. Ancak Ceren bunu onaylamaz. “*Yalan söylemek hiç doğru değil*” (BA, s.20) cümleleriyle dürüstlük tavsiye edilir. Bu şekilde açıkça dürüstlük tavsiye edilir. Verilen ileti, “Yalancını mumu yatsıya kadar yanar.” atasözü ile desteklenir. Yalanlarının çok çabuk ortaya çıkmasıyla da dürüstlük iletisi pekiştirilir (BA, s. 33-38).

“İki Mum” hikâyesinde bir bakkal, Yunus Dede’nin sevildiği gibi herkes tarafından seviemediğini düşünerek üzülür. Yunus Dede. “*Doğru, dürüst ve temiz bir esnaf olduğun için seni çok seviyorum*” (KKA, s. 27) der. Herkes tarafından sevilen birinin doğruluk, dürüstlük ve temizlik değerlerine vurgu yaparak bunları barındıran birini sevdiğini söylemesi bahsi geçen kavramların sevilen ve takdir edilen değerler olduğu düşüncesini oluşturur.

“Hayır Ayten” hikâyesinde Ceren ve Ayten, teneffüste bahçeye inerek zaman kaybetmek istemedikleri için sınıfta top oynar, camı kırarlar. Ancak camdan seken top Furkan’ın eline gelir. Tam o sırada öğretmenin sınıfa girmesi üzerine Ayten suçu Furkan’ın üzerine atar. Ancak Ceren, ninesinin verdiği öğütleri dikkate alarak doğruyu söyler. Camı kırdıkları için de özür diler. Ayten’in Ceren’e çıkışması üzerine ninesinin sözünü arkadaşıyla paylaşır. “*Haklının, doğruluğun kıymeti yücedir. Yalan söyleyeni Allah da kulu da sevmez.*” (DGKO, s.30).

Furkan’ın teşekkür etmek için Ceren’e yazdığı şiir de dürüstlüğün önemini vurgulanır:

“Her ortamda övülür

Özü doğru olanlar.

Nerde olsa sevilir

Sözü doğru olanlar” (DGKO, s.32).

“Ninemin Hediyesi” hikâyesinde Ceren, dedesinin ona ara ara verdiği öğretileri arkadaşını teselli etmek için onunla paylaşır. “*Biz eğer iyi, doğru ve dürüst olursak bizi yetiştirenlere de sevap gidermiş.*” (DGKO, s.20). Bu cümlelerle dürüst olmanın önemi ailenin akıbeti ile ilişkilendirilerek verilmiştir. Dürüstlük sadece bu dünya için değil ahiret hayatında hem kendi mutluluğumuz hem de bizi yetiştiren kişilerin mutluluğuna vesile olacağı vurgulanır.

“Tekerlekli Sandalye” hikâyesinde Ceren arkadaşı Gülçin’den bahsederken “*Ah Gülçin sen ne iyisin! Herkese karşı saygılı, çalışkan, doğru, dürüst ve yardımsever...*” (KŞ, s.8) cümlelerine yer verir. Dürüstlüğün iyi insana ait bir özellik olduğu yansıtılmış olur.

“Akşam Yemeği” hikâyesinde Karagöz ve ailesi akşam yemeği için sofradadır. Sofraya Hacivat’ın eşinin gönderdiği bir kâse çorba konur ve yemek için hazırlandıkları sırada açık olan pencereden bir çocuk sesi duyulur. “*Anne, çok acıktım,*

çorba...” (TS, s.2) bunu üzerine ailece çorbayı komşuya gönderme kararı alırlar. Karagöz de çocukları Hacivat’tan tekrar çorba istemeye gönderir. Gittiklerinde çocuklara “*Çorba çok güzel olmuş Hacivat amca. Babam kendinden geçti, kafasına dikip çorbanın hepsini içti.*” (TS, s.4) demelerini tembihler. Çocuklar çorbayı alıp gelirler tam yemeğe başlanacağı sırada yine dışarıdan bir çocuk sesi gelir. Bunun üzerine Karagöz, kızına vererek çorbayı komşuya gönderir. Oğlunu da Hacivat’tan tekrar çorba istemeye gönderir. Çocuk “*Ne deyip isteyeyim baba?*” deyince “*Ne diyeceksin evladım, olduğu gibi anlat, olduğu gibi...*” der (TS, s.4). İlk istemede bahane uyduran Karagöz ikinci defada bir bahane bulmak yerine çocukları her şeyi olduğu gibi anlatmaya yönlendirir. Yalan söylemenin devamında da yalan söylemeyi gerektireceği yansıtılır. Bu sebeple doğru söylemenin önemi vurgulanmış olur.

“*Demirdağ’ın Lalesi*” hikâyesinde Yunus Dede’nin kepçeye: “*Ey vefalı ve asil kepçe! Sen nasıl yıllar önce verdiğin söze sadık kalmaya çalışıyorsan, biz de ruhlar âleminde verdiğimiz söze sadık kalmaya çalışanlarıdır.*” (KKA, s.94) cevabı, sözünde durmanın vefa göstergesi, vefanın da asalet göstergesi olduğunu yansıtır.

“*Arkadaşım Minnoş*” hikâyesinde Ceren’in annesi eve gelen kızına sınavının nasıl geçtiğini sorar. Ceren de “pekiyi” aldığını söyler. Çok mutlu olan annesi Ceren’e: “*Dile benden ne dilersen.*” der. Ceren de: “*Bir kedim olsun istiyorum.*” (DGKO, s.106) der. “*Heyecanla biraz önce olanları anlattım o da sözünden dönmedi.*” cümleleriyle annesine verdiği sözü tuttuğu yansıtılır (DGKO, s.108).

“*Yunus Emre Olmasaydı*” hikâyesinde öğretmen dağıttığı ödev kâğıdını 5 dakika geçmeden masasına uçak olarak bulur. Bunun üzerine öğretmen, öğrencinin üzerine yürür. Öğrencisine elini kaldırdığı sırada öğrencilerden biri öğretmenin ilk derste okuduğu dörtlüğü seslendirir. Bunun üzerine, öğretmen hatasından döner.

“Ben gelmedim kavga için,

Benim davam sevi için,

Gönüller dost evi için,

Gönüller yapmaya geldim.” (ABÖ, s.20). Öğretmenin Yunus’un sözlerini duyar duymaz geri durması, söylediklerindeki samimiyeti ve davranışlarındaki tutarlılığı yansıtır.

Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde “dürüstlük” değeri; “doğruyu söyleme, tutarlı davranma, verdiği sözü tutma” tutum ve davranışlarıyla ilişkilendirilerek ele

alınmıştır. Hikâyelerin okuyucuyu eserlerde yer alan bu davranışlara yönlendirmesi beklenebilir.

4.2.4. Sabır Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde Bestami Yazgan'ın eserlerinde “sabır” değerinin yer alma durumuna yer verilmiştir.

Bestami Yazgan'ın hikâyelerinde ele alınan “sabır” değerine ilişkin bulgular Tablo 4.6’da gösterilmiştir.

Tablo 4. 6. Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinde “Sabır” Değerinin Dağılımı

Eser Adı	Hikâye Adı	Geçtiği Sayfalar	Tekrar Ediş Sıklığı	Yüzde
Affet Beni Öğrencim	Yunus Emre Olmasaydı	20	1	4,35
Doğum Günün Kutlu Olsun	Elma Ağacı	69,70,70,71,73	5	21,74
Kirazlı Şemsiye	Tekerlekli Sandalye	12,13,16	3	13,04
Bisiklet Arkadaşım	Zaman Hırsızı	54	1	4,35
Kirazlı Şemsiye	Sevimli Karnelerim	34,37	2	8,70
Kirazlı Şemsiye	Uğur Böceği	29	1	4,35
Kalbini Kaybeden Adam	Hayat Kumaşı	58	1	4,35
Kalbini Kaybeden Adam	Yürekler Soğumasın	64,68	2	8,70
Kalbini Kaybeden Adam	Gül Saçlı Bahçıvan	78	1	4,35
Kalbini Kaybeden Adam	Kalbini Kaybeden Adam	96	1	4,35
Kalbini Kaybeden Adam	Beklenen Sabah	83	1	4,35
Kirazlı Şemsiye	Özür Dilerim Arkadaşım	52,52,57	3	13,04
Bisiklet Arkadaşım	Bir Elin Nesi Var?	61	1	4,35
Toplam			23	100

Tablo 4.6. incelendiğinde Bestami Yazgan'ın hikâyelerinde sabır değerine en fazla “Elma Ağacı” (f=5) adlı hikâyesinde yer verildiği görülmektedir. “Tekerlekli Sandalye” ve “Özür Dilerim Arkadaşım” (f=3) hikâyelerinde sabır değerinin dağılımı eşittir. “Sevimli Karnelerim” ve “Yürekler Soğumasın” (f=2) hikâyelerinde dağılım eşittir. “Yunus Emre Olmasaydı”, “Zaman Hırsızı”, “Uğur Böceği”, “Hayat Kumaşı”, “Gülsaçlı Bahçıvan”, “Kalbini Kaybeden Adam”, “Beklenen Sabah”, “Bir elin Nesi Var?” hikâyelerinde “sabır” değerinin dağılımı (f=1) eşittir. İncelenen 120 hikâyenin 13’ünde sabır değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise sabır değerine yer verilmemiştir.

“Yunus Emre Olmasaydı” hikâyesinde, verdiği ödev kâğıdını 5 dakika geçmeden masasında uçak olarak görünce öfkelenen öğretmen bu öfkeyle öğrencisinin üzerine yürür ancak daha önce ektiği tohumların filizine takılarak yanlış yapmadan doğruya dönme şansını yakalar. Ama her zaman bu şansı elde etmenin mümkün olmadığını ifade eder.

“Yürekler Soğumasın” hikâyesinde, Yunus Dede elindeki tespihle “Ya sabır” (KKA, s.52) çeker. Yunus Dede her ramazan dostlarını ziyarete gider.

“Gülsaçlı Bahçıvan” hikâyesinde, annenin evladına bir ömür gösterdiği sabır;

“Çiçek açsın diye soyu,

Azık edip günü, ayı,

Peşim sıra ömür boyu,

Gece gündüz yürür annem.” (KKA, s. 64) dizelerinde yer bulur. Aynı hikâyede

“Güler bela dizisine,

Razı olur yazısına,

Hizmet için kuzusuna,

Gül saçını sürür annem.” (KKA, s.64) dizeleriyle annenin kadere gösterdiği sabra yer verilir.

“Kalbini Kaybeden Adam” hikâyesinde Yunus Dede, kalbi kararmış olan adama kalbin ancak iman, sevgi ve sabırla aydınlanabileceğini söyler. Yunus Dede’nin bu ifadeleri ile sabrın gönlü aydınlatan bir değer olduğu iletilir.

Hayat Kumaşı hikâyesinde “Öğrenmek kadar öğretmek de sabır istiyordu. Çünkü sabırla her iş daha güzel oluyordu.” (KKA, s.46) ifadeleriyle sabrın işleri güzelleştirdiği iletilir.

“Elma Ağacı” hikâyesinde anne ve babasının doğum günü hediyesi olarak Ceren’e elma ağacı dikmelerinin ardından bir hafta geçince Ceren elma ağacına giderek ondan meyve ister ancak ağaç sabretmesini söyler. Ceren bir hafta sonra yine elma istemek üzere ağacın karşısına dikilince ağaç kendisinin de doğar doğmaz konuşmaya başlayamadığını hatırlatarak zamana ihtiyacı olduğunu ifade eder. Ceren bir hafta sonra gelip meyve almak istediğini, eğer meyve evermezse elma ağacını döveceğini söyler bunu üzerine ağaç kendisinin yürümesi için anne ve babasının

gösterdiği sabrı hatırlatarak süre ister. Ceren ağacın verdiği süre dolunca tekrar gider ve ağacın çiçeklerle bezendiğini görür. Ancak elmaları göremeyince yine çıkışır. Bunu üzerine okula gittiği zaman öğretmeninin okumayı öğrenme sürecinde Ceren'e gösterdiği sabrı hatırlatır. Aynı hikâyede “*Sabırla koruk helva olurmuş.*” atasözüyle sabrın önemi ve sonucunun güzelliği dile getirilir (DGKO, s.71).

“*Zaman Hırsızı*” hikâyesinde öğretmenin tüm uyarılarına rağmen sükûneti sağlamayan ve sınıf ortamını bozmaktan geri durmayan öğrencilere karşı aşırı bir tepki vermemesi onlara gösterdiği sabrı yansıtır.

“*Sevimli Karnelerim*” hikâyesinde Ceren ödev yapmayı sıkıcı bulduğunu söyler, bunun üzerine dedesi Ceren'e “*Tarlada izi olmayanın harmanda yüzü olmaz.*” (KŞ, s.13) Atasözüyle cevap verir ve durumu daha iyi anlaması için “*Benim güzel torunum! Çiftçi önce tarlayı sürer, sonra buğdayı eker, gübresini atar. Bunları yaparken kan ter içinde kalır... Yaz mevsimi gelir, başaklar sararır. Sonracığıma biçerdöver tarlaya girer. Harman yerinde çuvalar buğdayla dolmaya başlar. Çiftçi, elini sokar çuvalın içine ve buğdayları okşar. İşte o zaman çiftçinin yüzü güler ve bütün yorgunluğu çıkar. Okulla harmanın bağlantısını kuramayan Ceren'e “Okulun harman zamanı karne zamanıdır güzel torunum! Bak ben bu yaşa geldim, hala karnelerimi saklarım.”* (KŞ, s.11-13) şeklinde açıklama yapar. Okuyan ve zihnine sürekli bilgi ekip onu işleyerek başarı hasadına ulaşan öğrenciyi çiftçi ile özdeşleştirerek sabrın herkes tarafından farklı şeylere ulaşmak için farklı şekillerde gösterilmesi gerektiğine dikkat çeker.

Bestami Yazgan'ın hikâyelerinde “sabr” değeri; sabır değeri ile ilişkili olan “tahammül etme, beklemeyi bilme” tutum ve davranışları ele alınarak işlenmiştir. Hikâyelerin okuyucuyu eserlerde yer alan bu davranışlara yönlendirmesi beklenebilir.

4.2.5. Saygı Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde Bestami Yazgan'ın hikâyelerinde “saygı” değerinin yer alma durumuna yer verilmiştir.

Bestami Yazgan'ın hikâyelerinde ele alınan “saygı” değerine ilişkin bulgular Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 7. Bestami Yazgan’ın Hikâyelerinde “Saygı” Değerinin Dağılımı

Eser Adı	Hikâye Adı	Geçtiği Sayfalar	Tekrar Ediş Sıklığı	Yüzde
Doğum Günün Kutlu Olsun	Canım Babam	132,133,134	3	6,82
Kalbini Kaybeden Adam	Son Misafirler	70,71	2	4,55
Bisiklet Arkadaşım	Hayat Dersi	111,112,114	3	6,82
Affet Beni Öğrencim	Yunus Emre Olmasaydı	18	1	2,27
Affet Beni Öğrencim	Günaydın Çiçekleri	25	1	2,27
Doğum Günün Kutlu Olsun	Doğum Günün Kutlu Olsun	12	1	2,27
Doğum Günün Kutlu Olsun	Hırsıza Yardım Etmek	93,93,96,97	4	9,09
Düğün Yemeği	Papağan Hastalığı	9	1	2,27
Nasıl Oruç Tutulur?	Cennet Yolculuğu	11	1	2,27
Tekerlekli Sandalye	Akşam Yemeği	2	1	2,27
Tekerlekli Sandalye	Çocuk Şöleni	8	1	2,27
Tekerlekli Sandalye	Tekerlekli Sandalye	10	1	2,27
Arkadaşım Kartopu	Arkadaşım Kartopu	4	1	2,27
Affet Beni Öğrencim	Güzellik Yarışı	65	1	2,27
Mutluluğun Formülü	Uçan Kurtlar	72	1	2,27
Mutluluğun Formülü	Gülistan Kız	56	1	2,27
Affet Beni Öğrencim	Hangisi Büyük	92,93	2	4,55
Doğum Günün Kutlu Olsun	Elma Ağacı	54	1	2,27
Bisiklet Arkadaşım	Arkadaşım 23 Nisan	42	1	2,27
Kalbini Kaybeden Adam	Demir Dağın Lalesi	4	1	2,27
Kirazlı Şemsiye	Tekerlekli Sandalye	7	1	2,27
Kirazlı Şemsiye	Arkadaşım Okaliptüs	21	1	2,27
Kirazlı Şemsiye	Öğretmenler Günü Hediyesi	36	1	2,27
Mutluluğun Formülü	Mutluluğun Formülü	12	1	2,27
Kalbini Kaybeden Adam	Bıçak Çiçek Açınca	29,35	2	4,55
Kalbini Kaybeden Adam	İki Mum	35	1	2,27
Kalbini Kaybeden Adam	Yürekler Soğumasın	63,64	2	4,55
Mutluluğun Formülü	Abdülkadir’in Altınları	8	1	2,27
Kirazlı Şemsiye	Annem Beni Tanımıyor	20	1	2,27
Arkadaşım Kanarya	Arkadaşım Kanarya	4	1	2,27
Affet Beni Öğrencim	Bayramda Nöbet	101	1	2,27
Bisiklet Arkadaşım	Hayat Dersi	64	1	2,27
Mutluluğun Formülü	Kimsesizler Kimsesi	90	1	2,27
			44	100

Tablo 4.7. incelendiğinde Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde “saygı” değerine en fazla “Hırsıza Yardım Etmek” (f=4) adlı hikâyesinde yer verildiği görülmektedir.

“Hayat Dersi”, Canım Babam” hikâyelerinde ise “saygı” değerinin dağılımı (f=3) eşittir. “Son Misafirler”, “Hangisi Büyük”, “Yürekler Soğumasın”, “Bıçak Çiçek Açınca” hikâyelerinde “saygı” değerinin dağılımı (f=2) eşittir. “Yunus Emre Olmasaydı”, “Günaydın Çiçekleri”, “Doğum Günün Kutlu Olsun”, “Papağan Hastalığı”, “Cennet Yolcuğu”, “Akşam Yemeği”, “Çocuk Şöleni”, “Tekerlekli Sandalye”, “Arkadaşım Kartopu”, “Güzellik Yarış”, “Uçan Kurtlar”, “Gülistan Kız”, “Elma Ağacı”, “Arkadaşım 23 Nisan”, “Demir Dağın Lalesi”, “Tekerlekli Sandalye”, “Arkadaşım Okalıptüs”, “Öğretmenler Günü Hediyesi”, “Mutluluğun Formülü”, “Bıçak Çiçek Açınca”, “İki Mum, “Abdülkadir’in Altınları”, “Annem Beni Tanımıyor”, “Arkadaşım Kanarya”, “Bayramda Nöbet”, “Kimsesizler Kimsesi” ve “Hayat Dersi” hikâyelerinde saygı değerinin dağılımı (f=1) eşittir. İncelenen 120 hikâyenin 32’sinde saygı değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise saygı değerine yer verilmemiştir.

Büyükklere Saygı

“*Hazinenin Şifresi*” hikâyesinde ölmek üzere olduğunu düşünene Kitap Ahmet üç oğlunu da yanına çağırıp biraz nasihat ettikten sonra hastalıktan kurtulma ümidi olmadığından bahseder. Çocuklarsa hüznle: “*O nasıl söz babacığım? Allah hayırlı uzun ömürler versin! Sizi başımızdan eksik etmesin.*” derler (MF, s.12). Çocukların babalarına “siz” diye hitap etmesi aradaki mesafeyi ve saygıyı yansıtmaktadır.

“*Arkadaşım 23 Nisan*” hikâyesinde Ceren, 23 Nisan’a mektup yazar ve mektupta şu cümlelere yer verir. “*23 Nisan 1920’de Ankara’da olmak, seni bize hediye eden büyüklerimin ellerinden öpmek istiyorum.*” (BA, s.31). El öpme büyüklere saygı değerinin davranışa yansımasıdır. “*Öğretmenler Günü Hediyesi*” hikâyesinde bütün öğrencilerin öğretmenlerinin elini öperek öğretmenler gününü kutlaması da büyüğe saygı değerinin davranışa yansımasıdır.

“*Yunus Emre Olmasaydı*” hikâyesinde yazar, kendi öğrencisi olduğu okula öğretmen olarak gelir. Öğrencilik dönemlerinde öğretmenler odasının önünden yıllarca saygı duyarak geçtiğini ifade eder. Saygının hâl ve tavırda bile kendini gösterdiği iletilir.

“*Arkadaşım Kartopu*” hikâyesinde Ceren’in kuzuyla oynama isteği üzerine kuzunun önce annesinin aynına giderek izin istemesine vurgu yapılarak. Yapılacak işlerden önce büyüklerden izin almanın saygı gereği olduğu vurgulanır.

“*Hangisi Büyük*” hikâyesinde nikâh töreninde gençlerin yeni gelen kişilerden kendilerinden yaşça büyük olanlara yer vermesi onlara duyulan saygının göstergesidir. Aynı hikâyede Sadık Bey’in babasına olumsuz bir şey söylediğini düşünüp sinirlenmesine rağmen babasının dostu olduğu için ağzını açıp bir şey dememesi saygı göstergesidir.

“*Gülistan Kız*” hikâyesinde Yunus Dede’yi görenlerin yüzünde güller açar. Herkes ayağa kalkarak saygıyla karşılar, sevgiyle selamlar.

“*Günaydın Çiçekleri*” hikâyesinde öğretmenlerinin okula geldiğini gören öğrencilerin: “*Hoş geldiniz öğretmenim, hayırlı sabahlar öğretmenim, günaydın öğretmenim!*” (ABÖ, s.25) şeklindeki selamları sevginin ifadesi olabileceği gibi öğretmene duyulan saygıyla da eşleştirilebilir.

“*Canım Babam*” hikâyesinde yaşlı bir amcanın vagona binmesi üzerine babası Ceren’i uyarak yer vermesini rica eder. Ceren yerini verir. Bir süre sonra yaşlı adam vagondan inince Ceren tekrar oturur ancak babası bu kez de vagona yeni binen yaşlı bir teyze için Ceren’i uyarır. Ceren’in yaşlılara yer vermesi babasına ve yaşlılara duyduğu saygıdan ileri gelir. Babasının Ceren’den ricada bulunması ise kızına karşı duyduğu sevgi ve saygıyı yansıtır.

Yaşam Hakkına Saygı

“*Bıçak Çiçek Açınca*” hikâyesinde Avcı Abdi tarafından yakalanan anne serçe, avcıya sert çıkarak: “*Hey avcı! Sen yavrulama zamanı hayvanları avlamanın yasak olduğunu bilmiyor musun?*” (MF, s.37) diye sorar. Hayvan türlerinin varlığını korumak ve devamını sağlamak amacıyla doğurma dönemlerinde hayvanların avlanması devlet tarafından da yasaklanmıştır. Allah’ın verdiği canı yine ancak kendisi alır. Tüm canlılar yaşam hakkına sahiptir. Bize düşen de onların bu hakkını koruyup kollamaktır.

“*Uçan Kurtlar*” hikâyesinde evlerinin yakınına kadar gelerek kızının korkmasına sebep olan kurtlardan öcünü almak için kurtlara savaş açan demirci, köye

yaklaşan kurtları bir bir öldürür. Köydeki insanları rahat ettirdiğini düşünerek mutlu olur. Ancak öldürülen kurtların yavruları da açlıktan ölmüştür. Bunu gören Yunus Dede: “*Bak Dursun Usta! O kurtlar aç kalmasalar köye inmez ve senin kızına saldırmazdı. Sonra onların senin çocuğuna saldırması, sana onların yavrularını öldürme hakkı vermez.*” (MF, s.72).

Emeğe Saygı

“*Hırsıza Yardım Etmek*” hikâyesinde Ceren sürekli farklı kitaplar okuyan arkadaşının bu kadar parayı nereden bulduğunu merak eder ve sorar. Birlikte kitap almaya gittiklerinde ise arkadaşının korsan kitap aldığını görerek ona kızar: “*Kitap okumak güzel ama hırsıza yardım etmek güzel değil. Buradan kitap alarak kimlerin alın terini çaldığını anlatayım sana. Yazarlar bir kitap yazmak için yıllarını veriyor. Buradan kitap alınca onların telif ücretini çalmış oluyorsun. Yayıncı, kitabın kapağını hazırlıyor; dizgisine ve düzenine kucak dolusu masraf ediyor. Onun da emeğini çalıyorsun. Sonra da kitap okuyorum diye mutlu oluyorsun!*” (DGKO, s.96) ifadeleriyle korsan kitap almanın emek hırsızlığı olduğuna açıkça dile getirilir.

“*Tekerlekli Sandalye*” hikâyesinde yürüyemeyen çocuğunu sırtında taşıyan bir anne görünce Karagöz: “*Anneler gerekirse çocuklarının eli, ayağı ohurlar. Allah onların yokluğunu göstermesin.*” der (TS, s.10). Annelerin evlatları için verdiği emeğe duyulan saygı dua ile karşılık bulur.

“*Elma Ağacı*” hikâyesinde Ceren, kendisine kırmızı kırmızı elmalar veren ağaca hediyeleri için teşekkür eder.

“*Papağan Hastalığı*” hikâyesinde Hacivat, Karagöz’ün eşinin yaptığı çaydan bir yudum aldıktan sonra: “*Senin de eline sağlık yenge hanım, çaylar çok güzel olmuş!*” şeklinde teşekkür eder (DY, s.9). Kadının emeği teşekkürle karşılık bulur. Verilen emek için edilen teşekkür emeğe duyulan saygıyı yansıtır.

“*Son Misafirler*” hikâyesinde savaşan askerlerin “*Allah Allah*”, “*Allahu ekber*” nidalarıyla hücumla geçmesi (KKA, s.69) sonrasında şehitlik ve gazilik mertebelerine ulaşarak zafer kazanılmasını sağlayan insanların savaşın ardından gıpta ve saygıyla anılırken yıllar sonra insanoğlunu vefasızlığıyla kaldırım kenarında tek başına sadece o günlerden kalma bir madalyayla ölüme terk edilmesine yer verilir. Olmaması gereken bir örnekten yola çıkarak çocuğa kısa bir süre sonra aramakla bulunamayacak bu

değerlere sahip çıkılması gerektiği düşündürülür. Gazilere karşı vefasızlık örneği sergileyen insanların durumunu anlatmak için: “*Hâlbuki bunlar bizim son misafirlerimiz. Beş on sene sonra ellerini öpmek için arasak da bulamayacağız. Elindeki mücevherin değerinden habersiz, oynarken onu kıran çocuklar geliyor aklına.*” (KKA, s.71) kullanılan ifadelerle ancak akli melekelerini henüz tam anlamıyla kazanamamış insanların ancak böyle bir tutum sergileyebileceği yansıtılmıştır.

Başkasının Hakkına Saygı

“*Güzellik Yarışı*” hikâyesinde şehir içi bir otobüste muavin olarak çalışan kişi kardeşinin öğretmenine ikramda bulunmak amacıyla otobüste bilet kesmez. Ancak öğretmen aracın belediyeye ait olmasından dolayı bu ikramı kabul edemeyeceğini aksi takdirde onlarca kişinin hakkına gireceğini söyler. Bunun üzerine muavin kendi cebinden gerekli ücreti otobüs kasasına bırakarak ikramdaki samimiyetini gösterir. Ayrıca konuyla ilgili farkındalığının olmamasından dolayı öyle bir teklifte bulunduğu öğretmenin açıklamasından sonra yüzünün kızarmasıyla yansıtılır. Başkasının hakkına girmenin yüz kızartıcı bir durum olduğu iletisi de verilmiş olur.

Özsaygı

“*Zaman Hırsızı*” hikâyesinde öğretmen, dersi dinlemek yerine boş işlerle uğraşan ve dersi kaynatan öğrencilerin kendi davranışlarını değerlendirmeleri için: “*Arkadaşlarınıza saygı duymuyorsanız bari kendinize duyun!*” (BA, s.100) der. Bu ifadelerle yer verilerek saygının sadece çevredeki kişi ve olgulara değil kişinin kendisine karşı da hissetmesi gereken bir duygu olduğu fark ettirilir.

Farklı Fikirlerle Saygı

“*Hayat Dersi*” hikâyesinde dersle ilgili anlaşmazlığa düşen Yusuf ve Ceren arasındaki tartışmayı bitirmek üzere önce Ceren’i dinleyip ona hak veren öğretmen Yusuf’u da dinlemek ister. Ceren ise kendisine hak verildiği için arkadaşının dinlenmesini gereksiz görür. Bunun üzerine öğretmen, cebinden madeni bir para çıkarır ve ikisini de yanına çağırır. Yusuf ve Ceren’i karşı karşıya getirip parayı dik olarak tutup her ikisine de “Yazı mı, tura mı?” diye sorar her ikisinden de farklı cevap aldıktan sonra bakış açısına göre doğruların değişebileceğini söyler.

“*Yürekler Soğumasın ve Çiçekler Solmamalı*” hikâyelerinde eve gelen misafirler için en güzel ikramların hazırlandığı misafirin en güzel şekilde ağırlandığına

değinilir. Eve gelen misafire öyle bir özenin gösterilmesi yine gelen kişiye duyulan saygının yansıması olarak değerlendirilebilir.

Birçok hikâyede zaman zaman yer verilen selamlaşmalar yine görüşülen kişiye karşı hissedilen saygının yansıması olarak değerlendirilebilir.

“Abdülkadir’in Altınları” hikâyesinde tartışmaya son vermek üzere sözü alan Yunus Dede *“Kendinizi Abdülkadir’in yerine koyun. Eğer aynısını yapardım, diyorsanız bu olay gerçektir. Yok, yapmazdım, diyorsanız masaldır. Unutmayın! Herkesin masalı da gerçeği de kendi gönül aynasına yansıyandır.”* (MF, s.10). Kişi kendisinden bilir işi. Sözüünü de destekleyen ifadeler kişinin karşısındakini de kendisi gibi düşünüp durumu ve kişiyi kendi hissettikleri ve düşündükleriyle değerlendireceğin iletir.

“Annem Beni Tanımıyor” hikâyesinde yavrularını sesinden tanıyan hindinin kulaklarını kapatarak yavrularını sahiplenmesine engel olan Ceren bu durumu eğlence haline getirir. Hatasını fark ettirmek için annesi Ceren’e onu tanımıyor gibi davranınca Ceren: *“Ben ne yapacağım şimdi? Annem beni tanımıyor babacığım! Benim için canını bile esirgemeyen annem, bir kaşık yemek vermiyor bana! Babam kucağına alıyor beni ve kulağıma fısıldıyor:*

-Ya hindinin yavruları da aynı senin gibi ağlıyorsa?” (KŞ, s.25). Ceren’in kendisini hindinin yavrularının yerine koyması sağlanarak hatası fark ettirilir.

“Bıçak Çiçek Açınca” hikâyesinde anne serçeye güveni tam olan kumru anne serçenin yerinde kendisinin de olabileceğini düşünerek ona yardım etmiş olmak için böyle bir davranış sergilediğini ifade eder. Kendisini anne serçenin yerine koyarak ona yardım eden kumru, serçeye duyduğu güveni ifade ederken aslında kendisinin ne kadar güvenilir bir canlı olduğunu yansıtır; çünkü atalarımızın dediği gibi kişi kendinden bilir işi.

“Arkadaşım Kanarya” hikâyesinde şeftali ağacının dalını kırarak ona zarar verdiğini fark edemeyen Ceren yine bir dal koparmak üzereyken ağaçtan düşerek kolunu kırar ve dalını kopardığı ağaca ne denli zarar verdiğini fark ederek artık ağaçları ve tüm bitkileri yalnızca gözleriyle sever.

“*Bayramda Nöbet*” hikâyesinde askerde olduğu için memleketine gidemeyen asker, ailesinden uzakta bayram geçirdiği için üzülür. Daha sonra gurbetteki soydaşlarını düşünerek sadece bir bayramı ayrı geçiriyor olmasına bu kadar üzülmeyi onlara haksızlık etmek olarak değerlendirir. Bu düşüncelerle üzüntüsü hafifler.

“*Kimsesizler Kimsesi*” hikâyesinde yoğun bakımda yatan kimsesiz birine Yunus Dede ve evine gittiği dostu el birliğiyle para temin eder, adamın hastane masraflarını karşılarlar. Yunus Dede’nin dostu kendisini hastanın yerine koyduğu için elinden geleni yapmak ister.

Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde “saygı” değeri “alçak gönüllü olma, başkalarına kendisine davranılmasını istediği gibi davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatapın konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme, başkalarının emeğine değer verme, başkalarının fikrine değer verme” tutum ve davranışlarıyla ele alınmıştır. Hikâyelerin okuyucuyu eserlerde yer alan bu davranışlara yönlendirmesi beklenebilir.

4.2.6. Sevgi Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde “sevgi” değerinin yer alma durumuna yer verilmiştir. Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde ele alınan “sevgi” değerine ilişkin bulgular Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 8. Bestami Yazgan’ın Hikâyelerinde “Sevgi” Değerinin Dağılımı

Eser Adı	Hikâye Adı	Geçtiği sayfalar	Tekrar Ediş Sıklığı	Yüzde
Affet Beni Öğrencim	Sevgi Kavşağında Bir Trafik Polisi	9	1	0,49
Affet Beni Öğrencim	Yüreğim Çiçek Açtı	13,14,16,17,17,	5	2,45
Affet Beni Öğrencim	Yunus Emre Olmasaydı	18,18,19,20	4	1,96
Affet Beni Öğrencim	Günaydın Çiçekleri	24,24,25,25,26,26, 27,28,28	9	4,41
Doğum Günün Kutlu Olsun	Ninem Hediyesi	16,16,18,22,22,23	6	2,94
Doğum Günün Kutlu Olsun	Mavi Boncuk	36,37,38,38 ,39,	5	2,56
Doğum Günün Kutlu Olsun	Cam Kardeşler	41,41	2	1,03
Doğum Günün Kutlu Olsun	Oyuncak Koleksiyonu	52,55,55,	3	1,54
Doğum Günün Kutlu Olsun	Doktor Ceren Hanım	57	1	0,51

Tablo 4.8. (Devam) Bestami Yazgan’ın Hikâyelerinde “Sevgi” Değerinin Dağılımı

Doğum Günün Kutlu Olsun	Elma Ağacı	67	1	0,51
Doğum Günün Kutlu Olsun	Neler Oluyor Bize?	75,75,79	3	1,54
Doğum Günün Kutlu Olsun	Gizli Arkadaş	87,87,89	3	1,54
Doğum Günün Kutlu Olsun	Arkadaşım Minnoş	105,105,105,109,	4	2,05
Doğum Günün Kutlu Olsun	Teşvik Primi	118	1	0,51
Doğum Günün Kutlu Olsun	Hırsıza Yardım Etmek	93	1	0,51
Afrika Yolunda	Afrika Yolunda	4,5,5,	3	1,54
Afrika Yolunda	Kıyamet Mi Kopar?	8	1	0,51
Afrika Yolunda	Temizlik Görevlisi	9,11,12,	3	1,54
	Karagöz			
Babaların Yüreği	Babaların Yüreği	4,4	2	1,03
Bilgisayar Sevgisayar	Anneler Günü	4,5,5,5,5,6	6	3,08
Bilgisayar Sevgisayar	Bilgisayar-Sevgisayar	16,16	2	1,03
Düğün Yemeği	Papağan Hastalığı	6,6,	2	1,03
Düğün Yemeği	Düğün Yemeği	12	1	0,51
Nasıl Oruç Tutulur?	Cennet Yolculuğu	11,13	2	1,03
Tekerlekli Sandalye	Çocuk Şöleni	8,9	2	1,03
Tekerlekli Sandalye	Tekerlekli Sandalye	10	1	0,51
Arkadaşım Kartopu	Arkadaşım Kartopu	1,2	2	1,03
Arkadaşım Başparmak	Arkadaşım Başparmak	2	1	0,51
Affet Beni Öğrencim	Bayramda Nöbet	100	1	0,51
Affet Beni Öğrencim	Hangisi Büyük	93,94	2	1,03
Mutluluğun Formülü	Uçan Kurtlar	51,5	2	1,03
Arkadaşım Kanarya	Arkadaşım Kanarya	6,7,9,10	4	2,05
Affet Beni Öğrencim	Hal ile Sevmek	83	1	0,51
Affet Beni Öğrencim	Kartallar Ölmemeli	107,11	2	1,03
Doğum Günün Kutlu Olsun	Elma Ağacı	47	1	0,51
Arkadaşım Can Eriği	Arkadaşım Can Eriği	1,2,	2	1,03
Arkadaşım Sarmaşık	Arkadaşım Sarmaşık	1,2	2	1,03
Kirazlı Şemsiye	Kirazlı Şemsiye	42	1	0,51
Affet Beni Öğrencim	Bir Bilen	75	1	0,51
Mutluluğun Formülü	Gülistan Kız	56,6	2	1,03
Doğum Günün Kutlu Olsun	Arkadaşım Minnoş	104	1	0,51
Affet Beni Öğrencim	Rengârenk Gül açar	36	1	0,51
	Yüreğimizde			
Mutluluğun Formülü	Gönül Kapısı	45	1	0,51
Affet Beni Öğrencim	Affedersin Öğrencim	87	1	0,51
Affet Beni Öğrencim	Yüreğim Orda Kaldı	40,41,43	3	1,54
Kirazlı Şemsiye	Öğretmenler Günü	45,48,49,49,50	5	2,56
	Hediyesi			

Tablo 4.8. (Devam) Bestami Yazgan’ın Hikâyelerinde “Sevgi” Değerinin Dağılımı

Affet Beni Öğrencim	Bölüşmek	45	1	0,51
Affet Beni Öğrencim	Haberci Kuş	49	1	0,51
Affet Beni Öğrencim	Sevgi Askeri	60,61	2	1,03
Affet Beni Öğrencim	Görünmeyen El	67,68	2	1,03
Bisiklet Arkadaşım	Arkadaşım Irmak	61	1	0,51
Affet Beni Öğrencim	Damlaya Damlaya	81	1	0,51
Affet Beni Öğrencim	Güzellik Yarışı	63	1	0,51
Affet Beni Öğrencim	Vefa Çeşmesi	85	1	0,51
Kirazlı Şemsiye	Annem Beni Tanımıyor	8	1	0,51
Kirazlı Şemsiye	Özür Dilerim Arkadaşım	16,17,18	1	0,51
Kirazlı Şemsiye	Sayılar Denizine yolculuk	24,25,25,25	4	2,05
Kirazlı Şemsiye	Arkadaşım Yazı Tahtası	27,28,30	3	1,54
Bisiklet Arkadaşım	Arkadaşım Beyaz Melek	34,36,38	3	1,54
Bisiklet Arkadaşım	Arkadaşım 23 Nisan	42,42,43,	3	1,54
Bisiklet Arkadaşım	Nazlı Bebeğim	55	1	0,51
Bisiklet Arkadaşım	Bir Elin Nesi Var?	61	1	0,51
Kalbini Kaybeden Adam	Demir Dağın Lalesi	9,1	2	1,03
Kalbini Kaybeden Adam	Muz Kabağı	24	1	0,51
Kirazlı Şemsiye	Tekerlekli Sandalye	7,14,	2	1,03
Kirazlı Şemsiye	Arkadaşım Okaliptüs	23,23	2	1,03
Kirazlı Şemsiye	Uğur Böceği	25,26,26,28,29	5	2,56
Kirazlı Şemsiye	Öğretmenler Günü Hediyesi	33,33,36,36	4	2,05
Mutluluğun Formülü	Abdülkadir’in Altınları	7,7,9	3	1,54
Mutluluğun Formülü	Mutluluğun Formülü	12,12,13,15,	4	2,05
Mutluluğun Formülü	Çiçekler Solmamalı	20,20,21,25,	4	2,05
Mutluluğun Formülü	Irmağa Düşen Çocuk	27,27	2	1,03
Kalbini Kaybeden Adam	Bıçak Çiçek Açınca	29,30,31,32,33,35	6	3,08
Mutluluğun Formülü	Öksüz Hırsızlığa Çıkınca	38	1	0,51
Kalbini Kaybeden Adam	Bayram Hediyesi	27,27,29	3	1,54
Kalbini Kaybeden Adam	İki Mum	35,38,38,	3	1,54
Kalbini Kaybeden Adam	Hayat kumaşı	57,59	1	0,51
Kalbini Kaybeden Adam	Yürekler Soğumasın	63,64	2	1,03
Kalbini Kaybeden Adam	Gül Saçlı Bahçıvan	70,73,76,76,77,77, 78	7	3,59
Düğün Yemeği	Eşek İnadı	5	1	0,51
Kalbini Kaybeden Adam	Kalbini Kaybeden Adam	96	1	0,51
Doğum Günü Kutlu Olsun	Hırsıza Yardım Etmek	93,93,61	3	1,54
Toplam			195	100

Tablo 4.8 incelendiğinde Bestami Yazgan'ın hikâyelerinde sevgi değerine en fazla “Günaydın Çiçekler” (f=9) adlı hikâyesinde yer verildiği görülmektedir. “Gülsaçlı Bahçıvan” hikâyesinde sevgi değerinin dağılımı (f=7) iken “Ninemin Hediyesi”, “Bıçak Çiçek Açınca”, “Anneler Günü” hikâyelerinde sevgi değerinin dağılımı (f=6) eşittir. “Yüreğim Çiçek Açtı”, “Mavi Boncuk”, “Öğretmenler Günü Hediyesi”, “Uğur Böceği” hikâyelerinde sevgi değerinin dağılımı (f=5) eşittir. “Çiçekler Solmamalı”, “Mutluluğun Formülü”, “Öğretmenler Günü Hediyesi”, “Sayılar Denzine Yolculuk”, “Arkadaşım Minnoş”, “Arkadaşım Kanarya”, “Yunus Emre Olmasaydı” hikâyelerinde sevgi değerinin dağılımı (f=4) eşittir. “Oyuncak Koleksiyonu”, “Neler Oluyor Bize?”, “Gizli Arkadaş”, “Afrika Yolunda”, “Temizlik Görevlisi Karagöz”, “Yüreğim Orda Kaldı”, “Arkadaşım Yazı Tahtası”, “Arkadaşım Beyaz Melek”, “Arkadaşım 23 Nisan”, “Özür Dilerim Arkadaşım”, “Abdülkadir'in Altınları”, “Bayram Hediyesi”, “Hırsıza Yardım Etmek” hikâyelerinde sevgi değerinin dağılımı (f=3) eşittir. “Yürekler Soğumasın”, “İrmağa Düşen Çocuk”, “Arkadaşım Okalipüs”, “Tekerlekli Sandalye”, “Demirdağ'ın Lalesi”, “Arkadaşım Irmak”, “Sevgi Askeri”, “Gülistan Kız”, “Arkadaşım Sarmaşık”, “Arkadaşım Can Eriği”, “Kartallar Ölmemeli”, “Uçan Kurtlar”, “Hangisi Büyük?”, “Arkadaşım Kartopu”, “Çocuk Şöleni”, “Cennet Yolculuğu”, “Papağan Hastalığı”, “Bilgisayar Sevgisayar”, “Babaların Yüreği”, “Cam Kardeşler” hikâyelerinde sevgi değerinin dağılımı (f=2) eşittir. “Sevgi Kavşağında Bir Trafik Polisi”, “Doktor Ceren Hanım”, “Elma Ağacı”, “Teşvik Primi”, “Tekerlekli Sandalye”, “Hırsıza Yardım Etmek”, “Kıyamet Mi Kopar?”, “Düğün Yemeği”, “Arkadaşım Başparmak”, “Bayramda Nöbet”, “Hâl ile Sevmek”, “Elma Ağacı”, “Kirazlı Şemsiye”, “Bir Bilen”, “Arkadaşım Minnoş”, “Rengârenk Gül Açar Yüreğimizde”, “Gönül Kapısı”, “Affedersin Öğrencim”, “Bölüşmek”, “Haberci Kuş”, “Arkadaşım Irmak”, “Damlaya Damlaya”, “Güzellik Yarışı”, “Vefa Çeşmesi”, “Annem Beni Tanımıyor”, “Nazlı Bebeğim”, “Bir Elin Nesi Var?”, “Muz Kabuğu”, “Öksüz Hırsızlığa Çıkınca”, “Hayat Kumaşı”, “Eşek İnadı”, “Kalbini Kaybeden Adam” hikâyelerinde sevgi değerinin dağılımı (f=1) eşittir. İncelenen 120 hikâyenin 81'inde sevgi değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise sevgi değerine yer verilmemiştir.

“*Kalbini Kaybeden Adam*” hikâyesinde sevgi insanın kalbini ve dünyasını aydınlatan bir değer olarak ele alınır. Hikâyede olumsuz düşüncelerle kalbini karartan

bir adamın, kalpteki karalığı bütün organlara yayılınca bu karanlığın gözlerden öfke ağzından kin olarak fıskırdığı ifade edilerek sevgisizliğin çevreye de zarar verdiğine dikkat çekilir. Kalbindeki karartıyla dünyası da karanlığa bürünen adam kendisi için güzel hiçbir şey kalmayınca kalbinin varlığından da şüphe eder. Bunun üzerine doktora giderek, başından geçenleri anlatır. Doktor da ona gönül doktoruna gitmesini önerirken Yunus Dede yanlarına gelir ve kalbin ancak iman, sevgi ve sabırla aydınlanabileceğini söyler.

“*Abdülkadir’in Altınları*” hikâyesinde, sevginin birleştirici bütünleştirici bir özelliğe sahip olduğu “*Sevgi varmış, nefret yokmuş. Uzun kış gecelerinde muhabbet çokmuş. Dışarıda kar yağar, içeride ateş yanarmış. Ateşin üstünde çaydanlık... Bir yandan çay demlenir, bir yandan söz dinlenirmiş.*” (MF, s.6) ifadeleriyle yansıtılır.

“*Bıçak Çiçek Açınca*” hikâyesinde ise, bir serçe yerine kendisini rehin olarak Avcı Abdi’ye sunan kumru, avcının kendisini kesecek olduğu bıçağı bile Yaratandan ötürü sevdiğini, sadece dostlarını değil, düşmanlarını bile bu nedenle sevdiğini de ifade eder. Avcı Abdi kuşun boğazını kesmeye çalıştığı sırada bıçak çiçek açar. Bunu gören avcı kumrunun sözlerini benimser ve bütün yaratılanları Yaratan’dan dolayı hatta sadece iyileri değil, kötülerini bile sevmeyi öğrendiğini kendisi ifade eder. Sevginin kaybedilmemesi adına kötülerin bile sevilmesi önemlidir.

“*Arkadaşım Sarmaşık*” hikâyesinde Ceren’in annesi için “*Balannem*” ninesi için “*Gülninem*” ifadelerini kullanması onlara olan sevgisini yansıtır.

“*Arkadaşım Minnoş*” hikâyesinde okulda öğretmenini evde annesini görünce içinde çiçekler açtığını söyleyen Ceren bu şekilde onlara olan sevgisini dile getirir.

Meslek Sevgisi

“*Günaydın Çiçekleri*” adlı hikâyede öğretmenin: “*Bayılıyorum bu mesleğe. Ne kadar çok seviyorum öğretmenliği! Gerçi bu sevgi benden mi, civil civil öğrencilerden mi, yoksa onlarla benim kaynaşmamdan mı kaynaklanıyor bilemiyorum! Sebebi ne olursa olsun, bu sevgi mest ediyor beni.*” (ABÖ, s.24).

“*Yaz kış demeden, soğuk sıcak demeden her gün tatlı bir heyecan, her sabah yeni bir hevesle gidiyorum okula. Kapısı açılmış kafesteki kuşlar gibi, sıkıntılarım bir bir uçuyor okul yolunda.*” (ABÖ, s.24) ifadeleriyle meslek sevgisinin insanı mutlu ettiği ve bu sayede insanın yaptığı işten zevk aldığı vurgulanır.

Yunus Emre Olmasaydı adlı hikâyede; ilk dersine sevgiyle başlamak ve öğrencilerini sevgiyle yoğurmak isteyen öğretmen Yunus Emre'nin

“Ben gelmedim kavga için,

Benim davam sevgi için,

Gönüller dost evi için,

Gönüller yapmaya geldim.” (ABÖ, s.19) dörtlüğünden hareketle insanlar arasında hiçbir ayırım yapmadan tüm insanları sevmeyi ve millete hizmet etmekten şeref duymalarını öğütler. Sevdikleri kadar sevileceklerini hizmet ettikleri kadar yüceceklerini ifade eder.

Öğrenci Sevgisi

Bir öğretmenin mesleğini sevmesinin en önemli koşullarından biri olan öğrenci sevgisi yazarın da bir öğretmen olmasından dolayı hikâyelerinde sıklıkla yer alır. Özellikle öğretmenlik anılarına yer verdiği “Affet Beni Öğrencim” adlı kitabında öğrenci ve öğretmen sevgisiyle sıklıkla karşılaşmak mümkün.

“Yunus Emre Olmasaydı” adlı hikâyede öğretmen, seyretmeye doyamadığı öğrencilerinde kır çiçeği doğallığı ve güzelliği görür.

“Günaydın Çiçekleri” adlı hikâyede ise öğrenci sevgisi öğretmenin öğrencileri için yazdığı şiirle;

“Sıra sora ve peş peşe,

Kalbe dolan bin bir neşe.

Kimi Ali, kimi Ayşe,

Bir çiçektir öğrenciler.” (ABÖ s.25).

“Bilgi bahçesinin gülü,

Bir çiçektir öğrenciler.

Gönülleri sevgi dolu,

Bir çiçektir öğrenciler.” (ABÖ, s.26).

“Gözler yıldız, dilleri bal,

Al bayrakta beyaz hilal.

Okul ağaç, öğretmen dal,

Bir çiçektir öğrenciler.” (ABÖ, s.26).

“Öğretmenin eli, kolu,

Kimi kızı, kimi oğlu,

Milletine candan bağlı,

Bir çiçektir öğrenciler.” (ABÖ, s.28)

şeklinde yer bulur.

Öğretmen ve öğrenci ayrılmaz bir bütün olarak yansıtılır. Aynı hikâyede okula gittiğinde kendisini iyi dileklerle karşılayarak içinde çiçekler açtıran öğrencilerini yavruları gibi gördüğünü “*Günaydın yavrularım*” (ABÖ, s.25) cevabıyla yansıtır. Her gün üst üste yedi saat dersten sonra bile eve varır varmaz yorgunluk hissinden önce öğrencilerine karşı özlem hissettiğini ifade etmesi öğrencilerine duyduğu sevginin bir göstergesidir. Nitekim her derste farklı farklı mutluluklar hissettiğini ifade etmesi de bu duygunun göstergesidir.

Okuldaki anılarını evde zevkle anlatan öğretmen kızı Saadet’in: “*Babacığım, keşke kızın olacağıma ben de senin öğrencin olsaydım!*” cümlelerini duyunca sevinmek ve üzülmek arasında kalır. Ancak durum öğrencileri içince tam tersi olacak ki Yaprak adındaki öğrencisi ders çıkışında utana sıkıla “*Öğretmenim, ne olur ben de sizin kızınız olsaydım.*” der (ABÖ, s.27). Öğrenciler, öğretmenlerinden gördükleri ilgi ve sevgiden dolayı öğretmenin çocuğu olmayı hayal ederken; öğretmenin çocuğu da babasının mutluluk ve zevkle bahsettiği öğrencilerin yerinde olmayı ister.

“*Yüreğim Çiçek Açtı*” hikâyesinde ise öğretmenin çalıştığı okul değişir. Eski okulundaki çocuklarını öz çocuğu gibi gören öğretmen yeni okulundaki öğrencilerle kaynaştıktan sonra onları da kendi çocuğu gibi görür ve bu okuldaki öğrencileriyle birlikte çocuklarının sayısının bir kat daha arttığını ifade eder. Öğrenci sevgisinin evlat sevgisiyle eşdeğer seviyede olabileceği vurgulanmakla beraber iş arkadaşlarının da kardeş gibi görüldüğüne “*Yedi yıldan beri görev yaptığım; öğrencilerini öz çocuğum, öğretmenlerini kardeşim bildiğim okulumdan ayrıldım. Ayrıldım ayrılmasına da içimi bir kaygı aldı sızıyla beraber.*” (ABÖ, s.13) şeklindeki cümlelerle yer verilir.

Öğretmenler Günü Hediyesi hikâyesinde ise öğretmenin öğrencilerine duyduğu sevgi hitap ettiği cümlelere yansıtılmıştır. Öğretmenler günü dolayısıyla kutlamaları kabul eden öğretmen öğrencilerine “*Sevgili canlarım*” (ABÖ, s.36) şeklinde hitap etmeye başlayarak teşekkür eder.

“Yüreğim Orada Kaldı” hikâyesinde görev yeri değişen öğretmenin gönlü eski okulu öğrencileri ve iş arkadaşlarında kalır. Tam da onları düşündüğü bir sırada kendisini ziyarete gelmiş olmaları onun sevgisinin karşılıksız olmadığını gösterir. Kalp kalbe karşıdır yargısını güçlendirir nitelikte bir ileti verilir.

“Rengârenk Gül Açar Yüreğimizde” hikâyesinde yaramaz öğrencisi Çağatay için öğretmenin yazdığı dizeler:

*Ders anlatırım dinlemez,
Gâh şurada, gâh burada,
Bir dakika yerinde duramaz,
Yaramaz mı yaramaz!
Bir şey de yapamam üstelik
Kızsam bile dövemem!
İstemem yanağının solduğunu.
Ah kendisi de bir bilse,*

Ne kadar tatlı olduğunu! (ABÖ, s.36) en yaramaz öğrencinin bile dizelere dökülecek derecede sevildiğini yansıtır.

“Yüreğim Orada Kaldı” hikâyesinde öğretmen ayrılmak zorunda kaldığı öğrencileri için:

*Çiçek soylu,
Güzel huylu,
Sevgili öğrenciler!
Size ders anlatmaktan,
Usanmadım, bıkmadım,
Elimden geldiğince
Gönlünüzü yıkmadım.
Yüzümün akı,
Bitmeyen şarkı,
Sevgili öğrenciler!
Eksik kaldı değil mi güzellikleriniz?
Hepsini sayamadım.
Sizleri bilmem ama
Ben size doyamadım...” (ABÖ, s.43).*

Öğretmen Sevgisi

“*Günaydın Çiçekleri*” adlı hikâyede öğrenci sevgisini içten ve özel şekilde dile getiren öğretmene, ders esnasındaki toplu sohbetlerde öğrencilerinin sık sık farkında olmadan öğretmenim yerine “baba” “anne” diye hitap etmesi öğrencilerin öğretmenlerine duydukları sevginin göstergesidir. Ayrıca “*Öğretmenim canım benim, canım benim. Seni ben pek çok pek çok severim. Sen bir ana sen bir baba her şey oldun artık bana. Okut, öğret ve nihayet yurda yararlı bir insan et.*” (ABÖ, s.26). şarkısı hatırlatılarak öğretmenin yeri geldiğinde anne gibi şefkatli ve merhametli yeri geldiğinde baba gibi koruyup kollayıcı olduğu ama her durumda sevgi kaynağı olduğu iletilir. Yine aynı hikâyede okulun kapısından girer girmez öğrencilerin annesinin ağzından bir şeyler yemek için uçuşan serçeler gibi ama bir şey almak için değil, vermek için öğretmenin etrafını sararak sevgi çemberi oluşturdukları vurgulanır. Bu sayede öğrencilerin öğretmene olan sevgisi dile getirilir.

“*Rengârenk Gül Açar Yüreğimizde*” hikâyesinde yaramaz öğrenci Çağatay, yine yaramazlıklarla dolu bir günde etrafını dolaştığı öğretmenini aniden öper ve çıkar. En yaramaz öğrencinin bile aslında öğretmenini çok sevdiği Çağatay’ın davranışıyla yansır. Öğrenci öğretmenini sevmediği için değil içinden gelenlere engel olamadığı için yaş dönemi gereği öyle davranır.

“*Yüreğim Orada Kaldı*” hikâyesinde öğrencilerin, başka okula giden öğretmenlerini rutin olarak ziyarete gitmeleri öğretmenlerine olan sevgilerinin göstergesidir.

“*Bölüşmek*” hikâyesinde öğrencinin yıllar sonra bile nişanlanırken, düğün yaparken hatta çocuğunu sünnet ettirirken öğretmenini unutmaması sevgi ve vefa göstergesidir.

“*Haberci Kuş*” hikâyesinde köylüler; her şeyin en iyisini, en güzelini bilen öğretmen çocuklarına yeni bilgiler, görgüler öğreteceği için öğretmenin köye gelişini bayram havasında kutlarlar.

“*Sevgi Askeri*” hikâyesinde askerdeki öğrencinin öğretmenine mektup göndermesi öğretmenine olan sevgisini yansıtır.

“*Öğretmenler Günü Hediyesi*” hikâyesinde bir veli öğretmenler gününde hastaneye götürmek için öğrenciyi dersten çıkarmak ister. Fakat öğrenci ders bitene

kadar dersten çıkmak istemez. Öğrencinin bu davranışı öğretmen için bütün çiçeklerden hediyelerden daha özel, daha değerlidir. Öğrencinin ders bitmeden gitmek istememesi öğretmenine ve okula olan sevgisini yansıtır.

Okul Sevgisi

“*Arkadaşım Yazı Tahtası*” hikâyesinde, Ceren’in okulla ilgili duygu ve düşüncelerini paylaştığı cümlelerle yer bulur. “*Hem okulu hem de okulla ilgili her şeyi çok seviyorum.*” (KŞ, s.89).

“*Arkadaşım Beyaz Melek*”, hikâyesinde aşkı olmaktan korktuğu için titreyen Ceren, oturduğu sıranın da titrediğini görünce sıraya “*Sana ne oldu sıra kardeş?*” (BA, s.19) diye seslenir. Bu seslenmedeki “kardeş” ifadesiyle Ceren’in sıraya karşı bile sevgi duyduğu hissettirilir. Ayrıca haline gülen sıra için: “*İçimden ‘İnşallah sana da kocaman bir çivi çakarlar!’ demek geçti ama kıyamadım.*” (BA, s.20) demesi Ceren’in sevgisindeki samimiyeti yansıtır.

Aile Sevgisi

“*Bayram Hediyesi*” hikâyesinde “*Yaşamak ne güzel! Annemin gül sesinde ninniler dinlemek, sıcacık yüreğini ve çiçek açan sevgisini gözlerinden okumak ne güzel! Ya babamın o tatlı gülüşü, beni kucaklayıp “Yavrum!” deyişi... Kardeşlerimle beraber civil civil bir yuvada mutlu ve güven içinde yaşamak ne hoş!*” (KKA, s.21) cümleleriyle başlayan hikâye sevgi, güven ve mutluluk dolu bir ailenin çocuğa yaşama sevinci verdiğini ve elbette aile bireyleri arasındaki bağı güçlendirdiğini hissettirerek özendirilmektedir.

“*Aramıza Giren Karakedi*” hikâyesinde ‘Karakedi’ olarak değerlendirilen televizyonun aile bireyleri arasındaki iletişimi kopararak bağları zayıflattığı anlatılır. Bağların oluşumunda iletişim oldukça önemlidir. Ayrıca “*Yemeğe ve suya ihtiyacımız olduğu kadar birbirimizle konuşmaya ve dertlerimizi bölüşmeye de ihtiyacımız var...*” (ABÖ, s.76) ifadeleriyle ailenin insanın hayatındaki yerine vurgu yapılmıştır.

“*Hangisi Büyük*” hikâyesinde aile insan için oldukça önemlidir. Bu nedenle aile kurmak mutluluk getirir. Nikâh törenine çiftin mutluluğunu paylaşmak üzere gidilmesi paylaşılan mutluluğu artırır. “*Bayramda Nöbet*” hikâyesinde bayram gibi özel günlerin aileyle geçirilmek istenmesi ailenin kişi için önemini yansıtır. Komutanın: “*Bu mutlu günde ailenizle olmak isterdiniz elbette. Bunu ben de anlıyor*

ve sizlere hak veriyorum.” (ABÖ, s.99) ifadeleri bu isteğin genel olduğunu elbette ifadesiyle de olması gereken bir istek olduğu yansıtılır.

“*Gülsaçlı Bahçıvan*” hikâyesinde adından da anlaşılacağı üzere yazar anneyi bir bahçıvan olarak görmektedir. Hikâyede de annenin çocuğuna duyduğu sevginin duruluğu ve canından geçecek derecedeki samimiyetini, çokluğunu;

“*Has bahçenin bal arısı,*

Sevgilerin en durusu,

Bir kez istese yavrusu,

Yüreğini verir annem.” (KKA, s.64) dizelerinde ifade eder. Aynı hikâyede üzerine çay dökülünce “*Yandım anam!*” diye çılgık atan arkadaşına bu yaşına gelmişsin hala rahmetli annenden yardım istiyorsun diye hatırlatma yapılması kişinin doğumundan ölümüne kadar her anında annenin varlığına ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir ve “*Ağlarsa anam ağlar gerisi yalan ağlar*” (KKA, s.62) sözüyle hayatımız boyunca sevgisini, merhametini, varını, yoğunu yavrusundan esirgemeyen annenin çocuğuna bir şey olduğunda candan yanacak tek kişi olduğu vurgulanmıştır. Çünkü çocuk onun gerçekten canıyla kanıyla beslediği bir parçası hayatındaki en değerli varlığıdır.

“*İrmağa Düşen Çocuk*” hikâyesinde; dost meclisinde söz alan Selim Öğretmen’in dere kenarında yürürken ırmağın akıntısına kapılmış bir çocuğu canını hiçe sayan annesi tarafından nasıl kurtarıldığını anlatır. Bunun üzerine mahalle camisinin imamı İrfan Efendi: “*Herkes önce can, sonra canan der de; anneler önce canan sonra can der. Yüce Mevla’mız onlara böyle güzel bir duygu vermiş.*” (MF, s.32) ifadeleriyle annelerin evlatlarına karşı Allah tarafından özel duygularla yaratıldığına ve fedakârlığına dikkat çeker.

“*Bıçak Çiçek Açınca*” hikâyesinde, yumurtalarından çıkmak üzere olan yavrularının hayalini kuran anne serçe karnının acıkmış olmasına rağmen henüz doğmamış yavrularına olan sevgisi ve onları koruma içgüdüleriyle yuvasından kısacık süre bile ayrılmakta tereddüt eder. Yuvasından mecburen ayrıldıktan sonra avcı tarafından yakalanmış olan anne serçe ölecek olmayı bir an olsun aklına getirmezken yuvasına dönemediği takdirde yavrularının akıbetinin ne olacağının telaşındadır ve avcıya kendisini serbest bırakması için yalvarırken yavruları yumurtadan çıkınca geri döneceğine dair söz verir. Çünkü onun tek derdi henüz hiçbirini görmediği ama

sorumluluğunu ve telaşını yüreğinde taşıdığı yavrularıdır. Canını zaten gözden çıkarmıştır.

“*Annem Beni Tanımıyor*” hikâyesinde ise annenin evladına olan sevgisinin evlatlar tarafından da bilindiği, anne sevgisinin kaybedilmesinin ne kadar üzüntü ve çaresizlik hissettireceği yansıtılır. Annesinin Ceren’e ders vermek için kendisini tanımıyor gibi davranmasının ardından Ceren: “*Ben ne yapacağım şimdi? Annem beni tanımıyor babacığım! Benim için canını bile esirgemeyen annem, bir kaşık yemek vermiyor bana!*” (KŞ. s,25) diye ağlar. Kendisini böylesine seven annesinin onu tanımıyor olmasına oldukça üzülür.

“*Anneler Günü*” adlı hikâyede, babasından annesine dair övgüler duyan oğul mutlulukla “*Annem başka neler yapar babacığım?*” (BSSS, s.5) diye sorar. Anneyle ilgili olumlu duyumlar çocuğu sevindirir. Sevgiye sevgi katar. Karagöz çocuklarına sevgiyle bakarak “*Daha ne yapsın oğlum? Bana sizin gibi iki güzel evlat yetiştirdi. Bu yaptığı dünyaya değer.*” (BSSS, s.5) der. Annenin canından çok severek yetiştirdiği evladın baba için de dünyaya değer olduğu iletilir. Çocukların bunu duymaya ihtiyacı vardır. Bu tür ifadeler insanlar arasındaki ilişkiyi kuvvetlendirir.

“*Uçan Kurtlar*” hikâyesinde kızını yara bere içinde kurtlardan kurtaran baba üzüntüsünü “*Benim kınalı kuzuma yan bakanın gözlerini oyarım!*” (MF, s.66) ifadeleriyle dile getirir. Babadaki koruma güdüsü sevgiden ileri gelir.

“*Annem Beni Tanımıyor*” hikâyesinde, annesinin Ceren’e ders vermek için kendisini tanımıyor gibi davranmasının ardından “*Ben ne yapacağım şimdi? Annem beni tanımıyor babacığım! Benim için canını bile esirgemeyen annem, bir kaşık yemek vermiyor bana!*” (KŞ. s, 25) diye ağlar. Kendisini böylesine seven annesinin onu tanımıyor olmasına oldukça üzülür. Çünkü kendisini tanımayan anne eskisi gibi onu sevmeyecektir de asıl üzülmeye sebebi sevgiyi kaybetmiş olmaktır.

“*Gülistan Kız*” hikâyesinde annesi gülleri çok sevdiği için ona her gün bir gül götürmek isteyen Gülistan, parası olmadığı için parkta bahçede nerede gül görse koparıp annesine götürür. Gülistan başkalarına zarar vermiş olsa da annesine olan sevgisi onu böyle bir davranışa itmiştir.

“*Anneler Günü*” hikâyesinde “*Anneniz evimin hanımı, mutluluğun tanımıdır. Yemeğimizi yapar, elbiselerimizi yıkar, yuvamızı temizler...*” (BSSS, s.5). Ertesi

günün anneler günü olduğunu söyleyerek çocuklara annelerine hediye almak için para veren Karagöz kızı tarafından: “*Vay babaların babası! Sen böyle şeyleri bilir miydin?*” (BSSS, s.4) şeklinde takdir görür. Annenin baba için de değerli olduğunu görmek çocuğun anneye olan yaklaşımını ve gösterdiği önemi oldukça etkiler. Anneler bir gün değil, her gün önemsenmelidir ancak belirgin olan o bir gün de annelere olan sevginin çeşitli şekillerde yansıtılmasına vesile olabilir. Anneler için böyle bir günün belirlenmesi de annenin önemsendiğini gösterir. Ailenin oluşumunda ve sıcacık bir yuvanın kurulmasında annenin en etkin rolü üstlendiğini “*Dişi kuş yapar yuvayı; içini dışını sıvayı sıvayı.*” sözünden çıkarmak mümkündür. Yine aynı hikâyede Karagöz eşine olan sevgisini ve eşinin yuvalarındaki önemini ifade etmek için: “*Bu yuva bu kadar güzel ve sıcaksa önce Allah, sonra da anneniz sayesinde.*” (BSSS, s.5) der. Mutfaktan eşi ve çocuklarının sohbetine kulak misafiri olan evin hanımı içeri girerek neler konuştuklarını sorar. Karagöz ise hanımın elinden tutup gözlerinin içine bakarak: “*Çocuklara seni çok sevdiğimi söylüyordum iki gözüm.*” deyince hanımı mutlu bir şekilde: “*Ben de seni çok seviyorum Karagöz’üm.*” (BSSS, s.6) diye karşılık verir. Bunun üzerine Karagöz’ ün de keyfi yerine gelir. Eşlerin birbirini sevmeler kadar bunu dile getirmelerinin de önemli olduğu yansıtılır.

“*Arkadaşım Kartopu*” hikâyesinde Ceren’in bisiklet istemesi üzerine annesi Ceren’in düşüp zarar görmesinden endişelenerek ilk defa çocuğunun isteğini reddeder. Çocuğu için her şeyin en iyisini isteyen anne çocuğunu korumak için onu kırmayı göze alır.

“*Arkadaşım Başparmak*” hikâyesinde kızının pet şişeyi kesmeye çalıştığını gören anne dikkatli olması konusunda onu uyarır. Anneler çocuklarına zarar gelmemesi için elinden geleni yapar. Onları korur, kollar. Uyarılara kızan çocuksa işini yaparken elini keser ve keser kesmez “*Anne!*” diye seslenir. Anneler kurtarıcıdır. Bu nedenle baş sıkışır sıkışmaz anne aranır. Yardıma koşan anne ilk yardımı yaparken Ceren ‘in annesine bakarak bütün dediklerinin çıktığını düşünmesi, annelerin sözünün önemsenmesi gerektiğini yansıtır.

“*Babaların Yüreği*” hikâyesinde, Hacivat’ın oğlu ve Karagöz’ün oğlu tartışırlar. Çocuklardan biri tartışmanın ortasında babasının arkasına saklanır ve “*Benim babamın kocaman elleri var, seni de senin babanı da döver.*” (BY, s.2) der.

Çocuğun bu davranışı babanın çocuk tarafından güven kaynağı, sığınılacak liman olarak görüldüğünü yansıtır.

“*Hazinenin Şifresi*” hikâyesinde baba hastadır ve çocuklarını yayına çağırarak ölmek üzere olduğunu söyler. Oğullardan biri babasına “*O nasıl söz babacığım? Allah hayırlı uzun ömürler versin! Sizi başımızdan eksik etmesin.*” (MF, s.12) diye karşılık verir. Oğlunun cevabı, babanın varlığına duyduğu ihtiyacı ve ona olan sevgisini yansıtır.

“*Papağan Hastalığı*” hikâyesinde eşi Karagöz' ün hastalandığını ifade ederken: “*Evimin direği yıkıldı.*” (DY, s.6) şeklinde kocasının kendisi ve yuvası için önemini yansıtır.

“*Hangisi Büyük*” hikâyesinde babasına olumsuz bir şey söylendiğini düşünen Sadık Bey'in çok sinirlenmesi babasına olan sevgisinden ileri gelir.

“*Uçan Kurtlar*” hikâyesinde eve dönerken kurtların saldırısına uğrayan Gülbahar, kendisini kurtarması için babasına seslenir Babayı kurtarıcı olarak gördüğü yansır.

“*Oyuncak Koleksiyonu*” hikâyesinde tek çocuk olan Ceren, canının sıkılmasını ve oyuncaklara karşı tutkusunun olmasını kardeşinin olmayışına bağlar. Kardeşi olması için dua eder.

“*Benim de bir kardeşim*
Olsun Allah'ım,
Tatlı mı tatlı!
Benim de bir kardeşim
Olsun Allah'ım,
Melek kanatlı!” (DGKO, s.55).

“*Ninemin Hediyesi*” hikâyesinde “*Şiir güzeldi nineler güzeldi. Ölmeden de onlara hediye verilebilirdi. Eve gider gitmez annemle dışarıya çıktık. Nineme güzel bir yazma aldık. Akşamleyin önce ninemin ellerinden, sonra yanaklarından öptüm.*”(DGKO, s.22). “*İyi ki varsın! Seni çok seviyorum nineciğim, dedim ve hediyesini verdim.*” (DGKO, s.23) ifadeleriyle aile büyüğüne duyulan sevgiye ve o sevginin zamanında gösterilmesi gerektiği vurgulanır. Yazgan'ın eserlerinde Ceren'in ninesi ona maceralarında çeşitli öğütler verirken yer alır.

Allah Sevgisi

“*Abdülkadir’in Altınları*” hikâyesinde küçük bir çocuk olan Abdülkadir, Allah’ın sevgisini kaybetme korkusuyla haram yemekten kaçınır. Çocuğun bu tutumu Allah’a olan sevgisini yansıtır. Allah’ı sevdiği için Allah’ın da kendisini sevmesini önemser. Sevginin karşılıklı olmasının insanı daha mutlu edeceği düşüncesi yansıtılır.

“*Gönül Kapısı*” hikâyesinde Sevdakâr, aslan saldırısına uğrayan yaşlı bir adam görür ancak sevdası sağır geldiği için vurup geçmeye karar verir. Tam arkasını dönüp giderken ihtiyar adamın “*Allah’ını seven yardım etsin!*” nidasını duyar ve sevdasını unutarak adamı aslandan kurtarır (MF, s.57). Sevdiği kıza olan duyguları bir insanın ölmesine göz yumacak yoğunluktaki Sevdakâr’ın “*Allah’ını seven yardım etsin!*” (MF, s.57) nidasına kayıtsız kalamaması Allah’a olan sevgisinin üstünlüğünden ileri gelir.

Arkadaş Sevgisi

“*Çiçekler Solmamalı*” adlı hikâyede, İlköğretim üçüncü sınıf öğrencisi Sezer, okulunu, öğretmenini, bütün arkadaşlarını çok sever. Ancak her şeyini paylaştığı zamanının çoğunu birlikte geçirdiği Hüseyin’i hepsinden çok sever. Hüseyin de Sezer’i aynı derecede sever. Okul arkadaşı olmakla birlikte komşu da oldukları için evde de birlikte zaman geçirerek dostluklarını pekiştirirler. Bu iki minik yüreğin birbirlerine olan sevgileri karşılık buldukça duygularının daha da derinleştiği vurgulanır.

“*Uğur Böceği*” adlı hikâyede, Ceren’in sıra arkadaşına olan sevgisi vurgulanır. “*Ne zaman sınıfa girsem kuşlar gibi cıvıldamak geliyor içimden. Hele de Aybüke’yle beraber olunca. Aybüke biricik sıra arkadaşım*” (KŞ, s.41).

Karagöz ve Hacivat’ın birbirlerine olan sevgisini de karşılıklı olarak kullandıkları hitaplardan ve açıkça yer verdikleri ifadelerinde görmek mümkündür:

“*Cennet Yolculuğu*” hikâyesinde, “*Hacı Cavcav ben seni çok seviyorum. Vallahi çok seviyorum Hacivat’ım.*” (NOT, s.11).

“*Papağan Hastalığı*” hikâyesinde ise Hacivat’ın Karagöz’e olan sevgisini “*Karagöz’üm iki gözüm!*” (DY, s.6) hitabında görmek mümkündür.

“Afrika Yolunda” adlı hikâyede Karagöz’ün Hacivat’a olan sevgisini “Köftehor, benim sensiz yapamayacağımı bilmiyor musun?” (AY, s.4) cümlelerinde görmek mümkündür.

“Bilgisayar Sevgisayar” adlı hikâyede, Hacivat bilgisayarın bilgisi karşısında kendini cahil ve eksik hisseden arkadaşı Karagöz’ü, teselli etmek için “O makine bilgisayarsa sen de sevgisayar var. Senin de sevgi dolu, tertemiz bir yüreğin var Karagöz’üm. Hem de o kadar güzel ki bütün dünyayı sevmeye ve güldürmeye yetecek kadar.” (BS, s.16) diyerek sevginin bilgiden daha değerli olduğunu ifade eder. Mutlu olan Karagöz, herkesi gerçekten sevdiğini fakat en çok Hacivat’ı sevdiğini söyleyerek kalbini ona açar.

“Babaların Yüreği” adlı hikâyede, Hacivat ve Karagöz’ün çocukları didişirler. Aradaki tartışmayı çözüme kavuşturmak için çocuklarla konuştuklarında çocukların Hacivat ve Karagöz’ü örnek aldıklarını öğrenirler. Bunun üzerine aslında birbirlerini sevdiklerini çocuklarına göstermek için Hacivat: “Çocuklar, biz birbirimizi çok seviyoruz.” der ve elini Hacivat’ın omzuna atarak: “O zaman sevgimizi herkese ilan edelim Hacı Cavcav...” Hacivat da elini Karagöz’üm omzuna atar: El ele tutuşup beraberce şarkı söylerler:

“Dostluğu, kardeşliği

Nerde olsa överiz.

Yüreğimiz kocaman

Biz herkesi severiz.” (BY, s.4). Hacivat ve Karagöz’ün el ele tutmaları da ellerini birbirlerinin omzuna atmaları da söyledikleri de sevginin göstergesidir.

“Affedersin Öğrencim” hikâyesinde Mahmut Bey’in öğretmenler odasından girer girmez gözlerinin yazarı araması ve hemen selamlaşıp yanına oturması meslektaşına duyduğu sevgiyi yansıtır. Ayrıca kendisine ‘Ağabey’ diye hitap etmesi kendisine ne kadar yakın gördüğünün bir ifadesidir. Meslektaşı aynı zamanda iş arkadaşıdır.

Çocuk Sevgisi

“Çiçekler Solmamalı” adlı hikâyede Yunus Dede’nin “Çocukla çiçek, çiçekle çocuk ikiz kardeşir...” (MF, s.30) ifadeleri çocukların da tıpkı çiçekler gibi güzel ve

masum olduklarını yansıtır. Bunu çiçekleri çok seven birinin söylemesi çocuklara karşı da büyük bir sevgi beslediğini yansıtır.

Ecdat Sevgisi

“*Yüreğim Çiçek Açtı*” hikâyesinde, vatan sevgisinin yanı sıra vatanı azmiyle bileğiyle kanıyla armağan edenlere yapılan övgü sevgiden ileri gelmektedir.

“*Şanı büyük Osman Paşa,*

Askerinle binler yaşa!” (ABÖ, s.16).

Kitap Sevgisi

“*Sayılar Denizine Yolculuk*” adlı hikâyede Ceren, kuşların uçarak istedikleri her yere gittiğini düşünerek onlara özenir. Bunun üzerine masadaki kitap onu güzel bir yolculuğa çıkarır. Eğlenceli yolculuğun Ceren’deki etkisi: “*O günden sonra kitaplarımı daha çok sevdim. Ben sevdikçe onlar da beni sevdi. Sayfalarında ne kadar bilgi varsa bana anlattılar. Hani samimi arkadaşlarımızla kanka oluyoruz ya, kitaplar da benim bilgi kankam, daha doğrusu bilgi bankam oldular...*” (KŞ, s.75) şeklinde yer bulur. Kitaplara olan sevgisi daha da artan Ceren masadaki kitaplarını tek tek öper. Ceren’in bu davranışı kendisinin de dile getirdiği gibi onları sevdiği arkadaşlarından ayırmadığını gösterir. Ceren, kitaplarla konuşurken: “*Sizler, yani kitaplar benim en iyi arkadaşımsınız.*” (KŞ, s.74) ifadelerini kullanır. Kitaplarıyla çıktığı yolculuk sona erince “*Masadaki diğer kitaplarım da birer öpücük atıp tatlı bir uykuya daldım...*” (KŞ, s.75) ifadeleri kitaplara olan sevgisini ve onlara duyduğu yakınlığı yansıtır. Kitapların kendisine olan katkılarını da unutmaz. Onları birer birer öpecek kadar seviyordur ve sahiplenmiştir.

“*Hazinenin Şifresi*” hikâyesinde Yunus Dede’nin özendirmesi sayesinde kitap okuma tutkusunu kazanan bir esnafın adı zamanla “kitapla” anılır. “*Sayfalarla beraber zaman da su gibi akıp gitti. Kitap Ahmet hastalandı bir gün. Kısa zamanda dermansız bir hastalığa yakalandığını anladı. Doktorlar belli etmek istemeseler de o kadar kitabı boşuna okumamıştı...*” (MF, s.12) okuduğu kitapların kendisine kattığı bilgiler sayesinde kendi hastalığını fark edip kendini ve çevresindekileri duruma alıştırması önemlidir.

“*Hırsıza Yardım Etmek*” hikâyesinde Ceren’in “*Kitabı ve kitap okuyanı çok seviyorum. Daha doğrusu onlar kendisini sevdireyor bize. Hiç bilenle bilmeyen bir*

olur mu?” (DGKO, s.93) cümleleriyle bilginin okuma ile elde edileceği ve bilgili kişilerin sevilen kişiler olduğuna dikkat çekilir.

Bayram Sevgisi

“*Arkadaşım 23 Nisan*” adlı hikâyede, bayram sevgisi Ceren’in 23 Nisan’a yazdığı mektupta kullandığı hitaplar onu ne kadar sevdiğini yansıtır. “*Gözümün nuru gönlümün süruru biricik arkadaşım!, Bir tanem... Biricik arkadaşım... Canım arkadaşım*” (BA, s.28) ayrıca “*Bugün bizim bayramımız. İçim sevinçle doluyor ve bütün çocuklarla arkadaş olduğumu daha iyi anlıyorum.*” (BA, s.31).

Ceren’deki 23 Nisan sevgisini ona yazdığı mektupta ve mektupta yer verdiği şiirde görmek mümkündür. Nitekim onun için şiir yazmış olması bile başlı başına bir sevgi ifadesidir.

GELDİ 23 NİSAN

“...
Özgür olmak ne güzel,
Kalbim göklere yüksel!
Sadece bize özel
Geldi 23 Nisan.

Sevgiyle bayrak oldu,
Dünyaya örnek oldu,
Düşlerim gerçek oldu,
Geldi 23 Nisan.”

... (BA, s.33) dörtlüklerinden ve “*Hoş geldin, arkadaşım, hoş geldin! Gelişinle mutluluklar getirdin, bir yıllık üzüntümü bitirdin. Seni çok seviyorum.*” (BA, s.31). 23 Nisan’ın gelişini dört gözle beklediği anlaşılan Ceren’in 23 Nisan’ı bu kadar heyecan ve coşkuyla beklemesinin altında ona duyduğu sevgi yatar. Ayrıca bayramın çocuklara özel olmasının da onun sevisini pekiştirdiğini yine dörtlükten anlamak mümkün. Yine aynı hikâyede “*Gelin canlar, bu bayram bizim, bu sevinç hepimizin. Gelin, sizleri yüreğimizde misafir edelim. Merak etmeyin yüreğimiz ve yurdumuz çok büyük bizim. Bütün dünyayı alır içine. Gelin canlar, bayramımız tamam olsun. Bizde bayram hep beraber kutlanır. Bizde sevinç bölüşüldükçe beşe, ona katlanır. Ne olur*

mutluluğumuzu çoğaltmak için gelin.” (BA, s.31) şeklinde tüm insanları toplama ve mutluluğu paylaşma dileği yansıtılır.

Doğa Sevgisi

“*Çiçekler Solamamalı*” hikâyesinde, Hüseyin hafta sonu halasına gidecekleri için en sevdiği çiçeği en sevdiği arkadaşı olan Sezer’e emanet eder. İnsan sevdiği şeyi ancak başka bir sevdiğine emanet edebilir.

“*Uğur Böceği*” hikâyesinde ise, Ceren ve Aybüke bir uğur böceğini sevmektedir. Perdeden eline aldığı uğur böceği için Aybüke “*Kırmızı zemin üzerinde ne tatlı siyah benekler var.*” Ceren “*Ver biraz da ben seveyim.*” (KŞ, s.43) diye uğur böceğini sevmek için sıraya girerler. Uğur böceğini ellerine alarak tuttukları dileklerini defterlerine yazarlar. Daha sonra ikisinin de birbirinden ayrılmamayı dilediklerini görürler ve birbirlerine sevgiyle sarılırlar. Duygu ve düşünce birliğinin insanları birbirine bağladığı yansıtılır.

“*Gizli Arkadaş*” hikâyesinde Ceren okula giderken her sabah köşede kendisini karşılayan güzel ağacı arkadaş olarak benimseyip sever. Ağacın kesilmesine oldukça üzüldüğünü gören babası bir fide getirerek kızıyla birlikte ağacın kesildiği yere yeni fideyi diker. Ceren de “*Hoş geldin safalar getirdin canım arkadaşım.*” (DGKO, s.79) diyerek onu okşamaya başlar. Bu sayede doğadaki tüm canlılarla dost olunabileceği vurgulanır.

“*Demirdağ’ın Lalesi*” hikâyesinde site inşaatı için kazı çalışması yapılan alandaki Lale’yi korumak için kepçeler çalışmayı durdurur. Problemi çözmesi için çağrılan Yunus Dede, kepçenin tutumu ve kendisini ikna etmeye çalışan Yunus Dede’ye karşı endişeli sorgulamaları karşısında kepçeye verdiği cevap “*Bizim insan çiçeği olan çocuklar da çiçeği çok sever.*” (KKA, s.95) cümleleriyle çocuklar doğayı koruma ve sevmeye yönlendirilir.

Hayvan Sevgisi

Ceren’in hayvanları dost edinmesi ondaki hayvan sevgisinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla Arkadaşım Minnoş, Mavi Boncuk, Arkadaşım Kartopu, Arkadaşım, Topkuyruk hikâyelerinde arkadaş sevgisi olarak da aldığımız bölümler hayvan sevgisi olarak da değerlendirilmelidir.

Oyuncak Sevgisi

Oyuncak Koleksiyonu hikâyesinde artık ortaokulda olan kahraman oyuncaklarını ve küçüklüğünü anımsayarak hüzünlenmektedir. ”*Şu kahverengi tüylü, mavi gözlü ayıcığımın patilerini okşayarak az mı hayaller kurdum? Üzüldüğüm zamanlar, pembe ayıcığın omuzunda ne kadar ağladım? Hepsiyle ne oyunlar oynardık, fıkır fıkır kaynadık.*” (DGKO, s.52).

Sevgi değeri Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde meslek sevgisi, öğretmen sevgisi, öğrenci sevgisi, okul sevgisi, vatan sevgisi, kitap sevgisi, evlat sevgisi, anne sevgisi, baba sevgisi, Allah sevgisi, oyuncak sevgisi, hayvan sevgisi olarak birçok yönden ele alınmıştır.

Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde “sevgi” değeri; sevgi değeri ile ilişkili olan “fedakârlık yapma, aile birliğine önem verme, merhametli olma, vefalı olma, güven duyma” tutum ve davranışları ele alınarak işlenmiştir.

4.2.7. Sorumluluk Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde Bestami Yazgan’ın hikâyelerindeki “sorumluluk” değerine ait bulgulara yer verilmiştir. Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde ele alınan “sorumluluk” değerine ilişkin bulgular Tablo 4.9’da gösterilmiştir.

Tablo 4. 9. Bestami Yazgan’ın Hikâyelerinde “Sorumluluk” Değerinin Dağılımı

Eser Adı	Hikâye Adı	Geçtiği Sayfalar	Tekrar Ediş Sıklığı	Yüzde
Doğum Günün Kutlu Olsun	Mavi Boncuk	36,38	2	7,41
Doğum Günün Kutlu Olsun	Cam Kardeşler	47	1	3,70
Doğum Günün Kutlu Olsun	Doktor Ceren Hanım	61	1	3,70
Doğum Günün Kutlu Olsun	Gizli Arkadaş	91	1	3,70
Doğum Günün Kutlu Olsun	Arkadaşım Minnoş	108,109,109	3	11,11
Arkadaşım Topkuyruk	Arkadaşım Topkuyruk	3,4	2	7,41
Arkadaşım Başparmak	Arkadaşım Başparmak	8	1	3,70
Kirazlı Şemsiye	Sayılar Denizine Yolculuk	21	1	3,70
Kalbini Kaybeden Adam	Demir Dağın Lalesi	9	1	3,70
Kalbini Kaybeden Adam	Muz Kabağı	24	1	3,70
Kirazlı Şemsiye	Arkadaşım Okalıptüs	20	1	3,70
Kirazlı Şemsiye	Uğur Böceği	29	1	3,70

Tablo 4. 9. (Devam) Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinde “Sorumluluk” Değerinin Dağılımı

Kirazlı Şemsiye	Öğretmenler Günü Hediyesi	35	1	3,70
Mutluluğun Formülü	Çiçekler Solmamalı	25	1	3,70
Mutluluğun Formülü	Öksüz Hırsızlığa Çıkınca	41	1	3,70
Kalbini Kaybeden Adam	Manevi Zenginlik	32	1	3,70
Affet Beni Öğrencim	Öğretmen Hata Yapınca	23	1	3,70
Kalbini Kaybeden Adam	Beklenen Sabah	84	1	3,70
Kalbini Kaybeden Adam	Sıcak Ekmek Kokusu	41	1	3,70
Kalbini Kaybeden Adam	Tanrı Misafiri	12	1	3,70
Kalbini Kaybeden Adam	Hayat Kumaşı	59	1	3,70
Mutluluğun Formülü	Hazinenin Şifresi	11	1	3,70
Doğum Günü Kutlu Olsun	Hayır Ayten	30	1	3,70
Toplam			26	100

Tablo 4.9. incelendiğinde Bestami Yazgan'ın hikâyelerinde sorumluluk değerine en fazla “Arkadaşım Minnoş” (f=3) adlı hikâyesinde yer verildiği görülmektedir. “Mavi Boncuk”, “Arkadaşım Topkuyruk” hikâyelerinde sorumluluk değerinin dağılımı (f=2) eşittir. “Cam Kardeşler”, “Doktor Ceren Hanım”, “Gizli Arkadaş”, “Arkadaşım Başparmak”, “Sayılar Denizine Yolculuk”, “Demirdağ'ın Lalesi”, “Muz Kabuğu”, “Arkadaşım Okaliptüs”, “Uğur Böceği”, “Öğretmenler Günü Hediyesi”, “Çiçekler Solmamalı”, “Öksüz Hırsızlığa Çıkınca”, “Manevi Zenginlik”, “Öğretmen Hata Yapınca”, “Beklenen Sabah”, “Sıcak Ekmek Kokusu”, “Tanrı Misafiri”, “Hayat Kumaşı” ve “Hayır Ayten” hikâyelerinde ise “sorumluluk” değerinin dağılımı (f=1) eşittir. İncelenen 120 hikâyenin 23'ünde sorumluluk değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise sorumluluk değerine yer verilmemiştir.

“Cam Kardeşler” hikâyesinde camların insanları soğuktan, rüzgârdan, yağmurdan korumaktan sorumlu olduğu dile getirilerek Ceren'in de sorumlu davranması beklenir.

Sayılar Denizine Yolculuk hikâyesinde Ceren, “Evde ders çalışırken kendime teneffüs vermeyi unutmam.” (KŞ, s.69) şeklinde ders çalışmaya vurgu yapar. Onun sorumluluk sahibi bir çocuk olduğu izlenimi vermekle birlikte okuyucuyu da ders çalışmaya özendirir.

“Hazinenin Şifresi” hikâyesinde Yunus Dede ticari alanda oldukça iyi olan Ahmet Efendi'ye: “Malı sahibi korur, bilgi de sahibi. Malını daha iyi koruyabilmek

için bile bir insanın okuması gerekir.” (MF, s.11) şeklinde uyarıda bulunur. Yunus Dede’nin Ahmet Efendi’yi uyarması kendisini çevresindeki insanlara karşı sorumlu görmesinden kaynaklanır. Ahmet Efendi’nin bu uyarıyı dikkate alarak kitap okumaya başlaması da malına ve geride bırakacaklarına karşı sorumluluk duyduğunu gösterir.

“Hayat Kumaşı” hikâyesinde Yunus Dede kendisine yalan söyleyen çocuğa: *“Hayat silgi kullanılmadan yapılan resim gibidir. Elbette silgi kullanabilirsin, fakat izi kalır. Benim derdim, hayatındaki silgi izlerinin az olmasıdır.”* (KKA, s.49) şeklinde nasihatte bulunur. Yunus Dede’nin çocuğun hayatını dert edinmesi, çocuğa nasihatte bulunması kendisini çocuğa karşı sorumlu hissetmesinden kaynaklanır. Derine inildiğinde sadece çocuğa değil topluma karşı hissedilen bir sorumluluktur.

“Öğretmenler Günü Hediyesi” hikâyesinde öğretmeni için aradığı hediye bulan Ceren ödevlerini yaptıktan sonra gönül rahatlığıyla mışıl mışıl uyuduğunu ifade eder (KŞ, s.61). Ceren’in bu ifadelerinden sorumluluklarını yerine getirmek insanın huzurlu hissetmesini sağlar şeklinde bir iletiye ulaşmak mümkündür.

“Gizli Arkadaş” hikâyesinde Ceren’in her sabah okul yolunda görmekten mutluluk duyduğu dost olarak gördüğü çam fidanının kesilmesinin ardından Yeni bir fidan dikerek insanlık ödevimi yerine getirdiğini düşünmesi doğaya karşı da sorumlu olduğu düşüncesini iletir.

“Arkadaşım Topkuyruk” hikâyesinde Sibel kendi yaramazlığı yüzünden gömleği kirlenen Ceren’den özür dileyerek pişman olduğunu söyler. Özür dilemesi davranışının sorumluluğunu aldığını ve arkadaşına verdiği değeri yansıtır.

Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde “sorumluluk” değeri; sorumluluk değeri ile ilişkili olan “kendisine, vatanına, çevresine karşı sorumlu olma; davranışlarının sonucunu üstlenme” tutum ve davranışları ele alınarak işlenmiştir. Hikâyelerin okuyucuyu eserlerde yer alan bu davranışlara yönlendirmesi beklenebilir.

4.2.8. Özdenetim Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde Bestami Yazgan’ın hikâyelerindeki “özdenetim” değerine ait bulgulara yer verilmiştir. Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde ele alınan “özdenetim” değerine ilişkin bulgular Tablo 4.10’da gösterilmiştir.

Tablo 4. 10. Bestami Yazgan’ın Hikâyelerinde “Özdenetim” Değerinin Dağılımı

Eser Adı	Hikâye Adı	Geçtiği Sayfalar	Tekrar Ediş Sıklığı	Yüzde
Bisiklet Arkadaşım	Zaman Hırsızı	98,99,100,101,102	5	13,89
Affet Beni Öğrencim	Yunus Emre Olmasaydı	20	1	2,78
Doğum Günün Kutlu Olsun	Doktor Ceren Hanım	65	1	2,78
Babaların Yüreği	Bal Kabağı- Bal Tabağı	5	1	2,78
Babaların Yüreği	Yardımsever Karagöz	13	1	2,78
Affet Beni Öğrencim	Bir Çocuk Ayakkabısı	106	1	2,78
Affet Beni Öğrencim	Affedersin Öğrencim	88	1	2,78
Arkadaşım Başparmak	Arkadaşım Başparmak	8	1	2,78
Kirazlı Şemsiye	Özür Dilerim Arkadaşım	50,51,52	3	8,33
Bisiklet Arkadaşım	Arkadaşım Beyaz Melek	34	1	2,78
Doğum Günün Kutlu Olsun	Doğum Günün Kutlu Olsun	50	1	2,78
Bisiklet Arkadaşım	Nazlı Bebeğim	51	1	2,78
Bisiklet Arkadaşım	Bir Elin Nesi Var?	61	1	2,78
Kirazlı Şemsiye	Tekerlekli Sandalye	11,12	2	5,56
Mutluluğun Formülü	Abdülkadir’in Altınları	9	1	2,78
Affet Beni Öğrencim	Öğretmen Hata Yapınca	22,23	2	5,56
Kalbini Kaybeden Adam	Hayat Kumaşı	59	1	2,78
Kalbini Kaybeden Adam	Kalbini Kaybeden Adam	93	1	2,78
Kirazlı Şemsiye	Uğur Böceği	32	1	2,78
Doğum Günün Kutlu Olsun	Hırsıza Yardım Etmek	95	1	2,78
Doğum Günün Kutlu Olsun	Neler Oluyor Bize	74,75,78	3	8,33
Doğum Günün Kutlu Olsun	Hayır Ayten	30,31	2	5,56
Bisiklet Arkadaşım	Rüya mı Gerçek mi?	78,79	2	5,56
Kirazlı Şemsiye	Sayılar Denizine Yolculuk	21	1	2,78
Toplam			36	100

Tablo 4.10. incelendiğinde Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde özdenetim değerine en fazla “Zaman Hırsızı” (f=5) adlı hikâyesinde yer verildiği görülmektedir. “Neler Oluyor Bize?”, “Özür Dilerim Arkadaşım” hikâyelerinde özdenetim değerinin dağılımı (f=3) eşittir. “Hayır Ayten”, “Öğretmen Hata Yapınca”, “Tekerlekli Sandalye”, “Rüya mı Gerçek mi?” hikâyelerinde özdenetim değerinin dağılımı (f=2) eşittir. “Yunus Emre Olmasaydı”, “Bal Kabağı- Bal Tabağı”, “Yardımsever Karagöz”,

“Bir Çocuk Ayakkabısı”, “Affedersin Öğrencim”, “Uğur Böceği”, “Cam Kardeşler”, “Doktor Ceren Hanım”, “Arkadaşım Başparmak”, “Arkadaşım Beyaz Melek”, “Doğum Günün Kutlu Olsun”, “Nazlı Bebeğim”, “Bir Elin Nesi Var?”, “Abdülkadir'in Altınları”, “Hayat Kumaşı”, “Kalbini Kaybeden Adam”, “Uğur Böceği” ve “Hırsıza Yardım Etmek” hikâyelerinde özdenetim değerinin dağılımı (f=1) eşittir. İncelenen 120 hikâyenin 24'ünde özdenetim değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise özdenetim değerine yer verilmemiştir.

Yunus Emre Olmasaydı hikâyesinde öğretmen, dağıttığı ödev kâğıdını 5 dakika geçmeden masasında uçak olarak görür. Öğrenciyi dövmek için üzerine yürür, elini kaldırdığında öğrenci, öğretmenin ilk derste onlarla paylaştığı dizeleri söylemeye başlar.

“Ben gelmedim kavga için,

Benim davam sevi için,

Gönüller dost evi için,

Gönüller yapmaya geldim.” (ABÖ, s.20). Bu dizeleri duyan öğretmen

kendine çekidüzen verir. Hata yapmaktan geri durur.

“*Tekerlekli Sandalye*” hikâyesinde Ceren, yardım kampanyası için topladıkları kapak sayısı ilk gün oldukça az olmasına rağmen kendini motive eder. Bu sayede arkadaşlarına da başaracakları konusunda inanç aşılar.

“*Doktor Ceren Hanım*” hikâyesinde Ceren’in “*Hayallerimi gerçekleştirmek için çok çalışmak lazım. Haydi, bana eyvallah.*” (DGKO, s. 65) cümleleriyle kendi sorumluluklarının farkında olduğunu ve sorumluluklarını yerine getirmek için çabaladığı yansıtılır.

“*Yardımsever Karagöz*” hikâyesinde Karagöz yolun karşısına geçmesi için yardım ettiği yaşlı amcanın “*Elbette evladım, beni karşı yere geçersen...*”(BY, s.13) cümlesini yanlış anlayıp “*Bu cümleyi Hacivat söylese midesine okkalı bir yumruk atardım.*” diye söylenir. Karagöz, karşısındakinin yaşlı ve engelli biri olması nedeniyle normalde vereceği olumsuz tepkiyi vermemek için kendine hâkim olur.

“*Arkadaşım Başparmak*” hikâyesinde Ceren başparmağını kestikten sonra hayatın kendisi için ne kadar zorlaştığını görünce dualarına parmaklarının varlığı için şükretmeyi de katar. Üzülüp şikâyet etmek yerine ders çıkarmak özdenetimin yüksek olmasından kaynaklanır.

“*Zaman Hırsızı*” hikâyesinde Öğretmen kendileri için de başkaları içinde oldukça önemli olan veri getirilemeyen zamanın boşa harcanmasını ya da başkalarının zamanını verimsizleştirmenin de bir tür hırsızlık olduğuna dikkat çekerek zamanı verimli kullanmanın önemini vurgular.

“*Sayılar Denizine Yolculuk*” hikâyesinde Ceren, evde ders çalışırken kendine teneffüs vermeyi unutmadığından bahseder. Sürekli ders çalışmaya vurgu yapması onun sorumluluk sahibi bir çocuk olduğu izlenimi vermekle birlikte okuyucuyu da ders çalışmaya özendirir.

Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde “özdenetim” değeri; özdenetim değeri ile ilişkili olan “davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, gerektiğinde özür dileme” tutum ve davranışları ele alınarak işlenmiştir. Hikâyelerin okuyucuyu eserlerde yer alan bu davranışlara yönlendirmesi beklenebilir.

4.2.9. Vatanseverlik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde Bestami Yazgan’ın hikâyelerindeki “vatanseverlik” değerine ait bulgulara yer verilmiştir.

Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde ele alınan “vatanseverlik” değerine ilişkin bulgular Tablo 4.11’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 11. Bestami Yazgan’ın Hikâyelerinde “Vatanseverlik” Değerinin Dağılımı

Eser adı	Hikâye adı	Geçtiği Sayfalar	Tekrar Ediş Sıklığı	Yüzde
Kalbini Kaybeden Adam	Son Misafirler	67,68,70	3	12
Affet Beni Öğrencim	Sevgi Askeri	61	1	4
Affet Beni Öğrencim	Damlaya Damlaya	78	1	4
Kalbini Kaybeden Adam	Beklenen Sabah	84,85	2	8
Doğum Günün Kutlu Olsun	Hırsıza Yardım Etmek	5	1	4
Affet Beni Öğrencim	Haberci Kuş	50	1	4
Kirazlı Şemsiye	Tekerlekli Sandalye	7	1	4
Bisiklet Arkadaşım	Bir Elin Nesi Var?	61	1	4
Affet Beni Öğrencim	Öğretmen Hata Yapınca	22	1	4
Affet Beni Öğrencim	Görünmeyen El	67,68	2	8
Affet Beni Öğrencim	Fatiha Çiçekleri	29	2	8

Tablo 4.11. (Devam) Bestami Yazgan’ın Hikâyelerinde “Vatanseverlik” Değerinin Dağılımı

Affet Beni Öğrencim	Hal ile Sevmek	82,83	2	8
Affet Beni Öğrencim	Yüreğim Çiçek Açtı	14	1	4
Affet Beni Öğrencim	Yunus Emre Olmasaydı	18	1	4
Affet Beni Öğrencim	Düğündeki Bayraklar	32,33	2	8
Arkadaşım Irmak	Arkadaşım Irmak	112	1	4
Affet Beni Öğrencim	Bayramda Nöbet	100	1	4
Mutluluğun Formülü	Mutluluğun Formülü	11	1	4
Toplam			25	100

Tablo 4.11. incelendiğinde Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde vatanseverlik değerine en fazla “Son Misafirler” (f=3) adlı hikâyesinde yer verildiği görülmektedir. “Görünmeyene El”, “Fatiha Çiçekleri”, “Düğündeki Bayraklar”, “Beklenen Sabah”, “Hal ile Sevmek” hikâyelerinde vatanseverlik değerinin dağılımı (f=2) eşittir. “Sevgi Askeri”, “Damlaya Damlaya”, “Beklenen Sabah”, “Hırsıza Yardım Etmek”, “Haberci Kuş”, “Tekerekli Sandalye”, “Bir Elin Nesi Var?”, “Öğretmen Hata Yapınca”, “Mutluluğun Formülü”, “Yüreğim Çiçek Açtı”, “Yunus Emre Olmasaydı”, “Arkadaşım Irmak”, “Bayramda Nöbet”, hikâyelerinde özdenetim değerinin dağılımı (f=1) eşittir. İncelenen 120 hikâyenin 18’inde özdenetim değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise özdenetim değerine yer verilmemiştir.

“Düğündeki Bayraklar” hikâyesinde dede torununun bayrağa hitaben neden İstiklal Marşı yazıldığını sorması üzerine durumu: “*Düşmez kalkmaz bir Allah. derler ya. Bir zamanlar bütün dünyaya adalet ve insanlık sunan devletimiz gerilemeye başlamış, hatta ona “Hasta Adam” yaftasını takmışlar. Sonra da mirasını bölüşmek için leş kargaları gibi başına üşüşmüşler. Milletimiz yıllar süren savaşlar sonucu aç, susuz ve ümitsizmiş. Dünkü kölelerin yaptıklarından dolayı da çok üzgünmüş. Üzgün olan sadece millet değilmiş. Asırlarca en yüksek burçlarda şanla, şerefle dalgalanan bayrağımız da halinden memnun değilmiş. Her gün yeni bir burçtan indiriliyormuş çünkü.* (ABÖ, s.32) şeklinde açıklar.

“Yunus Emre Olmasaydı” hikâyesinde okulun kapısı önünde başı dik gözü bayrakta İstiklal Marşı’nı yüzlerce kez söylediğini hatırlar. İstiklal Marşı bağımsızlığın, huzurun, varlığın, birliğin simgesidir ve Türk milletine özgü bir değerdir.

“Yüreğim Çiçek Açtı” hikâyesinde şehitlik kavramı Faruk Nafiz Çamlıbel’in “Zafer Türküsü” adlı şiirinden hareketle dile getirilir. Ölümü göze almayan insanların özgür ve mutlu yaşayamayacağı vurgulanır. Bayrağa kanının alı çalmanın, kanıyla bayrağa rengini vermek anlamına geldiği, bunun da şehitlik derecesine ulaşmak olacağı sezdirilir.

*“Yaşamaz ölümü göze almayan,
Zafer, göz yummadan koşana gider.
Bayrağa kanının alı çalmayan,
Gözyaşı boşana boşana gider”* (ABÖ, s.14).

“Fatıha Çiçekleri” adlı hikâyede Çanakkale Zaferi’nin yıl dönümünde ailesiyle birlikte radyo tiyatrosu dinleyen yazar ve eşi bir askerin anlattığı rüyadan şehit olabileceği öngörüsünde bulunurlar. Ertesi gün iki asker de gerçekten şehit olur. “Vatan sağ olsun! Eşhedü enla ilahe illallah...” (ABÖ, s.29) cümleleri askerlerin son sözleri olur.

“Son Misafirler” hikâyesinde savaşan askerlerin "Allah Allah", "Allahu ekber" nidalarıyla hücumu geçmesi sonrasında şehitlik ve gazilik mertebelerine ulaşarak zafer kazanılmasını sağlayan insanların savaşın ardından gıpta ve saygıyla anılırken yıllar sonra insanoğlunu vefasızlığıyla kaldırım kenarında tek başına sadece o günlerden kalma bir madalyayla ölüme terk edilişi anlatılır. Olmaması gereken bir örnekten yola çıkılarak çocuğa kısa bir süre sonra aramakla bulunamayacak bu değerlere sahip çıkılması gerektiği hissettirilmektedir. Vefasızlık örneği sergileyen insanların bu durumu elindeki mücevherin değerini bilmeden onunla oynarken kıran çocuğa benzetilerek akli melekelerini henüz tam anlamıyla kazanamamış insanların ancak böyle bir tutum sergileyebileceği ifade edilmiştir.

“Yüreğim Çiçek Açtı” hikâyesinde vatanseverlik; Faruk Nafiz Çamlıbel’in “Zafer Türküsü” nün bir bölümüyle yer bulur.

*“Yaşamaz ölümü göze almayan,
Zafer, göz yummadan koşana gider.
Bayrağa kanının alı çalmayan,
Gözyaşı boşana boşana gider.*

...

*Bu yolda herkes bir ey delikanlı,
Diriler şerefli, ölüler şanlı!” (YÇA, s.14).*

Vatan uğrunda ölünecek kadar sevilmesi gereken kutsal bir varlık olarak yansıtılır. Vatan için canını dişine takıp çalışanın da vatan uğrunda ölenlerle eşit sayılacağı iletilir. Yani vatani sevmenin yalnızca ölmek olmadığı onu yalatmak için canını dişine takarak yaşamanın da vatani sevmek olduğu vurgulanır.

“*Bayramda Nöbet*” hikâyesinde yoldan geçen bir gencin nöbetteki askere söylediği “*Bayramın mübarek olsun Mehmet Can! Düşmanı gözetleyen gözlerinden öperim! Peygamberin övdüğü asker, sana can feda.*” (ABÖ, s.100) sözler askerliğin kutsallığını yansıtır. Ayrıca “*Allah rızası için gece nöbet bekleyen iki gözü cehennem ateşi yakmaz.*” (ABÖ, s.100) cümleleriyle bu kutsallık daha da pekiştirilir.

Gaziler kutsal amaçlar uğruna savaşan ve hayatta kalan insanlar saygın bir kimlik kazanırlar. Bestami Yazgan, gaziliği, vatani kurtaran insanların kıymetini bilme ve onlara borçlu olduğumuzu unutmama mesajı çevresinde ele alır.

“*Son Misafirler*” adlı hikâyede gaziliğin önemi ve anlamı sezdirilirken vatan için fedakârlık yaparak gazi olan insanların kıymetinin bilinmesi gerektiğine dikkat çekilir. Şehitlik ve gazilik mertebelerine ulaşarak zafer kazanılmasını sağlayan insanların savaşın ardından gıpta ve saygıyla anılırken yıllar sonra insanoğlunun vefasızlığıyla kaldırım kenarında tek başına o günlerden kalma bir madalyayla ölüme terk edilişi anlatılır. Olmaması gereken bir örnekten yola çıkarak çocuğa kısa bir süre sonra aramakla bulunamayacak bu değerlere sahip çıkılması gerektiği hissettirilir. Gazilere karşı duyarsız davranışın ne kadar büyük bir nankörlük olduğu vurgulanmak için “*Bu ne acı bir durum ki, o bize bir vatan bırakıyor, biz ona kaldırım kenarını ve koskoca bir yalnızlığı layık görüyoruz.*” (KKA, s.70) ifadesine yer verilir. Vefasızlık örneği sergileyen insanların bu durumu, elindeki mücevherin değerini bilmeden onunla oynarken kıran çocukla eşleştirilerek ancak akli melekelerini henüz tam anlamıyla kazanamamış insanların böyle bir tutum sergileyebileceği yansıtılır. Ayrıca yardıma giden Yunus Dede adamın göğsündeki İstiklal Madalyasını fark eder etmez “*Demek ki adamcağız bir gaziydi. Sarhoş olmasına imkân yoktu...*” (KKA, s.68) der. Yunus Dede’nin bu cümleleriyle gazilik şerefine ulaşmış bir insanın kötü alışkanlıklarla ilgisi olamayacağına dikkat çekilir.

“*Mutluluğun Formülü*” hikâyesinde Yunus Dede, varlıklı bir arkadaşına malının bir kısmın devlete vergi olarak vermesini önerir. Arkadaşı miktarı fazla bulunca malını devletin koruduğunu hatırlatarak “*Devletsiz servet olmaz.*” (MF, s.85) diyerek malının varlığı ve güvenliğinin devletin varlığına bağlı olduğunu vurgular.

“*Sevgi Askeri*” hikâyesinde Nurdan’ın asker olma isteği vatana duyduğu sevgiden ileri gelir (ABÖ, s.61).

“*Görünmeyen El*” hikâyesinde iki öğretmen arkadaşın Kıbrıs Zaferi’nin 10. yıl dönümünü (20 Temmuz) kutlamak için tüm imkânlarını seferber etmeleri vatana duydukları sevgiden ileri gelir. Aynı hikâyede 10. yıl kutlaması için davetiye bırakılan kurumlardaki kişilerin böyle bir programı sevinçle karşılamaları içlerindeki vatan sevgisinin yansımasıdır.

Arkadaşım Irmak hikâyesinde Ceren’in vatan sevgisi şu dizelere yansır:

“Doğal güzelliğiyle,

Canıma can katanım.

Seni çok seviyorum.

Benim Cennet vatanım.” (KŞ, s.112).

“*Damlaya Damlaya*” hikâyesinde vatan sevgisi öğretmenin öğrencilerine verdiği öğütle kendisine yer bulur. “*Vatan, millet için kim hizmet edecek denildiğinde; sağınıza solunuza bakmadan bir adım öne çıkıp: Ben deyiniz.*” (ABÖ, s.81).

4.2.10. Yardımseverlik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde Bestami Yazgan’ın hikayelerindeki “yardımseverlik” değerine ait bulgulara yer verilmiştir. Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde ele alınan “yardımseverlik” değerine ilişkin bulgular Tablo 4.12’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 12. Bestami Yazgan’ın Hikâyelerinde “Yardımseverlik” Değerinin Dağılımı

Eser Adı	Hikâye Adı	Geçtiği Sayfalar	Tekrar Ediş Sıklığı	Yüzde
Affet Beni Öğrencim	Vakıf İnsanlar	59,59	2	3,70
Afrika Yolunda	Afrika Yolunda	2	1	1,85
Arkadaşım Sarmaşık	Arkadaşım Sarmaşık	4	1	1,85
Babaların Yüreği	Yardımsever Karagöz	13	1	1,85
Bisiklet Arkadaşım	Bir Elin Nesi Var?	58,59,60,61	4	7,41

Tablo 4.12. (Devam) Bestami Yazgan’ın Hikâyelerinde “Yardımseverlik” Değerinin Dağılımı

Bisiklet Arkadaşım	Hayat Dersi	109	1	1,85
Doğum Günün Kutlu Olsun	Canım Babam	133	1	1,85
Kalbini Kaybeden Adam	Tanrı Misafiri	14,15,15,1,19,	5	9,26
Kalbini Kaybeden Adam	Bıçak Çiçek Açınca	31,31,32,34	4	7,41
Kalbini Kaybeden Adam	Gülsaçlı Bahçıvan	70,71,73,76	4	7,41
Kalbini Kaybeden Adam	Güneşin Doğduğu Her Yer	89	1	1,85
Kalbini Kaybeden Adam	Son Misafirler	67	1	1,85
Kirazlı Şemsiye	Kirazlı Şemsiye	44,44,46	3	5,56
Kirazlı Şemsiye	Tekerlekli Sandalye	8,10,11,12,14,15	6	11,11
Kirazlı Şemsiye	Uğur Böceği	30,30,32,	3	5,56
Mutluluğun Formülü	Gönül Kapısı	45,46	2	3,70
Mutluluğun Formülü	Kimsesizler Kimsesi	69,70,71	3	5,56
Doğum Günün Kutlu Olsun	Arkadaşım Minnoş	106	1	1,85
Kirazlı Şemsiye	Sayılar Denizine Yolculuk	71	2	3,70
Affedersin Öğrencim	Affedersin Öğrencim	89	1	1,85
Tekerlekli Sandalye	Akşam Yemeği	2,4	2	3,70
Tekerlekli Sandalye	Tekerlekli Sandalye	7,12,12,12,13,	5	9,26
Toplam			54	100

Tablo 4.12. incelendiğinde Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde yardımseverlik değerine en fazla “Tekerlekli Sandalye” (f=6) adlı hikâyesinde yer verildiği görülmektedir. “Tekerlekli Sandalye”, “Tanrı Misafiri” hikâyelerinde yardımseverlik değerinin dağılımı (f=5) eşittir. Bir Elin Nesi Var? Bıçak Çiçek Açınca, Gülsaçlı Bahçıvan hikâyelerinde yardımseverlik değerinin dağılımı (f=4) eşittir. “Kirazlı Şemsiye”, “Kimsesizler Kimsesi”, “Uğur Böceği” hikâyelerinde yardımseverlik değerinin dağılımı (f=3) eşittir. “Gönül Kapısı”, “Sayılar Denizine Yolculuk”, “Akşam Yemeği”, “Vakıf İnsanlar” hikâyelerinde yardımseverlik değerinin dağılımı (f=2) eşittir. Afrika Yolunda, Arkadaşım Sarmaşık, Güneşin Doğduğu Her Yer, Canım Babam, Son Misafirler, Hayat Dersi, Arkadaşım Minnoş, Affedersin Öğrencim hikâyelerinde yardımseverlik değerinin dağılımı (f=1) eşittir. İncelenen 120 hikâyenin 21’inde yardımseverlik değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise yardımseverlik değerine yer verilmemiştir.

Bestami Yazgan'ın hikâyelerinde yardımseverlik engellilerin yaşadıkları zorluklara da dikkat çekilmek amacıyla engellilere yardım etme çabası olarak kendine yer bulur. Ayrıca özellikle tanımadık kişilere yapılan yardımlara rastlanır ki bu sayede yardımseverliğin herkes için her durumda varlık göstermesi gereken bir değer olduğu yansıtılmış olur. Yardım edilirken karşılık beklenmese de yapılan yardımın karşılığı kimi zaman işlerin kolaylaması kimi zaman dua kimi zaman da başkasından yardım görme olarak yansıtılır.

“*Bıçak Çiçek Açınca*” hikâyesinde Yunus Dede, yaşadıklarından sonra avcılığı bırakma niyetinde olan Avcı Abdi'ye, avladığı hayvanların boynunu kesmek için kullandığı bıçakla tahtaya şekil vererek yemek kaşıkları, çocuklar için tahta atlar ve tahtadan süs eşyaları yapıp satma fikrini sunar ve ona yardımcı olma teklifini de sunar (MF, s.44). Ne yapacağını bilemeyen birini yönlendirmek de karşıdaki kişi için bir yardımdır. Bunu ancak yardımsever kişiler kendine görev sayar. Yavrularının derdine düşmüş olan anne serçenin kendi yerine bir rehin bulmak için;

“Canım tavada kaldı,

Yavrum yuvada kaldı;

Yardım edin, ey dostlar,

Gözüm havada kaldı.” (MF, s.38) şeklindeki ağıtını duyan bir kumru serçenin yakarışını karşılıksız bırakmaz ve avcıyla anne serçenin yanına süzülür. Kumrunun hiç tanımadığı bir kuş için kendi canını avcıya emanet etmesi ondaki yardımseverliğin bir yansımasıdır. Avcı kumruya “*Kimseye güvenmeyeceksin bu dünyada. Bak bir serçe için canından olacaksın.*” (MF, s.39) diyerek onu kışkırtmaya çalışsa da kumru anne serçenin sözünde duracağına emin olduğunu söyleyerek ona olan güveninin tam olduğunu belirtir. Ayrıca bunu serçe için değil, zorda kalana yardım etmiş olmak için yaptığını ifade eder. Bu sayede yardımın kime yapıldığı değil, ne niyetle yapıldığının önemli olduğu vurgulanır. Durumu tam olarak algılayamayan ve olanları kaldıramayan adam fenalık geçirir. O an yanında yalnızca canına kastettiği kumru ve anne serçe vardır. Ancak onlar söylediklerinde ne kadar ciddi olduklarını davranışlarıyla gözler önüne sererler. Fenalaşan adam “*Haplar, haplarım...*” (MF, s.42) der demez kumru avcının haplarını, anne serçe de su getirir. Kumru bir taraftan da kanat çırparak onu serinletmeye çabalar. Avcı sakinleşip uykuya dalınca anne serçe

ve kumru sevinç gözyaşları içinde birbirlerine sarılıp ayrılırlar. Elbette kumru kendisini kesmeyen bıçağı da öperek vedalaşır.

“Yardımsever Karagöz” hikâyesinde Karagöz elinde beyaz bastonla yürüyen yaşlı birini görür ve dikkatle bakınca onun görme engelli biri olduğunu anlar. Yanına yaklaşıp: “Hayırlı günler dede!” diye selam verdikten sonra: “Yardımcı olabilir miyim?” diye sorar (BY, s.13). Yardıma ihtiyacı olan herkese yardım etmeliyiz ancak yardıma ihtiyacı olan kişi yaşlı veya engelliye onlara yardım ederken de oldukça özenli davranmalıyız.

“Tekerlekli Sandalye” hikâyesinde Ceren arkadaşı Gülçin’i anımsar “Tekerlekli sandalyesiyle okula gelişi... Okul yolundaki yokuşu çıkarken annesinin ter kan içinde kalışı. Ah Gülçin diyorum ah! Tekerlekli sandalye elektrikli olsa ne kadar rahat edeceksin!” (KŞ, s.9) ifadeleri ile kişinin başkalarının problemlerini de kendi probleymiş gibi görüp çözüm araması gerektiğini yansıtır. Sonrasında Ceren ve Emine okula gidip gelirken zorluk yaşayan engelli arkadaşlarına yardım etmek için “Bir elin nesi var iki elin sesi var.” atasözünden hareketle birlikte kapak toplama kampanyası başlatırlar. El ele verilince her şeyin yapılabileceği iletilir. Ancak 50 bin kapağı toplamak iki kişi için oldukça zaman alıcı ve güç olacağından bu işe sınıfı hatta okulu da katarlar. Birlikten kuvvet doğar bu nedenle ne kadar çok kişi emek verirse bir işin olması o kadar kolay olur iletisi verilir. Ceren 50 bin kapak toplamaları gerektiğini duyunca Emine’nin yüzünün solduğunu fark eder. “Baktım Emine biraz ümitsiz. Onu gayrete getirmem lazım. Bu iş Eminesiz olmaz çünkü.” (KŞ, s.12). Ortak bir amaç için çaba sarf ederken çalışma arkadaşlarımızla iyi ilişkiler kurmalı birbirimizi cesaretlendirerek başarıya giden yolu kısaltıp sağlamlaştırmalıyız. Morali bozuk olan birine moral vermek çaresizlik hisseden birine çareler aramakla da insanlara yardımcı olunabilir. Bir başkası için yapılacak yardım ne olursa olsun mutlaka sonuca ulaştırılmalıdır. Kampanyanın duyurulduğu okulda, okulun müstahdemi elindeki poşeti uzatarak “Emine, Ceren! Çöp kutularındaki pet şişelerden sizin için topladım.” diyerek kapakları uzatır (KŞ, s.14). İyi bir işe niyet edildiği zaman işler kolaylaşır ve yardım etmek isteyenler gittikçe artar. Arkadaşları için gerekli olan tekerlekli sandalyeyi Ali İhsan Bey’in temin edeceğini duyunca topladıkları kapakların ne olacağını merakla sorarlar. Müdür Bey sandalyeye ihtiyacı olan başka engelliler

olduğunu hatırlatarak başka insanları sevindirmek için kampanyanın devam edeceğini ifade eder.

“*Tanrı Misafiri*” hikâyesinde Ahmet Bey camide rahatsızlandığını fark ettiği Yunus Dede’yi evine kadar bırakmayı teklif eder. Ancak Yunus Dede yük olmak istemediğini söyler. Buna karşılık Ahmet Bey, “*Ne zahmeti amca, senin yerinde ben de olabilirdim...*” (KKA, s.8) der. Bu sayede kötü durumda olan birini kaderine terk etmek yerine kendi kaderiymişçesine o durumu sahiplenip çözüm üretmeye çalışmanın gerekliliğini yansıtır. Başkalarının problemini de sahiplenilip gereken neyse yapılmalıdır. Ahmet Bey yıllar önce yardımını gördüğü Yunus Dede’den ayrılırken sadece kendisinin yardıma ihtiyacı olduğunda değil yardıma ihtiyacı olan herhangi biri için de yardım etmeye hazır olduğunu söyleyerek yardımın karşılık beklenmeden yapılması gerektiği vurgulamaktadır.

“*Vakıf İnsanlar*” hikâyesinde İbrahim Hoca bir vakıfta öğrencilere burs vermek için toplanan eski gazeteleri satar. Arkadaşı da onu o gazeteleri omzuna alıp giderken sevdiğini söyler (ABÖ, s.59). İbrahim Hoca bir başkası için çabaladığı anlarda arkadaşının gözünde daha da yücelir. Yardım etmenin yardım alan kişi dışında başkaları tarafından da değer gördüğü iletilir. “*Omuzlarında gazeteler, ayağının altında nefsi... Yürüyor İbrahim Hoca, yürüdükçe büyüyor İbrahim Hoca... Tam pencerenin önünden geçerken ikinci kata kadar yükseliyor başı. Uzanıp alnından öpüyorum.*” (ABÖ, s.59).

“*Kirazlı Şemsiye*” hikâyesinde yağmurlu bir günde eve girerken yağmurdan korunmak için balkonun altına sığınmış bir seyyar satıcı Ceren’in dikkatini çeker. Satışı yarım kalan adamın üzüntüsünü görünce haftalık meyve sebzeleri seyyar satıcıdan alma konusunda annesinden onay almanın mutluluğunu yaşar. Ceren’in seyyar satıcı için bir şeyler yapma çabası Ceren’in yardımseverliğinden ileri gelir. Ceren’in alışveriş yaptığı seyyar satıcının satışa devam edebilmesi için annesi Ceren’e “*Güzel Ceren’im şemsiyeyi de alsan iyi olur.*” (KŞ, s.82) “*Canım kızım sana gerek olmayabilir ama başkalarına da faydası olmaz mı dersin?*” (KŞ, s.83) yönlendirmelerinde bulunur. Ceren’in yönlendirme ile de olsa şemsiyesini vermesi yine yardımsever biri olduğunu gösterir. Ceren’in satıcıya verdiği şemsiyenin içinde kirazlarla geri getirilmesi ise yapılan iyiliğin karşılıksız kalmayacağını iletir.

“*Kimsesizler Kimsesi*” hikâyesinde yoğun bakımda yatan kimsesiz birine Yunus Dede ve evine gittiği dostu el birliğiyle para temin ederek hastane masraflarını karşılarlar. Yunus Dede yardım ettikleri kişi hastaneden çıktıktan sonra da işsiz kalmasın diye ona iş ayarlar. Kimsesi olmayana bile Allah yardım edecek birilerini göndermektedir.

“*Afrika Yolunda*” hikâyesinde “*Ben de meyve suyu içmeyi severim ama iş yaparken de yardım edeni severim.*” (AY, s.2) cümlesine yer verilerek iş yapan birine yardım edilmesi gerektiği yardım eden kişinin de yardım gören kişi tarafından seviceği iletilir.

“*Uğur Böceği*” hikâyesinde Ceren, Matematik dersinde tam da bir hafta sonraki sınavda ne yapacağını kara kara düşünürken Uğur tebessüm ederek öğretmenin anlattıklarını Ceren’in defterine de yazabileceğini söyleyince Ceren hayretler içinde kalır. Ceren’in bir şey söylemesini beklemeden defterini alıp yazmaya başlar, üstelik bütün derslerde aynı şekilde kendisi için de Ceren için de not tutar. Bununla da kalmayarak okul bitince Ceren’in çantasını düzenleyip çantayı sırtına almasında da yardımcı olur. Bu durum bir gün değil, birkaç gün boyunca böyle devam eder. Ceren’in Uğur’a karşı düşüncelerinin tamamen değişmesi hatta onunla ilgili olumsuz düşüncelerinden dolayı vicdan azabı duyacak noktaya gelmesi insanlara yardım etmenin onlardaki algımızı ne kadar olumlu hâle getireceğini iletir.

“*Akşam Yemeği*” hikâyesinde ailece oturdukları sofrada tam yemeğe başlarken dışarda acıktığı için ağlayan bir çocuk sesi duyulur. Karagöz’ün oğlunun gözleri buğulanır. Yiyecek yemeği varken bir başka çocuğun aç olduğunu duyunca gözlerinin dolması ve yemeği bırakması ondaki merhamet duygusunu yansıtır. Dışardaki sese kayıtsız kalamayan aile sofradaki yemeği komşuya gönderir. Karagöz’ün kızının üşenmeden ve düşünmeden çorbayı koşa koşa komşusuna götürmesi de yardımseverliğin dışavurumudur.

“*Tekerlekli Sandalye*” hikâyesinde bir annenin engelli çocuğunu sırtında taşıdığını gören Hacivat ve Karagöz’ün yardım etme konusunda konuşmaları esnasında Hacivat’ın “*Karagöz’üm zorda kalan birine ne yapmak gerekir?*” (TS, s.12) Sorusuna Karagöz’ün hiç düşünmeden “*Elbette yardım etmek gerekir?*” (TS, s.12) cevabını vermesi herkesin bilmesi gereken tek ve gerçek bir doğru olduğu izlenimi

uyandırır. Hacivat'ın akü ile çalışan tekerlekli sandalye alma teklifine Karagöz, birlikte alamayacaklarını ancak Hacivat'ın tek başına alabileceğini söyler. Buna anlam veremeyen Hacivat nedenini sorar. Karagöz: *Niçin olacak, benim param mı var Köftehor. Allah razı olsun, sen yardım etmesen...*” (TS, s.12) şeklinde durumunu hatırlatır. Arkadaşlar birbirlerinin eksiklerini gidermeli onlara her konuda yardımcı olmalıdır. Yardım alan kişi ise yardım eden için elinden hiçbir şey gelmese dahi dua edebilir. Yapılan iyilik de asla unutulmamalı nankörlük edilmemelidir şeklinde iletiler verir. Yardımın sadece parayla olmadığını farklı şekillerde de yardımcı olmanın mümkün olduğunu söylemesi üzerine Karagöz'ün *"Hah tamam! Ben bir koşu gideyim, çocuğu sırtıma alayım. Nereye gidecekse götüreyim..."* (TS, s.12) tavrı onun yardım etmeye elinden geleni yapmaya gerçekten istekli olduğunu gösterir.

“*Sayılar Denzine Yolculuk*” hikâyesinde Ceren sayılar denzine yaptığı yolculukta yaşadıklarını anlatır. *“4 ile 5’e yüzme öğretiyorum. 6 ile 7, bana yardım ediyor. 8 ise kıyıda bekliyor elinde dürbün. O da cankurtaran. Boğulma tehlikesi geçiren rakamların yanına can simidi olarak sıfırı atıyor.”* başkalarına yardım ederken ona da yardım edenler oluyor.” (KŞ, s.71). Ceren rakamlara yüzme öğreterek yardımcı olurken rakamlardan biri de kendisine yardımcı olur. Kıyıda bekleyen bile diğerlerine yardım etme amacıyla beklemektedir. Rakamlar arasında bile böylesine bir yardımlaşma ortamının yansıtılması yardımlaşmanın herkese karşı her şekilde olması gerektiğini iletir.

“*Bir Elin Nesi Var?*” Hikâyesinde ise yardımlaşmayla ilgili atasözü ve şarkıdan faydalanılarak iletiler verilir. *“El eli yıkar el de döner yüzü yıkar.”*, *“Bir elin nesi var iki elin sesi var.”* (BA, s.84).

“Bir elin nesi var?

İki elin sesi var

Çalışmanın sonunda

Başarının süsü var.

Yürekler kanatlıdır,

Sevgi yedi katlıdır.

Samimi arkadaşlık,

Baldan bile tatlıdır.” (BA, s. 87).

Ayrıca bütün dersleri iyi olmasına rağmen matematik dersinde bir türlü başarılı olamayan Ceren' in imdadına derste onu sürekli rahatsız etmesinden şikâyetçi olduğu arkadaşı Koray koşar. Koray'ın da diğer dersleri iyi olmasına rağmen Türkçe dersinde başarıyı bir türlü yakalayamadığı için onu anladığını söyleyerek yardımlaşma teklifini sunması yardımlaşmanın başarıya giden yolu kolaylaştırdığını ve yakınlaştırdığını iletir.

“*Afrika Yolunda*” hikâyesinde Hacivat'ın cehaletle savaşmak için Afrika'ya gittiğini duyan Karagöz, “*Tamam Hacivat'ım, sen cehaletle savaş, ben de çöplerle savaşayım.*”, “*Sen öğretmen olursun, ben de hademe olurum. Böylece bizim de çorbada tuzumuz olur.*” (AY, s.5) diyerek eğitime farklı şekillerde de katkıda bulunulabileceğini yansıtır.

“*Tekerlekli Sandalye*” hikâyesinde Ceren'in “*Gözümün önüne Gülçin geliyor. Tekerlekli sandalyesiyle okula gelişi... okul yolundaki yokuşu çıkarken annesinin ter kan içinde kalışı.*” (KŞ, s.9) ifadeleriyle Ceren'in dostunun sıkıntısını önemsedici yansıtılır. Sonrasında dostunun bu sıkıntısını gidermek için çözüm arayışına girmesi dostunun problemini kendi problemi gibi gördüğünü yansıtır.

“*Affedersin Öğrencim*” hikâyesinde öğretmenin dostunun problemini kendi problemi olarak görüp çözmesi yazarın dostuna yardım etme isteğinden kaynaklanır.

“*Kimsesizler Kimsesi*” hikâyesinde yoğun bakımda yatan kimsesiz birine Yunus Dede ve evine gittiği dostu el birliğiyle para temin ederek hastane masraflarını giderirler. Yunus Dede yardım ettikleri kişi hastaneden çıktıktan sonra da işsiz kalmasın diye ona iş ayarlar.

“*Tanrı Misafiri*” hikâyesinde Ahmet Bey' in yardım etmeye çalıştığı Yunus Dede'nin genç adamı yordüğünü düşünür ve helallik ister. Bunun üzerine Ahmet Bey, “*Ne yorulması Yunus Dede, size yardım etmek benim için kutsal bir görevdi.*” (KKA, s.10) kötü durumda olan birini kaderine terk etmek yerine kendi kaderiymişçesine o durumu sahiplenip çözüm üretmeye çalışmanın gerekliliği üzerine dikkat çekilmektedir. Ahmet Bey' e yıllar önce hiçbir karşılık beklemeden yardım eden Yunus Dede'nin yıllar sonra hiç ummadığı yerde ve şekilde yardımının karşılığını

almış olması kültürümüzdeki "*İyilik eden iyilik bulur.*" (KKA, s.15) ifadesini doğrulamaktadır.

"*Güneşin Doğduğu Her Yer*" hikâyesinde işini hangi çocuğuna bırakacağını bilemeyen Yusuf Bey' in küçük oğlu babasından iş kurmak üzere aldığı parayı İşletme fakültesi son sınıfta okuyan bir öğrenciye burs olarak verir. Öğrencinin bitmeyen enerjilerden biri olan güneş enerjisiyle su ısıtma projesi sayesinde iki kardeşi babası ve Yunus Dede'nin beğenisini kazandıktan sonra iş yerini devralmaya da hak kazanır. Çocuğun yatırım yaparken bile birinin hayatını kolaylaştırmasının ardından böyle bir başarı kazanması yardımseverliğin olumlu geri dönüşü olarak yorumlanması mümkündür.

"*Tekerlekli Sandalye*" hikâyesinde Ceren arkadaşından bahsederken "*Ah Gülçin, sen ne iyisin! Herkese karşı saygılı çalışkan, doğru, dürüst ve yardımsever. Neyi varsa bölüşmek ister bizimle.*" (KŞ, s.7) ifadelerine yer vererek iyi insan olmanın gereklerinin birkaçına da yer verir. Ayrıca yaptıkları işte Ceren'in umudunu keseceği zamanlar aklına ninesinin "*Güzel Cerenim! Bir insan iyi bir işe başlarsa Allah zorlukları kolaylaştırır.*" (TS, s.15) sözlerini anımsar ve tam da ninesinin dediği gibi problemleri bir hayırsever veli tarafından çözüme ulaştırılır.

"*Arkadaşım Minnoş*" hikâyesinde Kendisine yalvaran gözlerle bakan kedinin üşümüş ve ıslanmış olduğunu duyunca onu içeri alır, elindeki simidi ona verir.

Bestami Yazgan'ın hikâyelerinde "yardımseverlik" değeri; yardımseverlik değeri ile ilişkili olan "paylaşma, merhamet, cömert olma, merhametli olma" tutum ve davranışları ele alınarak işlenmiştir.

4.3. ÜÇÜNCÜ ARAŞTIRMA SORUSUNA YÖNELİK BULGULAR

Bu başlık altında çalışmanın üçüncü araştırma sorusu olan "Bestami Yazgan'ın hikâyelerinin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliği nedir?" sorusuna ait bulgulara yer verilmiştir.

"Bestami Yazgan'ın hikâyelerinin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğinin belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından incelenen 120 hikâye arasında her bir kök değeri en çok taşıyan hikâye belirlenmiştir.

Her hikâyenin değerlendirilmesi için iki bölümden oluşan bir görüşme formu kullanılmıştır. Uzman grup, görüşme formunun birinci bölümünde hikâyenin taşıdığı kök değerler ve ikinci bölümünde ise hikâyeyi, okuma metinlerinde bulunması gereken özellikler yönünden değerlendirmiştir.

Birinci bölümde araştırmacının hikâyelerde tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir. İkinci bölümde ise söz konusu hikâyelerin ders kitaplarında bulunması gereken özelliklere sahip olup olmadığı uzman görüşlerine sunulmuştur.

Tablo 4. 13. Uzman Görüşüne Sunulan Hikâyeler ve Kök Değerleri Taşıma Durumlarının Dağılımı

Kök Değerin Adı	En Çok Geçtiği Hikâyenin Adı	f
Adalet	Öğretmen Hata Yapınca	2
Sabır	Elma Ağacı	5
Sorumluluk	Arkadaşım Minnoş	3
Vatanseverlik	Son Misafirler	3
Yardımseverlik	Tekerlekli Sandalye	6
Özdenetim	Zaman Hırsızı	5
Saygı	Hırsıza Yardım Etmek	4
Sevgi	Günaydın Çiçekleri	9
Dostluk	Çiçekler Solmamalı	4
Dürüstlük	Abdülkadir'in Altınları	6

4.3.3. “Öğretmen Hata Yapınca” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

“Öğretmen Hata Yapınca” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ve iki bölümden oluşan görüşme formu kullanılmıştır.

4.3.3.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Öğretmen Hata Yapınca” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4. 14. “Öğretmen Hata Yapınca” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

	Kök değer	Katılıyorum	Katılmıyorum
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	1	0
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	1	0
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	1	0
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	1	0
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	1
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	1
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	1
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	0	1
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	0	1
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
	Toplam	4	6

Tablo 4.14 görüldüğü gibi araştırmacı tarafından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 4’ünü taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. 15. “Öğretmen Hata Yapınca” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

	Kök Değer	f	%
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	15	75
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	15	75
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	14	70
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	12	60
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	0
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	0
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	0
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	0	0
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	0	0
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0

Tablo 4.15’te “Öğretmen Hata Yapınca” adlı hikâye metninin kök değerleri taşıma durumuna yönelik uzman görüşleri incelenmiştir. Uzmanların %75’i vatanseverlik değerini taşıdığını, %75’i hikâyenin adalet değerini taşıdığını, %70’i metin özdenetim değerini taşıdığını ve %70’i sorumluluk değerini taşıdığını

belirtmiştir. Araştırmacı tarafından metinde “adalet, sorumluluk, özdenetim ve vatanseverlik” kök değerlerinin taşıdığı tespit edilmiştir. Her bir kök değer için araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi %50’in üzerinde olduğu için, “Öğretmen Hata Yapınca” adlı hikâyenin “adalet, sorumluluk, özdenetim ve vatanseverlik” kök değerlerinin öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

4.3.3.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun ikinci bölümünde “Öğretmen Hata Yapınca” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında bulunması gereken özelliklere sahip olup olmadığı uzman görüşlerine sunulmuş ve uzman görüşlerinden elde edilen sonuçlar Tablo 4.16’da verilmiştir.

Tablo 4. 16. “Öğretmen Hata Yapınca” Hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

Okuma Metninde Bulunması Gereken Özellikler		Katılıyorum		Katılmıyorum	
		f	%	f	%
1	Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	17	85	3	15
2	Metinde millî, kültürel ve ahlaki değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	19	95	1	5
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	18	90	2	10
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	14	70	6	30
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	16	80	4	20
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	14	70	6	30
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	15	75	5	25
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	19	95	1	5
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	16	80	4	20
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	16	80	4	20
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	11	55	9	45

Tablo 4.16. (Devam) “Öğretmen Hata Yapınca” Hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	15	75	5	25
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	11	55	9	45
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	14	70	6	30
Test Ortalaması		15,36			
Testten Alınabilecek Toplam Puan		20,00			
Testin Hemfikirlik Yüzdesi		76,79			

Tablo 4.16 incelendiğinde madde 2 (f=19), madde 8 (f=19) ve madde 3’ün (f=18) uzman grubunun görüş uygunluğunun en yüksek olduğu maddeler olduğu görülmektedir. Tablo 4.16.’ya göre madde 11 ve madde 13 ise uzman görüş uygunluğunun en az olduğu maddelerdir. Tablo bir bütün olarak ele alındığında Bestami Yazgan’ın hikâyelerinin araştırmacı ve uzman grubunun görüş uygunluğunun %50 ve üzerinde olan maddelerde belirtilen özelliklere sahip olduğu, dolayısıyla Türkçe ders kitaplarında hikâyenin yer verilebileceği söylenebilir.

4.3.4. “Çiçekler Solmamalı” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

“Çiçekler Solmamalı” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ve iki bölümden oluşan görüşme formu kullanılmıştır.

4.3.4.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Çiçekler Solmamalı” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4. 17. “Çiçekler Solmamalı” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

	Kök Değer	Katılıyorum	Katılmıyorum
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	1
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	0	1
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	0	1
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	1	0
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	1	0
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	1	0
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	0	1
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	1	0
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	1	0
	Toplam	5	5

Tablo 4.17’de görüldüğü gibi araştırmacı tarafından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 5’ini taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. 18. “Çiçekler Solmamalı” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

	Kök Değer	f	%
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	0
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	0	0
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	0	0
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	20	100
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	12	60
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	15	75
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	0	0
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	19	95
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	6	30

Tablo 4.18.’de “Çiçekler Solmamalı” adlı hikâye metninin kök değerleri taşıma durumuna yönelik uzman görüşleri incelenmiştir. Uzmanların %100’ü dostluk değerini taşıdığını, %60’ı dürüstlük değerini taşıdığını, %75’i sabır değerini taşıdığını, %95’i sevgi değerini taşıdığını ve %30’u yardımseverlik değerini taşıdığını

belirtmiştir. Araştırmacı tarafından metinde “dostluk, dürüstlük, sabır, sevgi ve yardımseverlik” kök değerlerini taşıdığı tespit edilmiştir. Her bir kök değer için araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi dikkate alınmış olup uyum yüzdesi 50’in üzerinde olan “dostluk, dürüstlük, sabır, sevgi” kök değerlerinin “Çiçekler Solmamalı” hikâyesi Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılarak öğrencilere benimsetilebileceği söylenebilir.

4.3.4.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun ikinci bölümünde “Öğretmen Hata Yapınca” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında bulunması gereken özelliklere sahip olup olmadığı uzman görüşlerine de sunulmuş ve uzman görüşlerinden elde edilen sonuçlar Tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 4. 19. “Öğretmen Hata Yapınca” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

Okuma Metninde Bulunması Gereken Özellikler		Katılıyorum		Katılmıyorum	
		f	%	f	%
1	Metin, Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	20	100	0	0
2	Metinde milli, kültürel ve ahlaki değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	20	100	0	0
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	18	90	2	10
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	17	85	3	15
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	16	80	4	20
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	18	90	2	10
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	15	75	5	25
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	16	80	4	20
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	15	75	5	25
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	14	70	6	30
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	14	70	6	30
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	15	75	5	25
Test Ortalaması		18,0			
Testten Alınabilecek Toplam Puan		20,0			
Testin Hemfikirlik Yüzdesi		90,36			

Tablo 4.19. incelendiğinde madde 1 (f=20), madde 2 (f=20), madde 3 (f=20) ve madde 5'in (f=20) uzman grubunun görüş uygunluğunun en yüksek olduğu maddeler olduğu görülmektedir. Tablo 4.19.'a göre madde 12 (f=14) ve madde 13'ün (f=14) ise uzman görüş uygunluğunun en az olduğu maddeler olduğu görülmektedir. Tablodan hareketle tüm maddelerde araştırmacı ve uzman grubunun görüş uygunluğunun %50'nin üzerinde olmasına bağlı olarak Türkçe ders kitaplarında bu hikâyeye yer verilebileceği söylenebilir.

4.3.5. “Abdülkadir’in Altınları” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

“Abdülkadir’in Altınları” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ve iki bölümden oluşan görüşme formu kullanılmıştır.

4.3.5.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Abdülkadir’in Altınları” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4. 20. “Abdülkadir’in Altınları” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

	Kök Değer	Katılıyorum	Katılmıyorum
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	1
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	1	0
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	0	1
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	1
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	1	0
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	1
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	1	0
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	1	0
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
	Toplam	4	6

Tablo 4.20’de görüldüğü gibi araştırmacı tarafından “Abdülkadir’in Altınları” adlı hikâye metninin Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 4’ünü taşıdığı belirlenmiştir.

Tablo 4. 21. “Abdülkadir’in Altınları” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

	Kök değer	f	%
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	0
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	18	90
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	0	0
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	0
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	20	100
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	0
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	17	85
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	13	65
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0

Tablo 4.21.’de “Abdülkadir’in Altınları” adlı hikâye metninin kök değerleri taşıma durumuna yönelik uzman görüşleri incelenmiştir. Araştırmacı tarafından hikâyede “öz denetim, dürüstlük, saygı ve sevgi” kök değerleri tespit edilmiştir. Uzmanların %90’ı öz denetim, %100’ü dürüstlük, %85’, saygı ve %65’i de sevgi değerini taşıdığını belirtmiştir. Her bir kök değer için araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi %50’nin üzerinde olduğu için hikâyenin “öz denetim, dürüstlük, saygı ve sevgi” kök değerlerinin öğrencilere benimsetmek amacıyla Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

4.3.5.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun ikinci bölümünde “Abdülkadir’in Altınları” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında bulunması gereken özelliklere sahip olup olmadığı uzman görüşlerine de sunulmuş ve uzman görüşlerinden elde edilen sonuçlar Tablo 4.22’de verilmiştir.

Tablo 4. 22. “Abdülkadir’in Altınları” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

		Katılıyorum		Katılmıyorum	
Okuma Metninde Bulunması Gereken Özellikler		f	%	f	%
1	Metin, Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	19	95	1	5
2	Metinde millî, kültürel ve ahlaki değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	20	100	0	0
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	19	95	1	5
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	19	95	1	5
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	19	95	1	5
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	19	95	1	5
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	18	90	2	10
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	19	95	1	5
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	17	85	3	15
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	16	80	4	20
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	16	80	4	20
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	19	95	1	5
Test Ortalaması		18,57			
Testten Alınabilecek Toplam Puan		20,00			
Testin Hemfikirlik Yüzdesi		92,86			

Tablo 4.22. incelendiğinde madde 2 (f=20), madde 3 (f=20) ve madde 5’in (f=20) uzman grubunun görüş uygunluğunun en yüksek olduğu maddeler olduğu görülmektedir. Tabloda madde 12 (f=16) ve madde 13 (f=16) ise uzman görüş uygunluğunun en düşük olduğu maddelerdir. Tablo ele alındığında Bestami Yazgan’ın araştırmacı ve uzman grubunun görüş uygunluğunun tüm maddeler için %50’nin üzerinde olduğu ve bu duruma bağlı olarak hikâyeye Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak yer verilebileceği söylenebilir.

4.3.6. “Elma Ağacı” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

Elma Ağacı” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ve iki bölümden oluşan görüşme formu kullanılmıştır.

4.3.6.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Elma Ağacı” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4. 23. “Elma Ağacı” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

	Kök Değer	Katılıyorum	Katılmıyorum
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	1
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	0	1
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	1	0
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	1
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	1
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	1	0
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	1	0
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	1	0
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
	Toplam	4	6

Tablo 4.23.’te görüldüğü gibi araştırmacı tarafından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 4’ünü “Elma Ağacı” hikâyesinin taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. 24. “Elma Ağacı” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

Kök değer	f	%
1 Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0
2 Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	0
3 Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	0	0
4 Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	14	70
5 Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	0
6 Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	0
7 Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	20	100
8 Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	12	60
9 Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	20	100
10 Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0

Tablo 4.24’te “Elma Ağacı” adlı hikâye metninin kök değerleri taşıma durumuna yönelik uzman görüşleri incelenmiştir. Uzmanlardan, %70’i sorumluluk, %100’ü sabır, %60’ı saygı ve %100’ü sevgi değerini hikâyenin taşıdığını belirtmiştir. Araştırmacı tarafından metinde “sorumluluk, sabır, saygı ve sevgi” kök değerlerini taşıdığı tespit edilmiştir. Her bir kök değer için araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi %50’nin üzerinde olduğu için “Elma Ağacı” hikâyesinin, öğrencilere “sorumluluk, sabır, saygı ve sevgi” kök değerlerini benimsetmek için Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

4.3.6.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun ikinci bölümünde “Elma Ağacı” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında bulunması gereken özelliklere sahip olup olmadığı uzman görüşlerine de sunulmuş ve uzman görüşlerinden elde edilen sonuçlar Tablo 4.25’te verilmiştir.

Tablo 4. 25. “Elma Ağacı” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

	Okuma Metninde Bulunması Gereken Özellikler	Katılıyorum		Katılmıyorum	
		f	%	f	%
1	Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	20	100	0	0
2	Metinde millî, kültürel ve ahlaki değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	20	100	0	0
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	20	100	0	0
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	20	100	0	0
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	20	100	0	0
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	18	90	2	10
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	20	100	0	0
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	18	90	2	10
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	15	75	5	25
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	16	80	4	20
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	18	90	2	10
Testten Alınan Puan		18,93			
Testten Alınabilecek Toplam Puan		20,00			
Testin Hemfikirlik Yüzdesi		94,64			

Tablo 4.25. incelendiğinde madde 1 (f=20), madde 2 (f=20), madde 3 (f=20), madde 4 (f=20), madde 5 (f=20), madde 6 (f=20), madde 7 (f=20) ve madde 8’in (f=20) uzman grubunun görüş uygunluğunun en yüksek olduğu maddeler olduğu görülmektedir. Tablo 4.25.’e göre uzman görüş uygunluğunun en düşük olduğu madde ise madde 12 (f=15)’dir. Tablo bir bütün olarak ele alındığında araştırmacı ve uzman grubunun görüş uygunluğunun tüm maddelerde %50’nin üzerinde olduğu, dolayısıyla hikâyeye eğitim içeriği olarak Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak yer verilebileceği söylenebilir.

4.3.7. “Elma Ağacı” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

“Elma Ağacı” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ve iki bölümden oluşan görüşme formu kullanılmıştır.

4.3.7.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Hırsıza Yardım Etmek” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4. 26. “Hırsıza Yardım Etmek” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

Kök Değer	Katılıyorum	Katılmıyorum
1 Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
2 Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	1	0
3 Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	1	0
4 Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	1	0
5 Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	1
6 Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	1
7 Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	1
8 Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	1	0
9 Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	0	1
10 Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
Toplam	4	6

Tablo 4.26’da görüldüğü gibi araştırmacı tarafından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 4’ünü “Hırsıza Yardım Etmek” hikâyesinin taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. 27. “Hırsıza Yardım Etmek” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

	Kök Değer	f	%
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	20	100
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	19	95
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	19	95
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	0
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	0
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	0
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	20	100
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	0	0
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0

Tablo 4.27.’ de “Hırsıza Yardım Etmek” adlı hikâye metninin kök değerleri taşıma durumuna yönelik uzman görüşleri incelenmiştir. Uzmanların %100’ü adalet değerini taşıdığını, %95’i öz denetim değerini taşıdığını, %95’i sorumluluk değerini taşıdığını ve %100’ü saygı değerini taşıdığını belirtmiştir. Araştırmacı tarafından metinde “adalet, öz denetim, sorumluluk ve saygı” kök değerlerini taşıdığı tespit edilmiştir. Her bir kök değer için araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi %50’nin üzerinde olduğu için “Hırsıza Yardım Etmek” hikâye metninin adalet, öz denetim, sorumluluk ve saygı” kök değerlerini öğrencilere benimsetmek amacıyla Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

4.3.5.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun ikinci bölümünde “Hırsıza Yardım Etmek” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında bulunması gereken özelliklere sahip olup olmadığı uzman görüşlerine de sunulmuş ve uzman görüşlerinden elde edilen sonuçlar Tablo 4.28.’de verilmiştir.

Tablo 4. 28. “Hırsıza Yardım Etmek” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

	Okuma Metninde Bulunması Gereken Özellikler	Katılıyorum		Katılmıyorum	
		f	%	f	%
1	Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	20	100	0	0
2	Metinde millî, kültürel ve ahlaki değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	20	100	0	0
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	20	100	0	0
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	18	90	2	10
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	19	95	1	5
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	17	85	3	15
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	18	90	2	10
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	17	85	3	15
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	20	100	0	0
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	16	80	4	20
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	19	95	1	5
Test Ortalaması		18,93			
Testten Alınabilecek Toplam Puan		20,00			
Testin Hemfikirlik Yüzdesi		94,64			

Tablo 4.28. incelendiğinde madde 1 (f=20), madde 2 (f=20), madde 3 (f=20), madde 4 (f=20), madde 5 (f=20), madde 6 (f=20) ve madde 12'nin (f=20) uzman grubunun görüş uygunluğunun en yüksek olduğu maddeler olduğu görülmektedir. Madde 13 (f=16) ise uzman görüş uygunluğunun en az olduğu maddedir. Tablodan hareketle araştırmacı ve uzman grubunun görüş uygunluğunun %50'nin üzerinde olduğu, duruma bağlı olarak Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak hikâyeye yer verilebileceği söylenebilir.

4.3.8. “Günaydın Çiçekleri” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

“Günaydın Çiçekleri” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ve iki bölümden oluşan görüşme formu kullanılmıştır.

4.3.8.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Günaydın Çiçekleri” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4. 29. “Günaydın Çiçekleri” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

	Kök Değer	Katılıyorum	Katılmıyorum
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	1
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	1	0
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	1	0
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	1
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	1
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	1
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	1	0
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	1	0
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
	Toplam	4	6

Tablo 4.29’da görüldüğü gibi araştırmacı tarafından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 4’ünü “Günaydın Çiçekleri” adlı hikâye metninin taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. 30. “Günaydın Çiçekleri” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

	Kök Değer	f	%
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	0
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	14	70
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	14	70
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	0
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	0
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	0
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	15	75
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	20	100
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0

Tablo 4.30.’da “Günaydın Çiçekleri” adlı hikâye metninin kök değerleri taşıma durumuna yönelik uzman görüşleri incelenmiştir. Uzmanların %70’i öz denetim, %70’i sorumluluk, %75’i saygı ve %100’ü sevgi değerini taşıdığını belirtmiştir. Araştırmacı tarafından metinde “öz denetim, sorumluluk, saygı ve sevgi” kök değerlerini taşıdığı tespit edilmiştir. Her bir kök değer için araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi %50’nin üzerinde olduğu için “Günaydın Çiçekleri” adlı hikâye metninin “öz denetim, sorumluluk, saygı ve sevgi” kök değerlerini öğrencilere benimsetmek amacıyla Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

4.3.8.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun ikinci bölümünde “Günaydın Çiçekleri” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında bulunması gereken özelliklere sahip olup olmadığı uzman görüşlerine de sunulmuş ve uzman görüşlerinden elde edilen sonuçlar Tablo 4.31’de verilmiştir.

Tablo 4. 31. “Günaydın Çiçekleri” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

	Okuma Metninde Bulunması Gereken Özellikler	Katılıyorum		Katılmıyorum	
		f	%	f	%
1	Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	20	100	0	0
2	Metinde millî, kültürel ve ahlaki değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	20	100	0	0
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	19	95	1	5
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	18	90	2	10
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	20	100	0	0
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	19	95	1	5
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	18	90	2	10
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	18	90	2	10
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	14	70	6	30
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	18	90	2	10
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	18	90	2	10
Test Ortalaması		18,71			
Testten Alınabilecek Toplam Puan		20,00			
Testin Hemfikirlik Yüzdesi		93,57			

Tablo 4.31. incelendiğinde madde 1 (f=20), madde 2 (f=20), madde 3 (f=20), madde 4 (f=20), madde 5 (f=20) ve madde 8’in (f=20) uzman grubunun görüş uygunluğunun en yüksek olduğu maddeler olduğu görülmektedir. Tablo 4.31.’e göre madde 12 ise (f=14) uzman görüş uygunluğunun en az olduğu maddedir. Tablo bir bütün olarak ele alındığında araştırmacı ve uzman grubunun görüş uygunluğunun tüm maddelerde %50’nin üzerinde olmasına bağlı olarak hikâyeye, Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak yer verilebileceği söylenebilir.

4.3.9. “Arkadaşım Minnoş” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

“Arkadaşım Minnoş” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ve iki bölümden oluşan görüşme formu kullanılmıştır.

4.3.9.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Arkadaşım Minnoş” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4. 32. “Arkadaşım Minnoş” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

	Kök Değer	Katılıyorum	Katılmıyorum
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	1
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	0	1
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	1	0
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	1	0
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	1	0
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	1
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	0	1
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	1	0
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	1	0
	Toplam	5	5

Tablo 4.32.’de görüldüğü gibi araştırmacı tarafından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 5’ini “Arkadaşım Minnoş” adlı hikâye metninin taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. 33. “Arkadaşım Minnoş” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

	Kök Değer	f	%
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	0
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	0	0
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	18	90
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	19	95
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	13	65
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	0
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	0	0
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	19	95
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	19	95

Tablo 4.33.'te “Arkadaşım Minnoş” adlı hikâye metninin kök değerleri taşıma durumuna yönelik uzman görüşleri incelenmiştir. Uzmanların %90’ı sorumluluk değerini, %95’i dostluk değerinin, %65’i dürüstlük değerini, %95’i sevgi değerini, %95’i yardımseverlik değerini taşıdığını belirtmiştir. Araştırmacı tarafından metinde “sorumluluk, dostluk, dürüstlük, sevgi ve yardımseverlik” kök değerlerini taşıdığı tespit edilmiştir. Her bir kök değer için araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi %50’nin üzerinde olduğu için “Arkadaşım Minnoş” adlı hikâyeden hareketle öğrencilere “sorumluluk, dostluk, dürüstlük, sevgi ve yardımseverlik” kök değerlerinin benimsetilebileceği ve bu nedenle hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak söylenebilir.

4.3.9.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun ikinci bölümünde “Arkadaşım Minnoş” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında bulunması gereken özelliklere sahip olup olmadığı uzman görüşlerine de sunulmuş ve uzman görüşlerinden elde edilen sonuçlar Tablo 4.34’te verilmiştir.

Tablo 4. 34. “Arkadaşım Minnoş” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

	Okuma Metninde Bulunması Gereken Özellikler	Katılıyorum		Katılmıyorum	
		f	%	f	%
1	Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	19	95	1	5
2	Metinde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	19	95	1	5
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	19	95	1	5
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	18	90	2	10
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	18	90	2	10
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	19	95	1	5
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	17	85	3	15
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	19	95	1	5

Tablo 4.34. (Devam) “Arkadaşım Minnoş” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	16	80	4	20
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	15	75	5	25
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	16	80	4	20
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	18	90	2	10
Test Ortalaması		18,07			
Testten Alınabilecek Toplam Puan		20,00			
Testin Hemfikirlik Yüzdesi		90,36			

Tablo 4.34. incelendiğinde madde 3 (f=20) ve madde 5’in(f=20) uzman grubunun görüş uygunluğunun en yüksek olduğu maddeler olduğu görülmektedir. Tablo 4.34.’e göre madde 12’nin ise (f=15) uzman görüş uygunluğunun en az olduğu maddedir. Tablodan hareketle araştırmacı ve uzman grubunun görüş uygunluğunun tüm maddelerde %50’nin üzerinde olduğu ve hikâyenin Türkçe ders kitaplarında yer verilebileceği söylenebilir.

4.3.10. “Zaman Hırsızı” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

“Zaman Hırsızı” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ve iki bölümden oluşan görüşme formu kullanılmıştır.

4.3.10.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Zaman Hırsızı” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4. 35. “Zaman Hırsızı” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

	Kök Değer	Katılıyorum	Katılmıyorum
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	1
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	1	0
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	0	1

Tablo 4.35. (Devam) “Zaman Hırsızı” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	1
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	1
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	1
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	0	1
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	1	0
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
Toplam		2	8

Tablo 4.35.’te görüldüğü gibi araştırmacı tarafından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 2’sini “Zaman Hırsızı” taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. 36. “Zaman Hırsızı” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

Kök değer	f	%
1 Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0
2 Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	0
3 Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	20	100
4 Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	0	0
5 Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	0
6 Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	0
7 Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	0
8 Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	0	0
9 Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	15	75
10 Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0

Tablo 4.36’da “Zaman Hırsızı” adlı hikâye metninin kök değerleri taşıma durumuna yönelik uzman görüşleri incelenmiştir. Uzmanların %100’ü öz denetim, %75’i ise sevgi değerini taşıdığını belirtmiştir. Araştırmacı tarafından metinde “öz denetim ve sevgi” kök değerlerini taşıdığı tespit edilmiştir. Her bir kök değer için araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi %50’in üzerinde olduğundan “Zaman Hırsızı” hikâye metninin öğrencilere “öz denetim ve sevgi” kök değerlerini

benimsetmek amacıyla Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

4.3.10.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun ikinci bölümünde “Zaman Hırsızı” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında bulunması gereken özelliklere sahip olup olmadığı uzman görüşlerine de sunulmuş ve uzman görüşlerinden elde edilen sonuçlar Tablo 4.37’de verilmiştir.

Tablo 4. 37. “Zaman Hırsızı” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

	Okuma Metninde Bulunması Gereken Özellikler	Katılıyorum		Katılmıyorum	
		f	%	f	%
1	Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	20	100	0	0
2	Metinde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	20	100	0	0
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	19	95	1	5
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	20	100	0	0
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	20	100	0	0
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	20	100	0	0
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	19	95	1	5
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	19	95	1	5
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	19	95	1	5
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	20	100	0	0
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	19	95	1	5
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	19	95	1	5
Test Ortalaması		19,57			
Testten Alınabilecek Toplam Puan		20,00			
Testin Hemfikirlik Yüzdesi		97,86			

Tablo 4.37. incelendiğinde madde madde 1 (f=20), madde 2 (f=20), madde 3 (f=20), madde 5 (f=20), madde 6 (f=20), madde 7 (f=20), madde 8 (f=20) ve madde 12’nin (f=20) uzman grubunun görüş uygunluğunun en yüksek olduğu maddeler olduğu görülmektedir. Tablo 4.37’ye göre madde 4 (f=19), madde 9 (f=19), madde 10 (f=19), madde 11 (f=19), madde 13 (f=19) ve madde 14 ise (f=19) uzman görüş uygunluğunun en az olduğu maddelerdir. Tablo bir bütün olarak ele alındığında araştırmacı ve uzman

grubunun görüş uygunluğunun tüm maddelerde %50'in ve üzerinde belirtilen özelliklere sahip olduğu, dolayısıyla Türkçe ders kitaplarında hikâyeye yer verilebileceği söylenebilir.

4.3.11. “Son Misafirler” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

“Son Misafirler” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ve iki bölümden oluşan görüşme formu kullanılmıştır.

4.3.11.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Son Misafirler” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4. 38. “Son Misafirler” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

Kök Değer	Katılıyorum	Katılmıyorum
1 Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	1	0
2 Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	1
3 Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır.	0	1
4 Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	0	1
5 Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	1
6 Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	1
7 Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	1
8 Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	1	0
9 Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	0	1
10 Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	1	0
Toplam	3	7

Tablo 4.38.’de görüldüğü gibi araştırmacı tarafından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 2’sini taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. 39. “Son Misafirler” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

Kök Değer	f	%
1 Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	18	90
2 Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	0
3 Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	0	0
4 Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	0	0
5 Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	0
6 Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	0
7 Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	0
8 Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	16	80
9 Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	0	0
10 Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	18	90

Tablo 4.39.’da “Son Misafirler” adlı hikâye metninin kök değerleri taşıma durumuna yönelik uzman görüşleri incelenmiştir. Uzmanların %90’i vatanseverlik değerini, %80’i saygı değerini ve %90’ı yardımseverlik değerini taşıdığını belirtmiştir. Araştırmacı tarafından metinde “saygı, vatanseverlik ve yardımseverlik” kök değerlerini taşıdığı tespit edilmiştir. Her bir kök değer için araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi %50’nin üzerinde olduğu için “Son Misafirler” metninin “saygı, vatanseverlik ve yardımseverlik” kök değerlerini öğrencilere benimsetmek amacıyla Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

4.3.11.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun ikinci bölümünde “Son Misafirler” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında bulunması gereken özelliklere sahip olup olmadığı uzman görüşlerine de sunulmuş ve uzman görüşlerinden elde edilen sonuçlar Tablo 4.40.’ta verilmiştir.

Tablo 4. 40. “Son Misafirler” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

Okuma Metninde Bulunması Gereken Özellikler	Katılıyorum		Katılmıyorum	
	f	%	f	%
1 Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	17	85	3	15
2 Metinde millî, kültürel ve ahlâki değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	18	90	2	10

Tablo 4.40. (Devam) “Son Misafirler” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	19	95	1	5
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	18	90	2	10
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	18	90	2	10
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	18	90	2	10
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	17	85	3	15
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	20	100	0	0
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	17	85	3	15
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	17	85	3	15
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	15	75	5	25
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	15	75	5	25
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	13	65	7	35
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	16	80	4	20
Test Ortalaması		17,00			
Testten Alınabilecek Toplam Puan		20,00			
Testin Hemfikirlik Yüzdesi		85,00			

Tablo 4.40. incelendiğinde madde 8’in (f=20) uzman grubunun görüş uygunluğunun en yüksek olduğu madde olduğu görülmektedir. Tabloya göre madde 13 (f=13) ise uzman görüş uygunluğunun en az olduğu maddedir. Tablodan hareketle araştırmacı ve uzman grubunun görüş uygunluğunun tüm maddelerde %50’nin üzerinde olmasına bağlı olarak hikâyeye Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak yer verilebileceği söylenebilir.

4.3.12. “Tekerlekli Sandalye” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

“Tekerlekli Sandalye” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ve iki bölümden oluşan görüşme formu kullanılmıştır.

4.3.12.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Tekerlekli Sandalye” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4. 41. “Tekerlekli Sandalye” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

	Kök Değer	Katılıyorum	Katılmıyorum
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	1	0
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	1
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	1	0
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	0	1
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	1	0
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	1	0
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	1	0
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	1	0
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	1	0
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	1	0
	Toplam	8	2

Tablo 4.41’de görüldüğü gibi araştırmacı tarafından “Tekerlekli Sandalye” adlı hikâye metninin Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 8’ini taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. 42. “Tekerlekli Sandalye” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

	Kök Değer	f	%
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	8	40
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	0
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	15	75
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	0	0
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	20	100
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	13	65
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	20	100
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	19	95
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	20	100
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	20	100

Tablo 4.42’de “Tekerlekli Sandalye” adlı hikâye metninin kök değerleri taşıma durumuna yönelik uzman görüşleri incelenmiştir. Uzmanların %100’ü hikâye metninin dostluk, sabır, sevgi ve yardımseverlik değerlerini, %40’ı vatanseverlik değerini, %75’i öz denetim değerini, %65’i dürüstlük değerini ve %95’i saygı değerini taşıdığını belirtmiştir. Araştırmacı tarafından metinde “dostluk, sabır, sevgi,

yardımsızlık, vatanseverlik, öz denetim, dürüstlük ve saygı” kök değerlerini taşıdığı tespit edilmiştir. Her bir kök değer için araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi dikkate alınmış olup uyum yüzdesi 50’in üzerinde olan “dostluk, sabır, sevgi, vatanseverlik, öz denetim, dürüstlük ve saygı” kök değerlerinin “Tekerlekli Sandalye” hikâyesi ile öğrencilere benimsetilebileceği ve bu nedenle Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

4.3.12.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun ikinci bölümünde “Tekerlekli Sandalye” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında bulunması gereken özelliklere sahip olup olmadığı uzman görüşlerine de sunulmuş ve uzman görüşlerinden elde edilen sonuçlar Tablo 4.43.’te verilmiştir.

Tablo 4. 43. “Tekerlekli Sandalye” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

		Katılıyorum		Katılmıyorum	
	Okuma Metninde Bulunması Gereken Özellikler	f	%	f	%
1	Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	20	100	0	0
2	Metinde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	19	95	1	5
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	20	100	0	0
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	19	95	1	5
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	19	95	1	5
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	20	100	0	0
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	20	100	0	0
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	18	90	2	10
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	19	95	1	5
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	20	100	0	0
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	19	95	1	5
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	15	75	5	25
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	18	90	2	10

Tablo 4.43. (Devam) “Tekerlekli Sandalye” Hikâyesinde Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	19	95	1	5
	Test Ortalaması	18,93			
	Testten Alınabilecek Toplam Puan	20,00			
	Testin Hemfikirlik Yüzdesi	94,64			

Tablo 4.43. incelendiğinde madde madde 1 (f=20), madde 3 (f=20), madde 6 (f=20), madde 7 (f=20) ve madde 10’un (f=20) uzman grubunun görüş uygunluğunun en yüksek olduğu maddeler olduğu görülmektedir. Tablo 4.43.’ye göre madde 12 ise (f=15) uzman görüş uygunluğunun en az olduğu maddedir. Tablo bir bütün olarak ele alındığında araştırmacı ve uzman grubunun görüş uygunluğunun tüm maddelerde %50’in üzerinde belirtilen özelliklere sahip olduğu ve bu duruma bağlı olarak hikâyeye, Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak yer verilebileceği söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sorusu temelinde elde edilen bulguların sonuçları alan yazına bağlı olarak değerlendirilecektir.

“Değer, bireylerin herhangi bir kişi, varlık, olay, durum vb. karşısında ortaya koyduğu duyarlılıklarıdır. İnsani, ahlaki, kültürel, ruhsal, toplumsal, evrensel boyutlarda oluşabilen bu duyarlılıkların özümsemesi ve benimsenmesi süreci değerler eğitiminin temelini teşkil eder.” (Yaman, 2012, s.17). Bu sebeple “Değer eğitiminde öğretilmesi gereken içeriğin ve kullanılacak materyallerin önemli bir yeri vardır. Eğitimde kullanılacak içerik ve materyaller ile bireyin daha önce bilmediği, duymadığı birçok doğruyu kendi davranışı haline getirmesinde etkili rol oynar, birey o değerleri kendi değerleri haline getirir.” (Ulusoy, 2019, s.95). Eğitimde en sık başvuru materyaller kitaplardır. Bu sebeple nitelikte kitapların varlığı kadar tespit edilerek önerilmesi de önemlidir.

Yazgan’ın eserlerinin ders içeriği olarak kullanılması noktasında tespite varmak, yaptığımız çalışmanın amaçları arasındadır. Bu amaçla yapılan araştırmanın hedef kitlesi ortaokul öğrencileri olduğu için değer kavramının tanımı ve kapsamının ne olduğu konusunda, Millî Eğitim Bakanlığının yayınlamış olduğu öğretim programlarından yola çıkılarak, MEB 2019 Türkçe Öğretim Programı, yazarın eserleri kök değerler bağlamında ele alınmıştır.

Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Sonuçlar

Çalışma kapsamında Bestami Yazgan’a ait hikâye türünde 120 metin Milli Eğitim’in belirlediği kök değerleri içermesi bakımından incelenmiştir. Bestami Yazgan’ın eserlerinde sevgi değeri (f=195), “yardımseverlik” değeri (f=54), “saygı” değeri (f=44), “dostluk ve özdenetim” değeri (f=36), “sorumluluk” değeri (f=26), “vatanseverlik” değeri (f=25), “dürüstlük” değeri (f=24), “sabır” değeri (f=23), “adalet” değeri (f=5) tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan hareketle Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde bütün kök değerlere yer verildiği söylenebilir. Bestami Yazgan’ın eserlerinde kök değerlerinden en sık “sevgi” değerinin, en az da “adalet” değerinin yer aldığı ifade edilebilir. Dolayısıyla Bestami Yazgan’ın hikâye kitaplarının; özellikle

“sevgi”, “yardımseverlik” ve saygı” değerlerini öğrencilere benimsetmek amacıyla kullanılabileceği ancak incelenen eserlerin “adalet” değerini benimsetme noktasında yetersiz kaldığı ifade edilebilir. Bu sonuçlar alan yazın temelinde değerlendirildiğinde Yeniçeri (2018), Bestami Yazgan’ın, masal ve hikâyelerinde sosyal ve dinî iletilere yoğunlukla yer verildiğini ancak adalet, demokrasi ve tutumluluk gibi değerlere oldukça az yer verildiğini tespit etmiştir. İki çalışmanın sonuçları karşılaştırıldığında araştırmacıların birbirini destekler nitelikte sonuçlara ulaştığı ifade edilebilir. Ayrıca Yeniçeri (2018) yaptığı çalışmada; kök değerlerden “sevgi, dostluk, saygı, yardımseverlik, sorumluluk, sabır” değerlerini; vatanseverlik değerini yansıtan çalışkanlık; özdenetim değerini yansıtan özgüven davranışlarının çalışmada ahlaki değerler başlığı altında değerlendirmiş ve eserlerin bu değerler açısından zengin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Gürbulak (2019) da yazarın çocuklara yönelik şiir, masal, hikâye türündeki eserlerinin dinî ve ahlaki değerler açısından zengin olduğunu tespit etmiştir. Çalışmaların bu noktada da birbirini destekler nitelikte sonuçlara ulaştığını söylemek mümkündür.

İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Sonuçlar

Çalışma kapsamında Bestami Yazgan’ın hikâyelerinde tespit edilen kök değerlerin eserlere göre dağılımı incelenmiştir.

“Saygı” değeri yazarın eserlerinde toplam 44 kez geçiş sıklığı ile tespit edilmiştir. Saygı değerinin en sık vurgulandığı hikâye 4 kez geçiş sıklığı tespit edilen “*Hırsıza Yardım Etmek*” metnidir.

“Adalet” değeri yazarın eserlerinde toplam 5 kez geçiş sıklığı ile tespit edilmiştir. Adalet değerinin en sık vurgulandığı hikâye 2 kez geçiş sıklığı tespit edilen “*Öğretmen Hata Yapınca*” metnidir.

“Dostluk” değeri yazarın eserlerinde toplam 36 kez o geçiş sıklığı ile tespit edilmiştir. Dostluk değerinin en sık vurgulandığı hikâye 4 kez geçiş sıklığı tespit edilen “*Çiçekler Solmamalı*” metnidir.

“Dürüstlük” değeri yazarın eserlerinde toplam 24 kez geçiş sıklığı ile tespit edilmiştir. Dürüstlük değerinin en sık vurgulandığı hikâye 6 kez geçiş sıklığı tespit edilen “*Abdülkadir’in Altınları*” metnidir.

“Sabır” değeri yazarın eserlerinde toplam 23 kez geçiş sıklığı ile tespit edilmiştir. Sabır değerinin en sık vurgulandığı hikâye 5 kez geçiş sıklığı tespit edilen “*Elma Ağacı*” metnidir.

“Sevgi” değeri yazarın eserlerinde toplam 195 kez geçiş sıklığı ile tespit edilmiştir. Sevgi değerinin en sık vurgulandığı hikâye 9 kez geçiş sıklığı tespit edilen “*Günaydın Çiçekleri*” metnidir.

“Sorumluluk” değeri yazarın eserlerinde toplam 26 kez geçiş sıklığı ile tespit edilmiştir. Sorumluluk değerinin en sık vurgulandığı hikâye 3 kez geçiş sıklığı tespit edilen “*Arkadaşım Minnoş*” metnidir.

“Özdenetim” değeri yazarın eserlerinde toplam 36 kez geçiş sıklığı ile tespit edilmiştir. Özdenetim değerinin en sık vurgulandığı hikâye 5 kez geçiş sıklığı tespit edilen “*Zaman Hırsızı*” metnidir.

“Vatanseverlik” değeri yazarın eserlerinde toplam 25 kez geçiş sıklığı ile tespit edilmiştir. Vatanseverlik değerinin en sık vurgulandığı hikâye 3 kez geçiş sıklığı tespit edilen “*Son Misafirler*” metnidir.

“Yardımseverlik” değeri yazarın eserlerinde toplam 54 kez geçiş sıklığı ile tespit edilmiştir. Yardımseverlik değerinin en sık vurgulandığı hikâye 6 kez geçiş sıklığı ile “*Tekerlekli Sandalye*” metnidir.

Erol (2017), çalışmasında Yazgan’ın şiir türündeki eserlerini konu edinmiştir. İncelemeler sonucunda şiirlerin, bir insanın sahip olması gereken aile sevgisi, büyüklerine karşı saygı, insanlara karşı sadakat, dürüstlük, hoşgörü ve merhamet gibi farklı insanî değerlerin öğretiminde kullanılabileceği; Allah, peygamber, melek sevgisinin işlendiği, duaların sıkça geçtiği şiirlerin ise din öğretiminde kullanılabileceğini dile getirmiştir. Ayrıca eserlerdeki iletilerin çocukların kendisiyle barışık, hayatında herkese ve her şeye karşı “sevgi”yi ilk sıraya yerleştiren bir insan olması yönünde olduğuna yer vermiştir. Çalışmamızın bulguları dikkate alındığında sevgi değerinin 82 ayrı hikâyede ve 182 kez geçiş sıklığı ile diğer kök değerlerden daha fazla yer aldığı görülmektedir. Bu durum iki çalışmanın birbirini destekler nitelikte olduğunu göstermektedir.

Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Sonuçlar

Metinlerin Taşıdığı Değerlerle İlgili Uzman Görüşlerinden Elde Edilen Veriler Doğrultusunda Varılan Sonuçlar;

“Adalet” değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne sunulan “Öğretmen Hata Yapınca” metninde araştırmacı tarafından “sorumluluk, özdenetim ve vatanseverlik” kök değerleri de tespit edilmiştir. Hikâyenin “adalet” değerini taşıması noktasında uzmanların %75’i olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen bütün değerler için %50’nin üzerinde olduğundan, “*Öğretmen Hata Yapınca*” adlı hikâyesinin “adalet” kök değerinin yanında “sorumluluk, özdenetim ve vatanseverlik” kök değerlerini öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

“Dostluk” değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne sunulan “Çiçekler Solmamalı” metninde araştırmacı tarafından “dürüstlük, sabır, sevgi ve yardımseverlik” kök değerleri de tespit edilmiştir. Hikâyenin “dostluk” değerini taşıması noktasında uzmanların %100’ü olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen “dostluk, dürüstlük, sabır, sevgi” değerleri için %50’nin üzerinde olduğundan, “*Öğretmen Hata Yapınca*” adlı hikâyesinin “dostluk” kök değerinin yanında “dürüstlük, sabır, sevgi” kök değerlerini öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

“Dürüstlük” değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne sunulan “Abdülkadir’in Altınları” metninde araştırmacı tarafından “öz denetim, dürüstlük, saygı ve sevgi” kök değerleri de tespit edilmiştir. Hikâyenin “dürüstlük” değerini taşıması noktasında uzmanların %100’ü olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen “öz denetim, dürüstlük, saygı ve sevgi” değerleri için %50’nin üzerinde olduğundan, “*Abdülkadir’in Altınları*” adlı hikâyenin “dürüstlük” kök değerinin yanında “sabır, sevgi” kök değerlerini öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

“Sabır” değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne sunulan “*Elma Ağacı*” metninde araştırmacı tarafından “sorumluluk, sabır, saygı ve sevgi” kök değerleri de tespit edilmiştir. Hikâyenin “sabır” değerini taşıması noktasında uzmanların %100’ü olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen “sorumluluk, sabır, saygı ve sevgi” değerleri için %50’nin üzerinde olduğundan, “*Elma Ağacı*” adlı hikâyenin “sabır” kök değerinin yanında “sorumluluk, saygı ve sevgi” kök değerlerini öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

“Saygı” değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne sunulan “*Hırsıza Yardım Etmek*” metninde araştırmacı tarafından “adalet, öz denetim, sorumluluk” kök değerleri de tespit edilmiştir. Hikâyenin “saygı” değerini taşıması noktasında uzmanların %100’ü olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen “adalet, öz denetim, sorumluluk ve saygı” değerleri için %50’nin üzerinde olduğundan “*Hırsıza Yardım Etmek*” adlı hikâyesinin “saygı” kök değerinin yanında “adalet, öz denetim, sorumluluk” kök değerlerini öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir. “*Hırsıza Yardım Etmek*” hikâyesinde ders kitabındaki okuma metninde bulunması gereken özelliklerle ilgili olarak uzman grubunun görüş uygunluğu tüm maddeler için %50’nin üzerinde olduğu için Türkçe ders kitaplarında bu hikâyeye yer verilebileceği söylenebilir.

“Sevgi” değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne sunulan “*Günaydın Çiçekleri*” metninde araştırmacı tarafından “öz denetim, sorumluluk, saygı” kök değerleri de tespit edilmiştir. Hikâyenin “sevgi” değerini taşıması noktasında uzmanların %100’ü olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen “öz denetim, sorumluluk, saygı ve sevgi” değerleri için %50’nin üzerinde olduğundan “*Günaydın Çiçekleri*” adlı hikâyenin “sevgi” kök değerinin yanında “öz denetim, sorumluluk, saygı” kök değerlerini öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

“Sorumluluk” değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne sunulan “*Arkadaşım Minnoş*” metninde araştırmacı tarafından “sorumluluk, dostluk,

dürüstlük, sevgi ve yardımseverlik” kök değerleri de tespit edilmiştir. Hikâyenin “sorumluluk” değerini taşıması noktasında uzmanların %90’ı olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen “sorumluluk, dostluk, dürüstlük, sevgi ve yardımseverlik” değerleri için %50’nin üzerinde olduğundan “*Arkadaşım Minnoş*” adlı hikâyenin “sorumluluk” kök değerinin yanında “dostluk, dürüstlük, sevgi ve yardımseverlik” kök değerlerini öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

“Özdenetim” değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne sunulan “Zaman Hırsızı” metninde araştırmacı tarafından “sevgi” kök değeri de tespit edilmiştir. Hikâyenin “öz denetim” değerini taşıması noktasında uzmanların %100’ü olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen “özdenetim ve sevgi” değerleri için %50’nin üzerinde olduğundan “*Zaman Hırsızı*” adlı hikâyenin “özdenetim” kök değerinin yanında “sevgi” kök değerlerini öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

“Vatanseverlik” değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne “Son Misafirler” metninde araştırmacı tarafından “saygı, vatanseverlik ve yardımseverlik” kök değeri de tespit edilmiştir. Hikâyenin “vatanseverlik” değerini taşıması noktasında uzmanların %80’i olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen “saygı, vatanseverlik ve yardımseverlik” değerleri için %50’nin üzerinde olduğundan “*Son Misafirler*” adlı hikâyenin “vatanseverlik” kök değerinin yanında “saygı ve yardımseverlik” kök değerlerini öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

“Yardımseverlik” değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne “*Tekerlekli Sandalye*” metninde araştırmacı tarafından “dostluk, sabır, sevgi, yardımseverlik, vatanseverlik, öz denetim, dürüstlük ve saygı” kök değeri de tespit edilmiştir. Hikâyenin “yardımseverlik” değerini taşıması noktasında uzmanların %100’ü olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen “dostluk, sabır, sevgi, yardımseverlik, öz denetim, dürüstlük ve saygı” değerleri için %50’nin üzerinde olduğundan “*Tekerlekli Sandalye*” adlı hikâyenin

“yardımseverlik” kök değerinin “dostluk, sabır, sevgi, öz denetim, dürüstlük ve saygı” kök değerlerini öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

Yılmaz (2013), Yazgan’ın şiir, masal ve öykülerini hem izlekleri açısından hem de dil ve üslup açısından ele aldığı çalışmanın sonucu olarak yazarın eserlerinde, eğitim, öğretmen, dostluk, sevgi, çocukların edinmeleri gereken yararlı davranışlar (dış fırçalamak, sorumluluk sahibi olmak, çalışmak...), konukseverlik, anne baba ve çocuk, hayvan sevgisi, bilim, tarih gibi temaları ele aldığını tespit etmiştir. Çalışmamızda kullanılan görüşme formunun “Metin öğrencinin kişisel gelişimine katkı sağlayacak, onlara estetik duyarlık kazandıracak niteliktedir.” maddesiyle ilgili olarak her bir metin için uzmanların %50 üzerinde olumlu görüş bildirmiş olması çalışma sonuçlarının birbirini destekler nitelikte olduğunu göstermektedir.

Metinlerin Ders İçeriği Olarak Kullanılması Noktasında Uzman Görüşleri ile Varılan Sonuçlar:

“Abdülkadir’in Altınları”, “Öğretmen Hata Yapınca”, “Çiçekler Solmamalı”, “Elma Ağacı”, “Günaydın Çiçekleri”, “Arkadaşım Minnoş”, “Zaman Hırsızı”, “Hırsıza Yardım Etmek”, “Son Misafirler”, “Tekerlekli Sandalye” hikâyelerinin tamamında ders kitabındaki okuma metinlerinde bulunması gereken özelliklerle ilgili olarak uzman grubunun görüş uygunluğu her bir madde için %50’nin üzerinde olduğundan Ortaokul Türkçe ders kitaplarında bu hikâyelere yer verilebileceği söylenebilir.

Akın (2018) doktora çalışmasında Yazgan’ın masal türündeki eserlerini incelemiş araştırma sonucunda Yazgan’ın masallarının deyim, atasözleri ve kelime zenginliği açısından çocuk okuyucuya zengin bir içerik sunduğunu tespit etmiştir. Görüşme formunda yer alan “Metin Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.” maddesi için uzmanların metinlerin tamamına yönelik olarak %50 üzerinde olumlu görüş bildirmiş olması çalışma sonuçlarının birbirini destekler nitelikte olduğunu göstermektedir.

Yeniçeri (2018), yazarın hikâyelerinde dilin, basit, yalın, açık ve anlaşılır olduğuna yer vermiş bu durumun iletilerin kavranmasında kolaylık sağlayacağına

değirmiştir. Gürbulak (2019), Yazgan'ın eserlerinde, değerlerin aktarımında çocuğun gelişim özelliklerinin de gözetildiğini ifade etmiştir. Konula ilgili olarak Yılmaz (2013) da yazarın kısa cümleler kullandığını eserlerde sade ve anlaşılır bir dilin hâkim olduğunu vurgulamıştır. Araştırma sorularımızdan biri olan yazarın eserlerinin ders içeriği olarak kullanılmasının değerlendirilmesi noktasında uzman görüşüne sunulan metinlerin her birine yönelik olarak uzmanların “Metin öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyelerine uygundur.” maddesi için %50 üzerinde olumlu görüş bildirmiş olması çalışma sonuçlarının birbirini destekler nitelikte olduğunu göstermektedir.

Elde edilen bulgular ve varılan sonuçlar değerlendirildiğinde;

Bestami Yazgan'ın hikâyelerinin Millî Eğitim Bakanlığının amaç ve kazanımlarıyla uyumlu içeriklere ve okuma metninde bulunması gereken özelliklere sahip olduğu söylenebilir.

Yazarın eserlerinin eğitsel ileti açısından oldukça zengin olduğu ve eserlerde Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen kök değerlerin tamamını temsil eden içerikler bulunduğu ifade edilebilir.

Uzman görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre Bestami Yazgan'ın “Abdülkadir'in Altınları”, “Öğretmen Hata Yapınca”, “Çiçekler Solmamalı”, “Elma Ağacı”, “Günaydın Çiçekleri”, “Arkadaşım Minnoş”, “Zaman Hırsızı”, “Hırsıza Yardım Etmek”, “Son Misafirler”, “Tekerlekli Sandalye” hikâyelerine ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer verilebileceği söylenebilir.

Öneriler

Bestami Yazgan'ın hikâyelerindeki kök değerlerin tespit edilmesi ve bu değerler ışığında, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçları ve kazanımları da dikkate alınarak, ortaokul Türkçe ders kitapları için metin önerisinde bulunulması amacıyla yapılan araştırma sonucunda araştırmacılara ve eğitim planlamacılarına aşağıdaki öneriler sunulabilir.

Bestami Yazgan'ın araştırmaya konu olan eserlerinin Millî Eğitim Bakanlığı tavsiye kitapları arasında yer alabileceği söylenebilir.

Türkçe ders kitaplarına metin seçiminde Bestami Yazgan'ın eserleri zengin bir kaynak olabilir.

Bestami Yazgan'ın eserleri içerik açısından olumlu değer iletileri taşıdığı için çizgi film olarak çocuklara sunulabilir.

Bestami Yazgan'ın eserleri, hedef kitlesi tarafından değerlendirileceği bir araştırmaya konu edinilebilir.

Bestami Yazgan'ın eserlerinin temel dil becerilerine yönelik etkileri başka araştırmalarla ortaya konulabilir.

KAYNAKÇA

- Abacı, E. (2018). “*Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarının Değer Eğitimi Açısından İncelenmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Akbaş, O., (2015). *Değerler Eğitimi Yaklaşımları, Değerler Bilançosu – Mavi Kitap*, Konya, Çizgi Kitabevi.
- Akın, K., (2018). *Bestami Yazgan’ın masallarındaki söz varlığından hareketle bağlam temelli okuma faaliyetlerinin kavram gelişimine etkisi*, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Akıncı, B. (2019). Değerler eğitimi açısından Aytül Akal’ın çocuk romanlarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Akkaya, N., (2014). “Keloğlan Masallarında Yer Alan Değerlerin İncelenmesi” Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2, 312-324.
- Aktürk, F. (2012). “Çocukta Değerler Eğitimi Açısından Üzeyir Gündüz’ün Eserleri”, Yüksek Lisans. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Araz, R., (2005). Şiir İncelemesi, Ankara, Alp Yayınevi.
- Aydın, M. Z., Akyol Gürler, Ş., (2013). “*Okulda Değerler Eğitimi*”, Ankara, Nobel Yayınları.
- Bağcı, E. (2013). *Çocuk Edebiyatı Ürünleriyle Çocuklar İçin Yazılmış Eserlerin Değerler Eğitimi Bağlamında Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Baran Yir, B., (2019). *Bilgin Adalı’nın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Barin, Ö. (2019) Üzeyir Gündüz’ün çocuk kitaplarındaki eğitsel değerler, Yüksek Lisans. Afyon Kocatepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Baş, V., Dilmaç, B. (2015). “Psikoloji Değer İlişkisi”, (Ed). Hasan Hüseyin Bircan, Bülent Dilmaç, Değerler Bilançosu-Mavi Kitap, Konya, Çizgi Kitabevi.

- Başar, R., (2019). *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Büyüköztürk, Ş. & Demirel, F. ve Karadeniz, Ş. ve Kılıç Çakmak, E. (2010). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara, Pegem Yayınları.
- Cevizci, A., (2005) *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul, Paradigma Yayıncılık.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., Turner, L. A. (2015) *Araştırma yöntemleri desen ve analiz (Research methods, design, and analysis)*, (A. Aypay, çev. ed. (2.baskı), Ankara, Anı Yayınları.
- Çakmak Güleç, H., Geçgel, H.(2012) *Çocuk Edebiyatı Okul Öncesinde Edebiyat ve Kitap*. İstanbul, Kriter Yayınları.
- Çelik, S., (2016). *Necdet Neydim'in Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı*, Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Çelikten, F.(2019). *Nezihe Meriç'in Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dursunoğlu, H., Turan, K. (Ed.) (2015). Eğitim Fakülteleri için Çocuk Edebiyatı. Ankara, Pegem Yayınları.
- Dilmaç, K. & Ulusoy, K. (2014). Değerler Eğitimi. Ankara, Pegem Yayınları.
- Ekiz, D., (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (Genişletilmiş 2.baskı), Ankara, Anı Yayınları.
- Ekşi, H. & Katılmış, A (2016). “Uygulama Örnekleri ile Değerler Eğitimi”, Ankara, Nobel Yayınları.
- Erdi, A.(2008) *Türkiye'de 1980-1985 Ve 2000-2005 Yılları Arasındaki Çocuk Kitaplarında Eğitsel İletiler* (Karşılaştırmalı bir çalışma), Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ergül Özkul, Z. (2019). *Haldun Taner'in Öykülerinde Tespit Edilen Değerlerin Türkçe Öğretim Programında (1-8. Sınıf) Yer Alan Kök Değerlerle Uyumunu*, Yüksek Lisans. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

- Güner, B. (2019). *Türkçe Eğitimi Açısından Nurettin Topçu'nun Eserlerinde Değer Eğitimi Unsurları*, Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Gürbulak, H. (2019). *Bestami Yazgan'ın Çocuk Yapıtlarında Dinî ve Ahlâki Değerler*, Yüksek Lisans. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Hökelekli, H. (2011). *Değerler psikolojisi ve eğitimi*. İstanbul, Timaş Yayınları.
- <http://www.bestamiyazgan.com.tr/index.php/sairimizinhayati> sitesinden 27.04.2019 tarihinde alınmıştır.
- Kaçmaz, G. (2018). “*Cahit Zarifoğlu'nun masallarının değerler eğitimi ve söz varlığı açısından incelenmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kaplan, M. (2005). “*Kültür ve Dil*”, İstanbul, Dergâh Yayınları.
- Karababa, A. (2015). “*Değer Olgusu*”, ed: Bülent Dilmaç, Hasan Hüseyin Bircan, Değerler ve Değerler Psikolojisi, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara, Nobel Yayınları.
- Karip, E. (Ed.) (2009). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara, Pegem Yayınevi.
- Kasap, N., (2019). *Bekir Yıldız'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Katı, Y. (2015). *Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk hikâyelerinde değerler eğitimi ve söz varlığı*, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kaya, M., (2012). *Emine Işınsoy'un Romanlarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı*, Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Keskin, Y. (2016). “Değerler Hakkında Genel Bilgiler” Mustafa Köylü (Ed.). *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi* (ss.12-52). Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Kirk, J., Miller, M. L., (1990). *Reliability and validity in qualitative research*. Newbury Park: Sage Publications
- Konar Özkan, E. (2012). “*Şiirlerinde Masal Tadı Olan Bir Şair*” II.Beynelhalk Türk Halkları Uşak Edebiyatı Kongresi, Kafkas Üniversitesi, Bakü, Azerbaycan.

- MEB, (2018). Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8.sınıflar),<http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812312239736-T%C3%BCrk%C3%A7e%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%202018.pdf>, adresinden 24.05.2019 tarihinde alınmıştır.
- MEB, 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, (2015, Kasım 09). http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html adresinden, 24. 04. 2019 tarihinde alınmıştır.
- Memişoğlu, S., (2019). *Türkçe Öğretiminde Değerler Eğitimi Bağlamında Refik Halid Karay'ın Hikâyelerinin Analizi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Merriam, S. B., (2013). Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber (Qualitative research: A Guide to desing and implementation). (3.baskıdan çeviri), (S. Turan, çev. ed.), Ankara: Nobel Yayınları (Çalışmanın orijinali 2009'da yayımlanmıştır.).
- Meydan, H. (2012). *İlköğretim okullarında değerler ve karakter eğitimi*. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <http://mufredat.meb.gov.tr/> 2.09.2019 tarihinde alıntılanmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2015). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <http://mufredat.meb.gov.tr/> 8.09.2019 tarihinde alıntılanmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2019). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <http://mufredat.meb.gov.tr/> 10.10.2019 tarihinde alıntılanmıştır.
- Oflaz, A. (2017). “*Zebercet Coşkun'un derleme ve yazma masallarının eğitsel iletiler açısından incelenmesi*”, Yüksek Lisans. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Oktay, A. (Ed.) (2009). Eğitim Bilimine Giriş. Ankara, Pegem Yayınevi.
- Oran, G., (2015). *Yalvaç Ural'ın Çocuk Kitaplarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı*, Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

- Patton, M. Q., (2018). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. (M. Bütün ve D. S. Demir, çev. edt.) Bütün Sel (2.baskı), Ankara, Pegem A Akademi, (Çalışmanın orijinali 2002'de yayımlanmıştır.).
- Sarıkaya, C. (2018). “*Muzaffer İzgü'nün 1970-80 Yılları Arasında Yayınladığı Yedi Öykü Kitabının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*”, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Sönmez, H., (2011). *Reşat Ekrem Koçu'nun çocuklar için yazdığı eserlerde değer eğitimi ve Türkçe*, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Şimşek, T. (2014). Çocuk edebiyatı tarihinde ön söz, Türk Dili, 756, 15-58.
- Şimşek, T., (2007). *Çocuk Edebiyatı*, Konya, Suna Yayınları.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, (2017), *Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine*, Ankara. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklama_si-program.pdf 28.2.2019 tarihinde alıntılanmıştır.
- Taşkıran, E., (2015). “*Mustafa Ruhi Şirin'in Masallarında ve Öykülerinde Eğitsel İletiler*”, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Tunagür, M.(2016). “*Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinin Türkçe öğretiminde değer iletimi açısından önemi*”, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük* (10. bs.). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ulusoy, A. (2005). “Eğitim Öğretim İlişkisi ve Temel Kavramlar”. Ayten Ulusoy (Ed.). *Gelişim ve Öğrenme* (ss. 137-148). Ankara, Anı Yayıncılık.
- Ulusoy, K., Arslan, A., (2016). Değerli bir kavram olarak “değer ve değerler eğitimi”, Farklı yönleriyle değerler eğitimi (s.2-15) içinde (2. Baskı), Ankara, Pegem Akademi.
- Ulusoy, K. (2019). “Karakter, Değerler ve Ahlak Eğitimi”, Ankara, Pegem Akademi.
- Yaman, E. (2012). Değerler eğitimi, Ankara, Akçağ Yayınları.
- Yeniay, S., (2019). *Behiç Ak'ın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Yeniçeri, K., (2018). *Bestami Yazgan'ın Hikâyelerindeki İletilerin Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (6. Genişletilmiş Baskı). Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E.,(2012). *Ziya Gökalp'ın Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Yılmaz, N., (2013). *Çocuk Edebiyatı Bağlamında Bestami Yazgan Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Yılmaz, O. & Arslan, M. A. “Bestami Yazgan’ın Eserlerinde Dinî Değerler”, Yıldız, B,V(Ed), *I. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, (s.51-60). İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği (24-25 EKİM, 2014).
- Yücel, Z., (2012). *Ahmet Efe'nin Çocuk Öykülerinde Değer Eğitimi ve Öykülerinin Türkçe Eğitimine Katkısı*, Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- <http://www.bestamiyazgan.com.tr/> (20.02.2019) 28.02.2019 tarihinde 17.30’da alınmıştır.

EKLER

EK 1: KİTAP ÖZETLERİ

AFRİKA YOLUNDA

Afrika Yolunda kitabında sırasıyla; “Afrika Yolunda”, “Kıyamet mi Kopar?”, “Temizlik Görevlisi Karagöz”, “Bayram Harçlığı” adında 4 hikâyeye yer verilmiştir.

Afrika Yolunda

Karagöz Hacivat’ın evinde gider. Hacivat valiz hazırlıyordur. Karagöz merakla Hacivat’a nereye gideceğini sorar. Aralarında geçen konuşma esnasında yanlış anlaşılmalara olsa da Hacivat, Afrika’da yeni yapılan bir okulda öğretmenlik yapmaya gideceğini söyler. Karagöz de Hacivat’tan ayrılmak istemez ayrıca çorbada kendi tuzunun bulunmasını da ister. Bu nedenle Hacivat’la birlikte Afrika’ya gitmeye karar verir. Hacivat cehaletle savaşırken Karagöz de çöplerle savaşacaktır. İkisi de durumdan memnun birbirlerine sarılırlar.

Kıyamet Mi Kopar?

Hacivat elinde bir poşet muzla evine doğru giderken Karagöz’ü evinin önünde oturur görür ve selam verir. Karagöz selamı alıp bir sandalye çekerek Hacivat’ı oturtur. Hacivat müşterilerden şikâyet ederken Karagöz de bir taraftan Hacivat’ı dinler diğer taraftan da Hacivat’ın elindeki muzları yer. Yakınması biten Hacivat poşette muz kalmadığını görür ve muzların kabuklarını ne yaptığını sorar. Karagöz, muz kabuklarını yere atmıştır. Muzların kendinden habersiz ağzına kaçtığını kabuklarının kanatlanıp uçtuğunu söyler. Ancak Hacivat kabukları yerde görür ve Karagöz’e kızar. Karagöz ise “Çöpler sokağa atılırsa kıyamet mi kopar?” diye hatasını kapatmaya çalışır. “Nasıl da çöpçüler temizler.” diye rahat rahat cevap verince Hacivat önemli olanın etrafı birilerinin temizlemesinin değil kimsenin kirletmemesi olduğunu söyler, evine gitmek için müsaade ister. Karagöz de onu uğurlamak için kalkar birlikte biraz yürüdükten sonra kızgın bir boğanın koşarak üzerlerine doğru koştuğunu görüp paniklerler. Geri dönüp koşarak kaçarken Karagöz biraz önce yere attığı muz kabuklarına basarak boylu boyunca uzanır. Kızgın boğa da üzerinden geçip gider.

Temizlik Görevlisi Karagöz

Temizlik görevlisi Karagöz sokakları süpürmektedir. Bu sırada bir adamın elindeki poşetten bir şeyler yediğini diğer taraftan da çıkan çöpleri yerlere attığını görür ve sinirlenir. Adamın peşine takılır. Onun attığı çöpleri süpürür bir taraftan da söylenir. Adam evinin bahçesine girince Karagöz, adama seslenir ve topladığı çöpleri adamın önüne döker. Çok sinirlenen adam, çöpleri bahçesine attığı için Karagöz’e bağırır. Karagöz ise adama çöpü evinin önüne dökmesi ne kadar saçmaysa kendi davranışının da bir o kadar saçma olduğunu söyler. Adam çöpleri toplayıp gitmesini söyler. Hacivat ise çöpleri toplama karşılığında ücret talep eder. Aldığı cevaba şaşırان adam paranın nereden çıktığını sorunca Karagöz işinin sokakları süpürmek olduğunu insanların bahçelerini temizlemek olmadığını söyler. İş uzatmak istemeyen adam parasını verir ve gider.

Bayram Harçlığı

Bir bayram sabahı Karagöz, eşi ve çocuklarıyla Hacivat’ı ziyarete gider. Yolda da çocuklarına Hacivat’ın ve eşinin elini öpüp harçlık almak için gözlerinin içine bakmalarını öğütler. Çocuklar söylenenleri yapar ve harçlıklarını alırlar. Bunun üzerine Karagöz de sıraya girip çocuk taklidi yaparak Hacivat’ın elini öpmeye çalışır ve bayram harçlığı ister. Hacivat ise koca adam olduğunu söyleyerek harçlık vermeyi kabul etmez ancak Hacivat’ın eşi araya girip bayram günü büyük küçük demeden herkesi sevindirmek gerektiğini söyler ve eşinin harçlık vermesini sağlar. Ardında o da Karagöz’ün elini öperek harçlık ister. Ancak Karagöz hiç parası olmadığı için veremeyeceğini söyler. Hacivat’ta para olduğu için para vererek kendilerini sevindirdiğini ancak kendisinde de neşe bulunduğunu onları neşelendirerek mutlu edebileceğini söyler.

BABALARIN YÜREĞİ

Babaların Yüreği kitabında sırasıyla; “Babaların Yüreği”, “Bal Kabağı- Bal Tabağı”, “Karagöz’ün Ruhu”, “Yardımsever Karagöz” adında 4 hikâyeye yer verilmiştir.

Babaların Yüreği

Hacivat ve Karagöz, Karagöz'ün bahçesinde sohbet ederken oğulları da birlikte top oynamaktadırlar. Çocuklar aniden kavga etmeye başlarlar. Birbirlerine bağırıp çağırırken Hacivat ve Karagöz durumu fark eder. Çocuklar da birbirleriyle tartışırken tıpkı babaları gibi yanlış anlaşılmalara olur. Babalar gülmekle gülmemek arasında kalırlar. Karagöz'ün oğlu babasının arkasına geçerek bağırmaya devam eder. Hacivat'ın oğlu da hızla üzerine gelerek topu almaya çalışırken düşüp yerde yuvarlanmaya başlarlar. Çocukları ayırdıktan sonra Hacivat üzgün bir şekilde neden böyle yaptıklarını sorar. Karagöz'ün oğlu da böyle davranmayı ikisinin de babalarından öğrendiklerini söyler. Karagöz ve Hacivat çocuklara hak verircesine birbirlerine bakarlar. Karagöz söze girer ve kendilerinin insanları güldürmek için şakadan tartıştıklarını aslında birbirlerini çok sevdiklerini söyler. Bunun üzerine çocuklar oyun oynamaya devam ederler. Babaları da onlarla birlikte oynayarak oyuna daha da neşe katar.

Bal Kabağı- Bal Tabağı

Hacivat, hanımıyla tartıştığı için evinin önünde canı sıkın oturmaktadır. Hoplaya zıplaya yanına gelen Karagöz, selam verir. Hacivat'ın "*Hoş gelmişsin bal kabağı.*" cevabından üzgün olduğunu anlar ve neşelendirmek ister. Bal kabağını bal tabağına çevirip kabağı ardından da balı sorup durur. Hacivat da karşılıklı konuşmalarını bir tekerlemeye oturtup öyle cevaplar verir. Bal ne oldu sorusuna şerbet oldu diye karşılık verir. Sonra şerbete ne olduğu sorusuna inek içti. İnek nerede deyince dağa kaçtığını sonunda da dağın yanıp bitip kül olduğunu söyler. Bunun üzerine Karagöz öfkeyle ahıra yönelir. Suçlunun inek olduğunu ve onu cezalandırmaya gittiğini söyler. Hacivat durumun sarpa saracağını anlayınca ineğini affetmesi karşılığında ne isterse vereceğini söyler. Karagöz de biraz önce bahsettiği bal tabağını ister. Hacivat akşama getireceğini söyler, Karagöz balın bahane olduğunu asıl amacının Hacivat'ı eğlendirmek olduğunu söyler. Bunun üzerine neşeye birbirlerine sarılırlar.

Karagöz'ün Ruhü

Hacivat güzel bir bahar akşamı güzel bir parkta dolaşmaktadır. Etrafin güzelliklerini seyrettikten sonra aklından Karagöz'ün geçtiğini mırıldanır. Baştan beri onu takip eden Karagöz, ağacın arkasına saklanarak Hacivat'ın mırıldanarak kurduğu hayallere karşılık verir. Hacivat Karagöz'ü pataklama isteğini, onu ayağının altına alma isteğini sıralar. Bunun üzerine Karagöz beyaz bir örtüye bürünmüş olarak ağacın arkasından Hacivat'ın üzerine atlar. Hacivat üzerine atlayanın Karagöz'ün ruhu olduğunu düşünür. Karagöz deminden beri mırıldandığı şeyleri şimdi de kendisinin söyleyeceğini Hacivat'tan da onaylamasını istediğini söyler. Korkudan tir tir titreyen Hacivat kabul eder. Bu kez de Karagöz Hacivat'ı ayağının altına almak istediğini söylerken bir taraftan da vurmaya başlar. Karagöz vurdukça Hacivat korkudan “Vur ellerin dert görmezsin, istediğin kadar vur.” dedikçe o vurmaya devam eder. İşin kötüye gittiğini anlayan Hacivat, “Karagöz ağzını açsa ben de onu köftelerle doyursam.” der. Köfte lafını duyunca karnı acıkmış olan Karagöz üzerindeki örtüyü atıp Hacivat'ı kaldırır. Birlikte yemeğe giderler.

Yardımsever Karagöz

Şehre giden Karagöz, şehrin kalabalığından bunalır. Orada yaşayanlara dua eder. Bu arada yaşlı bir ihtiyar görür. Görme engelli olduğunu anladığı ihtiyara yardımcı olmak ister ve yanına gider. Karagöz, kendisini karşıya geçirmesini isteyen ihtiyarın söylediğini de yanlış anlar. Bunun üzerine ihtiyar kendisinin Karagöz olup olmadığını sorar. Karagöz şaşırır ve ihtiyara görmediği halde kendisini nasıl tanıdığını sorar. Yaşlı adam da Karagöz'ü sadece kendisinin değil tüm dünyanın tanıdığını, her söyleneni yanlış anlayan bir tek onun olduğunu söyler. Duyduklarından mutlu olan Karagöz bunları Hacivat'ın da duymasını ister. Sonra ihtiyar adamı kolundan tuttuğu gibi karşıya geçirmeye kalkar. Önlerinden gürültüyle geçen aracı fark eden ihtiyar adam geri çekilir ve Karagöz'e karşıya geçerken ışıkları kontrol etmesi gerektiğini söyler. Kurallar gereği kırmızı da durup yeşilde geçmesi gerektiğini söyler. (Kitapta “sarı yanarsa hazırlanacaksın” ifadesine de yer verilmiştir. Ancak yayalar için sarı ışık olmadığından yer verilmemiştir.) Yeşili gören Karagöz, ihtiyarı karşıya geçirir. Ardından aralarında eğlenceli sohbetler geçer. En sonunda da okuyucular için dua edilir.

DÜĞÜN YEMEĞİ

Düğün Yemeği kitabında sırasıyla; “Eşek İnadı”, “Papağan Hastalığı”, “Düğün Yemeği”, “Okul Zamanı” adında 4 hikâyeye yer verilmiştir.

Eşek İnadı

Hacivat Karagöz’ü ziyarete gider ancak ahırdaki eşeğin sürekli anırmasından dolayı birbirlerini anlayıp konuşamazlar. Bunun üzerine Hacivat eşeğin bu kadar anırmasının normal olmadığını hayvanın bir derdi olduğunu söyler. Karagöz bilmezlikten gelse de eşi açlıktan bağırıyor olabileceğini söyler. Ancak Karagöz eşekliğinden bağırdığını söylese de Hacivat’ı buna inandıramaz. Bunun üzerine üç gün önce değirmenden gelirken eşeğin dereyi geçmemekte ısrar etmesine aldırmayıp onu zorlayınca sırtındaki cezalı olduğu için yem vermediğini anlatır. Hacivat hayvanı aç bırakmanın hem ayıp hem günah olduğunu söyler; ancak Karagöz yeminli olduğunu bu yüzden kesinlikle yem vermeyeceğini söyleyince Hacivat Karagöz’ün yeminine saygı duyar. Yemi eşinin vermesini önerir. Bunu da kabul etmemekte ısrar edince Hacivat eşekle eşek olunmayacağını söyler.

Papağan Hastalığı

Canı sıkıldığı için Karagöz’e akşam oturmasına giden Hacivat arkadaşını hastalanmış bulur. Hacivat söylenen her şeyin son kelimesini tekrar etme hastalığına tutulmuştur. Bunu öğrenen Hacivat, Karagöz’ün eşinin dışarı çıkmasını fırsat bilerek Karagöz’ü istediği gibi konuşturmaya başlar. Birkaç cümlemin ardından yine son kelimesini tekrar edeceğini bilerek “*Hacivat istediği zaman Karagöz’e dayak atmalı.*” diye bir cümle kurar. Karagöz de bunun üzerine “*atmalı, atmalı*” der. Hacivat beklediği onayı alınca “*Günah benden gitti.*” diyerek Karagöz’e vurmaya başlar. Yediği dayakla aklı başına gelen Karagöz, arkadaşının kendi evinde dayak atmasına kızar ve Hacivat’ın üstüne yürür. Karagöz ve Hacivat Birbirlerine vurmaya başlayınca Karagöz’ün hanımı içeri girer, eşinin aklının başına geldiğini görünce Hacivat’a teşekkür eder. Karagöz arkadaşının kendisine vurmasını tebrik eden eşine kızar. “Kimin tarafındasın?” diye sorar. Bunun üzerine eşi Karagöz’e kendisinden yana olduğunu söyleyerek sarılır. İki arkadaş güle oynaya çaylarını içerler.

Düğün Yemeği

Yolda karşılaşan Hacivat ve Karagöz selamlaşırlar. Karagöz'ün “*Hayırlı günler Hacivat'ım.*” selamına karşılık Hacivat, “*Hayırlı düğünler Karagöz'üm.*” diye karşılık verince Karagöz, Hacivat'ın çocuklarından birini evlendirdiğini düşünür. Hacivat düğünün kendilerine ait olmadığını komşunun düğünü olduğunu söyler ve komşularının sevincine ortak olmak için acele etmeyi önerir. Ancak Karagöz herkesin ağladığı bir durumda mutluluğa ortak olamayacağını ifade eder. Bunun üzerine Hacivat gelinin ağlasa da gittiğini söyler. Bunları duyan Karagöz kendi kızının da bir gün hem ağlayıp hem gideceğini düşünerek ağlamaya başlar. Arkadaşını susturmaya çalışan Hacivat, geç kalırlarsa düğünden dolayı düğün evinde ikram edilen lahmacunun biteceğini söyler. Lahmacun sözünü duyan Karagöz Hacivat'la kol kola düğün evine gider.

Okul Zamanı

Karagöz eşiyle çay içip sohbet ederken eşi Karagöz'e kızlarının artık büyüdüğünü ve okul zamanının geldiğini söyler. Ancak Karagöz maddi yönden sıkıntılı olduğu için anlamazlıktan gelir ancak eşi Karagöz'e zamanında babasının kendisini okutmak için ceketini bile satabileceğini söylediğini hatırlatınca Karagöz duygulanır ancak yine de işin sadece okula göndermekle bitmeyeceğini masraflar devam edeceği için gönderemeyeceğini söyler. Eşi kitapların artık ücretsiz olarak devlet tarafından dağıtıldığını ve devletin gelir düzeyi iyi olmayan ailelere maddi yardımlarda bulunduğu söyleyince Karagöz sağlanan bu kolaylıklara rağmen çocukları okutmamanın aptallık olacağını söyleyerek okulun yolunu tutar.

NASIL ORUÇ TUTULUR?

Nasıl Oruç Tutulur? adlı hikâye kitabında sırasıyla; “Pazarlık”, “Kestane Kebap”, “Oruç Kuşu”, “Cennet Yolculuğu”, “Nasıl Oruç Tutulur?” adında 5 hikâyeye yer verilmiştir.

Pazarlık

Karagöz ve Hacivat sohbet ederek yürürlerken Hacivat aniden durur ve yarının ramazan olduğunu söyler. Ardından Karagöz'den oruç tutmasını ve orucunu kendisine

satmasını ister. Ancak Karagöz oruç tutmanın Allah katında kıymetli olduğunu bildiği için Hacivat'ın teklifini kabul etmez. Hacivat bu tutumundan dolayı arkadaşını tebrik eder ve iftar yemeğine davet eder. Ancak Karagöz eşi olmadan boğazından geçmeyeceğini söyleyerek eşini ardından da çocuklarını davet ettirir.

Kestane Kebap

Karagöz ve Hacivat sokakta yürürken Karagöz, davulcunun söylediği “*On bir ayın sultanı/ Ramazan hoş geldi./ Heybesi sevap dolu,/ Zannetmeyin boş geldi.*” manisini duyar ardından gidip heybesi kebab dolu olan Ramazan Efendi'yi karşılamayı teklif eder. Hacivat ramazanın kebab değil sevapla geldiğini söyler. Karagöz de buna karşılık kendini iftarda kebab yemeye davet ettirerek sevapların da beraberinde geleceğini söyler.

Oruç Kuşu

Davulcu sahur vakti “*Ramazan geldi a dostlar! /Gece erkenden yatmalı,/ Sahur vakti uyanarak/ Oruç kuşunu tutmalı.*” diyerek dolaşır. Bunu duyan Karagöz de kafesi alıp Hacivat'ın kapısına dayanır. Kapıyı açan Hacivat kendisini sahura kaldırdığı için arkadaşına teşekkür eder ardından elindeki kafesle ne yaptığını sorar. Hacivat bunu söylerken davulcu maniye söyleyerek geçer. Ardından Karagöz Hacivat'tan kendisine oruç kuşunu tutmayı öğretmesini ister. Bunun üzerine Hacivat tam da Karagöz'ün beklediği gibi oruç kuşunu tutmayı öğretmek için kendisini içeri sahur yemeğine davet eder.

Cennet Yolculuğu

Sahura kalkan Karagöz, yemek için Hacivat'a gider. Yemekten sonra teşekkür eder. Hacivat da yemeğe gelerek kendisinin de sevaba girmesine vesile olduğu için Karagöz'e teşekkür eder. Bunun üzerine Karagöz, her iftarda Hacivat'a giderek onun cennete girmesine vesile olmayı teklif eder. Hacivat, Karagöz'ü tartaklamaya başlar ve Karagöz evden kaçarcasına çıkıp gider.

Nasıl Oruç Tutulur?

İşe gitmek üzere yola çıkan Hacivat ramazanın ilk günü olduğu için arkadaşı Karagöz'e uğrar. Selamlaştıktan sonra Hacivat Karagöz'e oruç tutup tutmadığını sorar.

Karagöz ise oruç tutmayı bilmediğini söyler. Bunun üzerine orucun nasıl tutulacağını anlatmaya başlayan Hacivat, Karagöz'ün saflığından faydalanarak; köprüden geçmemesi gerektiğini, kendisi Karagöz'e vurduğu zaman kaçmaması gerektiğini ekler. Bunlardan sonra biraz düşünen Karagöz bütün bunların iftardan sonra serbest olup olmadığını sorunca Hacivat neden sorduğunu merak eder. Karagöz iftardan sonra tatlı niyetine kendisinden bir güzel dayak yemeyi teklif eder ve üzerine yürür.

BİLGİSAYAR SEVGİSAYAR

“*Bilgisayar Sevgisayar*” kitabında sırasıyla; “Anneler Günü”, “Ramazan Davulcusu”, “Hasta Ziyareti”, “Bilgisayar Sevgisayar” adında 4 hikâyeye yer verilmiştir.

Anneler Günü

Karagöz kitap okurken çocukları televizyon izlemektedir, eşi de mutfakta yemek hazırlamaktadır. Karagöz kitap okumaya ara verip yarının günlerden ne olduğunu sorar çocuklar birbirlerine takılarak pazar olduğunu söyler. Ancak Karagöz pazar olması dışında ertesi günün anneler günü de olduğunu ekler. Çocuklara para verir ve gidip annelerine hediye almalarını ister. Çocuklar babalarının böyle özel günlere dair bilgi sahibi olması dışında hatırlayıp kendilerini de hediye almaya teşvik etmesine oldukça şaşırırlar.

Ramazan Davulcusu

Ramazan davulcusu olan Karagöz sokakları yalnız dolaşmaktan çekindiği için sahur vakti Hacivat'la birlikte çıkıp karşılıklı maniler söyleyerek dolaşırlar.

Hasta Ziyareti

Bir gün Karagöz ve Hacivat dolaşırken Hacivat bir anda hastaneye gidip hastaları ziyaret etmeyi teklif eder ancak Karagöz hastaneyi pastane olarak algılayıp pastaneye gitmekte ısrar eder. Hacivat ise bu konuda Karagöz'ün empati yapmasını sağlayarak hastaneye gitmeye ikna eder. Yine de Karagöz'ü pastaneye gitmekten vazgeçiremeyince önce pastaneye gidip bir şeyler yer içerler ardından hastalar için pasta alarak hastanenin yolunu tutarlar.

Bilgisayar Sevgisayar

Karagöz bir süredir eşinin istediği tavayı almak üzere alamazsa da hava almak üzere çarşıya çıkar. Her zamanki gibi önce Hacivat'ın dükkânına uğrar. İçeri girerken arkadaşına içtenlikle güzel bir selam verir; ancak bilgisayarla meşgul olan Hacivat, arkadaşını ilgisiz bir şekilde buyur eder ve bilgisayarla ilgilenmeye devam eder. Karagöz'ün konuşmalarını kısa cevaplarla geçirir. Karagöz ise kırk yıllık arkadaşını bile yok sayacak kadar önemli neyle ilgilendiğini sorar. Hacivat ilgilendiği şeyin bilgisayar olduğunu, her şeyi bildiğini söyler. Bunun üzerine Karagöz çeşitli sorular yönelterek Hacivat'tan bilgisayardan araştırmasını ister. Sorduğu sorulara aldığı yanıtlar karşısında sesi soluğu kesilir. Kendisinin cahilliğine karşı bir makinenin bu kadar çok şeyi biliyor olmasına içerlediğini ifade eder. Bunun üzerine Hacivat, bilgisayarda bilmenin güzelliğine karşın Karagöz'de sevgisayar olduğunu ifade ederek elini Karagöz'ün kalbi üzerine koyar. Arkadaşına sevgi dolu, tertemiz yüreğiyle bütün dünyayı sevip güldürmeye yetecek bir insan olduğunu söyler. Hacivat duyduklarının mutluluğu içinde eşinin istediği tavayı da alıp evinin yolunu tutar.

TEKERLEKLİ SANDALYE

Tekerlekli Sandalye kitabında sırasıyla; “Akşam Yemeği”, “Çocuk Şöleni”, “Tekerlekli Sandalye”, “Karagöz Bahşiş Topluyor” adında 4 hikâyeye yer verilmiştir.

Akşam Yemeği

Karagöz ve ailesi akşam yemeği için sofraya otururlar. Karagöz, çorbayı koklayıp mis gibi koktuğunu söyleyerek eşine teşekkür eder. Ancak çorbayı komşuları Hacivat göndermiştir. Bu nedenle eşi teşekkürü kendisine değil Hacivat'a etmesi gerektiğini söyler. Yemeğe başlamadan önce el açarlar ve Karagöz'ün “*Allah'ım! Verdiğin nimetler için sana sonsuz şükürler olsun! Yiyecek yemek bulamayanlara da yardım eyle!*” şeklindeki duasına hep beraber “Amin” der ve yemeğe başlarlar. Tam bu sırada açık olan pencerelerden birinden “Anne, çok acıktım çorba...” diyerek ağlayan bir çocuk sesi iştilir. Bunun üzerine çocuklar elindeki kaşığı bırakır. Karagöz neden bıraktıklarını sorunca çocuklar dışardan gelen sese dikkat çekerler. Ancak Karagöz, çocuğun “Anne, çok korktum kurbağa...” diye ağladığını iddia eder. Bunun üzerine eşi de elindeki kaşığı bırakarak Karagöz'e sitem eder. Bunun üzerine Karagöz çorbayı

komşuya gönderir. Diğer çocuğunu da tekrar çorba istemek üzere Hacivat’a gönderir. Çorbanın gelmesiyle yemeğe yeniden başlarlar ancak aynı olay tekrar eder. Karagöz de yine çorbayı komşuya gönderir. Ardından çocuğunu tekrar Hacivat’a gönderir. Çorbayı ne diyerek isteyeceğini soran çocuğa ilkinde hepsini babası içtiği için kendilerine kalmadığını söylemesini istemiş olan Karagöz bu kez olanları olduğu gibi anlatmasını ister. Hacivat olanları duyunca çorbayı kazanıyla gönderir. Hacivat dua etmeden yemeğe başlayınca çocuklar neden dua etmediğini sorar. Karagöz Allah, başkalarının yemeğini kendi sofrasından gönderdiği için yemeğin sonunda dua edeceğini söyler. Eşiyse bu yemeğin kendi sofralarına da başka sofradan geldiğini hatırlatır. Bunun üzerine tekrar dua ederek yemeğe başlarlar.

Çocuk Şöleni

Hacivat, Karagöz’ü 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı nedeniyle düzenlenen çocuk şölenine davet eder. Karagöz ise bu daveti pek dikkate almaz. Hacivat, şölene ikisinin de özel olarak davet edildiklerini söyler. Daveti duyan Karagöz ziyafet beklentisine girer. Hacivat ise şölende yemek değil kültür ziyafeti olacağını anlatır. Karagöz Afrika’dan gelen iki öğrencinin kendilerini taklit edeceğini bu nedenle şeref konuğu olarak davet edildiklerini duyunca gitmeye karar verir. Sahneye çıkan iki Afrikalı öğrenci kendilerini selamlar. Sonra da Karagöz ve Hacivat alkışlarla sahneye çıkarak kardeşlik mesajları verir.

Tekerlekli Sandalye

Hacivat ve Karagöz, Hacivat’ın evinin önünde otururken çocuğunu sırtında taşıyan bir anne dikkatlerini çeker. Karagöz, kocaman çocuğun yürümeyip annesinin sırtına çıkmasına kızınca Hacivat, çocuğun engelli olduğunu fark ettiğini söyler. Bunun üzerine annelerin fedakârlığına dair konuşur, kendi annelerini anarlar. Ardından da aküyle çalışan bir tekerlekli sandalye almaya karar verirler ancak, yeterli paraları olmadığı için Millî Eğitim Müdürlüğünden izin alarak, engelliler yararına Karagöz-Hacivat oynamayı planlar şakalaşmaların ardından Millî Eğitim Müdürlüğüne doğru yola çıkarlar.

Karagöz Bahşış Topluyor

Karagöz, ramazan davulcusu olmuştur. Bayram yaklaşınca bahşış toplamaya çıkar. Herkesten önce dostu Karagöz'ün kapısına gider ve bahşış için geldiğini ifade eden bir mani söyler. Hacivat da pencereye çıkarak vermeyeceğini yine bir maniyle söyler. Karşılıklı atışmalar ardından Hacivat Karagöz'e bahşışını verir. Bahşışı alan Karagöz, Hacivat için güzel dileklerle dolu bir mani söyler. Hacivat da “*Amin*” der.

AFFET BENİ ÖĞRENCİM

Affet Beni Öğrencim kitabında sırasıyla; “Sevgi Kavşağında Bir Trafik Polisi”, “Yüreğim Çiçek Açtı”, “Yunus Emre Olmasaydı”, “Öğretmen Hata Yapınca”, “Günaydın Çiçekleri”, “Fatıha Çiçekleri”, “Düğündeki Bayraklar”, “Rengarenk Gül Açar Yüreğimizde”, “Öğretmenler Günü Hediyesi”, “Yüreğim Orada Kaldı”, “Bölüşmek, Haberci Kuş”, “Vakıf İnsanlar”, “Sevgi Askeri”, “Güzellik Yarışı”, “Görünmeyen El”, “Kismet”, “Bir Bilen”, “Aramıza Giren Karakedi”, “Damlaya Damlaya”, “Hal ile Sevmek”, “Vefa Çeşmesi”, “Affedersin Öğrencim”, “Hangisi Büyük?”, “Saklanan Gamze”, “Bayramda Nöbet”, “Bir Çocuk Ayakkabısı”, “Kartallar Ölmemeli” adında 28 anıya yer verilmiştir.

Sevgi Kavşağında Bir Trafik Polisi

Çocukluğunda öğretmenine olan hayranlığından dolayı öğretmen olmayı düşünen Mustafa adında bir çocuğun yolda tek hareketiyle bütün arabaları durduran trafik polisine duyduğu hayranlıktan dolayı trafik polisi olmasına rağmen içinde öğretmenliğe duyduğu sevgiyi yitirmediği anlatılmaktadır. Meslek seçiminde model almanın etkisinin ön plana çıkarıldığı bu hikâyede trafik polisi olan Mustafa bir gün çocukları bilgilendirme amacıyla bir ilkokulda görevlendirilir. Bunun üzerine Mustafa'nın öğretmenlik sevgisi gün yüzüne çıkar. Çocuklardan kopamaz ve öğrencilerden birinin kendisi için okuduğu şiirde kendi çocukluğunu bulur. Bu durumdan sonra Mustafa yolda gördüğü çocuklara daha bir sevgiyle daha bir ilgiyle bakar.

Yüreğim Çiçek Açtı

Öğretmen olan yazar öğrencilerini çocukları gibi iş arkadaşlarını kardeşi gibi gördüğü okuldan ayrılırken tereddüt eder ancak yeni okulunda şiiri, vatanını ve milletini çok seven öğrencilerle karşılaşır. Böyle bir okulda göreve başlamış olmanın mutluluğunu yaşar.

Yunus Emre Olmasaydı

Görevinin 7. yılında zamanında öğrencilik yaptığı okula öğretmen olarak göreve başlamanın mutluluğunu yaşayan yazar birinci dönemin sonunda verdiği ödev kâğıdının masasına uçak olarak dönemsinin kızgınlığıyla öğrencisine el kaldırır. Ancak tam o sırada öğrencilerine Yunus Emre'nin dörtlüğüyle ilk derste öğrencilerine verdiği dersle bir öğrencisi tarafından durdurulur. Büyük bir hatadan kendini alıkoyan bu dörtlüğün sahibine minnetini dile getirir.

Öğretmen Hata Yapınca

Vatan, millet sevgisi ve vatan savunması konusunda oldukça hassas olan bir öğretmen bu mevzulardan bahsederken öğrencilere tahammül gösterme noktasında sıkıntı yaşar. Önemseydiği güncel ve millî bir meseleden bahsederken arkadaşıyla konuşan bir öğrenci, öğretmenin dikkatini çeker ve hiç sorgulamadan öğrencinin eline kendi eliyle vurur. Öğrencilerden birinin durumu açıklaması üzerine öğretmen özür dileyip masaya oturur ancak içi rahat etmez ve öğrencilerin karşısına geçerek eliyle kendi eline vurur. Bu şekilde adalet sağlamaya çalışır. Öğretmenin bu davranışı haksızlığa uğrayan öğrenciyi de rahatlatır ve mutlu eder.

Günaydın Çiçekleri

Öğrencileri ve onlardan dolayı mesleğini de çok seven bir öğretmenin öğrencileriyle arasında kurduğu gönül bağının vurgulandığı bu hikâyede öğrencilerin öğretmenlerinin çocuğu olma isteklerine karşı, çocuğunun da öğretmenin öğrencilerine olan sevgisini fark etmesinden dolayı öğrencisi olma isteği dile getirilmiştir.

Fatiha iekleri

Çanakale zaferinin yıldönümü nedeniyle yayınlanan radyo tiyatrosunu ailece dinlerken iki Mehmetiğın şehit olmasının ardından çocuklarındaki yoğun duygusallığın baba ve anneye yaşattığı büyük mutluluk ve gurur dile getirilmiştir.

Düğündeki Bayraklar

Yazar çocukluğunda düğünlerdeki bayrak alma yarışlarıyla oldukça eğlenir, fakat düğünlerde bayrağın neden asıldığını anlayamaz ve sebebini dedesine sorar. Dedesinden aldığı yanıtlar çok hoşuna gider. Dedesi buna ek olarak bayrağın renginin neden bu kadar güzel ve kendisinin neden bu kadar oşkulu olduğunu anlatır. Duyduklarıyla çocuktaki bayrak sevgisi ve onu yüceltme istediğinin daha da arttığı dile getirilmiştir.

Rengârenk Gül Açar Yüreğimizde

Yazarın oldukça yaramaz bir o kadar sevimli öğrencisi ağatay, öğretmenini üzdüğünün farkındadır. Bir gün ders çıkışı öğretmenine yaptığı yaramazlıklarla kendisini üzdüğünün farkında olduğunu ancak elinde olmadan yaptığını ifade ederek özür diler. Başka bir gün de yine hoplara zıplaya dersten çıkarken öğretmenini öper. Öğretmenin yaşadığı bu mutluluk yüreğinde güller açtırmıştır.

Öğretmenler Günü Hediyesi

Bir öğretmenler gününde dersin bitimine 15 dakika kala bir veli sınıfa girerek kızını doktora götürmek için izin ister. Ancak öğrenci ders bittikten sonra gitmek için ısrar eder. Bu durum öğretmeni oldukça mutlu eder ve öğretmenin yaşadığı mutluluğun alabileceği bütün hediyelerden değerli oluğu dile getirilir.

Yüreğim Orada Kaldı

Farklı bir okulda göreve başlayan öğretmen, çok sevdiği öğrencileri ve iş arkadaşlarından ayrıldığı için oldukça burukluktur.

Eski okul müdürü, öğretmen arkadaşları ve büyük bir öğrenci grubunun tarafından yeni görev yerinde ziyaret edilir. Bu ziyaretlerden dolayı oldukça mutlu olur fakat öğretmen arkadaşları ve öğrencilerinin sitemlerden dolayı suçluluk hisseder.

Zamanla ziyaretler azalır. Bir gün de öğretmen, eski okulunu ziyarete gider. Öğrencilerin yakın tavırları ve gösterdikleri sevgi dolu yaklaşımdan mutluluk duyar.

Bölüşmek

Öğretmen olan Şükrü Bey okul müdürünün odasına girer. Müdür Bey Şaban diye birinin onu oğlunun sünnetine davet ettiğini söyler. Birinden yeni borç almış olan Şükrü Bey önce sıkıntılı bir ifadeye bürünse de eski özel günlerinde kendisini unutmadığını düşünerek mutlu olur. Sonrasında da arkadaşı Şükrü Bey’den cebindeki parayı kendisiyle bölüşmesini ister. Parasının bir kısmını verdikten sonra arkadaşı meyve almaya gider. Bu arada Şükrü Bey de paramı bölüşeceğim dostum var diye mutlu olur. Dönünce bu durumu paylaştığı arkadaşı, kendisinin de bu konuda şanslı olduğunu savunur. Sağlam bir dostluğun insana yaşattığı mutluluk dile getirilmiştir.

Haberci Kuş

Bir köyde göreve başlayan Arif Öğretmen zamanla çocuklara, köye ve köylüye iyice alışır. Herkes de ona alışır. Köylüler kısa zamanda çocuklarında gördükleri olumlu değişimlerden memnuniyetlerini her yerde ifade eder. Bir gün velilerden biri kendi çocuğunda düzelme olmadığını söyler ve öğretmenden onunla özel olarak ilgilenmesini rica der. Bunun üzerine öğretmen Veli adındaki öğrencisi ile konuşur ve yaramazlıklarını kendisine haber veren bir kuşu olduğunu söyler. Bunun üzerine Veli kuştan kurtulmaya çalışır fakat başarılı olamaz. Bundan haberdar olan öğretmen yine kızar Veli’ye ve çocuk artık kuşla iyi geçinmeye çalışır. Yıllar sonra trafik polisi olarak öğretmeninin karşısına çıkar ve hangi veli olduğunu “*Haberci kuşunuzu peşine taktığınız Veli.*” diyerek kendini hatırlatır.

Vakıf İnsanlar

Bir vakıf binasında sıradan durumların anlatıldığı bu hikâyede binanın değil insanların vakıf insanlar olması gerektiği vurgulanıyor. Öğrencilerle ilgilenen hocalar, vakfa gelenleri bilgilendiren hocalar, öğrencilere burs için eski gazeteleri toplayıp satan öğretmenler ve bu işleri severek yapıyor oldukları ve bu nedenle yazarın gözünde daha da yüceltikleri dile getiriliyor.

Sevgi Askeri

Öğretmen askerde olan öğrencisinin kendisine gönderdiği mektubu, mektup konusunu işlerken öğrencileriyle paylaşır. İlgiyle geçen bir dinleme ardından öğretmen benzer mektupları asker olunca kendilerinden de almayı umduğunu dile getirince kızlardan “Biz ne olacağız?” diye sorar. Başka bir kız “Aslanın dişisi erkeği olur mu? Biz de askere gider size mektup yazarız.” şeklinde çıkış yapar. Sınıf arkadaşları buna gülerken öğretmen daha önceki gözlemlerinden dolayı bu kız öğrencinin şimdiden vatan için bir bekçi sorumluluğunu yüreğinde hissettiğinden emin olduğu için asker olma isteğinde de samimi olduğunu ve olma ihtimaline oldukça inandığını dile getirir.

Güzellik Yarışı

Yazar, bindiği bir belediye otobüsünde bilet parasını ödemek isterken muavin, kardeşinin öğretmeni olduğu için kendisine ikramda bulunmak ister ve ısrarla ücreti almaz. Ancak öğretmen muavinin kendi arabası olmadığı için ücreti almadığı takdirde birçok kişinin hakkına girmiş olacaklarını söyler. Ücreti ödemek için ısrar eder. bunun üzerine muavin, biletin parasını kendisi öder ve yaptığı ikramın mutluluğuyla gülümseyerek yerine geçer.

Görünmeyen El

Kıbrıs zaferinin 10. yıl dönümü gerekçesiyle bir organizasyon planlayan iki emekli arkadaş program çerçevesinde birçok Kıbrıs gazisini dinlemişlerdir. Genel olarak kendi yaptıklarından değil başkalarının yaptığından bahsetmeleriyle birlikte birçok gazinin “Sanki görünmeyen bir el vardı.” şeklindeki ifadeleri dikkatlerini çeker. Programın davetiyelerini dağıtmak üzere yola çıkan emeklilerden biri caddenin karşısına geçerken bir taksiyi geç fark eder ve kendisine çarpmasına kesin gözüyle baktığı için ellerini yüzüne kapatır ve her şeyin bittiğini düşünür. Ancak taksi zamanında durmuştur. Bu olaydan sonra gazilerin bahsettiği görünmez el onun için daha bir gerçeklik kazanmıştır.

Kısmet

Canı yayla elması çeken yazar birkaç yere uğrayıp sormasına rağmen aradığını bulamaz ve eve gider. Çocukların yazdığı nottan dedelerinin yanına gittiklerini

öğrenince yanlarına gitmek için evden çıkar ve seyyar bir satıcıda aradığı yayla elmalarını görür. Birkaç kilo alarak eve bırakır. İki tanesini de yolda yemek üzere yanına alır. Birini düşündüğü yerde yer. İkinciye de tasarladığı yerden geçerken çıkarıp ısıtır hemen ardından önünde bir taksi durur ve bir tanıdık onu sohbete tutmuşken elindeki elma dikkatini çeker “Erik mi o?” diye sorar. Yazar, elma olduğunu ancak ısırmış olduğu için göstermemeye çalıştığını yine de isterse ısırılmamış tarafından yiyebileceğini söyler. Tanıdığı sen ver de ben yerim der ve elmayı alır, gider tekrar karşılaştıklarında yaşadıkları olayı hatırlayarak her şey gibi dostluğun da nasip olduğunu ifade ederler. Sonrasında şükrederler.

Bir Bilen

Güzel bir fabl okuyan öğretmen bunu öğrencileriyle paylaşmak ister. Giriş yapmak amacıyla olaydan bahsederek böyle bir fabl bilen var mı diye sorar. Öğrencilerden biri bildiğini söyler ve öğretmenin isteği üzerine anlatır. Öğretmen bu fablı ne zaman öğrendiğini sorunca uzun zaman önce öğrendiğini söyler. Bunu duyan öğretmen, şakayla karışık bilgilerini daha önce arkadaşlarıyla ve kendisiyle paylaşmadığı için öğrenciye kızarken bir yandan da öğrencilerinin kendinden bir adım önde olmasına sevinir. “Bir bilsen de bir bilene danış.” atasözüne hak verir.

Aramıza Giren Karakedi

Sınıfta Nurullah Ataç’ın “Konuşmak” isimli yazısı okunurken öğretmenin yazara hak verdiğini ifade eder. Ardından şimdilerde insan ilişkilerinin daha da zayıfladığı aile içi iletişimin bile kitle iletişim araçları nedeniyle koptuğunu dile getirir ve öğrencilerden yemek yerken televizyonu kapatmalarını rica der.

Damlaya Damlaya

Yetkililer tarafından, birçok önlem alınmıştır ancak halkın da tasarruf noktasında desteğine ihtiyaç duyulduğu her yerde ilan edilir. Öğretmen buna hak verir fakat ne yapabileceği hakkında bir fikri yoktur. Sınıfta başını yukarı kaldırdığı an ışıltı ışıltı yanan floresanları görür ve sınıfın boyutuna nazaran floresan sayısının fazla olduğu kanaatine varır. Floresanlardan birinin iptal edilmesinin yapılan basit bir hesapla ülke ekonomisine fazlaca katkı sağlanacağı ortaya konur. Bunun üzerine iş uygulama

boyutuna taşınır ve sınıftaki bir floresan iptal edilir. Ardından bütün okulda aynı işlem uygulanır. Daha sonra bu uygulama millî eğitime iletilir.

Hal İle Sevmek

Öğretmen derste öğrencilerine çevrenin önemini anlatırken bu durumu vatan sevgisiyle bağdaştırır. Vatan sevgisinin sadece cephede savaşmakla gösterilmediğini yaşanan çevreyi temiz tutup tarihi eserleri korumanın da vatan sevgisinin göstergesi olduğunu ifade eder.

Vefa Çeşmesi

Çoban Çeşmesi şiirinden yola çıkarak Türklerdeki çeşme geleneğine oradan da Hz. Ali'nin “*Hiç ölmek istemiyorsanız, ölümsüz bir eser bırakın.*” vecizesine gelinir sınıfta konuşmaların ardından sınıfça çeşme yaptırma kararı alınır. Yaptırılan ilk çeşme çift taraflı yaptırılır. Çeşmenin bir tarafına öğretmene gönüllü sanat hocalığı yapan A. Neşet Dinçer'in diğer tarafına da yakın zamanda vefat eden Edebiyat öğretmeni Salih Sefa Yazar'ın ismi verilir. Durumdan herkes memnun olunca her yıl bir çeşme yaptırıp yaptırılan her çeşmeye bir Türk büyüğünün adını verme kararı alınır.

Affedersin Öğrencim

Yazarın iş arkadaşlarından bir öğretmen, öğrenciyle uzun bir tartışmanın ardından elinde olmadan öğrenciye tokat atar. Attığı an pişmanlık duysa da özür dilemeye fırsat kalmadan şikâyet dilekçesini Müdür Bey'e verir. Öğretmen bunun üzüntüsünü yaşarken yazar, arkadaşının durumunu fark eder ve ona yardımcı olmak ister. Durumu öğrenerek olayda adı geçen öğrenciyle görüşür. Öğrenci şikayetinden vazgeçer. Öğrencisinin ricasını kırmamış olması ona olan sevgisini pekiştirir.

Hangisi Büyük?

Bir nikah merasiminde tanıştırılmak istenen iki kişiden biri diğerini babasından dolayı tanıdığını ifade eder ve babası için “*İyi adamdı ama oğlu babasını geçti.*” ifadelerini kullanır. Bu ifadeler genç adamı rahatsız eder. Bu durumu da yazarla paylaşır. Konuyla ilgili düşünceler tartışıldıktan sonra bir evladın babayı bir

öğrencinin öğretmeni geçmesi gerektiği ancak bu sayede kalkınma ve ilerlemenin mümkün olacağı kanaatine varılır.

Saklanan Gamze

Durgun bir adam olan Behlül Bey yazar ve ilişkileri ilerledikçe birbirlerine daha sıcak davranırlar. Behlül Bey yazara olan sevgisini dile getirince yazar, birkaç gün önce kendisine tebessüm ettiğinde gülmenin kendisine yakıştığını fark etmiş olduğunu söyler. Bunun üzerine Behlül Bey eskisi gibi gülmekten geri durmaz, gamzesinin güzelliğini herkesle paylaşır.

Bayramda Nöbet

Vatanî görevini yapmakta olan Mehmetçik bayramı ailesinden uzakta nöbet tutarak geçirmek zorundadır. Ancak nöbet esnasında halktan gördüğü sıcak ilgi sayesinde oğlunu, annesini, babasını görmüş gibi hisseder ve ömür boyu nöbette kalmayı diler.

Bir Çocuk Ayakkabısı

Çocukluğunda babasıyla camiye giden yazar, camidekilerin ve ailesinin kendisine camiye gittiği günlerde gösterdiği özel ilgiden oldukça memnundur. Büyüyüp öğretmen olduktan sonra bir gün mahallesine yapılan yeni camiye görmek hem de namaz kılmaz üzere camiye gider. Çıkarken ayakkabıların karmakarışık olduklarını görür ve düzeltmek isterken gözüne ilişen bir çift çocuk ayakkabısı onu alıp çocukluğuna götürür. Ailesinin ve camidekilerin gösterdiği yakın ilgiyi hatırlar ve bu durumdaki kendi memnuniyetini düşününce ilk önce o çocuk ayakkabılarını düzeltir. Eve giderken de kendi oğlunu da alıp camiye gelme isteğiyle dolmuştur.

Kartallar Ölmemeli

Şahin Tepesi adında güzel bir mesire yerinin methini birçok kişiden duyan Fatih Bey, gezip görmek üzere oraya gider. Her şeyi oldukça beğenir fakat çaylaklarla aynı kafeste yaşamak zorunda bırakılan kartal dikkatini çeker. Kartal verilen ete yan gözle bakmamakla birlikte kafesten çıkmak için kendini kafese vurup durmaktadır. Bir süre sonra bir arkadaşının orayı ziyarete gittiğini duyar ve arkadaşına kartalı sorar.

Arkadaşı kartalın kendi kendine öldüğünü söyler. Fatih Bey, yakın bir dostunu kaybetmişçesine üzülür.

ARKADAŞIM KARTOPU

Arkadaşım Kartopu tek bir hikâyeden oluşmaktadır.

Ceren annesinin her dediğini yapan bir çocuktur. Bu nedenle annesi de onun isteklerini reddetmez. Ceren artık bir bisikleti olmasını istediğini söyler ancak annesi, bunun şimdilik mümkün olmadığını ifade eder. Anne, Ceren'in yeterince büyümediğini ve bu nedenle bisikletin onun için tehlikeli olabileceğini düşünmektedir. Ancak Ceren bu duruma bir anlam verememektedir. Ceren'in dedesi onları ziyarete gelir ve Ceren'i de köye götürür. Dedesi ertesi sabah ağılı göstererek oradaki kuzuyla oynayabileceğini söyler. Ceren mutluluk ve heyecanla ağılın kapısını açar ve kuzuya ismiyle seslenir. Kartopu önce annesinin yanına yönelir, daha sonra Ceren'in yanına gider. Ceren bunu kuzunun annesine gösterdiği bir saygı olarak algılar. Çünkü ona göre kuzu önce annesinin yanına giderek kendisiyle oynamak için ondan izin istemiştir. Ceren ve Kartopu kırlarda koşup kelebeklerle kovalamaca oynayarak dağın eteklerinden biraz yukarılara çıkmışlardır. Ceren daha yukarılara çıkmak istese de Kartopu daha ileri gidemeyeceğini annesinin daha ilerisi için izni olmadığını söyler. Ceren'in ısrarların rağmen Kartopu oraların kendisi için tehlikeli olduğunu ve başına bir şey geldiği takdirde annesinin oldukça üzüleceğini söyler. Ceren onu ikna edemez ve geri dönerler. Geri dönerken de durumu değerlendiren Ceren annesine bisiklet almaması hususunda hak verir. Ertesi gün evine döner, sevgi ve özlemle kapıdaki annesinin boynuna atlar.

ARKADAŞIM KANARYA

Arkadaşım Kanarya tek bir metinden oluşmaktadır

Bir bahar günü penceresine konan kanaryayla dost olan Ceren, annesinin gelinlik fotoğrafına özenir. Bahçedeki şeftali ağacından üzeri çiçeklerle dolu bir dalı koparır ve kendisine gelin tacı yaparak kıyafetini tamamlar. Ancak bunu öğrenen kanarya hiçbir canlının canını yakmamak gerektiğini ifade ederek Ceren'e küser. Bir daha da yanına uğramaz. Ceren yine bir gün şeftali ağacına tırmanıp çiçeklerle dolu bir dalı koparacakken başka bir dalın kırılmasıyla birlikte yere düşer ve kimse onu

duyup yardımına koşamaz. O zaman can acısının ne denli kötü olduğunu fark eden Ceren bir daha hiçbir canlının canını yakmamaya özen gösterir.

ARKADAŞIM SARMAŞIK

Arkadaşı Cenk istemeden Ceren'in kalem kutusunu kırmıştır. Bu durumun olumsuz etkisini üzerinden atmak için Ceren'in Gülnine dediği anneannesi onu parka götürür. Ceren parkta kaydıraftan kayarken gövdesi çiçeklerle dolu bir çınar ağacı görür ve şaşkınlıkla yanına koşar. Ceren çiçeklerin çınar ağacına sarmaşığın hediyesi olduğunu öğrenir. Birbirlerine aralarına öfke ve nefret girmesin diye birbirlerine sımsıkı sarılı olduklarını öğrenince koşarak eve gider ve arkadaşı Cenk'i arayıp ondan özür diler. O günden sonra kimseyle arasına öfke ve nefretin girmemesi için çabalar.

ARKADAŞIM TOPKUYRUK

Ceren dedesine çok sevdiği arkadaşı Sibel'den bahsetmektedir. Sibel'in kendisini çok sevdiğini ve kendisine çok iyi davrandığını söylemesinin ardında diğer arkadaşlarıyla pek iyi anlaşmadığını ekler. Ceren'in dedesi bu durumu çelişkili bulur ve Ceren'e dikkat etmesini söyler Ancak Ceren buna kızar ve dedesinin Sibel'i kıskandığını düşünür. Ardından dedesi hayvanat bahçesine gidip arkadaşı Topkuyruk'a (tavşan) bu konuyu açmayı teklif eder. Ceren ve dedesi hayvanat bahçesine giderler. Ceren Tonyukuk'a Sibel ile olan arkadaşlıklarını anlatır. Tonyukuk ise başından geçen bir olayı anlatarak Ceren'in dedesine hak verdiğini ifade eder. Bir gün Ceren Sibel'in yanlış davranışından dolayı zarar görür ve dedesine iyice hak verir. Arkadaşına herkesle iyi geçinmeyi öğrenmeden kendisiyle arkadaşlık etmeyeceğini söyler ve o günden sonra hep Sibel'in diğer arkadaşlarıyla da iyi anlaşıp biri olarak yanına gelmesini bekler.

ARKADAŞIM CAN ERİĞİ

Bir kış günü yalnızlıktan canı sıkılan Ceren'in gözü bahçedeki erik ağacına takılır ve soğuktan tır tır titrediğini düşünerek atkısını ağaca dolar. Sıcaktan eriyen kolları görünce annesi ağacın gördüğü sevgi karşısında sevinçten ağladığını söyler. Böylelikle Ceren erik ağacını arkadaşı olarak görmeye başlar. Dostlukları zamanla daha da ilerler. Ağaç, Ceren'e meyvelerinden sunarak dostluklarını pekiştirir. Ceren

de onun toprağını havalandırıp onu sulayarak sevgisini gösterir ve dostluğun gereğini yerine getirmeye çalışır.

ARKADAŞIM BAŞPARMAK

Kola şişesinden kalemlik yaparken annesinin uyarılarını büyüdüğü gerekçesiyle dikkate almayan Ceren, kısa bir süre sonra sol elinin başparmağını keser. Ceren'in annesi ilk yardıma koşup Ceren'in parmağını sararak gerekli müdahaleyi yapar. Ceren artık daha önce rahatlıkla yaptığı birçok şeyi başparmağını kullanmadığı için yapamıyordur. Bu durum Ceren'in başparmağının önemini fark etmesini sağlar. Yatmadan önce bütün parmakları için Allah'a şükreder.

DOĞUM GÜNÜN KUTLU OLSUN

Doğum Günün Kutlu Olsun kitabında sırasıyla; “Doğum Günün Kutlu Olsun”, “Ninemin Hediyesi”, “Hayır Ayten!”, “Mavi Boncuk”, “Cam Kardeşler”, “Oyuncak Koleksiyonu”, “Doktor Ceren Hanım”, “Elma Ağacı”, “Neler Oluyor Bize?”, “Gizli Arkadaş”, “Hırsıza Yardım Etmek”, “Arkadaşım Minnoş”, “Teşvik Primi” adında 13 hikâye yer almaktadır.

Doğum Günün Kutlu Olsun

Ceren'in çok sevdiği arkadaşı Şebnem'in doğum günüdür. Sınıfta yapılan doğum günü kutlamasında tüm arkadaşları, Şebnem'e hediyelerini verirler. Ceren'in bir hediye getirmediğini gören Şebnem çok üzülür Ceren ise herkesten farklı ve kalıcı bir hediye vermek istediği için önceden tasarladığı gibi sıranın üzerine bir kalp çizip Ceren ve Şebnem'in baş harflerini de kazımıştır. Bunu gören Şebnem sevinçten bağırınca masadaki çizim öğretmenin dikkatini çeker. Öğretmen yapılan yanlış bir davranış olduğunu sınıf ortamında oluşturduğu bir sohbet havasıyla fark ettirir. Bunun üzerine Ceren sıraya kazıdıklarını zımparalayarak hatasını telafi etmeye çalışır. O günden sonra da çevresindeki hiçbir eşyaya zarar vermez.

Ninemin Hediyesi

Ceren okula gelmeyen arkadaşı Kübra'yı oldukça merak eder. Ertesi gün Kübra'nın ninesini kaybettiğini öğrenir. Arkadaşının üzüntüsünü paylaşır ve azaltmak için (dedesinden öğrendiği şekilde) ona dua ederek hediye gönderebileceğinden bahseder. O günden sonra Kübra, ninesini her andığında dua ederek hediyesini

gönderir. Bu durumdan etkilenen Ceren ninesini yaşarken mutlu etmek ister. Ona bir hediye alır ve onu sevdiğini söyleyerek hediyesini verir. Ninesi ise Ceren'in kendileri için bir hediye olduğunu söyleyerek torununu mutlu eder.

Hayır Ayten!

Ceren ve Arkadaşı Ayten sınıfta top oynarken Ayten'in attığı top camı kırıp dışarı fırlar. Dışarı fırlayan top arkadaşları Furkan'ın kucağına düşer. Topun Furkan'ın kucağında olmasını fırsat gören Ayten suçu onun üzerine yıkmaya çalışır ancak Ceren bu haksızlığa ortak olmaz ve Müdür sorduğunda doğruyu söyleyerek Furkan'ı bu sıkıntıdan kurtarır. Furkan da ona dürüstlüğün önemini anlatan bir şiirle teşekkür eder.

Mavi Boncuk

Ceren yağmurlu bir günde eve yetişmeye çalışırken arkadan gelen nefes seslerinden irkilir ve takip edildiğini düşünerek daha hızlı ve telaşlı bir şekilde eve koşar. Tam kapıyı kapatırken nefes nefese koşan minik bir köpek yavrusu içeri girer. Ceren, bu yavruyu çok sever ve bakımını yapma sözü vererek Boncuk adını verdiği köpeği ailesine kabul ettirir. Ceren'in yaptıklarını yapmaya çalışan Boncuk babasıyla evin bahçe duvarını boyayan Ceren'in kahvaltı molasından istifade ederek boyaları kurcalar. Kahvaltısını bitiren Ceren, Boncuk'u masmavi boyaya bulanmış olarak bulur. O günden sonra Boncuk'un adı Mavi Boncuk olarak kalır.

Cam Kardeşler

Yağmurlu bir günde odasının penceresinden yağmurun yağışını izleyen Ceren kendince camlarla konuşur. Konuştuğu iki cam da kendilerini temizlemesi için ısrar eder. Kendilerini temizleyerek Ceren'in annesine de yardım etmiş olacağını ve bunun da bir ödev olduğunu vurgularlar. Bunun üzerine Ceren de camları silerek camları ve annesini mutlu etmeye karar verir.

Oyuncak Koleksiyonu

Oyuncak ayıları çok seven Ceren, gelecekte çocukları için bir oyuncak ayı koleksiyonu bırakmayı hayal etmektedir. Bu nedenle büyüdüğü halde gördüğü oyuncak ayılardan almayı bırakmaz. Bir gün derginin birinde gözüne takılan bir yazıyı okur. Bu yazının etkisiyle oyuncaklara ilgisinin geçmemiş olmasını kardeşinin olmamasına bağlar. Bir anda kardeşi olmasını istemeye başlar ve dergideki yazıyı

annesinin göreceği şekilde açık bırakıp yazının altını da çizer. Sonrasında kardeşi olsun diye dua etmeye başlar.

Doktor Ceren Hanım

Ceren'in teyzesi, tıp fakültesinde okumaktadır. Bir gün teyzesinin elinde bir şapka diktiğini görür. Ceren teyzesinin ne yaptığını merakla sorar. Teyzesinin okul arkadaşlarıyla lösemili çocuklar için düzenleyeceği eğlenceyi duyunca kendisi de katılmak ister. Teyzesi de arkadaşları ve hocaları kabul ederse sihirbazlık gösterisini Ceren'in yapabileceğini söyler. Gösteri esnasında doktor önlüğü giyecek olmak Ceren'i fazlasıyla mutlu eder, bunun üzerine doktorluk hayalleri kurmaya başlar.

Elma Ağacı

Doğum günü ağaç dikim zamanının başlangıcına denk gelen Ceren'in doğum günü hediyesi bir elma ağacıdır. Ceren ailesiyle birlikte ağacı diker ancak bir hafta sonra ısrarla ağaçtan meyve vermesini ister. Ağaçsa Ceren'in hayatından örnekler vererek bazı şeylerin gerçekleşmesi için belirli süreye ihtiyaç duyduğunu o zaman gelinceye kadar sabretmek gerektiğini ifade eder. Ceren belirli sürelerde Elma ağacındaki değişimleri adım adım görür ve bir zaman sonra dalda gördüğü elmaları çok sevmesine rağmen koparmaya kıyamaz. Sabrın ne denli güzel bir şey olduğunu anlar ve elmaların ve elma ağacının isteği üzerine onları koparıp ailesiyle yemek üzere eve koşar.

Neler Oluyor Bize?

Ceren sekizinci sınıf öğrencisidir ve dış görünüşünden başka bir şey düşünemez olmasına anlam verememektedir. Ona göre işin garibi bu durumda olan sadece kendisi değildir. Sınıftaki bütün arkadaşları öyledir. Hatta bir arkadaşı öğretmenin bütün uyarılarına rağmen saçıyla oynamayı bırakıp tahtayı yazmamakta ısrarcı olmuştur. Öğretmen de bunun üzerine hepsinin güzel olduğunu ve hepsini sevdiğini ifade etmiştir. Güzelliklerine ve onlara olan sevgisine dair bir şiir yazarak ertesi gün de sınıfta okumuştur. Öğrenciler çok mutlu olmuştur.

Gizli Arkadaş

Ceren, her sabah bir köşede yeşermiş fidana selam vererek hal hatır sorduktan sonra mutlu bir şekilde okula gider. Zaman geçer fidan ağaç olma yolunda epey ilerlemişken bir sabah onun kesildiğini görür ve çok üzülür. Arkadaşlarının ve ailesinin tesellisi de kar etmez. Erkenden yatar ve rüyasında da çam ağacını üzgün ve solgun görerek daha çok üzülür. Ertesi gün akşam babası yeni bir çam fidesi getirir. Ceren ve babası onu kesilen ağacın yerine dikince Ceren arkadaşına yeniden kavuşmuş gibi mutlu olur ve rüyasında da arkadaşı çam ağacını mutlu olarak görür.

Hırsıza Yardım Etmek

Tülay, kitap okumayı çok sevmekte ve oldukça fazla kitap okumaktadır. Bir gün Ceren, Tülay'a bu kadar kitabı alacak parayı nereden bulduğunu sorar. Ceren ise ders çıkışı onu korsan kitap satan bir yere götürerek kitapları oradan üçte bir fiyatına alabildiğini söyler. Ceren ise korsan kitap alarak birçok kişinin emeğine saygısızlık ettiğini ayrıca bu emek hırsızlığını yapanların suçuna ortak olduğunu söyler. Buna kızan Tülay Ceren'den küser. Ceren ise Tülay'a yaptığı hatayı fark ettirmekte kararlıdır. Ertesi gün Türkçe dersinde öğretmen şiir yazmalarını ister. Ceren kendi şiirini yazmak yerine teneffüste Tülay'ın şiirini gizlice kendi defterine yazar. Ders sonunda söz hakkı alarak Tülay'ın şiirini kendi şiiri gibi okur. Öğretmeni çok beğenir ve sözlü notu olarak yüz vereceğini söyler. Duruma sinirlenen Tülay Ceren'in hırsızlık yaptığını söylese de Ceren'in açıklamaları sayesinde kendisinin korsan kitap alarak ne kadar büyük bir hata yaptığı fark eder. Ceren bir daha Tülay'ı korsan kitap okurken görmez.

Arkadaşım Minnoş

Yağmurlu bir günde okuldan eve dönmekte olan Ceren evin bahçesinde minik bir kediyle karşılaşır, kedi ona yalvaran gözlerle bakmaktadır. Aç ve ıslak olmasına dayanamayan Ceren şemsiyesini kedinin üzerine bırakır ve ilk fırsatta onu eve alacağına söz verir. Eve girince sınav sonuçlarının pek iyi olduğunu öğrenen annesi Ceren'i kıramaz ve kediye eve alırlar. Zamanla dostlukları daha da pekişir. Yine bir gün Ceren eve dönerken tam Minnoş ile karşılaştıkları yerde bir köpeğin hırıltılarla üzerine geldiğini görür ve çığlık atar. Annesinden önce köpeğin üzerine koşan Minnoş

toz toprak içinde kalır, annesinin sopayla köpeği kovması üzerine ortalık sakinleşir. Kedilerin köpeklerden korktuğunu bilen Ceren, hayretler içinde kalır ve Minnoş'a korkmadan nasıl saldırabildiğini sorar. Minnoş, dostluğun korkular da dahil her şeyi paylaşmak olduğunu söyler. Bu konuşmalar üzerine dostlukları daha da pekişir.

Teşvik Primi

Ceren'in babası bir program gereği Tekirdağ'a gidecektir. Ceren ve annesini de Tekirdağ'a götürmeye karar verir. Ancak yolcu az olursa büyük otobüs firmalarına ait otobüslerin bile hareket etmeyeceğini öğrenir. Duruma şaşırsa da yapacak bir şey yoktur. Arkadaşlarıyla konuşmaları sonucu onlara uygun bir saatte bir otobüsün kalkacağını öğrenir. Otobüste sadece üçü vardır ve yoluğun sonuna kadar da kimse binmez. Tam saatinde programa yetiştikleri için oldukça mutludurlar ve güzel bir gün geçirip eve dönerler. Ceren ise otobüsten indiklerinde babasının şoföre bir miktar para verdiğini görmüştür ve nedenini merak ettiği için babasına sorar. Babası da büyük firmalar bile otobüs çıkarmazken üç kişi ile hareket edip onları zamanında programa yetiştirdiği için teşvik primi verdiğini söyler. Ceren de taktir belgesi aldığı bir karne gününde babasının karşısına dikilerek teşvik primi almayı bekler babası da kızını öpüp severek en güzel teşviki yaptığını söyler ama yine de Ceren'i bir miktar parayla ödüllendirir.

KALBİNİ KAYBEDEN ADAM

Kalbini Kaybeden Adam kitabında sırasıyla; "Tanrı Misafiri", "Muz Kabuğu", "Bayram Hediyesi", "İki Mum", "Manevi Zenginlik", "Sıcak Ekmek Kokusu", "Hayat Kumaşı", "Yürekler Soğumasın", "Gül Saçlı Bahçıvan", "Son Misafirler", "Güneşin Doğduğu Her Yer", "Kalbini Kaybeden Adam", "Beklenen Sabah", "Demirdağ'ın Lalesi" adında 14 hikâyeye yer verilmiştir.

Tanrı Misafiri

Ahmet Bey camide namaz kılarken yaşlı bir amcanın fenalık geçirdiğini fark der ve telaşlanır; ancak yaşlı adam namazına devam edince biraz rahatlar. Selam verdikten sonra yaşlı adama durumunu nasıl olduğunu kendisinin ne yapabileceğini sorar. Tanıdık gelen yaşlı amcayı nereden hatırladığını bir türlü çıkaramaz Yaşlı

amcayı evine götürüp yatağına yatırır. Sohbet etmeye başladıklarında yaşlı amca adının Yunus Dede olduğunu söyler ve Ahmet Bey onu nereden tanıdığını hatırlar.

Yunus Dede, yardımlarından dolayı Ahmet Bey’e teşekkür eder. Ahmet Bey de yıllar önce üniversite okurken parasını çaldırdığını ve otogarda çaresiz beklerken Yunus Dede’nin kendisine bir miktar para verdiğini söyleyerek Yunus Dede’ye teşekkür eder

Yunus Dede daha önce o kişiye yaptığı iyiliği hatırlamasa da böyle iyi insanlar olduğu için Allah’a şükreder ve yardımsever kişilerin sayılarını artırması için de dua eder.

Muz Kabuğu

Yunus Dede dostu Hacı Hüseyin’i özler ve ziyaretine gider. Hacı Hüseyin gelmeden önce haber vermediği için sitem eder ve namaz sonrası en azından Gümbür Ömer’in kahvesinde bir çay içeriz diye plan yapar. Gümbür Ömer ismini duyunca Yunus Dede neden Gümbür dediklerini merak eder. Arkadaşı da çok iri yapılı bir adam olan Gümbür Ömer’in kimseye zararı dokunmasa da yolda kendisine yol vermeyenlere kasten çarpıp düşürdüğünü, bu nedenle Gümbür Ömer dediklerini anlatır. Camiden çıkınca kahveye gider ve birer çay içerler. Durumdan hoşnut olmayan Yunus Dede boş bardaklarını almaya gelen Gümbür Ömer’e iltifat ederek birlikte çay içme teklifinde bulunur. Gümbür Ömer çayını alıp oturur. Yunus Dede, Hz. Ömer’in adaletinden bahsederek güçlünün güçsüze zulmetmemesi gerektiğine değinir. Ancak Gümbür Ömer bunu kabullenmez. Güçsüz olanın haddini bilip güçlü olandan çekinmesi gerektiğini ona göre davranması gerektiğini ifade eder. Öfkeyle masadan kalkar yürürken her adımında yer sarsılır ancak birkaç adım sonra daha büyük bir gürültü duyulur. Gümbür Ömer’in kimi nasıl düşürdüğünü görmeye merakla koşan insanlar Gümbür Ömer’i ayağının altında bir muz kabuğu öylece yerde yatar bulurlar. Bir süre sonra hastanede gözlerini açan Gümbür Ömer, Yunus Dede’nin tebessüm eden yüzünü görünce elini öperek Yunus Dede’nin kendisine söylediği “*Güç güzel güzel olmasına da Allah’ın gücüne gidecek işler yapmamalı.*” cümlesini kurar.

Bayram Hediyesi

Küçük bir çocuk bayram sevincini yaşarken dedesinin eksikliğini hisseder. Dedesiyle geçirdikleri bayramları anımsar ve artık dedesi olmadığı için buruktur. Arife gecesini türlü rüyalarla geçiren çocuk sabah erkenden annesinin okşamasıyla uyanır. Bayramlıklarını giyip tıpkı rüyasındaki gibi babası ve amcasıyla camiye gider. Bayram namazı çıkışında Yunus Dede ile bayramlaşırlar. Yunus Dede ona dedesine hediye göndermek isteyip istemediğini sorar. Çocuksa dedesinin öldüğünü hatırlatır. Yunus Dede cami için yardım toplanan kutuyu gösterir ve dedesi için bu kutuya bıraksın eline diye bir miktar para sıkıştırır. Ardından en güzel hediye de bir Fatiha olduğunu ekler. Çocuksa bunları öğrenmenin mutluluğunu yaşar ve bayramın gelmesini beklemeden dedesi için sürekli hediyeler gönderir.

İki Mum

Bakkal İbrahim Efendi iş yerinde oturmuş herkesin Yunus Dede'yi sevmesine rağmen kendisini neden sevmediklerini düşünürken Yunus Dede içeri girer ve Bakkal İbrahim'in hayıflandığını fark edince neyi ölçüp biçtiğini sorar. Bakkal İbrahim de insanların kendisini neden sevmediklerini merak ettiğini söyler. Bunun üzerine Yunus Dede kendisini sevdiğini ifade eder ve iki mum gösterir. Bakkal İbrahim'e bunların hangisinin daha güzel olduğunu sorar. Bakkal İbrahim ise ikisinin de güzel olduğunu ancak birbirlerinden bir farkı olmadığını söyler. Bunun üzerine Yunus Dede mumlardan birini yakar ve sorusunu tekrarlar. Bu kez yanan mumun daha güzel olduğu konusunda hemfikirdirler. Yunus Dede her iki mumda da yanma özelliği olmasına rağmen sadece birinin bu potansiyeli ortaya çıkardığını ve bu sayede daha güzel gözüktüğünü ifade eder. İnsanların da birbirlerine karşı olumlu duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri noktasında öneride bulunur.

Manevi Zenginlik

Bir çocuk, arkadaşı Ömer'i ziyarete gider. Birlikte güzel vakit geçirirler. Namaz vakti gelince de birlikte camiye yönelirler. Ömer kendisine köyün en zenginini göstereceğini söyler. Az sonra bahçe kapısından içeri giren Yunus Dede'yi göstererek "İşte, Milyoner Yunus Dede." der; ancak arkadaşı pek de zengin birine benzemez. Gayet sıradan bir insana benzetmiştir. Camiye girerken Ömer, arkadaşına namaz

aralarında bu adamı iyi takip etmesini söyler. Çıkışta arkadaşına Yunus Dede'nin topladığı altınları görüp görmediğini sorar. Durumu anlayamayan arkadaş tahammülsüzlük gösterince Ömer de arkadaşına Yunus Dede'yle ilgili nasıl bir gözlem yaptığını sorar. Arkadaşı yerden ip ve çöpler topladığını söyleyince Ömer devreye girer. Allah'ın yapılan iyilikleri kat kat fazlasıyla mükâfatlandığını Yunus Dede'nin de Allah'ın evi olan camileri temiz tutmaya çalıştığı için mükâfatlandırılacağını söyler. Durumu değerlendiren arkadaş bu bilgiler için Ömer'e teşekkür eder ve camilerde topladığı çöpleri ceplerine doldurmaya başlar. Annesi onları çöpten ibaret görüp kızsada çocuk yaptığından memnundur.

Sıcak Ekmek Kokusu

Salih Ağa hava iyice bozarken köye varmak üzeredir, iyice hızlanarak köye girer. Köye girmesiyle karanlıkta bir gölge önünü keser ve değerli nesi varsa çıkarmasını ister. Daha önce köyde böyle bir olayı hiç duymamış olan Salih Ağa, afallar. Yolunu kesen kişiye kim olduğunu sorar. Karşısındaki Haydar'ın oğlu Celal, olduğunu söyleyince iyice şaşırır, Salih Ağa. Babası öldüğünde küçücük çocuk olan bu delikanlıya “İnsan ekmeğini yediği yere böyle şeyler yapar mı?” diye sorar. Bunun üzerine Celal, annesi ölünce başsağlığı dilemediklerinden, babası öldüğünde cenazesine gelmediklerinden, kendisinin kapısını bir kere çalmadıklarından yakınır. Bu arada etrafa yayılan sıcak ekmek kokusuyla birlikte Yunus Dede de yanlarına varır ve Celal'in elindeki bıçağı görünce durumu anlar fakat anlamamış gibi davranır. Salih Ağa, gencin kim olduğunu Yunus Dede'ye söyler. Yunus Dede de Celal'e: “*Neden hâl hatır sormamıza müsaade etmiyorsun?*” diyerek çıkarır. Bunu duyan Salih Ağa, gencin biraz önceki yakınmalarını dile getirir. Celal, Yunus Dede'nin her gece kapısına sıcak ekmek ve helva bıraktığını hatırlayarak mahcup olur. Yunus Dede de Celal'e biraz olsun hak verir ancak kapısını çalana bile kapıyı açmadığı için yakınmaya hakkı olmadığını söyler. Salih Ağa evine giderken Yunus Dede ve Celal bu geceki helvayı birlikte yemek üzere Celal'in evine giderler.

Hayat Kumaşı

Sonbaharın son günlerinde köy odasında oturulmaktadır. Zihni Usta çok üşüdüğünü söylerken Yunus Dede'nin hiç üşümemesine takılır. Yunus Dede de kendi dokuduğu kumaştan dikilen gömleği giydiği için üşümediğini söyler. Yunus Dede,

belli bir yaşı gelmiştir ve artık ondan başka da kimse dokuma işiyle ilgilenmemektedir. Bu durumu öğrenen köylülerden biri, oğlunun ilkokulu yeni bitirdiğini Yunus Dede de isterse, dokumayı öğrenmek üzere oğlunu yanına çırak olarak gönderebileceğini söyler. Yunus Dede buna çok sevinir. Küçük çırak kumaşı dokurken birçok yanlış yapmasına rağmen Yunus Dede anlayışla ve sabırla karşılar. Ancak bir gün okul çıkışı küçük çocuk, Yunus Dede'nin yanına gelmez, Yunus Dede çocuğu bulmak için etrafa bakınır. Çocuğun top oynadığını görür. Bir sonraki gün çocuk, Yunus Dede'nin yanına gelir. Yunus Dede, çocuğa bir önceki gün niçin dükkâna gitmediğini sorar. Çocuk, hasta olduğu izlenimi veremeye çalışınca Yunus Dede sinirlenir. Tezgâhtaki hatanın düzeltilebileceğini ancak hayata ve insanlara dair yapılan yanlışların düzeltilemeyeceğini, bu yüzden hata yapmamak gerektiğini söyler. Yunus Dede'ye hak veren çocuk özür diler ve affedilmenin mutluluğuyla kumaşları dokumaya devam eder. Kışları da kendi dokuduğu kumaşlardan yapılan kıyafetler sayesinde kendisi, kumaş dokurken aldığı dersler sayesinde de yüreği hiç üşümez.

Yürekler Soğumasın

Yunus Dede her ramazan olduğu gibi nisan ayına denk gelen bir ramazan ayında eski dostunun çocuklarını ziyarete gider. Yunus Dede'nin geldiğini duyan ev sahibi, çocukluğundaki ramazanları hatırlar. Daha sonra kendine gelerek Yunus Dede'nin yanına gider. Çocukluğundaki gibi Yunus Dede'nin Kur'an okumasını dinler. Yunus Dede başka tanıdıkları da ziyaret etmek istediğini söyler ve ev sahibiyle yola koyulurlar. Yunus Dede, artık eski dostlarında gördüğü sıcaklığını bulamadığını söyler. Ev sahibi, Yunus Dede'ye hak vermekle birlikte kendisi hala aynı sıcaklığı taşımaktadır. Yunus Dede'ye bunu hissettirmek için Yunus Dede'nin kolundan çıkar ve tıpkı çocukluğundaki gibi elinden tutarak yürümeye başlar.

Gül Saçlı Bahçıvan

Yunus Dede'nin de bulunduğu bir söz meclisinde kimseden ses çıkmayınca Derviş Salih, sözü alır. Sabah diş hekimine gittiğini sıra beklerken dişçinin telefon konuşmasına kulak misafiri olduğu söyler. Doktor, bir arkadaşından ertesi günkü ödemesi için borç istemektedir ancak doktorun yüzünden anladığı kadarıyla arkadaşından olumlu bir yanıt alamamıştır. Derviş Salih, bir kadına doktorun damaklık taktığını ve kadının ısrarlarına rağmen ondan para almadığını görür. Derviş Salih,

dayanamayıp doktora, ihtiyacı olduğu halde niçin kadından para almadığını sorar. Doktor, o kadının kendisi için yaptığı fedakârlıklardan bahseder ve bu fedakarlıkları duyan Derviş Salih de hak verir. Sohbeti dinleyenlerden biri ortada bir yanlışlık olduğunu, kimsenin bu kadar iyiliği karşılıksız yapmayacağını söyler. Dinleyiciler arasında bu konu konuşulunca, kadının doktorun annesi olduğu anlaşılır. Bu vesileyle tüm anneler için dua edilir.

Son Misafirler

Yunus Dede iş nedeniyle geldiği şehirden ve kalabalığından bir an önce kurtulmak için işini bitirir bitirmez köyünün yolunu tutmak için garajlara doğru yürürken fenalık geçirip yol kenarına oturan birini fark eder. Ancak kimsenin ilgilenmediğini görünce adamın sarhoş olma ihtimalini de düşünür eğer sarhoşsa bırakıp gidecek değilse yardım edecektir. Yunus Dede yere yığılan adamı uyarmasına rağmen herhangi bir tepki alamaz. Adamı çevirince göğsündeki İstiklal Madalyası gözüne çarpar. Kendisini ve yerdeki adamı savaş meydanında hayal ettikten sonra Vatan için canını ortaya koyan birinin vatanda yalnızlığa tek edilmesinin ne denli acı olduğunu düşünür. Oysa birkaç yıla sonra o dönemleri yaşamış görmüş insanların aransa da bulunamayacağı gelir aklına, iyice üzülür onlara layık görülen ilgisizliğe sonra ana geri döner ve bir ambulans çağırır.

Güneşin Doğduğu Her Yer

Yunus Dede kalp krizi geçirdiğini duyduğu arkadaşı Yusuf Bey'i ziyarete gider. Yusuf Bey çok mutlu olur. Çay eşliğinde sohbet ederken ekonomik gelişmeleri takip etmede oldukça zorlandığını hatta başarılı olamadığını anlatır. Yunus Dede de üç oğlu olduğunu hatırlatır ve işi onlara bırakmasını tavsiye eder. Bunu düşünmüş olan Yusuf Bey hangisine bırakacağı konusunda bir türlü karar veremediğini söyler. Yunus Dede, tıpkı masallardaki gibi üç oğluna da eşit miktarda para verip bir yıl sonra bu parayı en iyi işletip en iyi karı elde edecek oğluna bırakmayı teklif eder. Bu düşüncüyü mantıklı bulan Yusuf Bey de bir yıl sonraki toplantıyı karar vermede yardımcı olması için Yunus Dede'yi de davet eder. Bir yıl sonra toplandıklarında ise büyük çocuk parayla arla alıp aldığı tarlayı işleyerek parayı 10 kat artırmıştır. Ortanca çocuk parayla bir meyve bahçesi almış ve parayı on kat artırmıştır. Her yıl da artmaya devam edecektir. Küçük çocuksa parayla bir işletme son sınıf öğrencisine burs vermiş ona bir

proje hazırlatmıştır. Öğrenci güneş enerjisiyle su ısıtma teknikleriyle ilgili 10 yıl garantili bir ürün tasarlamıştır. Garanti maliyetini düşürmek için de arıza durumunda maliyet, ürünü yapan ustadan tahsil edilecektir. Arıza olmaması durumunda da ürünü yapan ustaya her yıl pirim verilecektir. Bu durumda ortak bir kararla iş eğitime yatırım yapan küçük kardeşe bırakılmıştır. O da kardeşleriyle birlikte çalışma şartıyla kabul etmiştir.

Kalbin Kaybeden Adam

İş yerinde şef olarak çalışan Okan Bey, kurumundaki yeni yapılanma nedeniyle sorumlu olduğu birimin kapanacağını duyunca deliye döner. İşini ve emeğini elinden almak için kasten böyle bir yapılanmanın ortaya çıkarıldığını düşünerek herkese karşı kin ve nefret beslemeye başlar. Bu stresli dönemde kalbiyle ilgili bir sıkıntıdan şüphelenerek doktora gider. Okan Bey'in kalbi stres nedeniyle biraz düzensiz çalışsa da herhangi bir sıkıntı gözükmemektedir. Doktor kalbiyle ilgili bir rahatsızlığı olmadığını söyler söylemez fırsatını bulan Okan Bey başından geçenleri bir nefeste doktora anlatır. Doktor da Yunus Dede ile görüşmesini tavsiye eder ve kendisinin bir kalp doktoruna değil gönül doktoruna ihtiyacı olduğunu söyler. Tam o sırada Yunus Dede içeri girer. Okan Bey'i dikkatle dinledikten sonra karanlık diye bir şeyin olmadığını ışıksızlık durumunun karanlığa sebep olduğunu söyler ve Okan Bey'e "Güneş mi yoksa ay mı olmak isterdin?" diye sorar. Okan Bey ışığı kendinde var olduğu için güneş olmak istediğini söyler. Yunus Dede ise kendi çözümünü kendisinin bulduğunu güneş olmak için çabalarsa sıkıntısının geçeceğini söyler. Okan Bey sohbetin sonunda kalbinin varlığını biraz olsun hissetmeye başlar.

Beklenen Sabah

Yalnız yaşayan Yunus Dede, Ramazan ayının son sahurunda Bayram sabahını beklerken vatani ve yurttaşları için kaygılanır ve uykusu kaçar. Devletin şanlı geçmişini anar ve herkes için dua ederek bayram namazına gider.

Demirdağı'nın Lalesi

Coşkun Bey, satın aldığı arsaya site yaptırmak için alanı düzeltme çalışmaları yaptırmaktadır. Ancak greyderlerden birinin çalışmadığı haberi gelir. Çalışmaları kontrol etmek için inşaat alanına gittiğinde ikinci bir greyderin de diğer greyderin yanına gelince durduğunu ve bir türlü çalıştıramadıklarını görür. Duruma anlam

veremez. İzlemeye devam eder. Diğer greyderler de tepede tek başına dikilen sarı lalenin yanına geldikleri an kıpırdamaz. İşçilerden biri bu işte bir sır olduğunu söyler. Coşkun Bey de yıllar önce annesinden de böyle cümleler duyduğunu ve çözüm bulmak için Yunus Dede'ye gittiğini hatırlar. Kendisi de gidip Yunus Dede'den yardım ister. Yunus Dede alana gidip oradakilerle hal diliyle konuşmaya karar verir. Alana vardığında sarı lale ve bir greyderin konuşmasına şahit olur. Onları dinleyince yıllar önce greyderler henüz maden dağında birer madenken onların yalnızlığını bölüşen tek canlının sarı bir lale olduğunu bundan dolayı greyderlerin laleye karşı vefa borcu hissettiklerini öğrenir. Bunun üzerine greyderlere lalenin etrafındaki belli bir alanı çiçek bahçesi olarak düzenleme teklifinde bulunur. Sarı lale kabul edince greyderler de yeniden çalışır.

MUTLULUĞUN FORMÜLÜ

Mutluluğun Formülü kitabında sırasıyla; “Abdülkadir’in Altınları”, “Hazinenin Şifresi”, “Yunus Dede'nin Heybesi”, “Çiçekler Solmamalı”, “İrmağa Düşen Çocuk”, “Bıçak Çiçek Açınca”, “Öksüz Hırsızlığa Çıkınca”, “Gönül Kapısı”, “Uçan Kurtlar”, “Gülistan Kız”, “Mutluluğun Formülü”, “Kimsesizler Kimsesi” adında 12 hikâyeye yer verilmiştir.

Abdülkadir'in Altınları

Yunus Dede ve dostları toplanıp birbirlerine ders verici hikâyeler anlatmaktadırlar. O gün sıra Derviş Salih'tedir. Derviş Salih, yolculukların şimdiki gibi rahat olmadığı, eşkıyaların çok olduğu bir dönemden bahseder. Hikâyede küçük Abulkadir'in de olduğu kervanın önünü eşkıyalar keser. Kimin ne kadar altını parası varsa çıkarsınlar diye emir verilir. Kimse param var demezken Abdulkadir, üç altını olduğunu söyler. Diğer yolcular ses etmedikleri halde kese kese altınları paraları çıkmasına rağmen küçük çocuğun altınım var demesi eşkıya başının dikkatini çeker. Abdülkadir'e altınlarının olduğunu neden söylediğini sorar. Abdülkadir, yalan söylememe konusunda annesinin onu tembihlediğini söyler. Bu açıklama eşkıya başının hoşuna gider ve çocuğun altınlarını iade etmelerini üzerine de bir kese altın vermelerini söyler. Ancak Abdulkadir sadece kendi altınlarını alır gerisini haram olacağı için kabul etmez. Eşkıya başı Abdülkadir'in davranışından çok etkilenir ve eşkıyalığı bırakma kararı alır. Bunu dinleyen dost meclisi üyelerinden biri anlatılanı

hikâye değil masal olarak değerlendirir. Anlatılan hikâye mi masal mı tartışmasını Yunus Dede “*Herkesin masalı da gerçeği de kendi gönül aynasına yansıyandır.*” Cümleleriyle sonlandırır.

Hazinenin Şifresi

Kendi halinde bir esnaf olan Ahmet Efendi, Yunus Dede ile tanıştıktan sonra bütün hayatı kitaplar olur. O günden sonra çok kitap okuduğu için “Kitap Ahmet” olarak anılmaya başlar. Gel zaman git zaman Kitap Ahmet hastalanır ve okuduğu kitaplardan dolayı hastalığının ölümcül olduğunu anlar. Üç oğlunu yanına çağırıp okuduğu kitaplardan bir hazine şifresi bulduğunu ancak bu şifreyi onlarla paylaşmayacağını söyler. Çözüm konusunda Yunus Dede’den yardım alabileceklerini ekler. Kısa bir zaman sonra da ölür. Kitapları çok fazla gören gençler Yunus Dede’den yardım ister. Yunus Dede de kitaplıkları üçe böler. Her biri kendisine düşen yedi kitaplıkta bulunan kitapları okuyup her kitaplıktan bir ana fikir çıkaracaktır. Yedi ayın sonunda Yunus Dede’yi çağırır ana fikirleri ortaya koyarlar. Yunus Dede, “Bilgi en büyük hazinedir.” şifresini çözer. Gençler boşa zaman harcadıklarını düşünüp üzülürler. Yunus Dede ise her birinin okudukları kitaplarla ilgili alanda uzman olduklarını söyler ve onları ilgili mesleklere yönlendirir. Zaman içinde üç genç de mesleklerinde başarılı, adları duyulmuş kişiler olurlar.

Yunus Dede’nin Heybesi

İnsanlara iyilikten başka düşüncesi olmayan Yunus Dede, yaşadığı yerdeki insanların kötülüğe yöneldiğini görünce onlara ders vermek için çerçilik yapmaya başlar. Önüne ve arkasına astığı boş heybeyle öne eğik dolanır “*İyilikler alırım kötülükler satarım! Çerçi geldi, çerçiii!*” diye bağırır. Onu böyle görenler merak edip “*Böyle çerçilik mi olur, kim sana iyiliğini verir de senin kötülüklerini alır?*” gibi sorular sorar. Yunus Dede yaptığı iyilikleri heybenin arkasına kötülüklerini ise öne koyduğunu söyler. İyilikleri çok olduğu için öne eğilerek dolaşmak zorunda kaldığını bu yüzden iyiliklerini satmaya çalıştığını söyler. Onu dinleyenler de heybeyi ters çevirmesini önerir. Fakat Yunus Dede, heybeyi ters çevirdiğinde iyiliklerin çok olduğunu gördükçe kötülük yaptığını bu kez de heybenin arkaya doğru onu eğdiğini söyler. Herkese de heybesine dikkat etmesini öğütler.

Çiçekler Solmamalı

Sezer ve Hüseyin adında birbirini çok seven iki dost vardır. Neredeyse her anlarını birlikte geçiren bu iki dosttan Hüseyin bir gün Sezer'e gelir. Ailece halasına gideceklerini söyler ve menekşesini Sezer'e emanet eder. Menekşeyi aldığı an menekşenin kendisine güldüğünü hisseden Sezer, sabah erkenden kalkar ve menekşenin solgun olduğunu görür. Anne ve babası da en az menekşe kadar solgundur. Hüseyin ve ailesinin kaza yaptığını, anne ve babasının ağır yaralı olduğunu ancak Hüseyin'in kurtarılamadığını öğrenir. O andan itibaren de menekşe gibi sararıp solar. Sezer, günlerce yemeden içmeden kesilir, ruh gibi dolaşır. Sezer'in durumuna çare bulamayan ailesi sonunda Yunus Dede'den fikir almak için hep birlikte ziyaretine giderler. Sezer, Yunus Dede'nin tatlı sohbetine de karşılık vermez. Yunus Dede onu çiçeklerle dolu bir bahçeye götürür. Sezer, çiçekleri görünce solan menekşeyi hatırlar ve "Çiçekler solmamalı." Diye mırıldanır. Çiçeklerden biri Sezer'e yılın bazı bölümlerinde yeşermek üzere solduklarını söyler. Sezer çiçeğin konuşmasından mutlu olur. Etrafa bakınca gözü menekşelere ilişir. Onları severken Hüseyin'i hatırlar ve bu kez "Çocuklar ölmemeli." diye mırıldanır. Menekşe "Çiçekler ölmez." diye karşılık verir. Hüseyin'in de diğer çocukları gibi Allah'ın misafiri olarak cennete en güzel şekilde ağırlandığını söyler. Sezer, konuşmalarından oldukça etkilendiği menekşeyi Yunus Dede'den ister. Yunus Dede, memnuniyetle menekşeyi hediye eder.

Irmağa Düşen Çocuk

Söz meclisinde söz sırası Selim Öğretmene gelir. Selim Öğretmen şahit olduğu bir olayı anlatır. Irmak kenarında gezinirken bir çocuğun suya kapılıp "Anne, anneciğim Kurtar beni!" diye bağırarak sürüklediğine şahit olmuştur. Kendisinin etrafta çocuğa uzatarak onu kurtarmak için bir şeyler baktığı sırada çocuğun annesi yıldırım gibi ırmağa atlamış, çocuğu kurtarmıştır. Dost meclisinde bulunanalar anlatılanlardan yola çıkarak Yüce Mevla'nın da günah ırmağına düşen kullarına bir anne merhametiyle muamele edeceğini söyler.

Bıçak Çiçek Açınca

Bir yaz günü anne serçe yavrularının yumurtadan çıkma hayalini kurarken acıkır ve karnını doyurmak için kısa süreliğine yuvasından ayrılır. Gördüğü buğday

tanelerini yerken Avcı Abdi'nin tuzağına yakalanır. Kendisini yemek isteyen avcıya yavrularının bu akşam yumurtadan çıkacağını söyler. Onlar yumurtadan çıkarken yanlarında olmak için kendisini serbest bırakmasını ister. Yavruları yumurtadan çıkınca geri döneceğine söz verir. Avcı Abdi, yerine bir rehine bırakırsa gidebileceğini söyler. Çaresiz kalan serçe bir ağıt yakar. Ağıtı duyan bir kumru kayıtsız kalamaz ve kendisini rehine olarak avcıya teslim eder. Avcı serçeyi beklerken kumruya; bir serçe için boşu boşuna canından olacağını söyler. Kumruysa serçe için değil darda olan birine yardım etmek için orada olduğunu söyler. Zaman dolar fakat serçe gelmez. Avcı Abdi serçe gelmeyince bıçağı kumrunun boynuna sürer ancak bıçak kesmez. Çünkü bıçağın sapında gül açmıştır. Bunu gören avcı fenalık geçirir. Kumru avcının işaret ettiği yerden ilacını ağzına vermeye çalışırken sözünde durup geri dönen anne serçe, avcı için su getirmeye çabalar. İşlerini halleden serçe ve kumru evlerine giderken avcı kendine gelir ve olanların gerçek mi rüya mı olduğunu anlayamaz. Dalgın dalgın dolaşırken Yunus Dede'yle karşılaşır. Başından geçenleri ona da anlatır. Gerçek mi rüya mı ayıramadığını söyleyince Yunus Dede anlattıklarının gerçek ya da rüya olmasının değil bunlardan çıkardığı dersin önemli olduğunu söyler. Avcı Abdi, olaydan sonra avcılığı bırakarak o bıçakla çocuklar için oyuncaklar yapıp satar.

Öksüz Hırsızlığa Çıkınca

Yunus Dede bir bahar günü dostu İrfan Çavuş'u ziyarete gider. Yunus Dede kalkmak ister fakat arkadaşı, misafir odasının aylardır boş olduğunu söyleyerek Yunus Dede'yi gece orada kalmaya ikna eder. Ertesi sabah birlikte camiye giderler. Namaz sonrası Yunus Dede cami bahçesinde korkulu gözlerle etrafa bakan iki çocuk görür. Oradakilere çocukların durumunu sorar. Cemaatten Hasan Usta, camiye gelirken çocukları komşunun evine girmeye çalışırken gördüğünü onları polise götürmek için yanında getirdiğini söyler. Yunus Dede çocukların yetim olduğunu 2 ay önce de öksüz kaldıklarını duyunca kabahati çocuklarda değil ona sahip çıkmayanlarda bulur. Çocukları kendi evine götürmek ister. Hasan Usta ise hatasını fark eder ve telafi etmek için çocukların ev masraflarını karşılayacağına söz verir. Misafir odası boş olan İrfan Çavuş da çocukları kendi evinde ağırlayacağına söz verir.

Gönül Kapısı

Aşk ülkesinin hükümdarı, evlenme çağı gelen Sevdagül adındaki dünyalar güzeli kızını kırk kapı yaptırdığı saraya yerleştirir. Onunla evlenmek isteyen herkesi de saraya davet ettirir. Sevdagül her gün beğendiği bir genci içeri davet eder ancak giden hiçbir delikanlı geri dönmez. Sevdagül'ün dillere destan güzelliğini duyan Sevdakâr da atına atlayıp Sevdagül'üne kavuşma hayaliyle yollara düşer. Saraya yaklaştıkça heyecanı artan delikanlı bir aslanın yaşlı bir adama saldırdığını görür ancak yolundan geri durmaz. Bunun üzerine yaşlı adam “Allah rızası için yardım edin!” diye bağırır. Sevdakâr, atından inip aslanla boğuşur ve yaşlı adamı kurtarır. Delikanlıya dualar eden Yaşlı adam, en sonunda “Allah sevdiğine kavuştursun.” diye ekler. Duanın ardından Sevdakâr dalgınlaşır. Yaşlı adam Sevdakâr'ın yollara düşme sebebini öğrenince onu uyarır. Ancak Sevdakâr ölmek pahasına gideceğini söyler. Yaşlı adam, o sarayın kırk kapısı olduğunu kırkının da kırk zindana açıldığını söyler. Bu nedenle o kapılardan değil gönül kapısından girmesini önerir. Sevdakâr saraya varır ve Sevdagül kendisini içeri çağırır. Ancak Sevdakâr buraya kadar onun için gelmiş olsa da içeri girmeyeceğini söyler. Ölümden korktuğunu düşünen Sevdagül'e ölümden değil ölünce kendisinden ayrılacağından korktuğunu söyler. Sevdagül penceren kaybolur o arada Sevdakâr dua eder. Sarayın kapısı açılır ve içerden önce Sevdagül için gelmiş ancak içeri girdikten sonra dışarı çıkamamış delikanlılar ardından da Sevdagül çıkar. Sevdakâr onu atına bindirir ve sevgi sarayının mutluluk köşküne oturtur. Evlenip bir ömür mutlu yaşarlar.

Uçan Kurtlar

Demircilik yapan Dursun adında bir köylü, küçük kızıyla birlikte yaşar. Kız ödevinin çok olduğu bir gün geç saate kadar çalışır ve babasını uyandırmamak için de dışarıdaki tuvale gider. Ancak dönüşte köye inen kurtların saldırısına uğrar. Kızının çığlıklarını duyan bana onu kurtarır ancak kızı oldukça hırpalanmıştır. Kızının intikamıyla yanan baba kızı iyileştikten sonra tüfek omzunda nöbet tutmaya başlar. Yunus Dede bir gün sabah namazına giderken Demirci Dursun'u görür ve ne yaptığı sorar. Yunus Dede onu dinledikten sonra “*Bu intikam üzerine biraz düşünmek lazım. Hayvan kendine yakışan hayvanlığı yapmış; insana da insanlık yakışır.*” deyip yoluna devam eder. Yunus Dede'nin söylediklerini dikkate alan Demirci Dursun, ne demek

istediğini anlamaya çalışırken aklına fikir gelir. Kendine demirden bir zırh yapar ve öyle nöbet tutmaya başlar. Demirci Dursun’a saldıran kurtlar onu ısırılmaz. Demirci Dursun’sa tuttuğu kurdu tepeden aşağı fırlatır. Kurtları havada gören köylü uçan kurt efsaneleri anlatmaya başlar. Demirci Dursun da nöbete böyle devam eder. Karlar erimeye başlayınca Yunus Dede, kendisine yakacak odun toplamaya dağa çıkar. Dağda açlıktan ölmüş kurt yavrularıyla karşılaşır. Bu duruma oldukça üzülür. Demirci Dursun’a giderek durumu anlatır. Hatasını anlayan Demirci Dursun, köyün ortasına kocaman demir bir sandık yapar ve köylüler yiyeceklerinden artanları ona döker. Demirci Dursun da hayvanlar karnını doyurup köye inmesin diye onları dağlara bırakır. İşinin olduğu zamanlarda da bu işi Yunus Dede yapar.

Gülistan Kız

Köyde yaşayan Yunus Dede, şehirdeki dostlarını özler ve onları ziyarete gider. Dostlarını cami bahçesindeki çınar ağacının altında oturmuş sohbet ederken bulur ve sohbete katılır. Bekçi Bekir, çocuklukların cami avlusuna gelip birkaç ayakkabıyı sakladıktan sonra sahiplerinin onları aramasını eğlenerek izlediklerini anlatır. Tam o sırada çok güzel bir kız çocuğu bahçeye girer. Bekçi Bekir “Gülkıran Kız” geldi diye yerinden fırlar. Kız çocuğu bahçedeki güllerden birini koparıp kaçar. Bekçi Bekir birazdan nefes nefese döner. Durumu anlayamayan Yunus Dede, neler olduğunu sorar. Bekçi Bekir de bu kızın her nerede güzel bir gül görse onu koparıp kaçtığını anlatır. Yunus Dede kızın neden öyle davrandığını merak eder. Etrafı dolaşmak üzere yürürken küçük kız parkta elindeki gülü severken görür. Yanına yaklaşır, müsaade isteyerek oturur. Kıza gülü nereden neden aldığını sorar. Kız da annesinin gülleri çok sevdiğini, bu yüzden kendi adını da Gülistan koyduğunu söyler. Kendisi de annesini çok sevdiği için ona her gün bir gül götürmeye çalışır. Yunus Dede, bunu başkalarına zarar vererek yapmasının hoş olmadığını söyler. Kıza bir fotoğraf makinesi hediye ederek annesine her gün çektiği güzel fotoğrafları götürmesinin daha iyi olacağını söyler. Kız buna sevinir. Yunus Dede fotoğrafçıyla konuşur. Kızın çıkarttırdığı fotoğraflar ve koyduğu filmlerin parasını şehre geldikçe borç olarak ödeyeceğini söyler. Kız mutlu bir şekilde fotoğraf makinesiyle oradan ayrılır. Yıllar geçer ve bir gün Yunus Dede yine fotoğrafçıya ödeme yapmak üzere girer. Ancak fotoğrafçı elindeki gül fotoğraflarıyla dolu takvimi Yunus Dede’ye uzatır. Hayranlıkla gül

fotoğraflarına bakan Yunus Dede fotoğrafın altında kızın adını görür. Mutluluktan yüzünde güller açar.

Mutluluğun Formülü

Yunus Dede, sabah namazından sonra şehre dostlarını ziyarete gider. Onu sevinçle buyur eden dostunun yüzünde inceden bir mutsuzluk görür. Yunus Dede “Kerem Bey çoluktan, çocuktan işten güçten bir sıkıntın mı var?” diye sorar. Kimseden yana bir sıkıntısı olmadığını söyleyen adam maddi olarak da yedi sülalesine yetecek kadar malı mülkü olduğunu söyler fakat buna rağmen mutlu olamadığını mutlu olabilmek için ne gerekiyorsa yapmak istediğini söyler. Yunus Dede de ona parasını Allah yolunda harcamayı önerir. Yunus Dede daha sonraki ziyaretinde dostunu kalabalık ve mutlu bir grup içinde bulur. Güzel sohbetlerin ardından köye gitmek üzere kalkan Yunus Dede, kapının önünde bir araba dolusu yiyecek ve giyeceğin köydeki ihtiyaç sahiplerine dağıtılmak üzere hazırladığını öğrenir.

Kimsesizler Kimsesi

Yunus Dede, bir dostunun kapısını çalar. Dostu Yunus Dede’yi sevinçle içeri buyur eder. Ancak yüzü asıktır. Yunus Dede, moralinin neden bozuk olduğunu sorar. Dostunun kızı tıp fakültesinde okumaktadır ve bugün kimsesiz bir hastanın yoğun bakıma getirildiğini babasına söylemiştir. Hastayı iyileştirecek ilaçlar oldukça pahalıdır. Kendisinin de ilaçların yalnızca dörtte birini karşılama durumu vardır. Elinden bir şey gelmediği için kimsesizler kimsesi Yüce Mevla’ya dua ettiğini söyler. Yunus Dede gerekli paranın bir kısmını kendisinin ödeyeceğini söyler. Hastanın ilaç sıkıntısını birlikte çözmüş olurlar. Yunus Dede bir de adres bırakır ve iyileşen hastaya iş konusunda yardımcı olunacağını söyler.

KİRAZLI ŞEMSİYE

Kirazlı Şemsiye kitabında sırasıyla “Tekerlekli Sandalye”, “Annem Beni Tanımıyor”, “Arkadaşım Okalipüs”, “Sevimli Karnelerim”, “Uğur Böceği”, “Özür Dilerim Arkadaşım!”, “Öğretmenler Günü Hediyesi”, “Sayılar Denzine Yolculuk”, “Kirazlı Şemsiye”, “Arkadaşım Yazı Tahtası” adında 10 hikâye yer almaktadır.

Tekerlekli Sandalye

Ceren'in Gülçin adında herkesin çok sevdiği bir sınıf arkadaşı vardır. Ancak Gülçin yürüme engellidir bu nedenle onu çok seven arkadaşları teneffüslerde bile sınıfta kalıp onu yalnız bırakmak istemezler. Din Kültürü ve ahlak bilgisi dersinde zekât konusu işlenirken öğretmen her malın zekâtının kendi cinsinden verilmesi gerektiğini söyler. Paranın zekâtının parayla, mutluluğun zekâtının mutluluğu paylaşarak verilebileceğini, sağlığın zekâtının ise engelli insanlara yardımcı olarak verileceğini söyler. Ceren'in aklına hemen Gülçin ve okula gidip gelirken yaşadığı güçlükler gelir. Ceren çok sevdiği arkadaşına yardımcı olmak, sağlığının zekâtını da vermek ister. Projeler üreten zeki arkadaş Emine ile fikrini paylaşır. Hastanelerin başlattığı 50000 pet şişe kapağına bir elektrikli sandalye kampanyası için pet şişe kapakları toplama kararı alırlar. Bu fikri Kızılay kolu sorumlusu öğretmenleriyle de paylaşarak okul geneline yaymak isterler. Sayı fazla olunca ara ara ümitsizliğe kapılırlar da hiçbir güzelliğin kolaylıkla olmayacağını hatırlayıp çalışmaya devam ederler. Ceren ve arkadaşları bir ayda yirmi bin kapak toplar. Ancak yine ümitsizliğe kapılmak üzerelerken Okul Müdürü tarafından çağırılırlar. Odada okuldan bir arkadaşlarının babası da vardır. Başlatılan kampanyayı duyan veli destek olmak amacıyla gelmiştir. Gülçin'e tekerlekli sandalye hediye edecektir. Ancak kampanya ihtiyaç sahibi başka insanlar için devam edecektir.

Annem Beni Tanımıyor

Ceren okumayı seven bir çocuktur. Dergilerde okumayı en sevdiği bölümlerden biri "Bunları biliyor muydunuz?" bölümüdür. Yine merakla o bölümü okurken Hindilerin yavrularını seslerinden tanıdığı bilgisiyle karşılaşır ve okumakla kalmayıp denemeye karar verir. Arkadaşıyla birlikte hindinin kulaklarına pamuk tıkar, olacakları seyrederek. Anne hindi biraz önce birlikte dolaştığı yavrularını, kulağı tıkandıktan sonra yanına bile yaklaştırmaz. Ceren yaptıkları deneyi ve sonucunu ne kadar eğlenerek izlediklerini annesine anlatır. Durumdan rahatsızlık duyan anne kızını tanımıyor gibi davranarak ona bir ders verir. Hatasını anlayan Ceren babasının hatırlatmasıyla koşarak hindinin kulaklarını açar.

Arkadaşım Okalıptüs

Sıcak bir yaz tatilinde sivrisineklerle savaşmak zorunda kalan Ceren bu memnuniyetsizliğini anne ve babasıyla paylaşır. Babası ilaçlamalar yapılmasına

rağmen sivrisineklerin azalmamasının şehrin girişindeki bataklıktan kaynaklandığını söyler. Sohbet esnasında Ceren, babasından sivrisineklerin insanlara sıtma hastalığını bulaştırdıklarını duyar ve Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenin söylediğini hatırlar. Okaliptüslerle bataklık probleminin çözüleceğini söyler. Babası çözümü basit bulur. Yetkililerin bu çözümü düşünmemesine ihtimal vermez. Ancak annesi Ceren'i destekler ve kocasına çok basit çözümü olan bir problem sorar. Ancak eşi çözemez. Babası da Ceren'e hak verince ertesi gün belediye başkanı ve kaymakamla görüşerek tekliflerini sunarlar. Ceren'in fikri uygulamaya geçer. Yetkililer proje sahibi olarak Ceren'in ismine de yer vererek yerel televizyonda kendisine teşekkür ederler. Birkaç yıl içinde bataklık tamamen kurur ve güzel bir mesire yeri olur.

Sevimli Karnelerim

Okulu ve okumayı sevmesine rağmen ödevlerden sıkılan Ceren bu durumu dedesine anlatır. Dedesi de öğrencinin okul hayatını çiftçinin ekip biçme zamanıyla özdeşleştirir ve karne zamanını harman zamanı olarak değerlendirir. Ceren de karnelerini getirerek dedesine harmanlarını gösterir. Karneler iyi notlarla dolu olunca öpücükleri kapar.

Uğur Böceği

Ceren ve Aybüke birbirini çok seven iki iyi arkadaştır. Ancak fazla samimi halleri derste de devam ettiği için sorun yaşarlar. Bir gün ders esnasında perdede gördükleri uğur böceğini alıp birlikte sevmeye başlarlar. Öğretmen durumu fark eder ve Ceren'i çok sevdiği Aybüke'nin yanından kaldırıp hiç sevmediği Uğur'un yanına oturtur. Ceren çok bozulsada çaresi yoktur. Uğur'a daha da gıcık olmaya başlar. Beden Eğitimi dersinde voleybol oynayan Ceren ters bir hareketle topa vurur. İki parmağı incinir. Eli alçıya alındığı için yazı yazamaz. Uğur tahtayı kendi defterine yazdıktan sonra Ceren'in defterine de yazar ve bunu bütün dersler için yapar. Bununla yetinmeyen Uğur, Ceren'in defterlerini çantasına koyup çıkarır. Çantasını kokuna takıp çıkarırken de yardımcı olur. Bunlara başta şaşırان Ceren, gitgide Uğur'u daha da çok sever. Hatta Uğursuz dediği Uğur'a artık "Uğur Böceğim" diye hitap eder.

Özür Dilerim Arkadaşım!

Kurşun kalem ve silgi sayesinde okumayı yazmayı sevmekle beraber ödev yapmayı da seven Ceren'e amcası bir gün rengarenk yazan tükenmez bir kalem hediye eder. Ceren renklere hayran kalarak ödevini rengarenk yapar. Ancak ertesi gün

öğretmeni tükenmez kalemle yazdığı için yanlışlarını karalamak zorunda kalan Ceren'in ödevini beğenmez. Duruma üzülen Ceren, kurşun kalem ve silgisini küstürdüğü için ne yapacağını da bilemez. Tükenmez kalemin tavsiyesi üzerine onlardan özür diler ve barışırlar. O günden sonra ödevlerini eskisi gibi tükenmez kalem, kurşun kalem ve silgisiyle yapar.

Öğretmenler Günü Hediyesi

Öğretmenler günüdür. Ceren çok sevdiği öğretmenine onun da beğeneceği işine yarar güzel bir hediye almak ister. Uzun uzun düşünür ve annesiyle güzel bir kazak alırlar. Ceren ertesi gün aldığı hediyyeyi evde unuttur ve buna çok üzülür. Arkadaşları hediyelerini vermek için ilerlerken o geri geri gider. Hediye verme işi bittikten sonra öğretmen güzel bir konuşma yapar bütün öğrencilerine teşekkür eder ancak en güzel hediyyeyi Ceren'den aldığını söyleyince Ceren şaşırır. Öğretmenin onu iğnelediğini bile düşünür ancak öğretmeni ciddidir. Sonunda öğretmenlerle ilgili şiir yarışmasında Ceren'in ilçe birincisi olduğunu söyler. Sınıf arkadaşları Ceren'i alkışlar ve tebrik eder. Ceren yarışmaya gönderdiği şiirini sınıfta okur. Öğretmeni onu alnında öper. Bunlar üzerine Ceren'in babası evde unutulmuş hediye paketiyle sınıfa girer. Öğretmen, Ceren'in kendisine hediyesini verdiğini söyler.

Sayılar Denizine Yolculuk

Evde ders çalışan Ceren, kendine teneffüs verdiğinde bile derslerinden sıyrılamaz. Pencereye konan bir kuşa uçabildiği için imrenirken matematik kitabının da kanatlandığını görür ve onunla sayılar denizine yolculuk eder. Başka bir zaman coğrafya kitabıyla yeni bir yolculuğa çıkar. Kitaplar onun arkadaşısıdır ve onlarla çıktığı yolculuklarda yaşadıklarını anlatır.

Kirazlı Şemsiye

Annesi Ceren'i ekmek almaya bakkala gönderir. Hava bozuk olduğu için şemsiye alması için de uyarır. Ceren istemeye istemeye şemsiyeyi alır. Yağmur, eve dönerken oldukça şiddetlenir. Telaşla eve girerken balkonun altında yağmurdan korunmaya çalışan seyyar satıcı dikkatini çeker. Satıcıyla konuşan Ceren, satıcının yağmur nedeniyle satış yapamayacağını öğrenir. Buna oldukça üzülür. Annesine seyyar satıcının durumundan bahseder ve sebze alışverişini seyyar satıcıdan yapmaya karar verirler. Ceren heyecanla dışarı çıkıp alışverişini yapar. Eve dönerken şemsiyesini satıcıya bırakır. Ertesi gün Kapı çalar. Kapıyı açan Ceren kimseyi göremez fakat az

ilerdeki seyyar satıcı dikkatini çeker. Seyyar satıcı Ceren’e el sallar, “*Elma, armut, kiraz! İyilik unutulmaz.*” diye bağırarak uzaklaşır. Ceren içeri girerken kapıda satıcıya verdiği şemsiyeyi görür, içeri alır. Şemsiyenin içinde kiraz olan bir poşet vardır. Satıcının bu ikramından sonra şemsiyenin adı “Kirazlı Şemsiye” olur.

Arkadaşım Yazı Tahtası

Okul ve okula dair her şeyi çok seven Ceren, yine de en çok teneffüsleri sevmektedir. Ancak nöbetçi olduğu için teneffüse çıkamadığı bir gün arkadaşı Şebnem onu sınıfta yalnız bırakmaz. Tahtaya isimlerini yazıp kalp içine alarak zaman geçirirler. Ancak bir süre sonra sevmedikleri arkadaşlarının isimlerini de yazıp üzerine çarpı atarlar. Daha da ileri giderek yazdıkları isimlerin yanına hoş olmayan sıfatlar eklerler. Ancak tahta bu duruma daha fazla dayanamaz ve tebeşir tozlarını üzerlerine üfleyerek onları cezalandırır ve daha sonra da arkadaşlık konusunda empati kurmalarını sağlayarak hatalarını fark etmelerini sağlar. Bunun üzerine yazı tahtasıyla da dost olurlar.

BİSİKLET ARKADAŞIM

Bisiklet Arkadaşım kitabında sırasıyla, “Canım Babam”, “Arkadaşım Beyaz Melek”, “Arkadaşım 23 Nisan”, “Sevgi Çiçeği Bayramları”, “Nazlı Bebeğim”, “Kitaplarla Dost Olmak”, “Hayat Dersi”, “Rüya mı Gerçek mi?”, “Bir Elin Nesi Var?”, “Bisiklet Arkadaşım”, “Zaman Hırsızı”, “Arkadaşım Irmak” olmak üzere toplam 12 hikâye yer almaktadır.

Canım Babam

Ceren ve babası, Ceren’in okul ihtiyaçları için alışverişe giderler. Metroda Ceren ve babası yan yana oturmaktadır. Metroya yaşlı bir amcan biner. Babası Ceren’den yaşlı amcaya yer vermesini ister. Ceren ise yolları uzun olduğu için bu istekten hoşlanmaz ancak belli etmeden kibarca yerinden kalkar. Yaşlı amca iner ve Ceren tekrar oturur. Bu kez de metroya bir hanımefendi biner. Babası Ceren’den hanımefendiye yer vermesini ister. Ceren, sinirlenir ama belli etmeden yine yerini verir. İçten içe babasına kızarken birdenbire babasının kalkarak yerini kendi yaşlarında başka bir beye verdiğini görür. Kendisine çok garip gelen bu duruma oldukça şaşırır. Daha sonra babasına kendi yaşlarında bir erkeğe neden yer verdiğini sorar. Babası ise

kendisinin uzun bir süredir oturduğunu, aynı ücreti ödediği için başkalarının da oturmaya hakkı olduğunu söyler.

Arkadaşım Beyaz Melek

Ceren, hemşireleri çok sevmektedir. Kendi okullarında da bir hemşirenin olması çok ister. Bir gün sonunda hayalleri gerçek olur. Aşı yapmak üzere okula hemşireler gelir. Ceren ve arkadaşı Şebnem aşidan korktukları için okuldan kaçarlar. Ancak onlar daha eve girmeden okul idaresi aileleri durumdan haberdar etmiştir. Annesi Ceren'i tekrar okula götürür ve aşısını yaptırır. Ceren de korktuğu kadar büyük bir acı duymaz ancak ağlayarak aşı olmaktan kurtulan Şebnem günlerce daha büyük acılar içinde hasta yatar ve okula gelemmez. Aşı olmadığı için de pişman olur.

Arkadaşım 23 Nisan

23 Nisan'ı çok seven Ceren, o güne duyduğu sevgi ve özlemi 23 Nisan için yazdığı mektupla anlatır. Son bölümünde de Ceren'in ağzından 23 Nisan'a yazılmış bir şiir yer alır.

Sevgi Çiçeği Bayramlar

Hikâyenin baş kahramanı Cerenlerde bayram telaşı kurbanlığın eve getirilmesiyle başlar. Bayramsa dedesi be babasının bayram namazından dönüşlerinde bayramlaşma ile başlar. Kesilen kurbandan komşulara pay dağıtılır. Okurun payına ise bayram şiiri düşer.

Nazlı Bebeğim

Ceren'in sınıf arkadaşlarından Selma, sınıfta yüzü asık oturmaktadır. Bu durum Ceren'in dikkatini çeker ve Selma'nın sorununu anlamaya çalışır. Selma, Ceren'in sevdiği herkes ve her şey için yazılar yazdığını fakat kendisiyle ilgili hiçbir şey yazmadığı için üzgün olduğunu söyler. Ceren ise önceki hafta sınav başlamak üzereyken Selma'nın kendi kalemini kırarak Ceren ile paylaştığını hatırlatır. İkisinin kalem kankası olduğunu söyleyerek, Selma'nın gönlünü alır.

Kitaplarla Dost Olmak

Ceren arkadaşı Şule'yi çok sevmektedir ancak Şule, Ceren ne kadar çok çalışmış olursa olsun her sınavda Ceren'den beş-on puan fazla alır. Bu durum Ceren'in canını çok sıkır. Şule'nin sırrını merak edip dururken sınava onunla çalışarak bu sırrı çözebileceğini düşünür. Annesinden izin alarak bir gece Şulelerde kalır. Birlikte çalışırken çalışma şekillerinde herhangi bir fark göremez ve merakını gideremez. Bir

süre sonra okullarına bir şair gelir ve “*Kitaplarla Dost Olmak*” konusunda öğrencilerle sohbet eder. Daha sonra öğretmeni de işe katarak kitap okumanın faydalarından bahseder. Bunun üzerine Ceren Şulelerde kaldığı gece Şulenin yatmadan önce elli sayfa kitap okuduğunu hatırlar ve Şule’nin bu sayede daha başarılı olduğunu anlar. Kendisi de her gece altmış sayfa kitap okumadan yatmamaya karar verir.

Hayat Dersi

Ceren, öğretmen derse gelmeden az önce sıra arkadaşıyla bilgilerini paylaşan Yusuf’a kulak misafiri olur. Kendi bildiğinden emin olan Ceren Yusuf’un konuyu farklı anlatıyor olmasından rahatsız olur ve arkadaşı yanlış bilgi öğrenmesin diye Yusuf’un anlattıklarına müdahale eder. İki de kendi bildiğini savunurken sınıfa giren öğretmen bazı şeylerin bakış açısına göre farklılık göstereceğini örnek bir durumla anlattıktan sonra “*Bu da size hayat dersi olsun.*” der.

Rüya mı Gerçek mi?

Yusuf okula yeni gelmiştir. Çok iyi bir insandır. Ancak Ceren bir insanın bu kadar iyi olmasını pek mümkün görmez. Annesinin “Sarımsağı gelin etmişler kırk gün kokusu çıkmamış.” sözünü unutmayan Ceren her an Yusuf’un olumsuz bir davranışına şahit olmayı bekler. Yusuf, Türkçe dersinde Ceren’in sahip olduğu yanlış bir bilgiyi düzeltir. Ceren Yusuf’un kibirlenmesini bekler; ancak Yusuf alçak gönüllülüğünü sürdürür. Ayrıca Yusuf, her şeyini arkadaşlarıyla paylaşmaya ve uyumlu davranmaya devam eder. Hatta bir gün Yusuf Ceren’in yanına gelerek rüyasında Ceren’e yaptığı haksızlıktan dolayı kendisinden özür diler. Ceren ise Yusuf’un bu inceliğine de hayran olur.

Bir Elin Nesi Var?

Ceren, bütün dersleri iyi olmasına rağmen matematik dersinden hep düşük not alır. Ders esnasında kendisini oldukça rahatsız ettiği için pek sevmediği arkadaşı Koray ise matematikte oldukça başarılıdır. Koray bir gün Ceren’e kendisini Türkçe dersine çalıştırması için ricada bulunur. Kendisi de Ceren’i matematik dersine çalıştıracaktır. Ceren bu teklifi kabul eder ve o günden sonra birlikte çalışmaya başlarlar. Notlarının iyileşmesiyle birlikte aralarındaki arkadaşlık ilişkisi de daha iyi olur.

Bisiklet Arkadaşım

Ceren ‘in çok sevdiği arkadaşı Nesrin, bozulduğu için bisikletini tamirciye bırakmıştır. Bu yüzden Ceren de sabah bisiklet arkadaşı olmadan okula yalnız gitmiştir. Öğlen arasında Ceren, Nesrin’in kendisinden izin almadığı halde bisikletini sürerken görür. Ceren bisikletinin bozulacağından korkarak arkadaşına kızar ve onu ittirir. Nesrin bisikletten düşer. Ceren’e kızar ve oradan ayrılır. Basket topuyla oynayarak kafasını dağıtan Ceren hatalı davrandığını fark eder. Bisikletini Nesrin’in evinin kapısına bırakıp zili çalarak oradan uzaklaşır.

Zaman Hırsızı

Öğretmen, güzel bir bahar günü mutlulukla ders anlatır. Ancak öğrenciler öğretmenin anlattıklarını dinlemek yerine başka şeylerle ilgilenirler. Uyarıların etkili olmadığını gören öğretmenin yüzü asılır. Öğretmen konuyu değiştirmek için öğrencilerden yakın zamanda yaşadıkları ilginç bir olayı anlatmalarını ister. Öğrencilerden biri komşularının bir hafta önce aldıkları arabanın dün gece çalındığını ve çok üzüldüklerini söyler. Bunun üzerine öğretmen hırsızlarla ilgili neler düşündüklerini sorar. Sınıftan hep olumsuz eleştiriler gelince öğretmen “*Evet arkadaşlar! Gerçekten de başkalarının malını çalmak kötü. Peki kendi malını çalan birisi için ne söylersiniz?*” diye sorar. Öğrencilerin durumu anlamasına yardımcı olmak için başkalarının ya da kendisinin zamanını çalanların da bir türlü hırsızlık yaptıklarını ifade eder. Ardından öğrencilere davranışlarını kontrol etme noktasında uyarıda bulunur.

Arkadaşım Irmak

Cerenler yaz tatili için her yıl köye giderler. Ancak bu yolculuk esnasında Ceren için önemli olan bir şey vardır ki o da babasının arabayı yavaş kullanmasıdır. Çünkü Ceren yol boyu onlarla birlikte olan ırmakla sohbet etmektedir. Bu yolculukta da ırmak ve Ceren arasında Ceren’i tasarruf konusunda dikkatli kılacak konuşmalar geçer.

EK 2: BESTAMİ YAZGAN İLE GÖRÜŞME

Araştırmacı: Değer eğitimi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Yazar:

Bir toplumun içinde yaşadığımız için bazı değerleri yaşamamız ve yaşatmamız gerekir. Hayat felsefemi oluşturan Kaygusuz Abdal'ın bir dörtlüğü var:

Bu âdem dedikleri,

El, ayakla baş değil.

Âdem manaya derler,

Suret ile kaş değil.

Bizi insan yapan, sahip olduğumuz değerlerdir.

Araştırmacı: Bir öğretmen olarak değer eğitimi alanında ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz- yapılabilir?

Yazar: Öğrencilerimin bilgiyle beraber doğru, dürüst, çalışkan, artı değer üreten kişiler olmasını isterim. Bu konuda onları önce hâl ile sonra da söz ile etkilemeye çalışırım. Ruhlarını nakışlayacak şiirleri ezberlemelerini ve kitap okumalarını teşvik ederim.

Araştırmacı: Şair ve yazar olarak değer eğitimi alanında ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz?

Yazar: “Köksüzlük en büyük öksüzlüktür.” düşüncesinden hareketle çocukların “Kökü mazide olan atiler” olması için tarihi ve edebi şahsiyetlerimizi tanımaları gerekir. Bu çerçevede Yunus Emre (Yunus Dede Hikâyelerinde olduğu gibi: Hazinenin Şifresi ve Sıcak Ekmek Kokusu), Karagöz, Hacivat ve Nasrettin Hoca'yla ilgili kitap çalışmaları yaptım. Ayrıca millî ve manevi değerlere bağlı bir sanatçı olarak eserlerimin tamamına bu duyguların sindiğini söyleyebilirim.

Araştırmacı: Değer eğitiminde yazarların üzerine düşen görevler nelerdir?

Yazar: Aile, çevre ve sistemle beraber değerler eğitiminde yazarlara da önemli görevler düşmektedir. Evet, anlatımımız, sanatımız güzel olacak ama anlatılan duygular da mis gibi iyilik kokacak. Zaten saf ve temiz olan çocuklardaki bu özellikler pekiştirilmeli ve çoğaltılmalıdır.

Araştırmacı: Sizi çocuklar için yazmaya iten neden nedir?

Yazar: Dört çocuk babası, altı torun dedesiyim. 37 yıldan beri öğretmenim ve çocuklarla beraberim. Çocuklar için bayram yapan bir milletin evladıyım ve en

önemlisi bütün çocukları Müslüman sayan bir dine inanıyorum. Aslında çocukların bizim tarafımızdan sevilmesinden ziyade, bizim çocukları sevmeye ihtiyacımız var. Hayatta en mutlu olduğum an, yazıp meçhule gönderdiğim kitaplarımı bir çocuğun elinde gördüğüm andır. Ben de sevdiğim işi yapıyorum.

Araştırmacı: Çocuklara yönelik eserlerinizdeki içerikleri oluştururken nelere dikkat ediyorsunuz?

Yazar: Çocuğun ilgisini çekecek ve onlara katkıda bulunacak konuların olmasına dikkat ediyorum. Hâlâ öğretmenliğe devam ettiğim için gözlem yapıyor, buradan elde ettiğim ipuçlarını da eserlerime yansıtıyorum.

Araştırmacı: Hikâyelerinizde yalnızca modern aile yapısına rastlanıyor olmasının nedeni nedir?

Yazar: Hayatın gerçekleri olabilir mi? Bununla beraber dede ve nine de eserlerimde yer alıyor. Bu soruyu, yapıcı bir tenkit kabul edip kendime çekidüzen vereceğim inşallah.

Araştırmacı: Zaman ayırdığınız için teşekkür ediyorum.

Yazar: Başarılar dilerim. Allah yâr ve yardımcınız olsun.

EK 3: ÖZDENETİM DEĞERİ İÇİN UZMAN GÖRÜŞÜNE SUNULAN OKUMA METNİ

ZAMAN HIRSIZI

Bahar gelmiş, bütün güzelliğiyle dünyamızı kuşatmıştı. Pencereleler açılmış, kuş cıvıltıları arasında ders işlemeye başlamıştık. Öğretmenimiz bilgi ağacından topladığı en güzel çiçekleri bize sunmakla meşgul... Bizim de bir yanımız çocuk, bir yanımız kuş olmuştu sanki.

Rüzgâr hafifçe estiğinde yaprakların kıpır kıpır olması gibi, baharın ilk etkileri üzerimizde görülmeye başlamıştı. Mihriban yerinde duramıyor, Artunç hop oturup hop kalkıyordu.

Öğretmenimiz, gözünde ışıltılar, yüreğinde sevgi demeti ve bize vermek istediği bilgilerin heyecanıyla girdi sınıfa. Yanaklarında gülücükler, elinde kitaplar, başladı derse; beş dakika sonra Mihriban da sınıfı kaynatmaya... Sağına, soluna, arkasına dönüyor, herkese laf yetiştiriyordu.

Öğretmenimizin bir gözü tahtada bir gözü Mihriban'da... Önce gözleriyle uyarıyor, dayanamadığı yerde sözleriyle...

- Mihribancığım, önüne döner misin?

Yapılan uyarı ancak bir dakika etki ediyor. Mihriban fıkır fıkır, şıkır şıkır... Öğretmenimiz biraz daha sert bir tonla,

- Mihriban lütfen, diyor.

Mihriban'da bir değişiklik yok. Bu sırada Artunç başlıyor yaramazlığa. Elindeki lastiğe kâğıt yerleştirip rastgele atıyor etrafına. Bir Merve'den, bir Gizem'den "Ay!" sesleri yükseliyor. Öğretmenimizin gözündeki ışıltılar, yanağındaki gülücükler yavaş yavaş soluyor. Elindeki tebeşiri bırakıp dönüyor sınıfa.

- Çocuklar, lütfen yaramazlık yapmayın! Arkadaşlarınıza saygı duymuyorsanız bari kendinize duyun! Bu ders sizin dersiniz, boşa geçen zaman da sizin...

Sınıfta bir sessizlik oluyor. Öğretmenimiz konuyu değiştirmek için,

- Bugünlerde ilginç bir olay duyan veya yaşayan oldu mu, diye soruyor.

Özlemnur parmak kaldırıyor ve başlıyor anlatmaya:

- Öğretmenim! Komşumuz bir hafta önce yeni araba almıştı. Dün gece hırsızlar çalmış. Çok üzüldüler, üstelik bir yıl boyunca çalınan arabanın taksitini ödeyecekler.

Öğretmenimiz üzüntüyle,

- Arkadaşlar! Hırsızlarla ilgili ne düşünüyorsunuz, diyor.

Parmaklar kalkmaya başlıyor. Murat öfkeyle,

- Adi, alçak insanlar, deyince Fehim ilave ediyor:

- Terbiyesiz adamlar!

Ayşegül,

- Elleri kırılır inşallah! Ne hakları var bizim malımızı çalmaya, diye devam ediyor.

Öğretmenimiz birkaç kişiye daha sorduktan sonra durdu ve biraz düşündü. Yüzü aydınlanır gibi oldu, kararlı bir şekilde başını salladı.

- Evet arkadaşlar! Gerçekten de başkalarının malını çalmak çok kötü. Peki, kendi malını çalan birisi için ne söylersiniz?

Sınıfta bir gülüşme oldu. Ben dayanamayıp sordum:

- Öğretmenim, bir insan niçin kendi malını çalar ki? Ancak deliler yapar bunu.

Öğretmenimiz gülerek,

- Doğru söylüyorsun Ceren. Akli başında olan bir kişi böyle bir şey yapmaz, dedi.

Mihriban ve Artunç'a manalı manalı baktıktan sonra devam etti:

- Sevgili öğrenciler! Evet, başkalarının malını çalmak kötü bir şeydir. Peki, başkalarının, hatta kendisinin zamanını çalan kişiler için ne dersiniz?

Parmak kaldıran Işılay,

- O da bir çeşit hırsızlıktır öğretmenim, dedi.

Bu sefer öğretmenimiz sınıfa hitaben,

- Sizler de Işılay'a katılıyor musunuz arkadaşlar, diye sordu.

Sınıftan gür bir şekilde,

- Evet, öğretmenim, sesi yükseldi.

Öğretmenimiz Mihriban ve Artunç'a bir daha baktı. Her ikisi de hatasını anlamıştı. Öğretmenimiz,

- Nerede kalmıştık arkadaşlar, deyip tekrar başladı derse...

Sevgi değeri için uzman görüşüne sunulan okuma metni:

GÜNAYDIN ÇİÇEKLERİ

Bayılıyorum bu mesleğe. Ne kadar çok seviyorum öğretmenliği. Gerçi bu sevgi benden mi, cıvıl cıvıl öğrencilerden mi, yoksa onlarla benim kaynaşmamdan mı kaynaklanıyor, bilemiyorum! Sebebi ne olursa olsun, bu sevgi mest ediyor beni.

Yaz kış demeden, soğuk sıcak demeden her gün tatlı bir heyecan, her sabah yeni bir hevesle gidiyorum okula. Kapısı açılmış kafesteki kuşlar gibi, sıkıntılarım bir bir uçuyor okul yolunda.

Daha okulun kapısından girer girmez bir sevgi çemberi oluşuyor. Beni görür görmez, okul bahçesinde küme küme dolaşan kır çiçeklerinde bir dalgalanma başlıyor önce. Sonra annelerinin ağzından bir şeyler yemeye çalışan serçeler gibi koşuyorlar yanıma. Fakat bunların koşması başka: Benden bir şeyler almak için değil, bana bir şeyler vermek için...

Bu sırada bazı dostların bir sorusu geliyor aklıma:

- Hocam, nasıl şair oldunuz?

Nasıl anlatsam onlara! Yaşamadan anlatılmaz ki!

Sıra sıra ve peş peşe,

Kalbe dolan bin bir neşe.

Kimi Ali, kimi Ayşe,

Bir çiçektir öğrenciler.

Kimisi ıslıl ıslıl gözlerini kaldırarak, “Hoş geldiniz öğretmenim!” diyor, kimisi kıpır kıpır dudaklarında bir gonca tazeliğinde, “Hayırlı sabahlar öğretmenim!” diyor, birkaç tanesi koşar adımlarla gelip, “Günaydın öğretmenim!” derken günaydın çiçekleri açıyor yüreğimde!

Günaydın... Bu kadar güzel duygularla başlayan gün, aydın olmaz mı hiç? Bu kadar çok çiçeğin içinde hangi yürek çiçeklenmez, hangi dilek çiçeklenmez? Ben de “Günaydın yavrularım!” diyorum hepsine, gözlerinin çiçekliğince.

Biraz sonra sınıftayız. Her akşam eve gittiğimde, bugün de ne yorucu demeden daha, gözümde burcu burcu tüten öğrencilerleyim. Üst üste yedi saat yapılan ders ve her derste bir başka çiçek açan mutluluk. Bazen bu çiçeklerin, pencerelerden okul

bahçesine doğru demet demet uçuştüğünü görür gibi oluyorum. Ve peşleri sıra mısralar dökülüyor sağanak sağanak:

*Bilgi bahçesinin gülü,
Bir çiçektir öğrenciler.
Gönülleri sevgi dolu,
Bir çiçektir öğrenciler.*

Bazı derslerde öyle oluyor ki, kelebek neşesiyle çiçeklere bir bir konuyor, onlarla konuşuyorum. Böylece kendimden geçiyor, zamanın nasıl ilerlediğini anlayamıyorum. İşte o zaman, öğrencilerim de bana eşlik ediyorlar. Bu sefer hep beraber uçuyoruz sınıf gülşeninde. Şaşırان bir öğrencinin, “Baba... Şey... Özür dilerim öğretmenim!” sesiyle kendimize geliyor, ardından toplu bir tebessümle yeniden uçmaya başlıyoruz. Biraz sonra bir “Baba! “ sesi daha dökülüyor dudaklarından. Bir tebessüm daha açıyor sınıfımızda ve bir dörtlük daha:

*Gözler yıldız, dilleri bal,
Al bayrakta beyaz hilâl.
Okul ağaç, öğretmen dal,
Bir çiçektir öğrenciler.*

Başka bir derste hepimiz arı oluyoruz bu sefer. Bilgilere, sevgilere kona kona peteklerimizi doldurmakla meşgulüz. Bir tanesinin kanadı mı inciniyor ne, bu sefer, “Anne... Şey... Özür dilerim öğretmenim!” utangaçlığına kahkahayı basıyor sınıf. Yaramazlar, babalığıma alıştılar da anneliğime alışamadılar bir türlü!

Bütün güzel olayları gönlümdeki gül yapraklarına yazıyor ve incitmeden hatıra sandığına koruyorum.

Eve gittiğim zaman, işlediğimiz dersleri, güldüğümüz ilginç olayları anlatıyorum çocuklarıma. Bu güzellikleri onlarla da paylaşmak istiyorum.

Bir gün kızım Saadet dayanamayıp,

- Babacığım, keşke kızın olacağıma, ben de senin öğrencin olsaydım, deyiveriyor.

Sevineyim mi üzüleyim mi bilemiyorum...

İşte bu olaydan bir hafta sonra, yine kır çiçekleriyle süslü bir sınıfta kelebek olup uçmaktayım. Zilin çaldığını duymuyorum bile. Bu arada Pelin,

- Uçabilir miyiz öğretmenim, diyor.

Ben de

- Uçabilirsiniz çocuklar, diyorum.

Pelincik, “Çıkabilir miyiz öğretmenim!” demiş olacak ki, bir kahkaha tufanıyla sınıftan çıkıyorlar.

Öğrenciler çıkarken ben de yavaş yavaş kitaplarımı topluyorum. Bu sırada bir kelebeğin bana doğru uçtuğunu hissediyorum. Bu kelebeğin adı: Yaprak. Sevgi sevgi benekleri, saf ve temiz bir rengi var yüreğinin. Hem de kelebeklerin en çalışanlarından. Başı eğik, utana sıkıla,

- Öğretmenim, ne olur ben de sizin kızınız olsaydım, dedikten sonra uçuveriyor. Gönül tezgâhımda mısralar dokunuyor, dilimden şiirler dökülüyor yine:

Öğretmenin eli, kolu,

Kimi kızı, kimi oğlu,

Milletine candan bağlı,

Bir çiçektir öğrenciler.

Sınıfta yalnızım. Fakat yüreğimde çiçekler açmakta... Koray, Mehmet, Sibel, Melike... Gözlerim buğulanıyor. Yaprak'ın yanında bir kelebek daha belirliyor. Dikkatle bakıyorum, bu kızım Saadet... Mutlu bir tebessüm yayılıyor yanaklarıma. Kanat kanada uçmaya başlıyorlar bilgi bahçesine doğru...

Ve günler, birbirini kıskandıran güzelliklerle devam ediyor. Yüreğimde açan günaydın çiçekleri, en güzel olayları müjdeliyor yarınlara.

Adalet değeri için uzman görüşüne sunulan okuma metni:

ÖĞRETMEN HATA YAPINCA

Hazırdakilerden iyi olmasın, güzel bir öğretmendi. Tatlı dilli, güler yüzlü, hoş sohbet, baba adamdı vesselam. Dersi anlatırken pek sıkımadı öğrencileri. Yeri geldiğinde kıssadan hisseler anlatır:

- Sakın unutmayın bunları! Kulağınıza küpe olsun tamam mı, derdi.

Bazen konuyla ilgili bir şiir okur, bir vecize söyler ve hemen ilave ederdi:

- Bunu defterinizin baş tarafına yazın bakalım! Bunlar otuz beş yıllık tecrübeyle elde edilen inciler. Bakın size bedava veriyorum, diye takılırdı.

Yeri geldiğinde kızdığı da olurdu öğrencilerine ama ipek mendil kuruyana kadar.

Her davranışına alışmıştı öğrenciler. Fakat millî konuları anlatırken bir acayip oluyordu. Vatan, millet, din denildiği zaman kendinden geçiyor; savaş meydanlarındaki “Ak tolgalı beylerbeyi” gibi haykırıyordu.

İşte bugün de o hâli üzerindeydi. Hızlı, sert ve ciddi adımlarla girdi sınıfa. Öğrencilere selam verdikten sonra, çantasını bile açmadan kızgın kızgın;

- Dünkü haberleri izlediniz mi çocuklar, dedi.

Sözü bir yere getirmek istediği belliydi. Yine bir şeylere canı sıkılmıştı.

Ahmet, şimşek gibi parmağını kaldırdı:

- Bir ülke, insanî sebeplerden dolayı bize silah ambargosu koymuş hocam, dedi.

Yüzünde hafif bir gevşeme oldu. Herhâlde istediği cevabı almıştı. Birkaç saniye sonra yeniden sertleşti yüz hatları. İşte yine akına başlayacaktı.

- Bak sen şu küstahlığa! Bre terbiyesizler! Siz önce geçmişte işlediğiniz insanlık suçunun hesabını verin bakalım! Şimdi de kalkmış yavuz hırsızlık yapıyorsunuz. Gidin de bir güzel günah çıkarın!

Öğrenciler pürdikkat dinliyordu. Sayfanın bir tarafını okumuştı. Şimdi öbür tarafını çevirdi:

- Ama adamlar haklı kardeşim! Silahını kendin yapma! Ona buna muhtaç ol, sonunda olacağı bu! Atalarımız boşuna mı demişler: “Elden gelen öğün olmaz; o da vaktinde bulunmaz!” Atalarının dediğini yapmayanın sonu böyle olur! Bu arada ters bir davranış görmüş olacak ki, durdu. Kızgın ve hiddetli,

- Hüseyin, ne yapıyorsun aslanım?

Diğer zamanlar hoşgörülü olurdu ama millî konuları anlatırken dinlemeyenlere çok kızardı. Hüseyin'in cevap vermesini beklemeden,

- Aç bakalım elini, dedi ve şiddetle eliyle vurdu onun eline.

‘Şırak’ diye bir ses yankılandı sınıfta. Hüseyin'in şaşkınlığı iyice artmıştı. Bir şey diyemiyordu. Gözleri dolu doluydu.

Selim ürkek ve tedirgin,

- Öğretmenim, benden kalem açacağı istemişti arkadaş, diyebildi.

Vuran değil de eline vurulan kendiymiş gibi afalladı.

- Özür dilerim, deyip masaya doğru yürüdü.

Yerine oturdu. Susmuştu. Fakat tedirgindi. Yaptığı haksızlığın tedirginliği idi bu. Kendi kendine, “Özür diledim işte!” diye düşündü. Ama haksızlığı dille değil elle yapmıştı...

Kararlı bir şekilde kalktı. Hızla Hüseyin'in yanına gitti. Bir ‘şırak’ sesi daha duyuldu. Öğretmen, sol elini açıp sağ eliyle kendi kendine vurmuştu.

Yavaş adımlarla masasına giderken,

- Kitapları açın çocuklar, dedi.

Kitaplar açılmıştı. Biraz önce Hüseyin'in gözlerinde beliren bulutlar dağılmış, eliyle beraber yanağında da güller açmaya başlamıştı.

Dürüstlük değeri için uzman görüşüne sunulan okuma metni:

ABDÜLKADİR'İN ALTINLARI

Sevgi varmış, nefret yokmuş. Uzun kış gecelerinde sohbet çokmuş. Dışarıda kar yağar, içeride ateş yanarmış. Ateşin üstünde çaydanlık... Bir yandan çay demlenir, bir yandan söz dinlenirmiş. İşte böyle bir sohbet meclisinde Yunus Dede başlamış söze:

- Hoş geldiniz ey yârenler! Hoş geldiniz dosta gönül verenler! Kelimeler çok çiçekli dal olsun, sözlerimiz petek petek bal olsun, demiş.

Herkesi gülen gözlerle bir bir süzdükten sonra,

- Derviş Salih, bu gece sohbet sırası sende. Ama mümkünse bize ders verecek yaşanmış bir hikâye anlat, demiş.

Derviş Salih nazlanıp sızlanmadan başlamış hikâyesini anlatmaya:

- Eskiden yolculuklar şimdiki gibi rahat değilmiş. Belli günlerde kervan hazırlanmış. Eşyalar atlara ve develere yüklenir; çıkılırmış yola. Yollar da pek tekin değilmiş hani. Bazen dağların dar geçitlerinde eşkıyalar pusu kurarmış.

Yine bir gün, bir kervan çıkmış yola. Az gitmişler uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler. Gelmişler dar bir geçide. Eşkıyalar çevirmiş etraflarını. Korkudan kimse yerinden kıpırdayamamış. Eşkuya başı Zaroğlu haykırmış hoyrat sesiyle:

- Herkes altınını, gümüşünü çıkarsın, diye.

Kimseden para çıkmamış. Herkes,

- Garip yolcularız; bizde altın, gümüş ne gezer, diye mızımızlanmış.

Sadece küçük bir çocuk,

- Benim kuşağında üç altın var, demiş.

Zaroğlu kızmış yolculara. Yolcuların üzeri aranınca kese kese altınlar çıkmış ortaya. Ama çocuğun davranışı dikkatini çekmiş Zaroğlu'nun.

- Senin adın nedir çocuk, diye sormuş.

- Adım Abdülkadir, demiş güzel çocuk.

- Peki Abdülkadir, biz seni zorlamadan niçin kuşağında altın olduğunu söyledin?

- Annem beni her zaman, “Aman oğlum, sakın yalan söyleme!” diye uyarırdı. Üç altınım gidecek diye yalan söyleyemezdim.

Çocuğun davranışındaki asalet ve sözlerindeki derinlik Zaroğlu'nun içine işlemiş. Bir çocuğa, bir yolculara, bir de kendi hâline bakmış. Uzun uzun düşündükten sonra adamlarına,

- Hemen Abdülkadir'in altınlarını geri verin, üzerine de bir kese altın ilave edin, diye emretmiş.

Şaşkınlığı geçer geçmez Abdülkadir,

- Üç altınımı alırım, ama diğer altınları almam, diye cevap vermiş.

Zaroğlu iyice şaşırmış.

- Bre çocuk! Sen in misin, cin misin? Önce biz sormadığımız hâlde altınım var, diyorsun; sonra da bir kese altını almıyorsun!

Abdülkadir kendinden emin,

- Bunda anlaşılmayacak ne var? Üç altını, benim olduğu için alırım. Ama diğer altınları alırsam haram olur. Annem haram yeme konusunda da beni uyarmıştı. Haram yersem güzel Allah'ımız beni sevmezmiş.

Zaroğlu yaşadıkları ve duydukları karşısında iyice afallamış. Kendi kendine, 'Daha hiçbir günahı olmayan şu çocuğun düşüncesine ve inceliğine bir bak, bir de kendi hâline!' diye düşünmüş ve adamlarına,

- Arkadaşlar, eşkıyalık buraya kadarmış. Herkesin parasını geri verin çabuk, diye emredip uzaklaşmış oradan.

EşkİYalar olup bitene şaşırmışlar. Yolcularsa paralarını geri aldıkları için çok sevinmişler ama yol boyunca küçük Abdülkadir'in sözlerini düşünmeden de edememişler. Onlar yolculuklarına devam etmiş. Bu hikâye de burada bitmiş...

Derviş Salih sözünü bitirir bitirmez, kimsenin konuşmasına fırsat vermeden İbiş Ağa itiraz etmiş:

- Olmadı Derviş Salih, olmadı! Yunus Dede senden bir hikâye anlatmanı istemişti. Sen tuttun bize masal anlattın.

Derviş Salih merak ve şaşkınlıkla,

- Bunun neresi masal dostum, demiş.

- Neresi olacak her yeri masal! Bir defa hiç kimse 'altınım var' demez. Verilen bir kese altını da almamazlık etmez.

Tartışma uzayınca Yunus Dede girmiş söz meclisine. Az söylemiş, öz söylemiş. Birçok güzel söz söylemiş. Görelim canım ne söylemiş?

- Alınları aklarım, gönülleri pâklarım! Burada tartışacak bir şey yok. Kendinizi Abdülkadir'in yerine koyun. Eğer aynısını ben de yapardım, diyorsanız bu olay gerçektir. Yok, yapmazdım, diyorsanız masaldır. Unutmayın! Herkesin masalı da gerçeği de kendi gönül aynasına yansıyandır...

Yardımsızlık değeri için uzman görüşüne sunulan okuma metni:

TEKERLEKLİ SANDALYE

Gülçin, sınıfın en tatlı öğrencisi... Sınıfa girer girmez pozitif bir enerji yayıyor etrafına. Neşe dolu, hayat dolu bir arkadaş... Ah Gülçin, sen ne iyisin! Herkese karşı saygılı, çalışkan, doğru, dürüst ve yardımsız... Neyi varsa bölüşmek ister bizimle. Ah Gülçin, ah Gülçin... Her teneffüs bütün sınıflar boşalmaz mı? Bizim sınıf öyle değil! Gülçin'den ayrılmamak için teneffüse bile çıkamıyoruz. Daha doğrusu çıkmak istemiyoruz. Çünkü biz çıkınca Gülçin'in de yüreği yerinden çıkar diye korkuyoruz. Ah Gülçin! Hem güzel şeylerden bahsedip hem de sık sık ah çekmem garibimize gitmiştir. Haklısınız. Her yönüyle mükemmel ama Gülçin yürüyemiyor. Gülçin engelli bir arkadaşımız. Bu hâliyle hepimizi eğitiyor ve bize sorumluluklarımızı hatırlatıyor. Geçen gün din dersi öğretmenimiz zekâtı anlatıyor.

Bir cümlesi yüreğime işliyor sanki:

- Arkadaşlar! Her şeyin zekâtı vardır ve her şeyin zekâtı kendi cinsinden verilir. Paranın zekâtı parayla, mutluluğun zekâtı onu başkalarıyla bölüşerek verilir. Öğretmenimiz şöyle durup sınıfa duygusal bir bakış gönderiyor, sonra devam ediyor:

- Sağlığın zekâtı da...

- Evet, öğretmenim, diyorum heyecanla. Sağlığın zekâtı!

- Sağlığın zekâtı sevgili Ceren, engellilere yardımcı olmakla ödenir. Gözümün önüne Gülçin geliyor. Tekerlekli sandalyesiyle okula gelişi... Okul yolundaki yokuşu çıkarken annesinin kan ter içinde kalışı. Ah Gülçin diyorum ah! Tekerlekli sandalyen elektrikli olsa ne kadar rahat edeceksin! Teneffüste Emine'yle dışarıya çıkıyoruz. Emine, yardımsız, proje üreten bir arkadaş... Daha önce tekerlekli sandalye konusunu çok konuştuk Emine'yle ama bir çözüm bulamadık.

- Emine, sağlığımızın zekâtını verelim mi?

- Verelim Ceren kardeş verelim de nasıl?

- Nasılını sen bileceksin Emine, hani bu meseleye çözüm yolu bulacaktın?

Biraz tedirgin cevap veriyor:

- Buldum bulmasına da zor be Ceren!

- Sen söyle bakalım canım arkadaşım. Denemeden zor olduğunu nereden bileceğiz? Kaşlarını çatıp ciddileşiyor, alt dudağını ısırıp düşünüyor ve başlıyor anlatmaya:

- Şimdi bak, hastaneler bir kampanya başlatmış. 50 bin pet şişe kapağı getirene, elektrikle çalışan tekerlekli sandalye veriyorlar. Bu sefer ben kaygılanıyorum:

- Üff! 50 bin plastik kapak...

- Ne oldu, gözün mü korktu? Bu söz üzerine hırslanıyorum:

- Neden gözüm korkacak kardeşim, daha doğrusu gözümüz korkacak? İkimiz el ele verirse bu işi başarırız alimallah. Göz göze gelip birbirimize söz veriyoruz. Her zamanki gibi ellerimizi birbirine vurup çak yapıyoruz. Emine heyecanla devam ediyor:

- Cerenciğim! Atalarımız, “Bir elin nesi var, iki elin sesi var.” demişler. Bu işe sınıfı hatta okulu da katmalıyız. Gidip Kızılay kolu sorumlusu öğretmenimizle görüşüyoruz. Öğretmenimiz memnuniyetle destekliyor bizi. O da hemen idareyle görüşüyor. Böylece bir kampanya başlamış oluyor. Okul panolarına ilanlar asıyoruz. Her teneffüs onlarca kapak gelmeye başlıyor. Ben sevinçle soruyorum:

- İyi gidiyoruz değil mi Emine?

- İyi gidiyoruz ama bir haftada 3 bin kapak toplayabildik. Daha 47 bin var... Baktım Emine biraz ümitsiz. Onu gayrete getirmem lazım. Bu iş Eminesiz olmaz çünkü.

- Sevgili kardeşim! Her şeye rağmen 3 bin kapak toplamamız başarı bir kere. Ayrıca önemli olan güzel bir işe niyet etmek. Bu işin sonu güzel olacak sen merak etme.

- Yaptığımızın güzel olduğuna ben de inanıyorum ama 47 bini düşününce...

- Canım sen de topladığımız 3 bini düşün o zaman! Biz böyle konuşurken müstahdem amca geliyor elinde poşetle:

- Emine, Ceren! Çöp kutularındaki pet şişelerden sizin için topladım, diyor ve uzatıyor kapakları. Bu davranış bizim için yeni bir umut oluyor. Kalkıp sınıfları geziyoruz bir daha. Arkadaşları heyecanlandırıcı konuşmalar yapıyoruz. Bütün bunları yapıyoruz ama başarmak gerçekten zor gibi geliyor bana da. Ninemin sözleri yetiştiriyor imdadıma:

- Güzel Ceren'im! Bir insan iyi bir işe başlarsa Allah zorlukları kolaylaştırır. Zorda kalınca şöyle söyle:

“Mevlâ görelim neyler? Neylerse güzel eyler.” Bir hafta sonra,

- 10 bini bulduk, diyor Emine heyecanla. Ama daha 40 bin var, derken heyecanı sönüveriyor. Emine haklı. Bu iş gerçekten zormuş. Ninemden duyduğum sözlerle cevap veriyorum Emine'ye. Aslında sadece ona değil kendime de...

- “Hangi güzel iş kolaylıkla yapılır ki?” Artık pes etmek üzereyiz ama Gülçin gözümüzün önünden gitmiyor ki. Ah Gülçin, sen ne kadar tatlısın! Gözündeki ışıltıları biraz olsun çoğaltabilsek. Yanağındaki gamzeler daha çok görünse ne güzel olacak. Aradan bir ay geçmiş, 20 bine ulaşmıştık. Ama geride 30 bin kapak vardı toplanacak. Yine ümitsizliğin yüreğimizde dolaştığı bir sırada Kızılay kolu sorumlusu öğretmenimiz hızla geldi sınıfa:

- Ceren, Emine çabuk olun, Müdür Bey sizi istiyor, dedi. Üstümüzü başımızı düzelterip düştük öğretmenimizin peşine. Ben merakla Emine'ye bakıyorum, Emine bana. İkimiz de birbirimize dudaklarımızı bükerek cevap veriyoruz. Müdür Bey'in odasına girince bir kişi daha görüyoruz. Müdür Bey,

- Ali İhsan Bey, kampanyayı başlatan iki öğrencimiz, diyerek takdim ediyor bizi.

Ali İhsan Bey, sevgi ve hayranlıkla bakıyor bize.

- Sevgili çocuklar! Benim oğlum da bu okulda okuyor. Yaptığınız çalışmaları anlattı bize, hatta biraz zorlandığınızı da...

- Şey efendim! Zorlanmadan güzel işler yapılmıyor, diyorum yüzüm kızararak.

- Doğru söylüyorsun evladım, diyor Ali İhsan Bey. Büyüklerin görevi de zorlanan küçüklere yardımcı olmaktır.

- Teşekkür ederim efendim, diyor Emine. Müdür Bey, sabırsızlanıyor ve giriyor söze:

- Arkadaşlar! Anlayacağınız, beyefendi kampanyanızdan etkilenmiş ve Gülçin kardeşinize elektrikli bir tekerlekli sandalye almaya karar vermiş. Bu sözleri duyar duymaz “Yaşasın!” diye haykırıyor ve Emine'yle birbirimize sarılıyoruz. Heyecanımız yatıştıktan sonra soruyoruz Müdür Bey'e:

- Peki, topladığımız plastik kapaklar ne olacak? Müdür Bey gülümseyerek cevap veriyor:

- Yoo, kampanyaya devam ediyorsunuz arkadaşlar. Çevremizde başka engelli çocuklarımız da var. Siz de onları sevindirebilirsiniz. Müdür Bey'e, öğretmenimize ve Ali İhsan Bey'e teşekkür edip koşuyoruz Gülçin'in yanına...

Bir hafta sonra Gülçin, sabah toplantısında tüm okula teşekkür konuşması yapıp bir şiir okuyor:

EN/GELLİ ÇAĞRI

*Biraz gücüm olsaydı,
Elinizden tutardım.
Sizinle bir oynasam
Sevincimden takla atardım.*

*Yürüyebilsem
Engelleri birer birer aşardım,
Okul yollarında
Hızla koşardım.*

*Konuşabilsem,
Çağırırdım komşumuz Kerem ile Ayşe'yi;
Sevimli kuşlar gibi
Bölüşürdük neşeyi.*

*Engelsiz kardeşler için
İçimde büyüttüğüm
Gül kokulu davetler,
Mis kokulu gel'ler var.*

*Ya size mâni olan
Ne gibi engeller var?*

Vatanseverlik değeri için uzman görüşüne sunulan okuma metni:

SON MİSAFİRLER

Bir iş sebebiyle cumartesi günü şehre gitmişti Yunus Dede. İşini bitirir bitirmez dönmeyi düşünüyordu. Zaten oldum olası kalabalık şehirleri pek sevmezdi. Büyük şehirler nedense ona sıkıcı gelirdi. Saatlerce dolaşır da şöyle bir tanıdıkla karşılaşp selamlaşma imkânı bulamazdı. Kendi köyü öyle miydi ya? Adım başı bir tanıdık, adım başı bir selam...

Köyüne gitmek üzere garajlara doğru yürüdü. Karşıya geçmek için beklerken, az ileride bir adamın sendelediğini gördü. Adamcağız bir iki adım attıktan sonra kaldırıma yığılıverdi. Durumu biraz uzaktan seyrediyor, gelip geçenlerin onunla ilgileneceğini umuyordu. Birkaç dakika geçti, kimsenin aldıracağı yoktu. Arabalar yine aynı süratle geçiyor, yayalar umursamaz gözlerle şöyle bir bakıp bir şey olmamış gibi yollarına devam ediyorlardı.

Yunus Dede'nin içine bir şüphe düştü: Sakın sarhoş falan olmasın, dedi. Fakat bu uzak bir ihtimaldi. Ya adamcağız birdenbire rahatsız olduysa! Kalp rahatsızlığı veya tansiyonu varsa... Ne olursa olsun yardım etmeye karar verdi.

Adamın yanına gidince,

- Kardeş kardeş, diye seslendi.

Ses seda çıkmadı. Omuzundan tutup biraz sarstı, yine ses yok! Dikkatlice baktı, nefes alıp veriyordu. Sırt üstü çevirdi; ak saçlı, aksakallı bir ihtiyardı. Sol döşüne takılı şey ilgisini çekti. Dikkatlice bakınca bunun bir İstiklâl Madalyası olduğunu anladı. Demek ki adamcağız bir gaziydi. Sarhoş olmasına imkân yoktu...

Gözlerini İstiklâl Madalyası'ndan ayıramadı. Sanki oradan gizli bir kapı açıldı, kendisini savaş meydanlarında buldu Yunus Dede. Düşman mevzilerinden yağmur gibi mermiler, kulakları sağır eden bombalar geliyor. Başını kaldıran şehit oluyor... Bazısı kendinden geçip "Allah Allah!" sesleriyle hücum ediyor. Ortalık toz duman...

Az ilerde, şu an yanında yatan adamı görüyor Yunus Dede. "Allahu Ekber!" haykırışıyla hücumu geçiyor. Kalkmasıyla yere yuvarlanması bir oluyor. Arkadaşları,

- Eyvah! Mehmet Çavuş vuruldu, diyorlar...

Bir de bakıyor ki zafer kazanılmış, savaş sona ermiş. Her tarafta bayram yapılıyor; şehitler gıptayla, gaziler saygıyla anılıyor. İşte bir tören yeri: Genç bir

delikanlı ateşli konuşmalar yapıyor. Kazanılan zaferin büyüklüğünden, bu zaferi, gazi ve şehitlerimize borçlu olduğumuzdan bahsediyor. Bir şiirle bitiriyor konuşmasını:

“Bu vatan toprağın kara bağrında,
Sıradağlar gibi duranlarındır.
Bir tarih boyunca onun uğrunda,
Kendini tarihe verenlerindir!”

Hemen Mehmet Çavuş aklına geliyor Yunus Dede’nin. Evet, diyor: Bu vatan, Mehmet Çavuşlarındır. Kendi kendine düşünüyor: Mehmet Çavuş... Vatan... Kaldırım kenarı... Etrafta binlerce insan ve yanı başında sadece ben... Bu ne acı bir durum ki, o bize bir vatan bırakıyor, biz ona kaldırım kenarını ve koskoca bir yalnızlığı lâıık görüyoruz.

Hâlbuki bunlar bizim son misafirlerimiz. Beş, on sene sonra ellerini öpmek için, arasak da bulamayacağız. Elindeki mücevherin değerinden habersiz, oynarken onu kıran çocuklar geliyor aklına.

Bir inilti ile kendine geliyor Yunus Dede. Ah, ben ne yaptım? Mehmet Çavuş ölümle pençeleşiyor, bense oturmuş... Hemen ambülâns çağırmalıyım, diyor.

Karşı markete gidip telefonla durumu anlatıyor. Görevli, hazırda ambulansları olmadığını, fakat gelir gelmez göndereceklerini söylüyor. Hemen Mehmet Çavuş’un yanına geliyor. Biraz terlemiş. Mendilini çıkarıp nur yüzündeki boncuk bocuk terleri siliyor Yunus Dede. Yeniden “Kardeş, kardeş!” diye sesleniyor ümitsizce. Cevap gelmiyor. Yunus Dede çaresizce bir yandan Allah’a yalvarıyor, bir yandan ambulansın gelmesini bekliyor...

Sorumluluk değeri için uzman görüşüne sunulan okuma metni:

ARKADAŞIM MİNNOŞ

Okula giderken de eve dönerken de çok neşeli olurum. Okulda öğretmenimi, evde annemi görünce içimde çiçekler açar. Evdeki çiçeğin heyecanıyla şarkılar söyleyerek yürüyordum. Akşam yakın olduğu için hava serinlemişti. Hafiften bir yağmur yağıyordu. Bahçe kapısından girerken “miyav” diye bir ses duydum. Bir kedi, yalvaran gözlerle bana bakıyordu. Hemen yanına gidip sordum:

– Ne o, üşüdün mü güzel kedicik?

Acı acı miyavlarırken sanki bana şöyle diyordu:

– Evet, hem üşüdüm hem de acıktım!

Bahçe kapısından içeriye aldım. Elimdeki yarım simidi ona uzattım. Şemsiyemi de üzerine koyduktan sonra eğilerek, Sen burada sessizce dur ilk fırsatta seni eve alacağım, dedim. İçeri girer girmez bir sıcaklık dolaştı yüzümde. Annemin tatlı sesiyle başka bir sıcaklık da yüreğimde dolaşmaya başladı:

– Hoş gelmiş güzel kızım. Bana ne hediye getirmiş bakalım. Türkçe yazılısı nasıl geçmiş? Annem hediye olarak güzel bir not istiyordu benden. Sevinçle kucağına atıldıktan sonra, yazılıdan pekiyi aldım anneciğim dedim. Yanaklarımdan öperken,

– Dile benden ne dilersen, demesin mi? Hiç beklemeden,

– Kedi, dedim. Bir kedim olsun istiyorum. Heyecanla biraz önce olanları anlattım. O da sözünden dönmedi. Artık evde bir mutluluk kaynağım daha vardı: Minnoş.

Minnoş’la kısa zamanda çok iyi arkadaş olduk. Her gün bir simit alıyor, eve geldiğimde onunla yiyorduk. Hatta bazen simiti boynuna takıyor onu yemek için uğraşmasını zevkle seyrediyordum. Tabi boynuna taktığım simitten ben yemiyordum. Ders çalışırken masanın kenarına oturuyor, beni dinliyor, silgi ve kalemlerimle oynamaktan zevk alıyordu. Minnoş ne zaman uyuklamaya başlasa ben de uyku saatimin geldiğini anlıyordum. Bir simidi bölüşerek başlayan dostluğumuz çoğalarak devam ediyordu. Bir gün tam Minnoş’u gördüğüm yere gelmiştim. Bir köpek hırlayarak bana doğru koşmaya başladı. Ne yapacağımı şaşırılmış,

– Anne, diye çığlık atabilmişim sadece. Daha annemin sesini duymadan, bir kedinin şimşek gibi yanımdan geçtiğini gördüm. Kendince korkunç sesler çıkararak köpeğe saldırdı. Ortalığı bir toz duman kapladı. Aman Allah’ım! Bu can dostum

Minnoş'tu! Bu sırada annem de oklavayla gelince köpek kaçtı. Minnoş'un her tarafı toz toprak olmuştu. Onu bir güzel yıkadık. Baş başa kalınca teşekkür ettikten sonra sordum:

– Hani siz köpeklerden çok korkardınız Minnoş'um? Nasıl saldırdın ona? Önce arka ayakları üzerine kalkıp aslanlar gibi kükredi. Sonra da tatlı tatlı miyavlayarak kucağıma geldi. Bu hâliyle bana şunu demek istiyordu sanırım:

– Ceren kardeş! Arkadaşlık sadece iyi zamanda simitleri bölüşmek değil, gerektiğinde korkuları da bölüşebilmektir. Onu sevgiyle okşadıktan sonra dersime çalışmaya başladım. Kucağımda uyuyakaldı. Dersim bittikten sonra onu sessizce yerine götürdüm. İkimiz de mışıl mışıl uyuduk.

Saygı değeri için uzaman görüşüne sunulan okuma metni:

HIRSIYA YARDIM ETMEK

Kitabı ve kitap okuyanı çok seviyorum. Daha doğrusu onlar kendisini sevdireyor bize. Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Olmaz tabi. Bizim Tülay da kitap dostlarından. Ne zaman karşılaşsak elinde bir kitap... Sanki kitapla yatıyor, kitapla kalkıyor. Peki, bu değirmenin suyu nereden geliyor? Bu kitapları nasıl alıyor Tülay? Söylemesi ayıp, maddi durumları çok iyi değil de... Bir gün merak edip soruyorum:

– Tülay’cığım, kitapları sevdiğin için seni tebrik ediyorum. Bu kadar kitaba nasıl para yetiştiriyorsun?

Ben bekliyorum ki kütüphaneden falan alıyorum, diyecek. Yok, muzip muzip gülümseyip,

– Bu sorunun cevabını okuldan çıkarken vereyim, deyip yanımdan uzaklaşıyor. Dersin bitmesini ipe çekiyorum. Oh nihayet çıkış zili çalıyor. Okulun kapısında buluşunca,

– Gel benimle, diyor. Yan taraftaki parktan geçiyoruz hiç konuşmadan. Ana yola çıkınca üst geçide yöneliyoruz. Merdivenleri çıkınca yere dizilmiş kitapların yanında duruyoruz. Tülay keyifle,

– Al istediğin kitabı, hem de üçte bir fiyatına, diyor. Şaşıyorum. Bunca yolu bunun için mi geldik? Bu kitapları ben de görüyorum ama dönüp bakmıyorum bile. Hiçbir şey demeden ayrılıyorum. Tülay’ın yanından. Hızla eve yöneliyorum. Tülay, arkamdan yetişip kolumdan tutuyor.

– Ne oldu Ceren? Neye kızdın yine? Duruyor ve hiddetle bakıyorum gözlerine.

-Önce korsan kitap basıp satanlara sonra da onları alanlara kızdım Tülay Hanım, diyorum. O, pişkin pişkin gülüyor. Elindeki kitabı göstererek,

– Bu satıcılar olmasa bu kadar kitabı nasıl alırdım çokbilmiş, diyor.

– Kitap okumak güzel ama hırsızlara yardım etmek güzel değil...

– Nereden çıkıp nereye geldin be Ceren! Süpermen misin nesen? Hızla yürüyorum. Tülay peşimi bırakmıyor. Ben de hem yürüyor hem de anlatmaya devam ediyorum:

– Bak Tülay! Buradan kitap alarak kimlerin alın terini çaldığını anlatayım sana. Yazarlar bir kitap yazmak için yıllarını veriyor. Buradan kitap alınca onların telif ücretini çalmış oluyorsun.

– Ee başka!

– Yayıncı, kitabın kapağını hazırlıyor; dizgisine ve düzenine kucak dolusu masraf ediyor. Onun da emeğini çalışyorsun. Sonra da kitap okuyorum diye mutlu oluyorsun! Tülay kaşlarını çatarak,

– Bu kadarına dayanamam canım! Sen beni resmen hırsızlıkla suçluyorsun, diyor ve yanımdan uzaklaşıyor.

Evet, derdimi anlatamamıştım veya karşımdaki anlamak istememişti. Ama benim adım Ceren'se bu işin peşini bırakmam arkadaş! Madem anlamadı, ben de anlayacağı dilden konuşurum! Ertesi gün okula gidiyorum. Tülay'la oturuyoruz ama yüzüme bile bakmıyor. Bakmasın bakalım, dersini alınca aklı başına gelir. Son iki dersimiz Türkçe. Öğretmenimiz anneyle ilgili şiir yazmamızı istemişti. Hakkını yemeyeyim, Tülay da güzel şiir yazar hani! Çok kitap okuyor ya, kelime hazinesi ve hayal dünyası bayağı zengin. Beşinci dersten önceki teneffüse çıkmıyorum. Tülay'ın Türkçe defterini açıp yazdığı şiiri olduğu gibi defterime geçiriyorum. Öğretmen geliyor ve ders biterken,

– Bu dersi şiirle bitirelim çocuklar. İçinizde anne şiiri yazan var mı? diye soruyor. Tülay'dan önce davranıp ayağa kalkıyor,

– Ben yazdım öğretmenim, diyorum. Öğretmenimiz şaşkın bir hâlde,

– Peki, madem ayağa kalktın gel oku Ceren. Ama bir dahaki sefer sadece parmak kaldırırsan memnun olurum, diyor. Elimde defterim tahtaya çıkıyor ve başlıyorum şiiri okumaya:

HER ŞEYİMİ BİLİR ANNEM

Üzülürsem gözümden

Sevinirsem nazımdan

Şıp diye bilir annem.

Yorulsam yanağımdan

Yalanımı dudağımdan

Şıp diye bilir annem.

Bütün bunlara alıştım da

Bugün okulda arkadaşım

Tartıştığımı da bileceksin.

Her şeyi nasıl biliyor?

Kuşlar mı söylüyor ne.

Bir yandan şiir okuyor bir yandan da Tülay'ı izliyorum. Tülay, şaşkınlıktan bir sağa bir sola dönüyor. Yüzü öfkeden kızarmış hâlde defterini eline alıp sallıyor bana doğru. Alkışlarla şiiri bitirip yerime oturuyorum. Tülay, sıranın altından bana bir tekme atıp sol tarafa dönüyor. Bütün bunlar olurken öğretmenimizin sesi duyuluyor:

– Tebrik ederim Ceren! Çok güzel bir şiir olmuş. Bu şiir güzel bir sözlü notunu hak ediyor. Not defteri yanımda yok. Diğer derste sözlüne yüz vereyim, diyor. Bu sefer Tülay'dan birkaç cımcık geliyor. Seslenmiyorum. Zil çalıp öğretmenimiz dışarıya çıkınca Tülay, Şu pişkinliğe bak yahu! Okuduğun şiir benimdi, diyor hışımlla. Gayet sakın cevap veriyorum:

– Elbette senindi Tülay'cığım ama bu kadar kızmanı anlayamadım! Neden dersin, bu şiiri defterime geçirirken bayağı emek sarf ettim. Ha, şiirinin değeri ne kadarsa söyle de üçte birini ödeyeyim! Şaşkınlığı devam eden Tülay, Hırsız Ceren Şiirimi çaldığını itiraf ediyor, bir de ücreti ne kadarsa vereyim, diyor. Benim şiirime senin gücün yetmez kızım! Sahi şu üçte bir hikâyesi nereden çıktı Ceren Hanım?

– Ya, hani korsan kitapları üçte bir fiyatına alıyorduk ya! Ben de senden çaldığım bu korsan şiirin üçte birini ödemek istiyorum! Tülay birden durdu. Uzun uzun sıraya baktı. Neden sonra,

– Anladım, sen bana ders vermek istedin.

– Evet canım! Baktım anlamıyorsun, biraz canını yakmak istedim. Tülay, sakın ama ciddi ciddi,

– Peki, güzel bir ders verdin, sözlü notu ne olacak?

– Ne olacağı var mı? Öğretmenimiz geldiğinde şiirin senin olduğunu, özel bir sebepten böyle yaptığımı söylerim. Sen de beni desteklersen Öğretmenimiz sözlü notunu sana verir. Cevap üzerine Tülay'ın yüzünde güller açıyor. Öğretmenimiz de notunu verince sevinçten uçuyor sanki. Tülay sevinçten uçtu ama bu uçuşlar sırasında kanatlarının altında bir daha korsan kitap görmedim...

Sabır değeri için uzman görüşüne sunulan okuma metni:

ELMA AĞACI

Biliyor musunuz, ben 5 Şubatta doğmuşum? Bugün aynı zamanda ağaç dikme döneminin başlangıcıymış. Onun için annem ve babam, her doğum günümde benim için bir ağaç dikmeye karar vermişler. Evet, yarın yeni bir ağaç dikilecek. Hem yeni yaşım hem de ağacım için heyecanlıyım. Bu heyecanla yatağa giriyorum. Uykuya dalmamla beraber uzun bir rüyanın kucağında buluyorum kendimi. Gördüğüm bu güzel rüyayı sizinle paylaşayım mı? Tamam, ‘Evet’ dediğinizi duyar gibi oluyorum. Sizi fazla bekletmeden anlatmaya başlayayım. Sabahleyin güneşle beraber kalkmışım. Onun doğuşunu ve dünyamızı ışıkla boyamasını seyrediyorum. Kahvaltıdan sonra hep beraber bahçeye çıkıyoruz. Ağaç dikeceğimiz yeri çapayla kazıyorum. Bodrumdan fidanı getiren babam, bu yılki hediyen bir elma ağacı diyor. Annem sevinçle ilave ediyor:

– İnşallah meyveleri de güzel kızımın yanaklarıyla kardeş olur. Anneme ve babama teşekkür edip ellerinden öpüyorum. Hediyeyle ilgili merakım bitiyor ama başka bir merak merhaba demekte gecikmiyor:

Bu ağaç ne zaman kırmızı meyveler vermeye başlayacak. Doğrusu ben onların yanağımdan çok, dişlerimle kardeş olmasını isterdim. Elma ağacı duymasın ama arkadaşlar, ben elmaları ktır ktır yemeyi çok severim. Rüya bu ya bir hafta çabucak geçiyor, ben de ağacın karşısına dikiliyorum:

– Elma kardeş, hani benim meyvelerim, diye soruyorum. Rüzgârın etkisiyle hafifçe sallanan dallardan “sabır” diye bir ses geliyor. Bir hafta sonra yine ağacın karşısına geçiyorum. Elmalardan eser yok. Elime bir çubuk alıp ağaca vurur gibi yapıyorum. Elma kardeş hani benim meyvelerim diye. Bu sefer ağaç, kızarak cevap veriyor. Siz şimdi ağaç hiç konuşur mu, demeyin. Rüya bu, konuşur mu konuşur!

– Bak Ceren kardeş! Sen benden iki haftada meyve istiyorsun. Ben de sana bir soru sormak istiyorum: Sen doğar doğmaz konuşabildin mi? Bu bilgiç ağaç ne zor sorular soruyor. Ona cevap vermiyorum. Yanından ayrılırken yarı şaka yarı ciddi,

– Bir hafta sonra yine geleceğim. Eğer meyvelerimi vermezsen şu gördüğün çubukla seni...

O zaman sorduğun sorular, seni elimden kurtaramaz, diyorum. Elma ağacı kendinden emin,

– Sen doğduktan iki hafta sonra yürüyemeyince annen ayaklarına çubukla vurmuş muydu, deyip devam ediyor. Ceren kardeş bir ay sonra gelersen sana bir hediye verebilirim. Bir ay göz açıp kapayıncaya kadar geçiyor. Elma ağacının yanına bir gideyim diyorum. Aman Allah'ım! Gözlerime inanamıyorum. Ağacım gelin gibi süslenmiş. Bir sürü de hayranı var: Arıların, kelebeklerin biri konup diğeri uçuyor...

Bu duruma çok seviniyorum ama dört gözle beklediğim kırmızı elmalardan bir eser yok.

– Çok güzel olmuşsun ağaç kardeş, ama benim elmalar diyorum ümitsizce. Yine hafif bir rüzgâr esiyor.

– Sabır Ceren kardeş, sabır! Unutma, Sabırla koruk helva olurmuş, dedikten sonra, hem sen ilkokula gidince kaç ayda okumayı öğrendin, diye soruyor. Ben de

– Şey! İki ay sonra öğretmenim kırmızı kurdelemi takmıştı, diyorum.

– İyi o zaman, iki ay sonra gelersen çok istediğin kırmızı hediyelerini veririm, deyince çok seviniyorum. Rüya kuşu kanat açıyor. Haftalar, aylar geçiyor.

. Beklediğim gün gelince gidiyorum ağacın yanına. Ama bu sefer, “Hani benim elmalarım?” diyemiyorum. Çünkü üç tane elma kırmızı kırmızı gülümsüyor. Onları koparmaya kıyamıyorum. Kırmızı elmalar,

– Ceren kardeş, biz çok olgunlaşınca çürürüz.

Lütfen bizi koparıp annen ve babanla yer misin, diyorlar. Elma ağacı da gülen yapraklarıyla, Meyvelerim doğru söylüyor. Ceren Hanım. İnsanlar bizi yediği ve onlara yararlı olduğumuz zaman mutlu oluruz. Hem korkma, eğer sabredersen önümüzdeki yıl sana daha çok kırmızı elma veririm, diyor. Elma ağacına teşekkür ederek meyveleri koparıyorum.

– Ağaç kardeş, sen bana sadece elma değil, çok güzel bir sabır dersi de verdin, dedikten sonra yapraklarından öpüp eve doğru koşuyorum... Bu sırada annemin tatlı sesi yankılanıyor:

– Ceren, güzel Ceren'im! Kahvaltı hazır. Haydi, kalk artık! Biliyorsun bugün işimiz çok...

Dostluk değeri için uzaman görüşüne sunulan okuma metni:

ÇİÇEKLER SOLMAMALI

İlkokul üçüncü sınıfa gidiyordu. Okulunu, öğretmenlerini, bütün arkadaşlarını çok seviyordu. Hele de sıra arkadaşı Hüseyin'i. Nesi var nesi yok onunla paylaşıyor, onunla gülüp onunla oynuyordu. Hüseyin için de Sezer aynıydı. Sanki bir can gibiydi ikisi. Okuldaki beraberlikleri yetmiyor, eve gelinceye kadar elleri birbirinden ayrılmıyordu. Elleri ayrılıp evlerine gidince de yürekleri beraber atıyordu. Her iki yürek bir defa Hüseyin dese bir defa da Sezer diyordu...

İşte yine haftanın son günü gelmiş, son zil çalmış, el ele gidiyorlardı evlerine. Aynı apartmanda oturuyorlardı. Hüseyin ayrılacakları zaman,

- Sezercğim, bu hafta sonu halamlara gideceğiz. Senden ayrılmak zor geliyor ama... Ne yapalım, babam çok istiyor gitmemizi. Ama dur bakalım, en çok sevdiğim menekşeyi sana bırakayım. Ben gelinceye kadar ona bakarsın hem de ona baktıkça beni hatırlarsın, dedi.

Bunları söylemesiyle gidip menekşeyi getirmesi bir oldu. Sezer'le Hüseyin kucaklaşıp ayrıldılar. Eve gider gitmez menekşeyi çalışma masasının üzerine koydu Sezer. Onu uzun uzun seyretti.

- Seni çok seviyorum Hüseyin, canım kardeşim benim, dedi sessizce.

Neden sonra menekşeyi fark etti. Onun kendisine güldüğünü düşünerek utandı. Sabah olduğunda ilk işi menekşeye bakmak oldu. Menekşe solmuş ve boynunu bükmüştü. Şaşırdı. Sakın susamış olmasın diye toprağını yokladı. Hayır, toprak ıslaktı. Peki, öyleyse 'neden', diye geçirdi içinden.

Kahvaltı yapmak için mutfığa gittiğinde, anne ve babasını solgun gördü. Aynı menekşe gibiydiler.

- Hayırlı sabahlar anneciğim, yanağında niçin güller açmıyor? Hayırlı sabahlar babacığim, gözbebeğin niçin sevgi saçmıyor, diye sordu.

Babası önüne baktı, yutkundu, gözleri buğulandı.

- Sezercğim, Hüseyin'in ailesi trafik kazası geçirmiş, diyebildi ancak.

Sezer'in gözleri fal taşı gibi açıldı.

- Hüseyin, Hüseyin'e bir şey olmuş mu? Annesi, babası nasılmış?

- Annesi ve babası ağır yaralı, ama Hüseyin'i kurtaramamışlar, dedi babası ağlamaklı bir sesle.

Sezer, donmuş gibi durdu bir müddet. Sonra iki damla yaş süzüldü yanaklarından, iki de cümle dudaklarından:

- Çiçekler solmamalı! Çocuklar ölmemeli!

Sonra bu cümleleri haykırarak odasına koştu. İçeriden hıçkırıklar yükseliyordu. O günden sonra Sezer de sararıp soldu menekşe gibi. Dünyayla bütün ilişkisini kesti Hüseyin gibi. Okul bitmişti, dersler bitmişti, hayat bitmişti Sezer için. Çünkü dostluk ve kardeşlik bitmişti...

Önce annesi yalvardı, sonra babası dilinin döndüğünce anlattı ölenle ölmeyeceğini. Daha sonra öğretmeni ve doktorlar dil döktüler, üzülmeyinin arkadaşını geri getirmeyeceğine dair.

- Çiçekler solmamalı! Çocuklar ölmemeli, diyordu da başka bir şey demiyordu.

Sonunda çaresiz kaldı ailesi. Ne yapacaklarını ne edeceklerini şaşırdılar. Bir gün yine Sezer'in durumunu konuşurlarken annesi,

- Yunus Dede'ye gidip hâlimizi bir anlatsak bey, dedi.

Günlerden beri ilk defa yüzü aydınlanır gibi oldu babanın.

- İyi düşündün hanım. Allah'tan ümit kesilmez. Yunus Dede güngörmüş, bilge bir kişi. Hem çiçekleri de çok sever. Önce bir gidip görüşelim, sonra da Sezer'le gideriz, dedi ümitle.

Dedikleri gibi yaptılar... Yunus Dede tatlı dille, güler yüzle karşıladı Sezer'i. Yumuşacık sesiyle öğütler verdi, ama Sezer bir türlü konuşmuyordu. Bunun üzerine elinden tutup bahçeye doğru yürümeye başladı.

- Sezercik, çiçekleri çok sevdiğini söyledi annen. Bak benim bahçemde güzel çiçekler var. Onları görmek ister misin, dedi Yunus Dede.

Sezer cevap vermese de bahçeye doğru yürüdüler. Çiçeklere yaklaşınca Yunus Dede, Sezer'in elini bırakıp biraz geride kaldı. Çiçeklerin güzelliği ve canlılığı Sezer'in ilgisini çekmişti. Gülleri, lâleleri, nergisleri bir bir okşadı ve kokladı. Bir ara kendinden geçen Sezer,

- Çiçekler solmamalı, diye mırıldandı.

Bu sırada yumuşak, tatlı ve çiçek kokulu bir ses geldi:

- Sezercik, çiçekler hiç solmasa elbette daha güzel olur. Ama unutma ki, bizler sonbaharda salsak bile ilkbaharda Allah'ın yardımıyla yeniden yeşeririz, hem de daha güzel renklerle ve kokularla...

Çiçeklerin konuşması Sezer'in hoşuna gitmişti. Biraz ilerideki menekşelerin yanına gitti. Onları da sevip koklarken arkadaşı Hüseyin'i hatırladı.

- Çocuklar ölmemeli, diye mırıldandı bu sefer.

Sanki menekşe dile geldi:

- Çocuklar ölmez!

Sezer kızgın bir sesle cevap verdi:

- Ama benim can kardeşim Hüseyin öldü!

- Hayır, Hüseyin ölmedi. O, çocukları ve çiçekleri çok seven Mevlâ'mıza misafir gitti. Hem sen söyle bakalım! Siz, gelen misafirinizi nasıl karşılıyorsunuz?

Sezer biraz durduktan sonra,

- Misafir için en güzel yemekleri hazırlar, onları en güzel odamızda ağırlarız.

Menekşe, çiçek çiçek gülerek,

- Tamam işte! Yüce Mevlâ'mız da bütün çocukları cennetinde ağırlar. Orada yiyeceklerin en lezzetlisi, içeceklerin en tatlısı, çiçeklerin en güzeli vardır. Hatta çocuklar cennet kuşları gibi uçar dururlar orada.

Sezer hayretinden biraz da kekeleyerek,

- Hüseyin orada misafir mi şimdi?

- Evet, sadece Hüseyin değil, bütün çocuklar Mevlâ'mızın misafiridir. Dedim ya, Mevlâ'mız çocukları ve çiçekleri çok sever...

- Cennete gidersem Hüseyin'i görebilir miyim, dedi heyecanla Sezer.

- Elbette görebilirsin, ama cennete gidebilmen için derslerine çalışman, iyi bir öğrenci olman; anneni, babanı ve bütün insanları sevmen gerekir, aynı Hüseyin'i sevdiğin gibi...

Sezer, bu menekşeyi çok sevmişti. Hüseyin'in verdiği menekşeye de çok benziyordu. Saksıyı eline alıp geri döndüğünde, yanağında güller açan Yunus Dede'yi görünce,

- Yunus Dede, bu menekşeyi alabilir miyim, dedi utanarak.

Yunus Dede, Sezer'in saçlarını sevgiyle okşayarak cevap verdi:

- Elbette alabilirsin yavrucuğum. Onu da alabilirsin, diğerlerini de... Çünkü çocukla çiçek, çiçekle çocuk ikiz kardeşir...

EK: 4. Hikâyelerde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüş Formunun İlgili Bölümü:

	Kök Değer	Katılıyorum	Katılmıyorum
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.		
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.		
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır.		
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.		
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.		
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.		
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.		
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.		
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.		
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.		

Milli Eğitim'in Amaç ve Kazanımlarına Yönelik, Öğretmen Görüş Formunun İlgili Bölümü:

	Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler	Uygundur	Uygun Değildir
1	Metin, Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.		
2	Metinde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.		
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.		
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.		
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.		
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.		
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.		
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.		
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.		
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.		
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.		
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.		
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.		
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.		

(2006-2015-2019) MEB Türkçe Öğretim Programında yer verilmiş maddeler revize edilmiştir.

EK: 5. Yazar, Bestami YAZGAN'ın Eserlerinin Yüksek Lisans Çalışmamda Kullanılması İçin İzin yazısı

ESRA METİN 29 Haz

Alıcılar: Bestami ▾

Sayın Hocam
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsünde Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana
Bilim Dalı Türkçe Eğitimi bölümünde yüksek lisans
öğrencisiyim. "Bestami, Yazgan'ın Hikâyelerinin
Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi ve Ortaokul
Türkçe Ders Kitapları İçin Metin Önerileri" başlıklı
tezim için metinlerinizi incelemem ve eğitimi amaçlı
kullanmam gerekmektedir.(Maddi bir amaç için
kesinlikle kullanılmayacaktır.) Bilginiz dahilinde olan
bu çalışma için prosedür gereği yazılı izninizi istirham
ediyorum. Bunun için vereceğiniz kısa bir onay cevabı
bile yeterli olacaktır. Selam ve hürmetlerimle...
Esra ER
Türkçe Öğretmeni

Bestami Yazgan 29 Haz

Alıcılar: ben ▾

Esra Er Hanımefendi'nin eserlerimle ilgili yüksek lisans
çalışması yapmasına izin veriyor ve başarılar
diliyorum.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Esra ER
Doğum Yeri ve Tarihi	Narman/1988
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Öğretmenliği
Y. Lisans Öğrenimi	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
Kitap Bölümü	Kırkkılıç, A. (Ed.) (2015). <i>Örneklerle Dünya Edebiyatı</i> , (Türk Edebiyatı, Çin Edebiyatı, İskandinav Edebiyatı) Nobel Akademi: Ankara.
Yayınlanmış Sempozyum Bildirileri	Demirel,T., Karakuş, T., Kuşun, E., Metin, E.(2015) Integrating Mind Games into Language and Mathematics Courses: A Case Study, “Accelerate Learning: Racing into the Future” (AECT), 3-7 November, Indianapolis, Indiana (USA) -Demirel,T., Karakuş, T., Metin, E.(2015). <i>Zekâ Oyunlarının Türkçe ve Matematik Derslerinde Kullanılması: Bir Durum Çalışması</i> , Uluslararası Oyun ve Oyuncak Kongresi, Erzurum, Türkiye. -Şenol Ebran Z., Mutlu Aydın S., Ulaş A.H., Metin E. (2014). "Satranc ı Urefa nın Değerler Eğitiminde Eğitsel Bir Oyun Olarak Uyarlanması", Uluslararası İnsani Değerlerin Yeniden İnşası Sempozyumu, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye. -Mert, C.N., Şenol Ebran, Z., Metin, E. (2014). “İnsani Değerlerin Yeniden İnşasında Kutadgu Bilig’deki Saygı Değerinin Yeri”. Uluslararası İnsani Değerlerin Yeniden İnşası Sempozyumu, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye. -Metin E.(2014), “Eğitsel Oyunun (Değer’li Kavramlar) Kavram Öğrenimine Etkisi”, I. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, İstanbul, Türkiye.
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	Millî Eğitim Bakanlığı İnkaya Ortaokulu (Sarıkamış /KARS) Eylül 2012 Çiftlik Şehit Bülent Karataş Ortaokulu (Yakutiye / ERZURUM) 2013- 2019 Toplu Konut Ortaokulu (Palandöken / ERZURUM) (2020) Çalışmakta Olduğu Okul

İletişim	
E-Posta Adresi	esrametin25@hotmail.com
Tarih	31.08.2020

